

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်
ရှေးဟောင်းသုတေသနညွှန်ကြားရေးဝန်

၏

၁၉၅၇-၅၉ ခုနှစ်အတွက်
ဓာတ်ပုံ၊ ပုံနှိပ်ရေး၊
နှင့် အခြားသော အလုပ်များ

REPORT
OF THE
Director, Archaeological Survey,
Burma

For the year ending 30th September 1959

၁၉၆၁

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရပုံနှိပ်ရေးနှင့် ဓာတ်ပုံရေးကိရိယာဌာန
ရန်ကုန်မြို့

ပြည်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှု ဝန်ကြီးဌာန

[၁၉၆၀ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၂၄ ရက်နေ့စွဲပါ၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ ပြည်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှု ဝန်ကြီးဌာနဆိုင်ရာ မူဝင်းမှတ်တမ်းအမှတ် ၂၆-ဓက(က)၆၀ မှ ကောက်နုတ်ချက်]

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် နှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်၏ ၁၃၅၀-၅၉ ဒုနှစ်အတွက် နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ။

အထက်ပါနှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာကို ထုတ်ပြန်ကျေညာရမည်။

ဘဝနိ၊

အတွင်းဝန်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ၊
ပြည်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှု ဝန်ကြီးဌာန၊

၁၉၆၀ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၂၄ ရက်။

အစိုးရနှင့်စာအုပ်စာတမ်းဖြန့်ချိရေးကိယ်စားလှယ်များစာရင်း

၁။ စီးတီးစာအုပ်ကလပ်၊ အမှတ် ၉၈၊ ပန်းဆိုးတန်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၂။ သုဓမ္မဝတီဘုံပို့စိတ်ကို၊ အမှတ် ၅၅-၅၆၊ စစ်ကိုင်းခရိုင်လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၃။ ဘားမားနယူးအဂ္ဂရီယံ၊ အမှတ် ၁၃၅၊ အနောက်လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၄။ ဘားမားစာအုပ်ကုမ္ပဏီ၊ အမှတ် ၆၂၊ မဟာပန္နလမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၅။ အင်္ဂ (၆)၊ ပီ.ဝီ.ဂေါ့ (ဘားမား) လီမိတက်၊ အမှတ် ၅၄၉၊ ကုန်သည်လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၆။ ပြည်ထောင်စုစာပေပြန့်ချိရေးဌာန၊ အမှတ် ၉၄၊ ၁၅၊ ဗိုလ်ချုပ်ဈေး၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၇။ ပြည်သူ့စာပေကော်မတီနှင့် တိုက်၊ ၅၄၆၊ ကုန်သည်လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၈။ ဘာသာပြန်စာအုပ်အသင်း၊ ၅၂၀၊ ကုန်သည်လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၉။ ဂေါ့၊ ဘင်ဟုန်းနှင့် သားများ၊ ညောင်လေးပင်မြို့၊ ပဲခူးခရိုင်။
 ၁၀။ ရတနာပုံ၊ ဦးလွင်လေးစာအုပ်ဆိုင်၊ ၃၄ လမ်း၊ ညောင်ဇင်တန်းရပ်၊ မန္တလေးမြို့။
 ၁၁။ အမျိုးသားစာအုပ်ဆိုင်၊ မြေဉာ်ဘက်စိုက်ကုန်း၊ ဈေးချိုတောင်၊ မန္တလေးမြို့။
 ၁၂။ ပညာအသင်းပြာဘုံပို့စိတ်၊ စာအုပ်တိုက်၊ ၁၁၃၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၁၃။ အီးဒီတိုက်၊ ၁၁၁၊ အုန်းဘေးရန်ကုန်ရထားလမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၁၄။ အင်္ဂ (၆)၊ ဂေါ့၊ အေး၊ စာအုပ်ဘာသာနှင့် သဘာဝပြန့်ချိရေး ကိုယ်စားလှယ်၊ စတုရန်းဟောင်းလမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၁၅။ အတိုင်၊ ၉၂၊ ကမ်းနားလမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၁၆။ အင်္ဂါ (၆)၊ (၆)၊ အမှတ် ၂၆၇၊ တောင်ဗိုလ်ချုပ်လမ်း၊ မော်လမြိုင်မြို့။
 ၁၇။ ရွှေပဒေါင်းစတိုး၊ အမှတ် ၂၆၇၊ တောင်ဗိုလ်ချုပ်လမ်း၊ မော်လမြိုင်မြို့။
 ၁၈။ ဦးအောင်တင်၊ လူငယ်စာအုပ်ဆိုင်ကြီး၊ မင်းလမ်း၊ သတုံမြို့။
 ၁၉။ ဦးမောင်တင်၊ အောင်ဘုရားသားစာအုပ်ဆိုင်၊ မြင်းမူလမ်း၊ မုံရွာမြို့။
 ၂၀။ ရွှေသံဘာတိုး၊ ဗိုလ်ချုပ်လမ်း၊ လားရှိုးမြို့။
 ၂၁။ အင်္ဂ (၆)၊ ပီ.ဝီ.ဂေါ့၊ စန်ရှင်နယ်စတိုး၊ အမှတ် ၁၆-၁၇၊ ဈေးကျောင်းလမ်း၊ ပုသိမ်မြို့။
 ၂၂။ ဒေါ်အေးကြည်၊ ဆိုင်အမှတ် ၄၂-၄၃၊ ဈေးအတွင်း၊ စာအုပ်ကုန်သည်၊ မြောင်းမြမြို့။
 ၂၃။ ဒေါ်မာဦးသိန်း၊ ဒီပဲခေါင်စာအုပ်နှင့်ဆေးဆိုင်၊ အမှတ် ၆၂၊ ဗိုလ်ချုပ်လမ်း၊ ဟင်္သာတမြို့။
 ၂၄။ စတုရန်းပုံကုမ္ပဏီ၊ ဘားမားစာအုပ်ဆိုင်၊ အမှတ် ၂၂၁၊ ဆူးလေဘုရားလမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။
 ၂၅။ ဒေါ်ကြည်ကြည်ဆင်၊ စတုရန်းနာဂီမိတ်၊ ဗိုလ်အောင်လမ်း (အီး-လမ်း)၊ ပျဉ်းမနာမင်းမြို့။

(ပြင်ပနိုင်ငံများ)

1. Messrs. Higginbothams Ltd., Post Box No. 311, Madras (India).
2. Messrs. Thacker Spink & Co. (1933) Ltd., Post Box No. 54—3, Esplanade, East Calcutta (West Bengal).

မာတိကာ

စာမျက်နှာ

အခန်း ၁

ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု—

ပုဂံ ...	...	...	...	...	...	၁၀
ပြည် (သရေခေတ္တရာ) ...	...	...	...	...	...	၂
စက်ဝိုင်း ...	...	...	...	...	...	၂
မင်းကုန်း ...	...	...	...	...	...	၂
အင်းဝ ...	...	...	...	...	...	၂
ကျောက်ဆည် ...	...	...	...	...	...	၃
ဇေယျ ...	...	...	...	...	...	၃
မြို့ဟောင်း(စစ်တွေခရိုင်) ...	...	...	...	...	...	၃
၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း ယဉ်ကျေးမှုကောင်စီရန်ပုံငွေဖြင့် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက်ကုန်ကျငွေစာရင်း ...	...	...	...	...	...	၃

အခန်း ၂

စူးစမ်းရှာဖွေမှု—

မြို့ဟောင်း(စစ်တွေခရိုင်) ...	...	...	...	...	...	၄
ဝေသာလီ ...	...	...	...	...	...	၅
လောင်းကြက် ...	...	...	...	...	...	၅
မဟာထီ ...	...	...	...	...	...	၅
ကျောက်တော် ...	...	...	...	...	...	၅
မဟာမုနိ ...	...	...	...	...	...	၅
ကျောက်ပြင်တောင်ကုန်း ...	...	...	...	...	...	၆
မြို့လှလင် ...	...	...	...	...	...	၇
တောင်တွင်းကြီးမြို့ ...	...	...	...	...	...	၇
ဗိဿင်္ကုန်းမြို့ဟောင်း ...	...	...	...	...	...	၈
၁၉၅၉ ခု ဗိဿင်္ကုန်းမြို့ဟောင်းအတွင်း ကူးဖော်မှု ပဏာမအစီရင်ခံစာ ...	...	...	...	...	...	၈

အခန်း ၃

ရှေးဟောင်းကဗျည်းစာပေ—

အသစ်တွေ့ရှိသော ကျောက်စာများ ...	...	...	...	...	...	၂၀
သစ်ကြိုက်ကျောက်စာများ ...	...	...	...	...	...	၂၀
အုတ်ခွက်စာများ ...	...	...	...	...	...	၂၀
ကျောက်စာများ ...	...	...	...	...	...	၂၁
မြန်မာကျောက်စာသစ်များ ...	...	...	...	...	...	၂၂
နတ်ရွာတောရကျောင်းကျောက်စာ ...	...	...	...	...	...	၂၂
ဝက်ချင်းကန်ကျောက်စာ ...	...	...	...	...	...	၂၂
ကုန်းစုရားကျောက်စာ ...	...	...	...	...	...	၂၃
ကုလသင်ကျောက်စာ ...	...	...	...	...	...	၂၃

အခန်း ၄

ပြတိုက်နှင့်ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ ...	...	...	...	...	...	၂၃
---------------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	----

အခန်း ၅

သုတေသနမှတ်စုများ—

ရခိုင်ပြည်၊ ကျောက်တော်မြို့နယ် မဟာမုနိကုန်းမှကျောက်ချပ် ...	...	...	...	...	...	၂၄
ရခိုင်ပြည်၊ ပုပ္ဖာခေတ်မှ ကျောက်စာများ ...	...	...	...	...	...	၂၅
ဧရာဝတီရပ်ပွားဆင်းတုတော်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းအကြောင်း ...	...	...	...	...	...	၂၀

အခန်း ၆

အထွေထွေ—

ခါတ်ပုံနှင့်ပုံဆွဲများ ...	...	...	...	...	...	၃၇
ပုဂံရက်သတ္တပတ် ...	...	...	...	...	...	၃၈
ပိဋကတ်တိုက် ...	...	...	...	...	...	၃၉
အရာထမ်းအမှုထမ်းများ ...	...	...	...	...	...	၃၉

အခန်း ၇

ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု—

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွက် ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု(မြန်မာ)ဌာန နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ ...	...	...	...	...	...	၃၉
၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွက် ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု(မွန်)ဌာန နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ ...	...	...	...	...	...	၄၁
၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွက် ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု(တိုင်းရင်းသား)ဌာန၏ နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ ...	...	...	...	...	...	၄၃

ခေါက်ပုံများ

အခန်း ၂။ စူးစမ်းရှာဖွေမှုနှင့်ဆိုင်ရာ ခေါက်ပုံများ—

(ပုံ ၁)	ကုက္ကိုခွအမှတ် ၁၊ သမိုင်းကုန်းမတူးဖော်မီပုံ	၄၅
(ပုံ ၂)	ကုက္ကိုခွအမှတ် ၁၊ သမိုင်းကုန်းမတူးဖော်ပြီးပုံ	၄၆
(ပုံ ၃)	ကုက္ကိုခွအမှတ် ၂၊ အုတ်ကုန်းမတူးဖော်မီ (အနောက်မြောက်မှရှုခင်း)...	၄၇
(ပုံ ၄)	ကုက္ကိုခွအမှတ် ၂၊ အုတ်ကုန်းမတူးဖော်စဉ်	၄၈
(ပုံ ၅)	အုတ်ကုန်းမအရှေ့ပိုင်း ဖြတ်ပိုင်းပုံ (မြောက်ဘက်သို့ရှုခင်း)	၄၉
(ပုံ ၆)	ကုက္ကိုခွအမှတ် ၂၊ ပေါ်လာသောအဆောက်အဦ (အရှေ့မြောက်မှရှုခင်း)	၅၀
(ပုံ ၇)	အဆောက်အဦ (အနောက်တောင်မှရှုခင်း)	၅၁
(ပုံ ၈)	အဆောက်အဦ ဝင်းကားရံပြီး (မြောက်ဘက်မှရှုခင်း)...	၅၂
(ပုံ ၉)	ကုက္ကိုခွအမှတ် ၂၊ တူးဖော်စဉ် အခန်းများပေါ်လာပုံ	၅၃
(ပုံ ၁၀)	အခန်းရှည်ကြီးအရှေ့တောင်ထောင့်ပုံအုတ်ခုံ	၅၄
(ပုံ ၁၁)	အခန်းရှည်အပေါက်ဝ တံခါးခုံ	၅၅
(ပုံ ၁၂)	အခန်း ၈၊ အတွင်းတံခါးခုံ	၅၆
(ပုံ ၁၃)	နှုတ်သီးပေါသောအိုး (ဆက်စပ်ထား)	၅၇
(ပုံ ၁၄)	အဖုံးပေါသောအိုးအိုး၊ အမှတ် ၇	၅၈
(ပုံ ၁၅)	အခန်း ၆၊ တံခါးပေါက်	၅၉
(ပုံ ၁၆)	မြေတံဆိပ်ပုံနှိပ်အမြင်ဖက်ပုံ	၆၀
(ပုံ ၁၇)	မြေတံဆိပ်ပုံနှိပ်အတွင်းဖက်ပုံ	၆၀
(ပုံ ၁၈)	အလှူဓာတ်ထားသည့် အိုးမြင်းကွဲများ	၆၁
(ပုံ ၁၉)	သံဆွဲလည်များ	၆၁
(ပုံ ၂၀)	သံဆွဲငွေများ	၆၁
(ပုံ ၂၁)	မြေအရိုးအိုးများ	၆၂
(ပုံ ၂၂)	ကျောက်တံဆိပ်ပြား၊ မျက်နှာနှင့်ကျော	၆၂
(ပုံ ၂၃)	ဗိဿာဏ်မြို့ မြေပုံ	၆၃
(ပုံ ၂၄)	ကုက္ကိုခွအမှတ် ၂၊ ပေါ်ပေါက်လာသောအဆောက်အဦပုံနှုတ်ပုံ	၆၄
(ပုံ ၂၅)	ကုက္ကိုခွအမှတ် ၂၊ အရှေ့ဖက်မှမြင်ခင်း	၆၅
(ပုံ ၂၆)	ကုက္ကိုခွအမှတ် ၂၊ မြောက်ဖက်မှမြင်ခင်း	၆၆
(ပုံ ၂၇)	ကုက္ကိုခွအမှတ် ၂၊ အဆောက်အဦကို အမြင်မှမြင်ရပုံ	၆၇
(ပုံ ၂၈)	ကုက္ကိုခွအမှတ် ၂၊ အုတ်ကုန်းဖြတ်ပိုင်းပုံ	၆၉

အခန်း ၃။ ရှေးဟောင်းကုမ္ပဏီစာပေနှင့်ဆိုင်ရာ ခေါက်ပုံများ—

(ပုံ ၂၉)	မင်းကြည်၏ ပါဠိစာပေါသောအုတ်ခွက်—	
(က)	ကျောဖက်	၇၁
(ခ)	(က) မှအဆက် (လက်သားပေါင်)	၇၁
(ဂ)	(ခ) မှအဆက် (အောက်ပေါင်အောက်ဖက်)	၇၁
(ပုံ ၃၀)	မင်းကြည်၏ မှန်စာပေါသောအုတ်ခွက် (ကျောဖက်) (သကရာဇ် ၄၀၀ ကျော်)	၇၂
(ပုံ ၃၁)	ထားဝယ်မြို့၊ ဦးကျော်မင်းထံမှ ငှားရမ်းရယူခဲ့သောအုတ်ခွက် (ကျောဖက်မှမှန်စာ) (သကရာဇ် ၄၅၀ ကျော် ၅၀၀ တွင်း)	၇၂
(ပုံ ၃၂)	ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနကြားရေးဝန်၊ ပုဂံမှရယူခဲ့သောအုတ်ခွက် (သကရာဇ် ၄၀၀ ကျော်)	၇၃

အခန်း ၅။ သုတေသနမှတ်တမ်းနှင့်ဆိုင်ရာ ခေါက်ပုံများ—

(ပုံ ၃၃)	လောကနာထဝံရုဇာလောင်းပုံ	၇၄
(ပုံ ၃၄)	လောကနာထ ဖုရားလောင်းပုံတော် အောက်ဓမ္မခေတ်မှကျောက်စာ (အေဒီ၊ ၅ ရာစုနှစ်မှ ၆ ရာစုနှစ်အတွင်း)	၇၄
(ပုံ ၃၅)	နဂါးမင်းပုံ (အေဒီ၊ ၅ ရာစုမှ ၆ ရာစုနှစ်အတွင်း)	၇၅
(ပုံ ၃၆)	ရခိုင်ပြည်၊ မြို့ဟောင်းအနီး သရုပ်တော်စေတီကျောက်စာအပိုင်းကျိုး (အေဒီ၊ ၇ ရာစုနှစ်)	၇၆
(ပုံ ၃၇)	ရခိုင်ပြည်၊ ဥဏှိယကတောင်ဖုရားမှ နီတိစန္ဒမင်းဖုရားကျောက်စာ (အေဒီ၊ ၆ ရာစုနှစ်)...	၇၇
(ပုံ ၃၈)	ရခိုင်ပြည်၊ မြို့ဟောင်းအနီး သရုပ်တော်စေတီမြောက်ဖက်မှ ဝိရစန္ဒမင်းကျောက်စာ (အေဒီ၊ ၆ ရာစုနှစ်)	၇၇
(ပုံ ၃၉)	ရခိုင်ပြည်၊ ဝေသာလီမြို့ဟောင်းမှကျောက်စာ (အေဒီ၊ ၆ ရာစုနှစ် ၇ ရာစုနှစ်အတွင်း)	၇၇
(ပုံ ၄၀)	ရခိုင်ပြည်၊ ကျောက်တော်ရွာမှကျောက်စာ (အေဒီ၊ ၆ ရာစုနှစ်)	၇၈
(ပုံ ၄၁)	ရခိုင်ပြည်၊ ကျောက်မြို့မှကျောက်စာ (အေဒီ၊ ၈ ရာစုနှစ်)	၇၈
(ပုံ ၄၂)	ရခိုင်ပြည်၊ သံတွဲမြို့၊ ဥပသက ၈၀၊ ဥပသကီ သာကောမဝဇ္ဇနီကျောက်စာ (အေဒီ၊ ၈ ရာစုနှစ်)	၇၉
(ပုံ ၄၃)	ရခိုင်ပြည်၊ ဝေသာလီမြို့ဟောင်း၊ ဖုရားကြီးကုန်းစေတီပျက်တဆယ့် ကျောက်စာ (အေဒီ၊ ၅ ရာစုမှ ၆ ရာစုနှစ်)	၇၉
(ပုံ ၄၄)	မန္တလေးမြို့၊ မဟာသက္ကမာရဗိဇ္ဇာ ကျောက်တော်ကြီးဆင်းတုတော် (သကရာဇ် ၁၂၂၇ ခုနှစ်) မင်းတုန်းမင်းကြီး ကေခင်းမှုတော်၊ မန္တလေးမြို့	၈၀
		၈၁

(ပုံ ၄၅)	အမရပူရမြို့၊ တောင်သမန်ကျောက်တော်ကြီး ဆင်းတုတော် (သကရာဇ် ၁၂၁၀ ပြည့်နှစ်) ပုဂံမင်းကောင်းမှုတော်၊ အမရပူရမြို့	၈၁
(ပုံ ၄၆)	မန္တလေးမြို့၊ မဟာသက္ကမာရဗိဇ္ဇာ ရုပ်ပွားတော် (သကရာဇ် ၁၁၀၈ ခုနှစ်) ဘကြီးတော်မင်း ကောင်းမှုတော်၊ ယခု မန္တလေးမြို့	၈၂
(ပုံ ၄၇)	မန္တလေးမြို့၊ စန္ဒာမုနိရုပ်ပွားတော် (သကရာဇ် ၁၁၆၄ ခုနှစ်) ဘိုးတော်ဖုရားကောင်းမှုတော်	၈၃
(ပုံ ၄၈)	မန္တလေးမြို့၊ မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော် (မကိုးတော်မှာ ၁၂၄၆ ခုနှစ်လောက်က ဖြစ်သည်)...	၈၃
(ပုံ ၄၉)	ရွှေဘိုမြို့၊ အလောင်းမင်းတရားကြီး၊ ရွှေချက်သီဖုရားရုပ်ပွားတော် (သကရာဇ် ၁၁၁၅ ခုနှစ်)	၈၄
(ပုံ ၅၀)	သထုံမြို့၊ တောကြားကျောင်း ဇမ္ဗူပတိဆင်းတုတော် (မျက်မှောက်ခေတ်)	၈၅
(ပုံ ၅၁)	မိုးကပ်ရွာ၊ ကော့စွန်းဂူအုတ်ခွက်ဆင်းတုတော် (သကရာဇ် ၁၀၀၀ ကျော်လောက်)	၈၅
(ပုံ ၅၂)	ပုဂံပြတိုက်ယို ကြေးဆင်းတုတော် (အင်းဝခေတ်) (မျက်နှာဖက်)	၈၆
(ပုံ ၅၃)	ပုဂံပြတိုက်ယို ကြေးဆင်းတုတော် (အင်းဝခေတ်) (ကျောဖက်)	၈၆
(ပုံ ၅၄)	ပုဂံမြို့၊ ရွှေကုန်းချာဖုရားတံတိုင်းအတွင်း ဖုရားပျက်တဆယ့်တို့တွေယိုသော ကြေးဆင်းတု (အင်းဝခေတ်)	၈၇
(ပုံ ၅၅)	မန္တလေးမြို့၊ ပုဂံကြီးကုန်းတွေယိုသော (ကြေးဆင်းတုတော်) (အင်းဝခေတ်)	၈၇
(ပုံ ၅၆)	ပြည်မြို့၊ မြို့လယ်ကင်းဖုရားမှ ကြေးဆင်းတုတော် (အင်းဝခေတ်)	၈၈
(ပုံ ၅၇)	ပဲခူးမြို့၊ မြို့ကလေးအနီးမှရသော ကြေးဆင်းတုတော် (အင်းဝခေတ်)	၈၈
(ပုံ ၅၈)	မင်းနဲသုကဿပဖုရားမှရသည့်၊ မြတ်စွာဖုရား တာဝတိံသာမူဆင်းခန်း (သကရာဇ် ၆၀၀)	၈၉
(ပုံ ၅၉)	ဗုဒ္ဓဝင် ၈ ခန်း၊ အန္တကုကျောက်ပုဂံ (အေဒီ၊ ၁၁၁၂ ရာစုနှစ်)	၈၉
(ပုံ ၆၀)	ပုဂံမြို့၊ စောလူးမင်းကောင်းမှုတော်၊ ပုထိုးသားများ လိုက်ဂူအတွင်းမှတွေယိုသော ကြေးဆင်းတုတော် (အေဒီ၊ ၁၁ ရာစုနှစ်) (မျက်နှာဖက်)	၉၀
(ပုံ ၆၁)	ပုဂံမြို့၊ စောလူးမင်းကောင်းမှုတော်၊ ပုထိုးသားများ လိုက်ဂူအတွင်းမှတွေယိုသော ကြေးဆင်းတုတော် (အေဒီ၊ ၁၁ ရာစုနှစ်) (ကျောဖက်)	၉၀
(ပုံ ၆၂)	မြတ်စွာဖုရားတန်ခိုးပြာဠိယာပြတော်မူခန်း (အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်) မှော်ဇာ (အေဒီ၊ ၁၀၁၁ ရာစုနှစ်) ...	၉၁
(ပုံ ၆၃)	ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့ကို တရားဦးဟောခန်း (အေဒီ၊ ၉၁၀ ရာစုနှစ်) (အိန္ဒိယပြည် ဘီဟာရနယ်) ...	၉၁
(ပုံ ၆၄)	နာဂဠာရိဆင်ချွတ်ခန်း (ကျောက်ဆင်းတု) (အေဒီ၊ ၉၁၀ ရာစုနှစ်) ...	၉၂
(ပုံ ၆၅)	ရခိုင်ပြည်တွင်တွေယိုရသော ဖုရားလောင်း အရိမိတ္တယျရုပ်ပွားတော် (ကြေးဆင်းတု) (အေဒီ၊ ၈၁၀ ရာစုနှစ်) (မျက်နှာဖက်)	၉၃
(ပုံ ၆၆)	ရခိုင်ပြည်တွင်တွေယိုရသော ဖုရားလောင်း အရိမိတ္တယျရုပ်ပွားတော် (ကြေးဆင်းတု) (အေဒီ၊ ၈၁၀ ရာစုနှစ်) (ကျောဖက်)	၉၃
(ပုံ ၆၇)	ပခုက္ကူမြို့တွင်တွေယိုရသော ဖုရားလောင်းကြေးဆင်းတုတော် (အေဒီ၊ ၁၂ ရာစုနှစ်) (မျက်နှာဖက်)	၉၄
(ပုံ ၆၈)	ပခုက္ကူမြို့တွင်တွေယိုရသော ဖုရားလောင်းကြေးဆင်းတုတော် (အေဒီ၊ ၁၂ ရာစုနှစ်) (ကျောဖက်)	၉၄
(ပုံ ၆၉)	သာစည်မြို့၊ ဆီမိတ်ရှည်ရွာ၊ ပုထိုးတော်ကြီးဖုရားအနီးမှရယူသော ကြေးဆင်းတုတော် (အေဒီ၊ ၁၂ ရာစုနှစ်) (မျက်နှာဖက်)...	၉၅
(ပုံ ၇၀)	သာစည်မြို့၊ ဆီမိတ်ရှည်ရွာ၊ ပုထိုးတော်ကြီးဖုရားအနီးမှရယူသော ကြေးဆင်းတုတော် (အေဒီ၊ ၁၂ ရာစုနှစ်) (ကျောက်ဖက်)	၉၅
(ပုံ ၇၁)	ပုဂံမြို့၊ ပြည်စုမှတွေယိုရသော ဖုရားလောင်း ကြေးဆင်းတုတော် (အေဒီ၊ ၁၃၁၀ ရာစုနှစ်) (မျက်နှာဖက်)	၉၆
(ပုံ ၇၂)	ပုဂံမြို့၊ ပြည်စုမှတွေယိုရသော ဖုရားလောင်း ကြေးဆင်းတုတော် (အေဒီ၊ ၁၃၁၀ ရာစုနှစ်) (ကျောဖက်) ...	၉၆
(ပုံ ၇၃)	စက္ကင်းမြို့၊ ဆင်များရှင်ဖုရားဦးတွေယိုသော ဖုရားလောင်း ကြေးဆင်းတုတော် (သကရာဇ် ၇၉၂ ခုနှစ်)	၉၇
(ပုံ ၇၄)	ပုဂံမြို့၊ နတ်ပလ္လင် ငလိုင်ကန်ရွာ တန်းဆာဆောင်း ကြေးဆင်းတုတော် (မျက်နှာဖက်)	၉၈
(ပုံ ၇၅)	ပုဂံမြို့၊ နတ်ပလ္လင် ငလိုင်ကန်ရွာ တန်းဆာဆောင်း ကြေးဆင်းတုတော် (ကျောဖက်)	၉၈

နောက်ဆက်တွဲများ

(က)	၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံးအတွက် ခွင့်ပြုခွင့်နှင့်အမှန်ကျသည့်စာရင်း	၉၉
(က-၁)	၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံးအတွက်၊ ယဉ်ကျေးမှု ကောင်စီမှ ကျခံသည့်စာရင်း	၁၀၀
(ခ)	၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနအဆောက်အဦများထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှုအတွက် ကုန်ကျစွဲစာရင်း	၁၀၁
(ခ-၁)	၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုကောင်စီရုံးမှပြုပြင်သည့် ကုန်ကျစွဲစာရင်း	၁၀၃
(ဂ)	၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှရိုက်ကူးသော ခေါက်ပုံများစာရင်း	၁၀၄
(ဃ)	၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှရေးဆွဲပြီးသော ပုံများစာရင်း	၁၂၀
(င)	၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှတွေယိုသော ကျောက်စာများစာရင်း	၁၂၆

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်ရှေးဟောင်း သုတေသနညွှန်ကြားရေးဝန်၏
၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွက် နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ

အခက် ၁

ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ရန် ဘဏ္ဍာရေး ခွင့်ပြုငွေမှာ ကျပ် ၉၀,၀၀၀ သာ ဖြစ်၍ ဤဌာနမှ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်လျက်ရှိသော ဇယားဝင် အဆောက်အဦများနှင့်နှိုင်းစာလျှင်၊ ခွင့်ပြုရန်ပုံငွေမှာ နည်းပါးလှသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ယခုအစီရင်ခံစာ ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်သည့် နှစ်စဉ် ဆောင်ရွက်ရာ လုပ်ငန်းအပြင်၊ ဌာနဆိုင်ရာ အဓိကလုပ်ငန်းစဉ်များအနက် တခုအပါအဝင် ဖြစ်သော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ တူးဖော်စူးစမ်းရှာဖွေမှုကိုပါ စံနှစ်တကျ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ (အဆိုပါ တူးဖော်စူးစမ်းရှာဖွေမှုအစီရင်ခံစာကို သီးခြားဖော်ပြထားပါသည်)။

ဤသို့ ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းများ တူးဖော်စူးစမ်းရှာဖွေ၍ သုတေသနပြုနိုင်ခဲ့သော်လည်း၊ ထိုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ “၂၉။ လောကဓါတ်ပညာဆိုင်ရာဌာနများ၊ ဃာ-ကဗျည်းကျောက်စာ၊ ငဝ-ကဗျည်းကျောက်စာ တူးဖော်စူးစမ်းရှာဖွေမှု” ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ရန်ပုံငွေ လုံးဝမရယူခဲ့ပါသဖြင့်၊ ချန်လှပ်ထားရန်မဖြစ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်တရပ် ဖြစ်သည့် အလျောက် ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦများ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှု ခေါင်းစဉ်အောက်မှ ခွဲဝေကျခံ၍ ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပါသည်။

ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ရသည့်ဇယားဝင် အဆောက်အဦပေါင်းမှာ ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အထိ၊ စုစုပေါင်း ၁၂၁ ခုဖြစ်ရာ ဤမျှများပြားသော အဆောက် အဦများနှင့် ၎င်းအဆောက်အဦများကို ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ရန် ခွဲဝေသတ်မှတ်ထားသည့်ရန်ပုံငွေများကို အချိုးကျတွက်ချက်လျှင် အဆောက်အဦတခုအတွက် ပြုပြင်ရမည့် ငွေမှာ ကျပ် ၇၄၃ မျှသာဖြစ်နေပေသည်။ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ရသည့်ဇယားဝင် အဆောက်အဦများမှာ များသောအားဖြင့် မြင့်မားကြီးကျယ်လှသည့်အတွက် ရန်ပုံငွေအရ ပြုပြင်သင့်သလောက်မပြုပြင်နိုင်ပဲ၊ သာမန်ပြုပြင်မှု ဟုဆိုအပ်သော ကွဲအက်နေသည့် အုတ်နံရံတို့ကိုကြားသိပ်ပြုပြင်ခြင်း၊ ပြိုကျပျက်စီးစ ပြုနေပြီဖြစ်သောအုတ်ဆွေးများကို ဖယ်ရှား၍ အုတ်အင်္ဂါတေတို့ဖြင့် အစားထိုးပြင်ခြင်း၊ တောများခုတ်ထွင်ရှင်းလင်း၍ အဆောက်အဦကို ပျက်စီးစေနိုင်မည့် သစ်ဖြစ်များကို တူးဖော်ဖယ်ရှင်း၍ အင်္ဂါတေများဖြင့် ဖြိုသိပ် မွမ်းမံပြုပြင်ခြင်းများကိုသာ ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပါသည်။

ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများပြုပြင်ရာ၌၊ အလှည့်ကျ သဘောဖြင့် တနှစ်စီ ခွဲခြားပြုပြင်ခြင်း လုပ်ငန်းနှင့် လောလောဆယ်ပြုပြင်ရန် လိုအပ်သည်။ ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ငန်းဟူ၍ ခွဲခြားထားပါသည်။ ၎င်းပြင် အစိုးရထိန်းသိမ်းထားသည့် ဇယားဝင် အဆောက်အဦအဖြစ် စာရင်းမသွတ်သွင်းရသေးသော်လည်း၊ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ရန်လိုအပ်ပါက၊ ဤဌာနမှပင် စစ်ဆေးကြည့်ရှု၍ လိုအပ်သည်တို့ကို ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းလျက်ရှိပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာ ရေးသားသည့် ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၊ မြို့နယ်အလိုက် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခဲ့သော အဆောက်အဦများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

ပုဂံ

စိမ်းညက်ဖုရား၊ နဂါးရုံဖုရား၊ ဂေါတော့ပလ္လင်ဖုရား၊ မင်းမျှော်ရာဇာဖုရား၊ စိုးမင်းကြီးဖုရားအနီးအုတ်ကျောင်းနှင့် လေးမျက်နှာဖုရား ပရိဝုဏ်များအတွင်းတွင် တောများရှင်းလင်းခြင်းနှင့် သန့်ရှင်းမှုများ ပြုလုပ်ခြင်း အတွက် ငွေပေါင်း ကျပ် ၇၉၅ ကုန်ကျခဲ့ပါသည်။

စိုးမင်းကြီးဖုရားအနီး အုတ်ကျောင်းကြီး၏ အုတ်နံရံအထက်ပိုင်းများမှ ချိုယွင်းပျက်စီးသည်တို့ကို အစားထိုး ပြုပြင်ခဲ့ရာ၊ ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၄၅၀ ဖြစ်ပါသည်။

နန်းဖုရား၏ အကာအရံ အုတ်နံရံများကို၊ အုတ်အင်္ဂါတေတို့ဖြင့် မွမ်းမံပြုပြင်၍၊ အထက်ပိုင်း ပျက်စီးမှုများအတွက် အနားသတ်ပြုပြင်ခဲ့ရာ ငွေ ကျပ် ၈၃ ကုန်ကျခဲ့ပါသည်။

နဂါးရုံ ဖုရားအတွင်း သစ်သားများဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည့် အစိတ်အပိုင်းများ ပြုပြင်ခဲ့စေရန်၊ ရေနံသုတ်ခြင်း၊ အထက်ပိုင်းမှ လိုအပ်သည်တို့ကို ပြုပြင်ပေးခြင်းများအတွက် ကျပ် ၂၇၇ ကုန်ကျခဲ့ပါသည်။

ဆေးဖုရားမှ ဖရဲဖရဲပျက်စီးချိုယွင်းနေသည်တို့ကို အနားသတ် ပြုပြင်ခြင်း၊ ကွဲအက်နေသည်တို့ကို အင်္ဂါတေတို့ဖြင့် ကြားသိပ်ပြုပြင်ခြင်း၊ ပြိုကွဲနေသော အုတ်များကို ဖယ်ရှား၍ အင်္ဂါတေထိုးပြုပြင်ခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်တောများ ရှင်းလင်းခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ အထက်ပါ လုပ်ငန်းအရပ်ရပ်အတွက် စုစုပေါင်း ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၃,၇၀၅ ဖြစ်ပါသည်။

ညောင်ဦးမြို့အနီး ရှင်အရဟံကျောင်းကြီး၏ ပျက်စီးချိုယွင်းစပြုနေသောအစိတ်အပိုင်းများကို အုတ်အင်္ဂါတေတို့ဖြင့် ကြားသိပ်ခြင်း၊ အစားထိုးပြုပြင်ခြင်းများအပြင် မူလကာရံထားသော အကာအရံများကို ပြန်လည်ပြုပြင်မှုများကို ငွေပေါင်း ကျပ် ၅,၄၆၆ မျှ ကျခံပြုပြင်ခဲ့လေသည်။

မင်းမရဲဖုရား၏ လိုအပ်သော အစိတ် အပိုင်းများကို ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းလိုက်သည့်အတွက် ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၇၁ ဖြစ်ပါသည်။

ဓမ္မရာဇိက ဖုရားအောက်ဆင့်များပြုပြင်ခြင်း၊ ဖရိုဖရဲဖြစ်နေသည်တို့ကို အနားသတ်ခြင်းနှင့် အင်္ဂတေတို့ဖြင့် ကြားသိပ်ခြင်း ပြုပြင်မှုများပြုလုပ်ရာ လုပ်ငန်းအရပ်ရပ်အတွက်ကုန်ကျငွေ စုစုပေါင်း ကျပ် ၉၇၀ ဖြစ်ပါသည်။

ပုဂံ၊ မင်းနံသုရွာယို အဇ္ဈဂေါဏဖုရားကို သံတံခါးများ တပ်ဆင်ထားခြင်း၊ အထက်ပိုင်းသို့ တက်ရန် လှေခါးများကို ပြန်လည်ပြုပြင်ထားခြင်းများနှင့် နံရံများမှ ကွာကျနေသည့် အုတ်အင်္ဂတေတို့ကို အနားသတ်ကြား သိပ်ခြင်းဖြင့် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းလိုက်ပါသည်။* ထိုသို့ပြုပြင်သည့်အတွက် ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၂,၀၇၆ ဖြစ်ပါသည်။

ပုဂံမြို့၊ မင်းနံသုရွာ အနီးယို မိဖုရားကြီး ဖွားစော တည်ထားကိုးကွယ်တော်မူခဲ့သော မင်းရိုင်းဖုရားအား ငွေပေါင်း ကျပ် ၁,၁၃၆ မျှကျခံ၍ ပြုပြင်ခဲ့ပါသည်။

ပုဂံ၊ မင်းနံသုရွာအနီးယို စောလှဝန်းမှ ဖရိုဖရဲဖြစ်နေသည့်များကို အုတ်အင်္ဂတေတို့ဖြင့် အစားထိုးပြုပြင် ခြင်း၊ ကြားသိပ်ပြုပြင်ခြင်းများကို*ငွေပေါင်း ကျပ် ၁,၂၁၀ အံကုန်အကျခံ၍ ပြုပြင်ခဲ့ပါသည်။

ကြက်တုရွေး၊ သို့ဟေတ် အစောကြမ်းဖုရားမှ ကွဲအက်နေသည့်များ ကြားသိပ်ပြုပြင်မှုနှင့် နံရံအင်္ဂတေများ ကွာကျနေသည်ကို ဟန့်တားရန် အနားသတ်ပေးခြင်းနှင့် ပြုပြင်မှုအရပ်ရပ်အတွက် ငွေပေါင်း ကျပ် ၇၄၁ ကျခံခဲ့ ပါသည်။

ပုဂံမြို့၊ ဖွားစောရွာအနီးယို သစ္စဝတီဖုရားနံရံမှ ကွာကျပျက်စီးနေသော အင်္ဂတေတို့ကို အနားသတ်ပြုပြင်မှု အတွက် ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၂၀၇ ဖြစ်ပါသည်။

ပြည် (သရေခေတ္တရာ)

ပြည်ခရိုင်၊ မှော်ဇောမြို့အနီးယို ဖုရားမာဖုရား၏ အစိတ်အပိုင်း အရပ်ရပ်ကို ပြုပြင်ပါက ငွေပေါင်း တသိန်း ကျော်မျှ ကုခံသုံးစွဲရပေမည်။ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ရန် ဘဏ္ဍာရေးခွင့်ပြုငွေပင် ဤဌာန မှ မရယူခဲ့သည့်အတွက် ဦးစားပေးပြုပြင်ရန် ယိုသည်တို့ကိုသာ ရန်ပုံငွေခွဲဝေသတ်မှတ်ပြုပြင်ခဲ့ရပါသည်။ ယခုအစီ ရင်ခံသောနှစ်အတွင်း ဖုရားမာဖုရား၏ အထက်ပိုင်းမှ ပြိုကျနေသည်တို့ကို ပြန်လည်ပြုပြင်ခြင်း၊ ကွဲအက်နေသော အုတ်များ အစားထိုးခြင်း၊ ကြားသိပ်ခြင်းများနှင့် ဖုရားပတ်လည်တွင် ပြိုကျနေသော အုတ်ကျိုး အုတ်ပဲ့များကို ရှင်းလင်းခြင်း၊ ဘောများခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုလုပ်ငန်းအရပ်ရပ်အတွက် ကုန်ကျငွေ စုစုပေါင်းမှာ ကျပ် ၁၁,၀၀၇ ဖြစ်ပါသည်။

ဖုရားကြီး ဖုရား၏ ပြိုကျနေသော အုတ်များကို အစားထိုးပြုပြင်ခြင်း၊ ကွဲအက်နေသည်တို့ကို ကြားသိပ်ပြု ပြင်ခြင်းနှင့် ပြိုကွဲပျက်စီးထားသည့် အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့များကြောင့် ဖုရားပတ်လည်တွင် တောချုံများပေါက်ရောက် သည့်အတွက်၊ အဆိုပါအုတ်ကျိုး အုတ်ပဲ့များကို ရှင်းလင်းပယ်ရှားထားရပါသည်။ အရပ်ရပ် ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၁၀,၄၄၀ ဖြစ်ပါသည်။

စကိုင်း

မဟာစေတီနှင့်လောကမကိုဉ် ဖုရားအနီးတွင် ကျောက်စာရုံအသစ်တရုံဆောက်လုပ်၍ ရှေးဟောင်းကျောက် စာများကို ထိန်းသိမ်းထားခဲ့ပါသည်။ ၎င်းကျောက်စာရုံအသစ်ဆောက်လုပ်မှုအတွက် ကုန်ကျငွေ ကျပ် ၃,၁၇၃ ဖြစ်ပါသည်။

အဘယကြီးကျောင်းအနီးတွင်ကျောက်စာရုံအသစ်တရုံဆောက်လုပ်သည့်အတွက်ငွေပေါင်း ကျပ် ၁,၅၀၇ ကုန်ကျခဲ့ပါသည်။

မင်းကွန်း

ဦးပုကြီးကျောင်းတွင် ထားယိုသောရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ ထိန်းသိမ်းပြသနိုင်ရန် မင်းကွန်းတွင် ပြတိုက် အသစ်တရုံ ဆောက်လုပ်ခဲ့ပါသည်။ ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၄,၃၀၉ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းပြတိုက်သစ်ကြီးကို ဘေး ပတ်လည် သံဆူးကြိုး အကာအရံများ ကာရံထားခြင်းဖြင့် စည်းကမ်းတကျ ဖြစ်စေရန်နှင့်ပိုမိုခိုင်ခံ့စေရန်ရည်ရွယ်၍ ငွေပေါင်း ကျပ် ၄၇၂ ဖြစ်ပါသည်။

မင်းကွန်း၊ မြသိန်းတန်ဖုရားအား မိုးရေဘိုက်စားခြင်းဖြင့် မူလလက်ရာများ ချို့ယွင်းပျက်စီးခြင်းကို ကြိုတင် ကာကွယ်နိုင်ရန် ဖုရား၏အရှေ့ဖက်ပိုင်းမှ ရေမြောင်းများကို ဖောက်လုပ်ခဲ့ပါသည်။ ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၀၇ ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာအံ့ဖွယ်တခုဖြစ်သော မင်းကွန်းခေါင်းလောင်းကြီး၏ အမိုးနှင့်အောက်ခြေအုတ်ခုံတို့ ချို့ယွင်းပျက်စီး နေသည့်အတွက် ငွေပေါင်း ကျပ် ၃၄၀ မျှ သုံးစွဲပြုပြင်ခဲ့ပါသည်။

အင်းဝ

ရှေးဟောင်းကျောက်စာများ ပိုမိုခိုင်ခံ့စေရန်သုတေသီတို့ လွယ်လင့်တကူ လေ့လာနိုင်စေရန်၊ ကျောက်စာ များဆောက်လုပ်၍ ရှေးဟောင်းကျောက်စာများကို ထိန်းသိမ်းခဲ့ပါသည်။ ယခုအစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း ပြ တိုက်နှင့် ကျောက်စာရုံများ ပိုမိုဆောက်လုပ်ခဲ့သည်တွင်၊ မယ်နုအုတ်ကျောင်းအနီး၌ ငွေပေါင်းကျပ် ၁,၄၉၁ ကျ ခံဆောက်လုပ်ခဲ့သော ကျောက်စာရုံတရုံပါဝင်ခဲ့ပါသည်။

မယ်နု အုတ်ကျောင်းကြီး၏ထုပ်က၊ မှန်ကင်းနှင့် ပြသားများ ချို့ယွင်းပျက်စီးသည်တို့ကို ပြန်လည်ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းမှုအတွက် ငွေပေါင်းကျပ် ၆၄၄ ကုန်ကျပါသည်။

ကျောက်ဆည်

ကျောက်ဆည်မြို့နယ်ယိုရှေးဟောင်းကျောက်စာများကို အောက်ခြေဘိနပ်ခံများဖြင့် စံနစ်တကျစိုက်ထူထား ခဲ့ပါသည်။ ထိုလုပ်ငန်းအတွက်ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၂၉၀ ဖြစ်ပါသည်။

ပဲခူး

စာပေအထောက်အထား၊ စိုးစံအုပ်ချုပ်ခဲ့သည့်မင်းနှင့်ခေတ်အခါကို ဖော်ပြသော သကရာဇ်အထောက် အထားများမှာ ရှေးဟောင်းလက်ရာများထက် ကမည်းကျောက်စာများ၌သာ တညီတညွတ်ထည်းဆုံးဖြတ်မှတ်ယူ နိုင်သည့်အတွက် ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် ကမည်းကျောက်စာများထိန်းသိမ်း မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်း၊သုတေသီတို့ လွယ်လင့်တကူမှတ်သားလေ့လာနိုင်ရန် စာအုပ်စာတမ်းများ ထုတ်ဝေဖြန့်ချိ ခြင်းတို့မှာ ဤဌာန၏လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် တခုအပါအဝင်ပင်ဖြစ်ပေသည်။

အစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း စကိုင်း၊ မင်းကွန်း၊ အင်းဝမြို့များအပြင် ပဲခူးမြို့၊မုစလိန္ဒာဖုရားအနီးတွင်ကျောက် စာရုံတရုံနှင့် ဘီက္ခာနီကုန်းတွင်ကျောက်စာရုံနှစ်ရုံ၊ ပေါင်း ကျောက်စာရုံ သုံးရုံကိုဆောက်လုပ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။အဆို ပါကျောက်စာရုံများဆောက်လုပ်သည့် စုစုပေါင်းကုန်ကျငွေမှာကျပ် ၃,၁၉၀ ဖြစ်ပါသည်။

ပဲခူးမြို့နာဂဝင်သိမ်အတွင်းမှ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်တဆူအတွက် ဖုရားပလ္လင်တခုကို ဆောက်လုပ်ခဲ့ရာ ငွေ ကျပ် ၁၂၁ ကုန်ကျပါသည်။

မြို့ဟောင်း (စစ်တွေခရိုင်)

စစ်တွေခရိုင်၊ မြို့ဟောင်းမြို့နယ်ယို သျှင်သောင်းဖုရားအထက်ပိုင်းမှ ကွဲအက်နေသည်တို့ကို အုတ်အင်္ဂတေတို့ ဖြင့် ကြားသိပ်ပြုပြင်ခြင်း၊ ကွာကျနေသည့်အင်္ဂတေများကို အနားသတ်ပြုပြင်ခြင်းများအတွက် ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၂,၂၀၇ ဖြစ်ပါသည်။

ရတနာပုံဖုရားမရိဂုဏ်အတွင်း တောများရှင်းလင်းခြင်း၊ သန့်ရှင်းမှုများပြုလုပ်ခြင်းအတွက်ငွေ ကျပ် ၁၀၀ ကုန်ကျခဲ့ပါသည်။

ဒုက္ခသိမ်ဖုရားမှာ သစ်မြစ်များ၏ထိုးထွင်းပျက်ဆီးမှုကြောင့် မကြာမြင့်မီအတွင်း ကွဲအက်ပျက်စီးနိုင်သည့် အတွက်၊၎င်းသစ်မြစ်များတူးဖော်ဖယ်ရှား၍အင်္ဂတေများဖြင့်၊ကြားသိပ်ပြုပြင်ခဲ့ရာငွေပေါင်းကျပ် ၅၀၉ ဖြစ်ပါသည်။

အံတော်သိမ်ဖုရားအတွင်းပတ်လည်လမ်းမှပြိုပျက်နေသည်တို့ကို ပြန်လည်ပြုပြင်ခြင်းနှင့် တေးရှင်းလင်းခြင်း အတွက် အရပ်ရပ်ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၂၉၀ ဖြစ်ပါသည်။

မြို့ဟောင်းမြို့၊လေးမျက်နှာဖုရားအတွင်း လူမသမာသိုက်သမားများ၏ တူးဆွဖျက်ဆီးသွားသည်တို့ကို ပြန် လည်ပြုပြင်ရခြင်း၊ သစ်မြစ်၊ ညောင်မြစ်များတူးဖော်ဖယ်ရှား၍ အင်္ဂတေတို့ဖြင့် ကြားသိပ်ပြုပြင်မှုများအတွက် ကုန် ကျငွေမှာကျပ် ၇၀၇ ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၊ ပြည်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှုကောင်စီ ရန်ပုံငွေဖြင့် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်း ခြင်းအတွက် ကုန်ကျငွေစာရင်း

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်ယဉ်ကျေးမှုကောင်စီမှ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ရန် အတွက် ငွေကျပ် ၅၀,၀၀၀ တိတိကို ဤဌာနသို့ ကူညီထောက်ပံ့ခဲ့ပါသည်။ သို့သော်အဆိုပါငွေများကို ၁၉၅၉ ခု၊ ဩဂုတ်လအတွင်းမှသာ လက်ခံရယူပါသဖြင့်၊ ယခုနှစ်ဘဏ္ဍာတော်နှစ်အတွင်း လုပ်ငန်းများပြီးမြောက်နိုင် မည်မဟုတ်၍ ၁၉၅၉-၆၀ ခုနှစ်အထိ၊ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန် ချမှတ်ခဲ့ရပါသည်။

ဌာနဆိုင်ရာရန်ပုံငွေများဖြင့်၊ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများကို အလှည့်ကျပြုပြင်ခြင်းနှင့်၊ဦးစားပေးဆောင် ရွက်ရန်ယိုသည်တို့ကိုနှစ်စဉ်၊ နှစ်တိုင်းထိန်းသိမ်းပြုပြင်ခဲ့သော်လည်း၊ အတိုင်းတိုင်းအပြည့်ပြည့်မှ ဧည့်သည်တော် များ၊ ဖုရားဖူးများ၊ သုတေသီများ စိတ်အေးချမ်းစေရန်၊လွယ်လင့်တကူ၊ ကူးသန်းသွားလာလေ့လာ ဖူးမျှော်နိုင်စေရန်၊ ဖုရား၊ ပုထိုး၊ စေတီများတဆူနှင့်တဆူ ကူးဖြတ်ဆက်သွယ်ထားသည့် လမ်းများပြုပြင်ပေး ရန်မှာလိုအပ်လျက်ယှိပါသည်။

သို့ပါ၍ အထက်ပါထောက်ပံ့ငွေကျပ် ၅၀,၀၀၀ အနက်မှ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများပြုပြင်ရန်အပြင်၊ ဖုရားလမ်းများအား ဆက်သွယ်ပြုပြင်ရန်ကိုပါ ဦးစားပေး၍ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

အောက်ပါစာရင်းများမှာ ပြုပြင်သည့်အဆောက်အဦများ၊ လမ်းများနှင့် ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း သုံး စွဲကုန်ကျခဲ့သည့်ငွေစာရင်းများဖြစ်ပါသည်။

ပုဂံ

အလိုတော်ပြည့်နှင့် စဉ်ဖုရား ဆက်သွယ်သည့်လမ်းကို ကျောက်စရစ်များဖြင့် ညီညာစွာ ဖြန့်ညှိဖွဲ့ခင်းထား သည့်အပြင်၊ ဘေးပတ်လည်မှသစ်ပင်ချို နွယ်များ ရှင်းလင်းပြုပြင်သည့်လုပ်ငန်းကို ငွေပေါင်း ကျပ် ၂,၆၅၇ ကျခံ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ပုဂံ၊ ဇွါးစောရွာအနီး သမုတီဖုရားမှာ ၁၉၅၇-၅၈ ခုနှစ် အတွင်းမှသာ နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ကံသော ဇယားဝင်အဆောက်အဦအဖြစ် အတည်ပြုစာရင်းသွင်းခဲ့သည်ဖြစ်ရာ၊ အဆိုပါဖုရား၏ပျက်စီးချိုယွင်းမှုတို့ကို စံနှစ်တကျထိန်းသိမ်းရန်လိုအပ်လျက်ရှိပေသည်။ သို့ပါ၍ ယင်းသို့ပြုပြင်သင့်သည်တို့ကိုပြုပြင်သွားရန်ငွေပေါင်း ကျပ် ၄,၁၃၆ သုံးစွဲပြုပြင်ပါသည်။

နရသီဟပတေ့မင်း (တရုင်ပြေးမင်း) ကြီး၏ အရိုး ဖွါးစော တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သော ပုဂံ၊ဇွါးစောရွာယိုကုသဖုရားကြီးမှာ ပြောင်မြောက်သောလက်ရာတို့ဖြင့် မွမ်းမံမြယ်လွယ်ထားသည်ဖြစ်ရာ နှစ်ပေါင်းကြာမြင့်စွာခိုင်ခံ့စေရန်အလို့ငှါ ၅,၄၃၃ ကျပ် ၄၂ ပြားအကုန်အကျခံ၍ပြုပြင်ပါသည်။

စိုးမင်းကြီးဖုရားအနီး အုတ်ကျောင်းကြီးအရှေ့တောင်ဖက်တွင် ယိုသည်ဖုရားအမှတ် ၄၉၄ မှာ နံရံဆေးရေးများနှင့်မွမ်းမံထားသည့်အပြင်၊ ဖုရားအတွင်းတွင်ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်များတည်ယိုလေရာ၊ အဆိုပါဆေးရေးများနှင့် ရုပ်ပွားတော်များယိုယွင်းပျက်စီးနေသည်တို့ကိုငွေပေါင်း ၃၁၆ ကျပ် ၃၄ ပြားကျခံပြုပြင်ခဲ့ပါသည်။

ပုဂံနယ်၊ မြင်းကပါရွာအနီးယို မြစေတီဖုရားပရဝဏ်အတွင်းယို မြစေတီကျောက်စာကိုလုံခြုံခိုင်းစွာ တည်ယိုစေရန် အဆောက်အဦငယ်တခုဆောက်လုပ်ထားယိုစေပါသည်။ ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၈၂၉ ဖြစ်ပါသည်။

ပုဂံမြို့နယ်အတွင်း၊ ဓမ္မရုံကြီး၊ စုဋ္ဌာမုန့်၊ မင်္ဂလာစေတီ၊ မဟာဗေဓိနှင့် ပြတိုက်တို့သို့ပုဂံ-ကျောက်ပန်းတောင်း လမ်းမကြီးနှင့်ဆက်သွယ်ပေါက်လုပ်ထားသည့် လမ်းများကိုကျောက်စရစ်တို့ဖြင့်ဖို့ညှိခင်းကျင်းပြင်ဆင်ခဲ့ပါသည်။ လမ်းဘေးများမှချုံနွယ်များရှင်းလင်းသုတ်သင်ခဲ့ရာ အထက်ပါလုပ်ငန်းအရပ်ရပ်တို့အတွက် ကျပ် ၃,၅၅၃ ကျခံပြုပြင်ပြီး၊ ၁၉၅၉-၆၀ ခုနှစ်အထိဆက်လက်ပြုပြင်လျက်ရှိပါသည်။

စိုးမင်းကြီးဖုရားအနီး အုတ်ကျောင်းကြီးမှအမြင့် “ ၁၅ ” ပေယိုသောအုတ်လှေခါးကြီးကို အုတ်အင်္ဂံတေတို့ဖြင့် ပြန်လည်ပြုပြင်ရာ ကုန်ကျငွေမှာ ကျပ် ၁,၃၇၄ ဖြစ်ပါသည်။

ဝက်ကြီးအင်းရွာ၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရားသို့သွားရန်လမ်းကို ကျောက်စရစ်များနှင့်စံနှစ်တကျ ပြင်ဆင်စေရန်နှင့် လမ်းဘေးပတ်လည်ကို ရှင်းလင်းရာငွေပေါင်း ၁,၇၄၆ ကျပ် ၆၆ ပြား ကုန်ကျခဲ့ပါသည်။ ပုဂံမြို့အနီး မြင်းပြဂူဖုရားသို့ဆက်သွယ်ရာ လမ်းကိုရှင်းလင်းပြုပြင်ရန်ငွေပေါင်း ကျပ် ၉၉၇ ကုန်ကျခဲ့ပါသည်။

ပုဂံ၊မြင်းကပါရွာအနီးမှ ဂူပြောက်ကြီးဖုရားလမ်းကိုကျောက်စရစ်၊ အုတ်တို့ဖြင့် ခင်းထားပြုပြင်ရာငွေပေါင်း ကျပ် ၅၂၇ ကုန်ကျခဲ့ပါသည်။

ပုဂံမြို့၊အာနန္ဒာဖုရားမှ ရွှေဆံတော်ဖုရားကြီးသို့ လွယ်လင့်တကူသွားလာနိုင်ရန် ဆက်သွယ်ပေါက်လုပ်ထားသည့်လမ်းဟောင်းကို ငွေကျပ် ၂,၃၃၂ သုံးစွဲ၍ ကျောက်စရစ်များခင်းကျင်းပြင်ဆင်ခြင်း၊ လမ်းဘေးမှချုံနွယ်တောများရှင်းလင်းခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ပုဂံမြို့၊မင်းနံသုရွာအနီးယိုလေးမျက်နှာနှင့် အဇ္ဈဂေါဏဖုရားလမ်းကို ကျောက်မှုန့်၊ ကျောက်စရစ်တို့ဖြင့် ပြုပြင်ရာ ၁၉၅၈-၅၉ ခုနှစ်အတွင်းငွေပေါင်းကျပ် ၄၈၇ သုံးစွဲပြုပြင်ခဲ့သည့်အပြင် ၁၉၅၉-၆၀ ခုနှစ်အထိ ဆက်လက်ပြုပြင်ရပါမည်။

ဓမ္မဒုံကြီးနှင့်စုဋ္ဌာမုန့်ဖုရားလမ်းဆုံမှ သဗ္ဗညုဖုရားလမ်းကို ကျောက်ခင်းပြုပြင်၍ လမ်းဘေးတောများကို ရှင်းလင်းပြုပြင်ပါသည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းအတွက် စုစုပေါင်း ကုန်ကျငွေမှာကျပ် ၂,၇၈၆ ဖြစ်ပါသည်။

ပုဂံ၊ဝက်ကြီးအင်းရွာအနီးမှ ဘိုမယ်ကျောင်းကြီး၏အုတ်အင်္ဂံတေတို့မှာ ဆွေးမြေ့ပျက်စီးလျက်ရှိပေသည်။ ဤသို့ဆွေးမြေ့ပျက်စီးနေသည့် အုတ်ဆွေးများကိုဖယ်ရှား၍ အုတ်သစ်တို့ဖြင့်အစားထိုးပြုပြင်ရာ ငွေပေါင်း ကျပ် ၁,၆၆၃ ကျခံပြုပြင်ပြီး ၁၉၅၉-၆၀ ခုနှစ်အထိ ဆက်လက်ပြုပြင်ရပါမည်။

ပုဂံမြို့၊ မင်းနံသုရွာယို လက်ပွတ်ကန်ဖုရားကို အုတ်အင်္ဂံတေတို့ဖြင့် မွမ်းမံပြုပြင်ခြင်းနှင့် အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့များနှင့်တောများခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်းအတွက်ငွေပေါင်း ကျပ် ၇၃၃ ကုန်ကျခဲ့ပါသည်။

ပုဂံ၊မင်းနံသုရွာအနီးမုဝိနည်းမိုးရီဖုရားကို ၁၉၅၈-၅၉ ခုနှစ်တွင် ငွေပေါင်းကျပ် ၅၅၂ သုံးစွဲပြုပြင်ပါသည်။ ဝရံဘာများ၊ လှေခါးများ၊ ပြတင်းပေါက်များအပြင် အထက်ပိုင်းနှင့်အောက်ခံအုတ်ခုံတို့ကို အုတ်အင်္ဂံတေတို့ဖြင့် ၁၉၅၉-၆၀ ခုနှစ်အထိ ဆက်လက်ပြုပြင်ရပါမည်။

ပုဂံ၊ သမ်းတော်ကြားဖုရားပတ်လည်အုတ်နံရံများမှာ ဆွေးမြေ့ပျက်စီးစပြုလာပြီဖြစ်၍၊ အုတ်အင်္ဂံတေတို့ဖြင့် ငွေပေါင်း ကျပ် ၁,၅၈၆ သုံးစွဲပြုပြင်ပါသည်။ လုပ်ငန်းမပြီးမြောက်သေးသည့်အတွက် ၁၉၅၉-၆၀ ခုနှစ်အထိ ဆက်လက်ပြုပြင်ရန် ခန့်မှန်းတွက်ချက်ထားပြီးဖြစ်ပါသည်။

အခဏ်း ၂

စိုးမင်းရှာဖွေမှု

ညွှန်ကြားရေးဝန်နှင့် အဖွဲ့သည် ၁၉၅၈ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလအတွင်းတွင် စစ်တွေခရိုင်သို့သွားရောက်၍ ဌာနကထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသည့် ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေးပြီးလျှင် ကွင်းဆင်းသုတေသနကိုလည်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

မြို့ဟောင်း (စစ်တွေခရိုင်)

ဒီဇင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် မြို့ဟောင်းမြို့တွင် သျှစ်သောင်းစေတီ မြောက်ဖက်စေတီရံများ အကြားပျံ့ကျောက်ချပ်ရုပ်များ တန်တိုင်းမှကျော်လွန်၍ ကျနေသည်ကိုအပေါ်သို့သယ်ယူပြီး နောက်မူရင်း နေရာတို့တွင် ပြန်လည်စိုက်ထူထားရန် အင်ဂျင်နီယာနှင့် ပညာတိုင်းသားတန်းတို့အား ညွှန်ကြားခဲ့သည်။ ယကွတောင်ပေါ်တွင်

ဂင်္ဂါနတ်သွီးရုပ်ကိုကြည့်ရှုလေ့လာ ဓါတ်ပုံရိုက်ယူသည်။ ဟရီတောင်ပေါ်သို့တက်၍ ဟရီစေတီကိုလည်း လေ့လာ ဓါတ်ပုံရိုက်ယူသည်။ ဟရီစေတီခေါ်သည်မှာ စေတီတော်၏ ပစ္စယံလေးမျက်နှာယိုသည့်အနက် တမျက်နှာတွင် ဟရီနတ်ရုပ် လေးရုပ်ပါရှိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ၊ စေတီ၏ဉာဏ်တော်မှာ ၁၅ ပေခန့်ရှိ၍ ပစ္စယံတမျက်နှာလျှင် ၁၈ ပေ ၄ လက်မရှိသည်။ မြို့ဟောင်းမြို့အတွင်းညောင်ပင်ဈေး ကျောင်းပရိဝုဏ်အတွင်းမှ တူးဖော်ရယူထားသော ကြေးဆင်းတုများကိုလည်း ဓါတ်ပုံရိုက်ယူခဲ့၏။

ဒီဇင်ဘာလ ၅ ရက်နေ့တွင် မြို့ဟောင်းမြို့အရှေ့တောင် ၂ ဖီလုံခန့်တွင်ယိုသော သက္ကရာဇ် ၈၉၄ ခုနှစ်၌ မင်းဘာကြီးတည်ခဲ့သည့် ရွှေဂူကြီးဖုရားသို့သွားရောက်လေ့လာ၍ မဟာဒေဝ (သီဝ) နတ်ရုပ်နှင့် ကျောက်ပလ္လင်တို့ကိုခါတ်ပုံရိုက်ယူသည်။ ထိုမှမြို့ဟောင်းအရှေ့တောင် ၃ ဖီလုံခန့်ယိုသောမင်းခမောင်းတည်သည့် မင်းခမောင်းဂူသို့သွားရောက်ကြည့်ရှုလေ့လာ၍ခါတ်ပုံရိုက်ယူသည်။

ထိုနေ့ညနေပိုင်းတွင် နန်းတော်ကုန်းအနောက် ၂ ဖီလုံတွင် သက္ကရာဇ် ၉၀၀ သောက်ကတည်ခဲ့သော လက်ကောက်ဈေးတောင်စေတီမှ ရယူထားသော ကြေးရုပ်ပွားတော်များကို၎င်း၊ လက်ကောက်ဈေးတောင်ပေါ်ယိုကျောက်ရုပ်ပုံတော်၊ တောင်အောက်ယိုကြေးဆင်းတုတော်ကြီးကို၎င်း ကြည့်ရှုလေ့လာခါတ်ပုံရိုက်ခဲ့လေသည်။

ဒီဇင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ရွှေဂူတောင်စေတီသို့သွားရောက်၍ လေ့လာခါတ်ပုံရိုက်ယူသည်။ ရွှေဂူတောင်မှာမြန်မာမင်းများလက်ထက် ရခိုင်တိုင်းတွင် ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ရသော ရခိုင်ဝန်၏အိမ်ဆော်တည်ရာဖြစ်သည်။ရခိုင်တိုင်းကိုအင်္ဂလိပ်မင်းများ သိမ်းပိုက်သောအခါ၌ ထိုရွှေဂူတောင်မှပင်နေ၍ ရှေးဦးစွာအုပ်ချုပ်မှုများကိုစီမံဆောင်ရွက်သည်။ ရွှေဂူတောင်၏တောင်ဖက် ဘီလူးကန်ကျောင်း၏အနောက်ဖက်တွင် သိုးစော်လက်ထက်၌ သာသနာပြုရန်တည်ထားသော ဝိဇ္ဇာတတ်တိုက်ပျက်တခုရှိသည်။ ထိုဝိဇ္ဇာတတ်တိုက်ကို နောင်အကြောင်းညီညွတ်က ပြန်လည်တူးဖော်ကြည့်သင့်သည်ဟုထင်သည်။

ဒီဇင်ဘာလ ၉ ရက်နေ့တွင် ကြင်မြတောင်ပေါ်ရှိ ဓါတ်မြူရုပ်ပွားတော်ကြီး၊ စကားတောင် တောင်ဖက်အစွန်ယိုပေါ်တော်မူကျောက်ရုပ်ပွားတော်ကြီးနှင့် ဗမ္မလတောင်ကျောင်းမှ ကြေးဆင်းတုရုပ်ပွားတော်များကို သွားရောက်လေ့လာခါတ်ပုံရိုက်ယူသည်။

ဝေသာလီ

ဒီဇင်ဘာလ ၆ ရက်နေ့တွင် မြို့ဟောင်းမှ ၈ မိုင်ကျော်ကျော်ဝေးသော ဝေသာလီ မြို့ဟောင်းသို့ သွားရောက်လှည့်ပတ်လေ့လာသည်။ ရှေးဦးစွာသင်းကျစ်တော်အနီးယို ကျောက်ရုပ်ပွားတော်ကြီးကို ဓါတ်ပုံရိုက်သည်။ ထိုရုပ်ပွားတော်ကြီးအနီးတဝိုက်ယို ကျောက်စာများကိုမြို့ဟောင်းသို့ သယ်ယူသိမ်းဆည်းထားရန် ညွှန်ကြားခဲ့၏။ ဝေသာလီအင်းရွာမြောက်၊ လက်ခတ်တောင်ကျောင်းပိုင်းအတွင်းတွင် ကျောက်နတ်ရုပ်အများလဲငြိ၍ချုံငိုတ်ပေါင်းများဖုံးလွှမ်းနေသည်တို့ကို ရှင်းလင်းစေပြီးနောက် လေ့လာရန်ခါတ်ပုံရိုက်ယူခဲ့သည်။ ၎င်းနောက်ဝေသာလီနန်းရာကုန်းမြောက်ဖက်၊ ဉာဏ်တော် ၁၇ ပေမျှရှိသော ကျောက်ရုပ်ပွားတော်ကြီးနှင့် လယ်ကွင်းထဲ၌ယိုသော ဝေသာလီနန်းဦးရုပ်ပွားတော်ကြီးတို့ကိုခါတ်ပုံရိုက်ယူခဲ့လေသည်။

လောင်းကြက်

ဒီဇင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် ရခိုင်ပြည်၏ မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော လောင်းကြက်သို့ထွက်ခွါ၍ လောင်းကြက်တောင်နံရံ၌ ရေးထိုးထားသော ကဗျည်းကျောက်စာများကို သွားရောက်ဖတ်ရှုလေ့လာသည်။ ၎င်းနောက်နန်းကျရွာမြောက်ဖက်ရှိ တိဿရုပ်ပွားတော်ကြီးနှင့် အနောက်ဖက်ယိုနန်းကျကြီး ရုပ်ပွားတော်ကြီးတို့ကိုသွားရောက်လေ့လာခါတ်ပုံရိုက်ယူသည်။

မဟာထီး

ဒီဇင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် မဟာထီးသို့သွားရောက်ပြီးလျှင် မဟာထီးရုပ်ပွားတော်ကြီး တောင်ဖက်တဖီလုံခန့်တွင်ယိုသော ကျောက်မိချောင်းဟုခေါ်ဆိုသော ကျောက်ဖျာကြီးပေါ်တွင် ရေးထိုးထားသောကျောက်စာများနှင့်ဘောဇောဈေးရွာ တောင်ဖက်၌တည်ရှိသော အထုပ်သမနတ်ရုပ်များကို သွားရောက်လေ့လာ၍ ဓါတ်ပုံများရိုက်ယူမှတ်သားခဲ့ပါသည်။

ကျောက်တော်

ဒီဇင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ကျောက်ဘော်သို့သွားရောက်၍ တဖက်ကမ်းသို့ကူးကာ၊ သေလာဂီဒီတောင်ပေါ်ယိုစေတီများကို တိုင်းတာလေ့လာမှတ်သားခြင်းနှင့် ဓါတ်ပုံရိုက်ယူခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့၏။ ခရီးအဆင်သင့်သဖြင့်နောက်တရက်တွင် ကျောက်တော်မှ တောင်ပိုင်းချင်းတောင်နယ်၊ ပလက်ဝ သို့သွားရောက်၍ လှည့်လည်ကြည့်ရှုပြီးလျှင် ခမိဘာသာစကားများကို လေ့လာမှတ်သားခဲ့သည်။

မဟာမုနိ

ဒီဇင်ဘာလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ကျောက်ဘော်မှ ၆ မိုင်ကွာဝေးသော မဟာမုနိရွာသို့ သွားရောက်၍ မဟာမုနိရုပ်ပွားတော်နှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ယို ရှေးဟောင်းပစ္စည်းတို့ကို လေ့လာမှတ်တမ်းတင်ပြီးလျှင် ဓါတ်ပုံများရိုက်ယူသည်။ မဟာမုနိပတ်ဝန်းကျင်ယို ကျောက်နတ်ရုပ်များမှာ အချို့ကျိုးပဲ့လျက် အချို့မြေတွင်မြုပ်လျက်တည်ရှိနေ

သည်တို့ကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်၍ နေရာတကျပြန်လည်ထားယိုရန်လိုသည်။ မဟာမုနိ တန်တိုင်းတော်ကြီးပတ်လည်ရှိအချို့နေရာတို့တွင်လည်း စမ်းသပ်တူးဖော်ကြည့်ရန် လိုပေလိမ့်မည်။ ထိုအတွက်နောင်တကြိမ် သွားရောက်၍အချိန်ယူဆောင်ရွက်ရပေမည်။

ကျောက်တော်မှ စစ်တွေသို့ပြန်ရောက်သောအခါ စစ်တွေမြို့ယိုလက်ဝဲသလုံးခါတ်တော်စေတီနှင့် ဗုဒ္ဓေါမော်ခေါ်သည့် ရှေးပဏိဂူအဆောက်အဦသို့လည်း သွားရောက်လေ့လာခါတ်ပုံရိုက်ယူခဲ့လေသည်။

ညွှန်ကြားရေးဝန်သည် ၁၉၅၉ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၁ ရက်မှ ၂၄ ရက်နေ့အထိ တောင်တွင်းကြီး မြို့နယ်အတွင်းယို ရှေးဟောင်းဒေသများ၊ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦနှင့် ဖုရားပုထိုးများ၊ ကျောက်စာများကို လှည့်လည်ကြည့်ရှုလေ့လာခဲ့လေသည်။

ကျောက်ပြင်တောင်ကုန်း

၁၉၅၈ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ အတွင်းက သိုက်ဆရာတယောက်နှင့် သီးကုန်းရွာသားများ သိုက်တူးကြသော ကျောက်ပြင်တောင် အမည်ယိုသည့်ကုန်းသည် တောင်တွင်းကြီးမြို့၏ မြောက်ဖက် ၁၀ မိုင်ကွာ မြို့လူလင်ဘုတာမှ အနောက်မြောက် ၃ မိုင်ခန့်ဝေးသော သီးကုန်းရွာနှင့် ၎င်း၏အနောက်မြောက် ရေကြည်ပင်ရွာအကြားတွင် တည်ယိုလေသည်။ ထိုနေရာတွင်သိုက်တူးရာ၌ ရွှေငွေပစ္စည်းဘာမျှမတွေ့ရသဖြင့် တလ ခန့်အကြာတွင် လက်လျှော့ထားလေသည်။ ထိုအခြင်းအရာကို တောင်တွင်းကြီးမြို့ ယဉ်ကျေးမှုပြတိုက်မှ အတွင်းရေးမှူးကသိရှိသဖြင့် သွားရောက်ကြည့်ရှုပြီးလျှင် သက်ဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိများအား ဆက်လက်တူးဖော်ခြင်းကို တားမြစ်ပေးရန် တိုင်ကြားထားလေသည်။ ထိုအကြောင်းကိုသတင်းစာများတွင် ဖတ်ရှုရသဖြင့် ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနက စုံစမ်းသည်တွင် တောင်တွင်းကြီးယဉ်ကျေးမှု ပြတိုက်အတွင်းရေးမှူးက မိမိသိယိုသမျှကိုအစီရင်ခံလေသည်။ ဤကိစ္စကိုအကြောင်းပြု၍တူးဖော်ထားသော နေရာသာမကဗိဿဏီမြို့ခေါ် ပန်ထွာမြို့ဟောင်းကိုပါ သွားရောက်ကြည့်ရှုလေ့လာခြင်းပြုခဲ့လေသည်။

ကျောက်ပြင်တောင်ကုန်းသည် ဝဲခင်းများဖြစ်သော မြေပြန့်ထက် ၄ ပေခန့်သာမြင့်မောက်၍ အရှေ့အနောက်ပေ ၄၀ ခန့်၊ တောင်မြောက်ပေ ၃၀ ခန့်ကျယ်လေသည်။ အနီးအနားမှရွာသူရွာသားတို့သည် ထိုနေရာတွင်အဘိုးတန်ပစ္စည်းများ မြှုပ်နှံရာ သိုက်ယိုသည်ဟု အစဉ်အဆက် စွဲမှတ်ထားကြလေသည်။ ယခုအကြိမ်တူးဖော်ကုန်း၏ထိပ်မှာအနည်းငယ် ချိုင့်နေသည်ဟုဆိုသဖြင့် ရှေးကလည်းတူးခဲ့ဘူးဟန်ယိုလေသည်။

သိုက်တူးသမားများသည် ရွှေငွေပစ္စည်းကိုသာပမီနထား၍ တူးဖော်ကြရာ အုတ်ရိုးပေါ်သမျှကိုဖျိဖျက်ကာ တခနရာမတွေ့လျှင်တခနရာသို့ ရွှေတူး၍မြေများကို ကျင်းဟောင်းများတွင်ပြန်ဖို့ပြစ်ကြလေသည်။ အုတ်များကိုမူ ကုန်း၏တောင်ဖက်ကိုက် ၂၀၀ ခန့်အကွာရှိ စေတီဟောင်းတဆူအနီးသို့ သယ်ပို့ရပ်ထားလေသည်။ ဤသို့စည်းစုံ ကမ်းပဲ့ပြုလုပ်ထားခြင်းကြောင့် မူလအနေအထားများပျက်စီး၍ စူးစမ်းမှုတွင်အထောက်အပံ့ဖြစ်နိုင်မည့် အချက်အလက်များဆုံးရှုံးရလေတော့သည်။

သွားရောက်ကြည့်ရှုချိန်၌ တပိုင်းတစဖို့ထားသော ကျင်းကြီးကိုသာတွေ့ရ၏။ ပေါ်ပေါက်သမျှအုတ်ရိုးများကို ဖျက်သီးပြီးဖြစ်ချေသည်။ တူးဖော်ရာ၌ပေါင်သူများ၏အဆိုအရ၊ ရှေးဦးစွာကုန်၏အရှေ့ဖက်ပိုင်းတွင် တောင်မြောက်အလျား ၃၀ ပေ ၆ လက်မ၊ အကျယ် ၄ ပေခန့်တူးရာ၌၊ အုတ်လွှား ၉ လွှားမျှယိုသည့် အုတ်ရိုးပေါ်လာ၏။ ထိုအုတ်များအားလုံးကို တူးဖော်၍အလယ်၌မြေသား ၈ တောင်မျှအနက်တူးလေသည်။ အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့များမှအပ မည်သည့်ပစ္စည်းမှမတွေ့သဖြင့် ထိုမြောင်း၏အနောက်ဖက် ၇ ပေခန့်အကွာတွင် တောင်မြောက် ၂၆ ပေခွဲနှင့် အရှေ့အနောက် ၂၄ ပေခန့်ယိုသော လေးထောင့်ကျင်းကြီးကိုသတ်မှတ်၍ တပိုင်းစီကွက်၍တူးသည်ဆို၏။ ထိုကျင်း၏အနောက်ဖက်အစွန်းနှင့်တပြေးတည်း မြေပြင်အောက် ၄ ပေခွဲတွင်အုတ်ရိုးအောက်လွှားအစအနုကျန်ရစ်သည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ ထိုအုတ်ရိုးမှာ ၂၅ ပေခွဲရှည်လျား၍ ၃ ပေခွဲမျှကျယ်သည်။ အစွန်းနှစ်ဖက်တွင် အရှေ့တည့်တည့်ထောင့်ချိုးသွားသော အုတ်ရိုးနှစ်ခုလည်းဆက်စပ်ယိုသည်ဆို၏။ ယခုကျင်း၏နံရံများကိုထောက်၍ ထိုအကိုင်ဟုတ်မှန်ကြောင်းသိသာလေသည်။ ပေါ်သမျှအုတ်များကိုစေတီကုန်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းထားကာ မြေများကို တူးပြီးသောနေရာများ၌ အဆင့်ဆင့်ဖို့ထားလေသည်။ ဤနေရာ၌ယခုရှာဖွေကြည့်ရာတွင် အိုးခြင်းပွဲအနည်းငယ်နှင့် အရိုးအစအနများ၊ မီးလောင်ထားဟန်ယိုသော အရိုးစုများကိုသာ တွေ့ရသည်။ ဤနေရာမှသယ်ယူရွှေ့ပြောင်းထားသောအုတ်ပုံကို ရှာဖွေရာအရေးအခြေစံ အမှတ်လက္ခဏာများပါသော အုတ်အနည်းငယ်ကိုတွေ့ရသည်။ ရှေးဦးစွာရွာသားများတွေ့ယိုသော ပျူဂဏန်းအမှတ်ပါသော အုတ်ချပ် (၂ ပိုင်းကျိုး) ကိုတောင်တွင်းကြီးပြတိုက်ကသိမ်းထားပြီးဖြစ်သည်။ ထိုကြောင့်မနောက်တွေ့သောအုတ်ကျိုးများကိုလည်း ထိုပြတိုက်၌ပင်အပ်နှံခဲ့ပါသည်။ ယင်းအုတ်များပေါ်တွင် လက်ချောင်းများဖြင့်ဆွဲခြစ်ထားသည့် အမှတ်အရာများသာများလေသည်။ ပျူအက္ခရာများမှာပီပီသသမရှိလှ၍ ဂဏန်းအမှတ်စဉ်ရေးထိုးထားသည်ဟုမှန်းဆရ၏။

တူးဖော်ရာ၌ ကျင်း၏ဘေးနံရံများကို သေသပ်စွာညှိထားခြင်း မယိုသည့်ပြင် အုတ်ရိုးနှင့်ဆက်သွယ်သော ကန့်လန့်နံရံများချွန်မထားခြင်းကြောင့် အုတ်ရိုးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် မြေလွှာများသည် မည်သည့်အနေအထားဖြင့်တည်ယိုသည်ကို အထောက်အထားမရနိုင်တော့ချေ။ နံရံများကိုလက်ယိုအခြေအနေအတိုင်း လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းဖြင့် အောက်ပါအချက်များကို သိသာနိုင်ပါသည်။ ပကတိမြေကိုကျင်းတူး၍ အုတ်နံရံကို အုတ်မြစ်ချခဲ့၏။ အုတ်နံရံ၏ဘေးနှစ်ဖက်တွင် ကျင်းကိုဖို့သော ဖို့မြေအနည်းငယ်တွေ့ရသေးသည်။ အုတ်နံရံမပျက်စီးမီ ဘေးပတ်ဝန်းကျင်၌ မြေသားအနည်းငယ်ဖို့ မောက်လာခဲ့၏။ အုတ်ရိုးပြုပျက်သောအခါတွင် အုတ်အပိုင်းအစများသည် ထိုမို့မောက်နေသောမြေလွှာပေါ်တွင် စုင့်နေတော့၏။ သို့သော်ထိုအပေါ်လွှာ အုတ်ကျိုးများ၏ ထူသည်လွန်စွာ

မထူထပ်သဖြင့် ပျက်စီးသွားသော အုတ်ရိုးသည်မမြင့်မားလှကြောင်းသိသာသည်။ အုတ်အချိုးအစားများမှာ များသောအားဖြင့် အလျား ၁၉ လက်မ၊ အနံ ၉ လက်မ၊ ထူ ၃ လက်မယို၍ အရွယ်ကြီးသည်ဟုဆိုရပေမည်။ အချို့သော အုတ်များပေါ်တွင် ပျူအက္ခရာများ ရေးသားထားသည်လည်း ယိုသဖြင့် ရှေးကျသော ပျူခေတ်အဆောက်အဦဖြစ်သည်မှာ သံသယမယိုနိုင်ချေ။

မြို့လူလင်

မြို့လူလင်သည်တောင်တွင်းကြီးမြို့၏မြောက်ဖက် ၁၀ မိုင်အကွာ တောင်တွင်းကြီး-ကျောက်ပန်းတောင်း မီးရထားလမ်းပေါ်တွင်တည်ယို၏။ မီးရထားလမ်း၏အရှေ့ဖက်တွင် မော်တော်ကားလမ်းသည် မြောက်သို့ယှဉ်ပြင်လျက် သွား၏။ အင်းဝခေတ်တွင် မြို့လူလင်သည်တောင်တွင်းကြီးမြို့၏ အရံမြို့ ၁၃ မြို့တွင် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ ရွာမကြီးအတွင်းတွင် မြို့ရိုးဟောင်းကိုတွေ့မြင်နိုင်သေး၏။ မြေနီသရွတ်မြင့်ဆောက်လုပ်သော အုတ်မြို့ရိုးတွင် အုတ်ကောင်းများကို အလွှားလိုက်မတွေ့ရတော့ချေ။ ပျမ်းမျှအမြင့် ၃ ပေခန့်သာယိုတော့၍ အချို့အပိုင်းတွင် မြေဖို့မို့သာကျန်တော့သည်။ မြို့ရိုးအပြင်ပတ်လည်တွင် ရွာစည်းရိုးပြုလုပ်ထားရာ၊ ကာကွယ်ရေးအတွက် အတွင်းဖက်၌ စည်းရုံးတလျှောက်တွင် လမ်းဖောက်ရန်လိုအပ်သဖြင့် မြို့ရိုးဟောင်းကိုအပေါ်ပိုင်းတွင် မြေညှိထားသည်ကိုတွေ့ရ၏။ မြို့ရိုးအပေါ်လွှာတွင် နှစ်မြပ်နေရာမှပေါ်ပေါက်လာသော အိုးခြင်းကွဲများကိုထောက်၍ မြို့ရိုးဟောင်းပေါ်တွင် ဖို့မြေဖြင့်ထပ်မံမြှင့်ထားကြောင်း သိသာလေသည်။

မြို့လူလင်၏မြောက်ဖက် စတုရောင် (စာတုန့်ချောင်း) ၏လက်ျာကမ်းဘေး၌ မြို့လူလင်ကန်ရိုးကျောင်းတိုက်အတွင်းတွင် ခင်ကြီးဖျော်သိမ်တည်ယိုခဲ့သဖြင့် ယခုအခါအုတ်တန်တိုင်းပတ်လည်ကိုတွေ့ရသေး၏။ သိမ်ဦး၌တည်ယိုသော တောင်ပြည့်ဖုရားသည်ဥဏ်တော် ၁၅ ပေခန့်သာမြင့်သော အင်းဝခေတ် မြေပေါက်စေတီ တဆူဖြစ်လေသည်။ ယင်းစေတီငယ်၏ ပတ်လည်လေးပေခန့်အမြင့်တွင် အုတ်ခွက်ဖုရားများစီခြယ်ထား၏။ သို့သော်စေတီကို ပြုပြင်မှုယိုသဖြင့် ယခုအခါအုတ်ခွက်ငါးဆူကိုသာ မူလနေရာ၌တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထိုဖုရားမှကွာကျနေသောအုတ်ခွက်နှစ်ဆူကိုတောင်တွင်းကြီးပြတိုက်က သိမ်းဆည်းထားလေသည်။ အုတ်ခွက်သည် အမြင့် ၁၀ လက်မခွဲ၊ မျက် ၇ နဲ့ လက်မနှင့်အထူ ၁ နဲ့ လက်မယိုရာ အတန်ကြီးသည်ဟုဆိုရပေမည်။ ဝမ်းဖက်တွင် တပ်ပလွင်ခွေပုဒရုပ်ပွားနှင့်ကျိပ်ရှစ်ဆူကို ရုပ်ကြံပုံသွင်းထား၏။ အောက်ခြေတွင် (.....ယ်ဖုရှာတံဆိပ်) ဟုအဆုံးသတ်ထားသော မြန်မာစာတကြောင်းကို တပိုင်းတစဖတ်ရှုနိုင်၏။

တောင်တွင်းကြီးမြို့

တောင်တွင်းကြီးမြို့နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်တဝိုက်တွင် ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများယိုသော်လည်း အချို့မှာ မူလလက်ရာအတိုင်း မတည်ယိုတော့ချေ။ အုတ်မြို့ရိုးကိုအချို့နေရာများ၌ ၅ ပေမှ ၆ ပေခန့် အမြင့်အထိ တွေ့နိုင်သေးသည်။ တောင်တွင်းကြီးသမိုင်းအရ ရှေးအကျဆုံးသောဇေတီများအနက်တွင် မြို့တွင်းယိုရှေ့အင်းတောင်ဖုရားလည်းအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ထိုဖုရားမှာ အကြိမ်ကြိမ်ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားသဖြင့် မူလလက်ရာကိုမခန့်မှန်းနိုင်ချေ။ မြို့၏အရှေ့မြောက်ထွန်းယွန်းယို နတ်မိုးကျောင်း ယခုဆရာတော် ဦးဥက္ကဋ္ဌ သီတင်းသုံးသော အုတ်တိုက်ကျောင်းနေရာတွင် ရှေးကအုတ်ဂူဖုရားကြီးတဆူတည်ယိုခဲ့ရာ၊ ၎င်း၏အကြွင်းအကျန် အစအနုများကို ယခုအုတ်တိုက်၏အနောက်ဖက်တွင် တွေ့ရသေးသည်။ အုတ်တိုက်သစ်တည်ဆောက်သော လွန်ခဲ့သည့်ငါးနှစ်ကျော်ခြောက်နှစ်ခန့်က ထိုနေရာတွင် အရိုးအိုးများတွေ့ရသည်ဟုလည်းသိရ၏။ သို့သော်ထိုဂူဟောင်းကြီးနေရာမှ တွေ့ယိုသည့်ကျောက်စာတွင် ရေးထိုးထားသည့်သကရာဇ်များအနက် အစောဆုံးမှာ ၆၈၂ ခုဖြစ်လေသည်။ ထိုနှစ်မျက်နှာထိုးကျောက်စာကို ယခုအခါမူလနေရာ၏ မြောက်ဖက်ညောင်ပင်ကြီးအောက်တွင် စိုက်ထူထားသည်။ ထိုအနီးတွင်ပင် အုတ်ဂူဖုရားပျက်ငယ်ငယ်တဆူလည်းရှိ၏။ ငြိပျက်သည့်အကြားမှ ပြာနှင့်မီးလောင်မြေများကို တွေ့နိုင်လေသည်။

နတ်မိုးကျောင်း၏အရှေ့ဖက် ၂ မီလီခန့်အကွာတွင် ဘီလူးမ ကန်ပေါင်ရိုးခေါ်သည့် ဖို့မြေကုန်းတန်းတခုကို ပြတ်တောင်း ပြတ်တောင်းတွေ့ရ၏။ ၎င်းကန်ပေါင်ရိုးသည် တောင်တွင်းကြီးမြောက်ဖက် ၁၅ မိုင်ခန့်အကွာ လယ်သာသိမ်ကုန်းမှ သည်တောင်တွင်းကြီးတောင်ဖက် ၁၅ မိုင်ခန့်အကွာ မန်ကျည်းချိုရွာအထိမိုင် ၃၀ မျှရှည်လျားစွာတည်ယိုနေသည်ဟုဆို၏။ မည်သည့်ခေတ်က မည်သို့အသုံးပြုခဲ့သည်ကို အတိအကျမသိရသေးသော်လည်း တချိန်က တဖက်ဆည်ကန်အတွက် ဖို့လုပ်ထားသော ကန်ပေါင်ရိုးဖြစ်တန်၏ဟု ယူဆရသည်။

တောင်တွင်းကြီးမြို့၏ တောင်ဖက်တွင် တောင်မိမာန်ခေါ်မြို့ပြင်မိမာန် ကျောင်းတိုက်တည်ယို၏။ ယင်းကျောင်းတိုက်ပဒိုက်အတွင်းတွင် ပုဂံခေတ်နှောင်းလက်ရာဖြစ်သော ဂူဖုရားကြီးတဆူ ပျက်စီးယိုယွင်းနေသည်ကို တွေ့ရ၏။ မုခ်လေးငှက်ယို၍ အာရုဏ်ခံမှန်ကြီးမှာ မြောက်ဖက်လှည့်နေ၏။ ပေါင်းကူးအမိုး၊ အထက်ပစ္စယာများနှင့် ကွန်းထောင်တို့မှာ ပြုပျက်သောအုတ်ပုံကြီးသည် အလယ်မလျှိုက်ကိုဖုံးလျက်ယို၏။ ယခုအခြေအတိုင်းပင် အမြင့် ၄၅ ပေခန့်ဖြစ်သည်။ ဘီလူးပန်းဆွဲနှင့် အင်္ဂတေအမွမ်းအပြောက်များသည် ပြင်ပ၌အတော်အတန် ကြွင်းကျန်နေသေးသည်။ အတွင်းနံရံတွင် အင်္ဂတေနှစ်လွှားတွေ့မြင်ရသည်။ မူလအင်္ဂတေပေါ်သို့ နောက်ထပ်မွမ်းမံထားဟန်ယို၏။ အချို့နေရာ၌မိုးမှိုန်နေသော ဆေးရေးများ အနည်းအပါးမြင်နိုင်သည်။ မြောက်အာရုဏ်ခံအတွင်းတွင် ဆေးရေးများအောက်၌ (.....ကုသိုဝ်ကောင်မှု) ဟူသောစာတန်းပျက်တခုကိုဖတ်၍ရသည်။

မြို့၏မြောက်ဖက်၄၀၀ ပေ တောင်ကျောင်းတိုက်အတွင်း၌ စကိုင်း ထူပါရုံဖုရားသဏ္ဌာန် တဝက်တပျက်တည်ယိုနေသော သီဟိုဠ်ဖုရားခေါ်သည့် စေတီတဆူကို ဖူးတွေ့ရသည်။ ထိုစေတီမှလွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းများစွာက တွေ့ယိုသည့်အုတ်ခွက်များကို ထိုအနီးစေတီတဆူပြင်ဆင်ရာတွင် ထည့်သွင်းဌပနာလိုက်ကြောင်းကြားသိခဲ့ရ၏။

မိဿဏိးမြို့ဟောင်း

မိဿဏိးမြို့ခေါ်ပန်ထွာမြို့ဟောင်းသည် တောင်တွင်းကြီး-မကွေးမော်တော်ကားလမ်းအတိုင်း တောင်တွင်းကြီးမှ ၁၁ မိုင်ခန့်အကွာဖြစ်သော ကုက္ကိုခွရွာ၏မြောက်ဘက်တွင် တည်ရှိသည်။ မြို့ရိုးမှာ ၂ မိုင်ပတ်လည်မျှ ရှိသည်။ မြို့ရိုး၏အပြင်ဖက် အရှေ့မြောက်ထောင့်တွင် ပန်ထွာမင်းသိုဦး၏ကောင်းမှုဟုအဆိုရှိသည့် ရွှေရောင်လှံခေါ်ရွှေရောင်တော်စေတီတည်ရှိ၏။ ထိုစေတီကိုကုသိုလ်ရှင်အဆက်ဆက်က မွမ်းမံပြင်ဆင်ထား၍ မူလလက်ရာအတိုင်း မခတ္တရချေ။ ဖုရားရှင်ပြင်ပေါ်တွင် ထောင့်လေးထောင့်၌ လောကပါလနတ်မင်းများ၏ အုတ်ဂူများကို၎င်း၊ အရှေ့ဖက်တွင်ကလေးငယ်ကိုဥဗ္ဗူချီနေသော ဘီလူးမ၏အုတ်ဂူကို၎င်း တွေ့မြင်ရသည်။ မြို့ရိုးအတွင်းအနောက်မြောက်ထောင့်တွင်အင်းရွာကြီးတည်ရှိ၏။ ၎င်းရွာ၏တောင်ဖက်တွင် အင်းကြီးယို၍ ထိုအင်း၏အရှေ့ဖက်တွင် အတွင်းမြို့ရိုးနှင့် နန်းခတင်နေရာတည်ရှိလေသည်။

မြောက်ဖက်မြို့ရိုးနှင့် ပေ ၁၅၀ ခန့်အကွာတွင် အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့များဖြင့် မြေပြင်အထက်အနည်းငယ် မိုမောက်လျက်ရှိသော ကုန်း ၅ ကုန်းသည် မြို့ရိုးနှင့်ယှဉ်၍ အရှေ့မှအနောက်သို့ စီတန်းလျက်တည်နေ၏။ ၎င်းတို့အနက် အလယ်ကုန်းမှအကြီးဆုံးဖြစ်၍ အလျား ပေ ၅၀၊ အကျယ် ၁၉ ပေခန့်ရှိ၏။ အုတ်များမှာအလျားလက်မ ၂၀ နီးပါးမျှရှိလေသည်။ အိုးခြမ်းကွဲအင်အနများကို မြေအပေါ်ယံ၌ပင် အနှံ့အပြားတွေ့ရ၍ အရိုးအိုးများနစ်မြုပ်နေသည်ကိုလည်းတွေ့ရ၏။ ဤကုန်းများသည် ပျူသင်္ချိုင်းကုန်းများဖြစ်သဖြင့် မြို့ရိုးနှင့်တခေတ်တည်း ဟုတ်မဟုတ်၊ သပြေဟိုမြှုပ်နှံခြင်း ပြုမပြုစသောအချက်အလက်တို့ကိုသိနိုင်ရန် တူးဖော်မှုပြုလုပ်ရာ စူးစမ်းသင့်သောနေရာများဖြစ်ချေသည်။

ထိုနည်းတူစွာ တူးဖော်သင့်သောနေရာမှာ အတွင်းမြို့ရိုး၏မြောက်ဘက်၌ တည်ရှိသောအုတ်ကုန်းကြီးသုံးကုန်းဖြစ်လေသည်။ ၎င်းတို့မှာ မြေပြင်ထက် ပေ ၂၀ မှ ၂၅ ပေခန့်အထိ မိုးမောက်လျက်ရှိ၍ အရှေ့ဘက် ၂ ကုန်းမှာ သစ်ပင်ချုံနွယ်များဖြင့် ပိတ်ဖုံးလျက်ရှိ၏။ မူလကကြီးမားမိုင့်ခံသော အဆောက်အဦတို့၏ အကြွင်းအကျန်များ ဖြစ်သည့်အလျောက် စံနစ်တကျတူးဖော်ကြည့်လျှင် ရှေးဟောင်းသမိုင်းအတွက် အထောက်အထားရနိုင်မည့်ပစ္စည်းများတွေ့လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။

နန်းတော်ရာအတွင်း၌လည်း အဆောက်အဦနေရာဟောင်းများတွင် အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့များပြန့်နှံ့လျက်ရှိရာ မူလပန္နက်နှင့် အနေအထားများပေါ်အောင် တူးဖော်လေ့လာသင့်လေသည်။ အတွင်းမြို့ရိုး၏အနောက်မြောက်ထောင့်တွင် သောက်တော်ရေကန်နေရာကို တွေ့မြင်နိုင်၏။ အရှေ့မြောက်ထောင့်တနေရာတွင် လွန်ခဲ့သော ၁၉၅၂ ခုနှစ်ခန့်က အင်းရွာကြီးမှ ကိုအောင်ညွန့်က ကျောက်ပြင်တချပ်တွေ့ထားသည်ဆိုသဖြင့် ၎င်းအားအပ်နှံထားသူထံမှ သွားရောက်ယူဆောင်ပြသစေပါသည်။ တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်သို့ ယူဆောင်ပြသသော အဆိုပါကျောက်ပြင်ဆိုသည့်အရာဝတ္ထုမှာ ဟိန္ဒူဗြဟ္မဏတာသာဝင်တို့ သီဝနတ်ကိုးကွယ်ရာ အထိမ်းအမှတ်ပစ္စည်းဖြစ်သည့် ယောနီခေါ်သော ကျောက်ပြားဖြစ်နေသည်ကိုတွေ့ရ၏။ အချင်း ၁၀ လက်မရှိ၍ သွယ်သောအပိုင်းမှာ ၃ လက်မခန့်အစွန်းထွက်လျက်ရှိ၏။ ၂ လက်မခန့်မြင့်သော ခြေသုံးချောင်းဖြင့်လည်းပြီး၏။ ထိုယောနီကို တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်က သင့်တင့်သောအဖိုးဖြင့်ဝယ်ယူ၍ ထိန်းသိမ်းပြသထား၏။

မိဿဏိးမြို့ဟောင်း၏အပြင်ဖက်တွင် ကွင်းဆင်းလေ့လာရာ၌ တူးဖော်စူးစမ်းသင့်သော နေရာများတွေ့ရှိရသည်မှာ မြို့ရိုး၏အရှေ့မြောက်ဖက် အိုးထိန်းတောင်ဟုခေါ်သော ကုန်းအစုနှင့်အရှေ့တောင်ဖက် ဂျင်ကုန်းရွာအတွင်း၌ မယ်ယက္ခဂူဟူသောကုန်းဟောင်းတို့ဖြစ်လေသည်။

၁၉၅၉ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း၌ ကွင်းဆင်းလေ့လာချက်များအရ အစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း၌ပင် မိဿဏိးမြို့ဟောင်းတွင် တူးဖော်မှုသုတေသန စတင်ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည့်အလျောက် ဌာနဆိုင်ရာအသုံးစရိတ်ရန်ပုံငွေမှပင်ကျခံကာ ၁၉၅၉ ခု၊ ဇွန်လ ၁၁ ရက်နေ့မှအစပြု၍ လုပ်ငန်းစတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းများကို နှစ်ရှည်စီမံကိန်းဖြင့် ဆောင်ရွက်၍ ပေါ်ပေါက်တွေ့ရှိသော ဝတ္ထုပစ္စည်းနှင့် အချက်အလက်အထောက်အထား အားလုံးကို ပေါင်းရုံးလေ့လာပြီးမှ မှတ်တမ်းတင်စာစောင် ထုတ်ဝေနိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း၊ တနှစ်အတွင်းပြီးစီးသမျှကို အများသိသာနိုင်ရန် တူးဖော်မှုတာဝန်ခံဖြစ်သော သုတေသန ဝန်ထောက်ဦးအောင်သော်၏ ပဏာမအစီရင်ခံစာကို အောက်တွင်ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

၁၉၅၉ ခု၊ မိဿဏိးမြို့ဟောင်းအတွင်းတူးဖော်မှုပဏာမ အစီရင်ခံစာ

နိဒါန်း

မိဿဏိးမြို့သည် ရှေးသုဟောင်းတို့မှတ်သားထားသော သမိုင်းအရင်း၊ မြေအပေါ်ယံတွင်တွေ့ရှိရသည့် အထောက်အထားများအရ၎င်း၊ ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကိုစံနစ်တကျရှာဖွေ၍စူးစမ်းသုတေသနပြုရန် အသင့်တော်ဆုံးသောဒေသများအနက်တွင် တရပ်အပါအဝင်ဖြစ်သည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ ယခုနှစ်အတွင်းတွင် ဤနေရာတွင် စမ်းသပ်တူးဖော်ရာ၌၊ ပေါ်ပေါက်တွေ့ရှိရသော အုတ်တိုက်အဆောက်အဦကြီးနှင့် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကို ထောက်ခြင်ရခြင်းအားဖြင့် ဤဒေသသည် သရေခေတ္တရာ၊ သို့မဟုတ် ထိုသို့ရှေးကျသော မည်သည့်ဒေသနှင့်မဆို အပြိုင်အဆိုင် စိတ်ဝင်စားဘွယ်ရာ ဖြစ်နိုင်ကြောင်းသိရလေသည်။ ယခုအခါ၌တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းကို အစမှသာ ဆောင်ရွက်ရသေးရာ ဤဒေသ၏ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေမည့်သာကေပစ္စည်းများကို ဖော်ထုတ်

ရန် များစွာကြိုးပမ်းရဦးမည်ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့်ဤအစီရင်ခံစာ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ၊ ကျဉ်းမြောင်းသောလုပ်ငန်းရပ်ပင်ဖြစ်သော်လည်း စစ်ပြီးခေတ်တွင်ပဌမဆုံးအကြိမ် စံနစ်တကျတူးဖော်ခြင်းဖြစ်သည့် ဤနှစ်အဖို့ဆောင်ရွက်ပြီးစီးသမျှသော ကိစ္စတို့ကိုအကျဉ်းချုံး၍ဖော်ပြရန်ပင်ဖြစ်သည်။ ယခုအခိုက်အတန့်တွင် ကျယ်ပြန့်လှသောဒေသတရပ်လုံးကို နှံ့စပ်စွာတူးဖော်လေ့လာရန် ကျန်ရှိသေးခြင်းနှင့်ပေါ်ပေါက်သမျှအိုးခွက်အပိုင်းအစနှင့် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းအစုစုတို့ကိုပင် အသေးစိတ်လေ့လာရန်လိုသေးခြင်းတို့ကြောင့် ဤနှစ်ဆောင်ရွက်ချက်တို့မှ ဝေဖန်ပိုင်းခြားသိသာသော အချက်အလက်တို့မှာ တထပ်ချအဆုံးအဖြတ်များမဟုတ်မူ၍ ယာယီမှန်းထားယူဆချက်များသာ ဖြစ်ချေသေးသည်။

ပြဿနာနှင့်ဖြေရှင်းရန်လမ်းစ

တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းများကို ဖော်မပြုမီမိဿဏိးမြို့ဟောင်းနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် စူးစမ်းမှုပြုရသည်ကိုရှင်းလင်းတင်ပြလိုပါသည်။ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနသည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်းါးဆယ်အတွင်း၌ မှော်ဇာ (သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်း)၊ ပုဂံ၊ ပဲခူး နှင့်အခြားဒေသအချို့တို့တွင် ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်းတူးဖော်ခဲ့၍ မှော်ဇာတဝိုက်တွင်အတော်နှံ့စပ်စွာ သုတေသနပြုခဲ့လေသည်။ ထိုဒေသများတွင် များသောအားဖြင့် ကုန်းမိုးမို့ များကိုသာတွေ့ရ၏။ မြန်မာပြည်မှာဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံဖြစ်သည့်အလျောက် စေတီပုထိုးတို့ကိုအများအပြား တည်ဆောက်ခဲ့ရာ အဆိုပါကုန်းမိုးမို့များကို တူးဖော်သည့်အခါတွင် သာသနိက အဆောက်အဦများ၏ အကြွင်းအကျန်တို့ကိုသာအများအားဖြင့် တွေ့ရတတ်လေသည်။ ရှေးကျသောလူနေအိမ်ခြေနှင့် နန်းတော်အဆောက်အဦတို့ကိုမူကား တကြိမ်တခါမျှမကြုံတွေ့ရသေးချေ။ မြန်မာတို့၏ဓလေ့ထုံးစံအတိုင်း မှီတင်းနေထိုင်ရာအဆောက်အဦတို့ကိုပျက်စီးလွယ်သော သစ်ဝါးတို့ဖြင့်သာ ဆောက်လေ့ဆောက်ထရှိသဖြင့်သာလျှင် ယင်းသို့ရှေးဟောင်းနေအိမ်တိုက်တာများ မတွေ့ရခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူမှတ်ရပေသည်။ သို့ဖြစ်လေရာ ကုန်းမိုးမို့များကို တူးဖော်တိုင်းပင် သာသနိကဝတ္ထုပစ္စည်းများကို တွေ့ရတတ်လေသည်။ ကံအားလျော်စွာသာလျှင် ယင်းသာသနိကပစ္စည်းများသည် ရာဇဝင် အထောက်အထားအဖြစ်ဖြင့် အသုံးဝင်လေသည်။ ဤသို့အားဖြင့်ရှေးယခင်က ဤဌာန၏ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ချက်များကြောင့် ရှေးဟောင်းဒေသတရပ်စီအတွက် ရာဇဝင်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်း အချက်အလက်တို့ကို အတော်အတန်ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့၏။ သို့သော်ယင်းအချက်အလက်များကို သမိုင်းကွင်းဆက်များအဖြစ် စပ်ဟပ်စေရန်ညှိနှိုင်းပြုစုခြင်းမလုပ်ရသေးသည့်အပြင် ရှေးဟောင်းသုတေသန၏ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သော ရှေးခေတ်လူနေမှုစံနစ်တို့ကိုသရုပ်ဖော်နိုင်သေးချေ။ ထို့ပြင်တဝတ္တုဖော်စုစမ်းလေ့လာမှု မပြုရသေးသောဒေသတို့လည်း အနှံ့အပြားရှိလေသည်။ ထိုသို့သောရှေးဟောင်းဒေသများအနက်တွင် ရခိုင်ပြည်မှဝေသာလီမြို့ဟောင်း၊ တနင်္သာရီမှသထုံ၊ ထားဝယ်နှင့်တနင်္သာရီတို့ဖြစ်၍ အနည်းငယ်မျှစီသုတေသနပြုပြီးသောဒေသများမှာ၊ ဝဏ္ဏကင်း၊ ဟန်လင်း၊ ပဲခူး၊ တွံတေး၊ သံလျင်စသည်တို့ဖြစ်လေသည်။ ယင်းဒေသများမှ ယဉ်ကျေးမှု အထောက်အထား ပစ္စည်းများသည် မည်သို့ဆက်စပ်မှုရှိသည်ကို ရှေးဦးစွာပိုင်းခြားဝေဖန်နိုင်ရန် ရှေးဟောင်းသုတေသန ကွင်းဆင်းလုပ်ငန်းစီမံကိန်းတရပ်ကိုချမှတ် ဆောင်ရွက်ရန်အရေးကြီးလေသည်။ ဤအတောအတွင်း၌ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနကမူ ရှေးဟောင်းဒေသအချို့ကိုရှေးချယ်ပြီး ရှေးခေတ်၊ ယဉ်ကျေးမှုခေတ် အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲပုံ သတ်မှတ်သည့်ဇယားစဉ်ကိုပြုစုနိုင်ရန် စံနစ်တကျစတင်တူးဖော်သွားသင့်သည်။ ဤသို့လုပ်ငန်းချမှတ်ရာ၌ ယခင်ကတူးဖော်ဘူးသော သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းနှင့် ပုဂံဒေသတို့၌ပင် ယင်းဒေသများမှ ရှေးဟောင်းပစ္စည်း အများအပြားတွေ့ရှိပြီးသည့် မှန်သော်လည်း အဆိုပါပစ္စည်းများဖော်ထုတ်မှုနှင့် ပတ်သက်သော စံနစ်တကျအသေးစိတ် မှတ်တမ်းများမရှိခဲ့သဖြင့်၎င်း၊ စံနစ်တကျလေ့လာမှု၌လွန်စွာအရေးကြီးသော အိုးအင်္ဂါသမိုင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လုံးဝမဆောင်ရွက်ရသေးသဖြင့်၎င်း၊ ယင်းအချက်အလက်များပြည့်စုံစွာ စုဆောင်းနိုင်ရန်ထပ်မံတူးဖော်ရချေဦးမည်။

ယခုအခါမှော်ဇာခေါ်သော သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းတဝိုက်တွင် ယခင်ကတူးဖော်သုတေသနပြုလုပ်ချက်များအရ၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် အေ၊ဒီ၊ ၅ ရာစုမှ အေ၊ဒီ၊ ၈ ရာစုအတွင်းတွင် ပျူယဉ်ကျေးမှုထွန်းကားခဲ့ကြောင်းကိုအခိုင်အလုံသိရှိရပြီးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်တွင် အေ၊ဒီ၊ ၅ ရာစုထက်စောသောအချိန်ကာလက မည်သို့သောယဉ်ကျေးမှုတည်ယိုခဲ့သည်ကို မိုင်မိုင်လုံလုံဖော်ထုတ်ရန်နှင့် ပျူယဉ်ကျေးမှု၏နှောင်းခေတ်တွင် အဆင့်ဆင့်ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ယဉ်ကျေးမှုများကို အစဉ်တစိုက်ပြည့်ပြည့်စုံစုံ စူးစမ်းရန်တို့မှာ ဤဌာနကကြိုးပမ်းဖြေရှင်းရန် ရည်ရွယ်ရင်းဖြစ်သောပြဿနာရပ်များပင်ဖြစ်ချေသည်။ မိဿဏိးမြို့ဟောင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် မကြာမြင့်မီကကွင်းဆင်း သုတေသနပြုရာ တွေ့ရှိရသောအရိုးအိုး သင်္ချိုင်းများနှင့် အမှတ်လက္ခဏာပါရှိသော ဒင်္ဂါးများကိုထောက်ထား၍ ဤဒေသသည်၊ သရေခေတ္တရာနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအားဖြင့် အဆက်အသွယ်ရှိခဲ့သည်ဟု ထင်ရှားသိရလေသည်။ ဇိဿဏိးမြို့ဟောင်းသည် တန်လင်းမြို့ကိုသို့ မဝေးကွာလှပဲ ရာဇဝင်တလျှောက်ထင်ရှားခဲ့၍ ယနေ့တိုင် တည်ရှိနေသောတောင်တွင်းကြီးမြို့နှင့် ရှေးဦးသမိုင်းအားဖြင့် ဆက်စပ်နေသည်ကိုတွေ့ရလေသည်။ ထို့ကြောင့်မိဿဏိးမြို့ဟောင်းဒေသသည် သရေခေတ္တရာ ပျူယဉ်ကျေးမှုနှင့်ဆက်သွယ်ပုံကို ပိုမိုခိုင်လုံစွာသိရှိရမည့်အပြင်၊ ထိုယဉ်ကျေးမှုမှတဆင့် ခေတ်အမျိုးမျိုးပြောင်းလဲ ထွန်းကားလာသော နှောင်းခေတ်ယဉ်ကျေးမှုတို့နှင့်ဆက်စပ်စူးစမ်းနိုင်ရန် အကွက်ကောင်းတခုဖြစ်လေရကား၊ဤနေရာ၌ပင်စံနစ်တကျတူးဖော်မှုကိုစတင်ဆောင်ရွက်ရန်ပိုင်းဖြတ်လိုက်ရလေသည်။

လေ့လာရာဒေသနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်တည်နေပုံ

မိဿဏိးမြို့ (မြောက်လတ္တီတွဒ် ၂၀°၊ အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၉၅° ၂၃') (ပုံ ၂၃) သည် တောင်တွင်းကြီးမြို့အနောက်ဖက် ၁၂ မိုင်ကွာဝေးသော ကုက္ကိုခွရွာ၏ မြောက်ဖက်တွင် ကပ်လျက်တည်ရှိ၏။ တောင်တွင်း

ကြီးမှမကွေးသို့သွားသော ကတ္တရာစေးခင်းသည် မော်တော်ကားလမ်းသည် ကုက္ကိုခွရွာသစ်ဘေးမှဖြတ်မသွားမီ ဗိဿဏိုးမြို့၏အရှေ့တောင်ထောင့်၌ယိုသောမြို့ရိုး ၂ ဖက်ကိုဖေါက်တွင်းသွား၏။ (ကုက္ကိုခွရွာဟောင်းသည် ကားလမ်းအရှေ့ဖက်ယို ယခုဂျပ်ကုန်းရွာအနီး၌တည်ယိုခဲ့သည်ဟုဆို၏) ။

ငါးပေခန့်အမြင့်သာလျှင် ကျန်ရစ်သော အုတ်မြို့ရိုးသည် ဗိဿဏိုးမြို့၏မြောက်၊ အရှေ့နှင့်တောင်ဖက်တို့၌သာ စတုရန်းမကျတကျ ပိုင်းရံလျက် ယိုလေသည်။ မြို့ရိုးတဖက်၏အလျားသည် ၁နီု မိုင်ခန့်မျှရှည်လျား၏။ အနောက်ဖက်၌ကား မြို့ရိုးအစအနက်မျှမတွေ့ရချေ။ ယခုအခါတွေ့ရသောအင်းြီးနှင့် ကြီးကြွဲကန်တို့သည်၊ ရှေးမဆွကဆက်စပ်နေ၍ ရေကျုံးသဖွယ်တည်ယိုခဲ့ဟန်တူ၏။ ယင်းချောင်း၏ ချောင်းလက်တက်ဖြစ်သော ရန်ပယ်ချောင်းသည် ကုက္ကိုခွရွာ၏ တောင်ဖက်တွင် အရှေ့မှအနောက်သို့စီး၍ ဗိဿဏိုးမြို့၏ အနောက်တောင်ထောင့်အစွန်းနားတွင် မြောက်ဖက်သို့ကွေ့စီးပြီးလျှင် တဖန်အလှမ်းမဝေးသော နေရာ၌ပင်အနောက်သို့ ချိုးသွားပြန်လေသည်။

မြို့တွင်း၌ကုန်းမြေသည် အရှေ့မှအနောက်သို့ အတန်ငယ်လျောဆင်းနေသ်မှအပ ပတ်ဝန်းကျင်တဝိုက်မှာ ပြန့်ပြူးလျက်ယိုလေသည်။ မြို့ရိုးအတွင်း၌ကားအနောက်မြောက်ထောင့်၌ တည်ယိုသောအင်းရွာကြီးသာလျှင် ယခုအခါလူနေရပ်ကွက်အဖြစ် မြင်ရလေသည်။ မြို့ရိုးမှာမူလ၌တဖက်တွင်ငြို့ပေါက် ၃ ပေါက်စီယိုသော်လည်း၊ ယခုအခါပျက်စီးပိုင်းပြတ်နေသော အပေါက်အရွယ်အစားစားကို တွေ့ရလေသည်။ မြို့၏အလယ်ဗဟိုမှ အနောက်မြောက်သို့အနည်းငယ်စွန်းသောနေရာတွင် တောင်မြောက်အလျားတိုက် ၅၀၀၊ အရှေ့အနောက်အန်တိုက် ၃၀၀ ခန့်ယိုသည့်အုတ်ရိုးမို့မို့ ပိုင်းရံထားသော နန်းတော်ကုန်းကိုတွေ့မြင်ရသည်။ ဤကုန်းကိုပင် တောင်မြောက်အုတ်နံရံဖြင့် ၂ ပိုင်းခွဲခြားထားရာ အနောက်ဖက်ခြမ်းတွင် စတုရံအုတ်ရိုးနိမ့်နိမ့်ပါယိုချေသေး၏။ နန်းတော်ကုန်းပေါ်၌ပင် အဆောက်အဦအကြွင်းအကျန်များဖြစ်ဟန်တူသော အုတ်ကုန်းနိမ့်နိမ့်များကို တွေ့မြင်နိုင်လေသည်။ မြို့ရိုးအတွင်း နေရာအနှံ့အပြား၌ကား အုတ်အဆောက်အဦအပြုအပျက်များဖြစ်သည့် ကုန်းဟောင်းဦးရေ ၁၀၀ ခန့်တည်ယိုနေ၏။ အချို့မှာဝန်းပိုင်းသောစံနစ်၊ အချို့မှာစတုရန်းစံနစ်ယှိ၍ အချို့မှာမူလအသွင်သဏ္ဌာန်ကို ဖုံးအုပ်နေလောက်အောင်ပြုပျက်နေလေသည်။နန်းတော်ကုန်း၏တောက်ဖက်တန်တိုင်းအလယ်မှသည် တောင်မြို့ရိုးအလယ်လောက်ဆီသို့သွယ်တန်းလျက်တည်ယိုသော အုတ်ကုန်းများမှာကား မူလတွင်အုတ်တန်တိုင်းအဖြစ်တစပ်တည်း ပြုလုပ်ထားဟန်တူ၏။ နန်းတော်ကုန်း၏ မြောက်ဖက်တွင်ကား အလားတူတန်တိုင်းရောက် မတွေ့ရချေ။ ရှေးဟောင်းသုတေသနဩန်ကြားရေးဝန်၏ ထင်မြင်ယူဆချက်အရဆိုလျှင်၊ ယင်းသို့မြို့တွင်းကိုအရှေ့ပိုင်းနှင့်အနောက်ပိုင်း ၂ ခြမ်းခွဲ၍ထားသည်မှာ မင်းသမီးစိုးမိုးသောမြို့တော်၌တွင် မြို့၏အနောက်ဖက်ပိုင်းကို အမျိုးသမီးများနေထိုင်အသုံးပြုရန် သီးခြားထားလိုခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေမည်ဟူ၏။

မြို့ရိုး၏အပြင် ပတ်လည်တဝိုက်တွင် သင်္ချိုင်းကုန်းအမြောက်အမြား တည်ယိုလေသည်။ ယခုဂျပ်ကုန်းရွာအတွင်း၌၎င်း၊ ဗိုလ်တဲဟောင်းနေရာဖြစ်သော ယခုကုက္ကိုခွရံကင်းဂါတ်ဝင်းအတွင်း၌၎င်း အရိုးအိုးများမြုပ်နှံထားသည်ကို မကြာခဏတူးဖော်တွေ့ယိုကြလေသည်။ မြို့၏အရှေ့မြောက်ထောင့်မှတိုက် ၄၀၀ အကွာ၌ကား တောင်တွင်းကြီးနယ်တွင်ထင်ရှားကျော်စောသော စေတီတော်တဆူဖြစ်သည့် ရွှေရောင်တော်ဖုရားကို ဖူးတွေ့နိုင်လေသည်။

သမိုင်းအထောက်အထား

ဗိဿဏိုးမြို့သမိုင်းဟူ၍ သီးခြားမတွေ့ရသော်လည်း တောင်တွင်းကြီးသမိုင်း၏ရှေ့ပိုင်းဘွင်ကား ဗိဿဏိုးမြို့အကြောင်းကို အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြထားလေသည်။ ယင်းတောင်တွင်းကြီးသမိုင်းမှာ ရှေးမကျလှသော်လည်း မင်းကုန်းမင်းလက်ထက် မြေလပ်စစ်က နေမျိုးမင်းလှ သိရိသင်္ခယာဘွဲ့ရသော ပုဂ္ဂိုလ်က သမိုင်းအစောင်စောင်ကို ညီနှိုင်းပြုစုထားသည်ဟုဆို၏။ ဗိဿဏိုးမြို့၊ ပန်ထွာပြည်၏အကြောင်းကို မဟာသမ္ဘဝနှင့် ဂူဋ္ဌာသမ္ဘဝတို့အားဖော်နှင့်မျှောလိုက်သောအခန်းမှ အစပြုထားလေသည်။ ညီနောင်နှစ်ပါးတို့၏ စံမြန်ဝှဲတော်ကို ခိုးယူစားသောက်သော စန္ဒမုခိဘီလူးမ၏လက်ကို ဖမ်းကိုင်မိသည်ကာလ၊ မာတုဂါမတို့၌ ပဋိသန္ဓေတည်ခြင်းအကြောင်း ရှစ်ပါးတွင် ဆံထိုးကိုကိုင်ခြင်း၊ လက်ကိုကိုင်ခြင်းဖြစ်သော အင်္ဂပဉ္စင်္ဂ ပဋိသန္ဓေသည် ထိုဘီလူးမ၌ အမြိုက်ဖြင့်သွန်းသကဲ့သို့ အစွန်းအပြွယ်လေသည်ဟူ၏။ မဟာသမ္ဘဝ၊ ဂူဋ္ဌာသမ္ဘဝတို့၏ ပသာဒစကျကို ကုမ ကြည်လင်စေပြီးသည့်နောက်တွင် ထွက်ခွါလာခဲ့ရာ ဘီလူးမသည်တောင်တွင်းကြီးမြို့ အနောက်ငါးတိုင်ကွာသော တောအရပ်သို့ရောက်လျှင် သားမိန်းမတယောက်ဖွါးမြောက် မျက်နှာမြင်လေသည်။ ထိုတောအရပ်တွင်လည်း တဦးသောရသေ့သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းညီတင်းသုံး၍နေ၏။ ထိုရသေ့သည်နေ့ဆွမ်းအလိုငှါ သစ်သီးရွာခိုးသွားလာခိုက် ဘီလူးမနှင့် ကလေးငယ်ကိုတွေ့မြင်ရာတွင် သူတပါးသားသမီးကိုစားအံ့သောငှါ ခိုးယူလာသည်အထင်ဖြင့် ချောက်လှန်လွှတ်လိုက်ပေ၏။ ဘီလူးမသည်ကလေးငယ်ကိုပစ်ခွါပြေးသဖြင့်ရသေ့ကကျန်ရစ်သောသမီးငယ်ကိုကောက်ယူကာမွေးစားထားခဲ့၏။ ဤသို့ဖြင့်သမီးငယ်သည်ကြီးပြင်းလာရာ မိမိနှင့်အတူတကွအမြဲနေထိုင်ခြင်း မလျောက်ပတ်သည့်အတွက် ရသေ့ကြီးက မဖုတ်သောအိုးငယ်ကိုအပ်၍ ရေခတ်ယူခိုင်းလေသည်။ ထိုအိုးငယ်သည် ရေပြည့်လျှင်ပင် မကြာမီကဲ့အက်သွားတော့၏။ ဤသို့လျှင် အကြိမ်ကြိမ်အတန်တန် ကွဲဖျက်ဖန်များလတ်သော် တောစောင့်နတ်တို့ မပြတ်ဖျက်ဆီးခြင်းပြု၍သာ ရေခတ်သောအိုးများ အကျိုးမဲ့ဖြစ်ရသည်ဟု ဆိုပိုမြည်တမ်းလေသည်။ ယင်းသို့မြည်တမ်းခြင်းကို ရှေးဘဝကမောင်နှမတော်ဘူးသောထိုတောအရပ်၌ မပြတ်နေသည့်ဗိဿဏိုးနတ်မင်းကြီးကြားသိလေလျှင်သိကြားမင်းထံ သွားရောက်လျှောက်ထားလေ၏။ သိကြားမင်းက ထိုမိန်းမငယ်သည် ကဿပမြတ်စွာဖုရားလက်ထက်က လင်္ကာတော်ရံအရှင်မြတ်အား ပေရွက်ယပ်ငယ်လှူဒါန်း၍ ဖြစ်လေတိုင်းသောဘဝ၌ မစိုက်မပျိုးဘဲလျက် ပေပင် ဥယျာဉ် ပန်းမလိတို့ဖြင့် ခြံရံပေါက်ရောက်လျက် ကနက်ထီးနန်းနှင့် စံမြန်းရပါလို၏ဟု ပန်ထွာ

ဆုတောင်းခဲ့ကြောင်း ပြန်ပြောင်းပြောဆို၍၊ ယခုအခါ ယင်းဆုတောင်းအတိုင်း အကျိုးပြည့်ဝစေရန် အချိန်တန်ကြောင်းမိန့်ကြားလိုက်၏။ ထိုအခါ ဗိဿဏိုးနတ်မင်းက ဗြေိကွေသုံးစွဲ၍မကုန်နိုင်အောင်၊ တောင်ငယ်လျင်ပမာဏယိုသော အိုးတသိန်းကိုဖန်ဆင်းပုံထားပေးလေ၏။ ထိုအရပ်ကို အိုးသိန်းတောင်ဟုခေါ်ဝေါ်၍ စကားရွှေ့လျောသဖြင့် အိုးထိန်းတောင်ဟုခေါ်စမှတ်ပြုသည်ဆို၏။ ထို့ပြင် ဗိဿဏိုးနတ်မင်းက တန်ဆောင်း၊ ပြအိုး၊ မြို့ရိုး၊ သုဇဲခို၊ သုရံပြေး၊ ဆိုင်ဈေးကနားများနှင့်တကွ မြို့ပြထီးနန်းကိုဖန်ဆင်း တည်ထောင်ပေးလေသည်။ သထုံသမီးငယ်ပန်ထွာဆုတောင်းခဲ့ဘူးသော အတိတ်စကားကြောင့် ပြည်တော်ကို ပန်ထွာပြည်၊ ဗိဿဏိုးနတ်မင်းဖန်ဆင်းပေးသောမြို့ဖြစ်၍ မြို့တော်ကိုဗိဿဏိုးမြို့သမုတ်၏ဟူသတည်း။

သရေခေတ္တရာမြို့ကို အုပ်စိုးသောဒုတ္တပေါင်မင်းကြီးသည် ဗိဿဏိုးမြို့ကိုလုပ်ကြံလေရာ ပန်ထွာမင်းသမီးက သိကြားပေးသောစည်ကြီးကိုတီးခတ်စေ၍ ရန်ပယ်ချောင်းမှာရေလျှံသဖြင့် စစ်သည်အလုံးအရင်းနှင့်တကွ ဆုတ်ခွါခဲ့ရလေ၏။ ထိုကြောင့် ဥပါယ်တမျှင်ဖြင့် စည်ကြီးကိုဖျက်ဆီး၍ နောက်တကြိမ်စစ်ချီရာ အောင်မြင်သဖြင့် ပန်ထွာမင်းသမီးကိုပါသိမ်းမြန်း၍ သရေခေတ္တရာသို့ ခေါ်ဆောင်သွားသည်ဟုဆိုလေသည်။ ဗိဿဏိုးမိဖုရားဟုယခုအမည်တွင်သော ပန်ထွာမင်းသမီးလည်း သရေခေတ္တရာတွင်စံမြန်းနေရခိုက် ဒုတ္တပေါင်မင်းအား လက်စားချေသောအားဖြင့် ၎င်း၏မျက်ရှင်ကိုကွယ်ပျောက်သွားစေရန် စီရင်လုပ်ကြံလိုက်လေသည်။ယင်းအခြင်းအရာတို့ကို တောင်တွင်းကြီးသမိုင်း၏အစအဦးပိုင်းတွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသော်လည်း၊ ဗိဿဏိုးမြို့၏ရာဇဝင်မှာ ထိုမျှနှင့်ပင်နိဂုံးချုပ်သွားတော့၏။ သရေခေတ္တရာနှင့်ယှတ်သက်၍မူကား ဒုတ္တပေါင်မင်းလွန်ပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၅၀၀ ကျော်အထိ ရှည်လျားသောမင်းဆက် အုပ်စိုးသွားကြောင်း ရာဇဝင်သမိုင်းများ၌လာယိုလေသည်။ အထက်ပါသမိုင်းစကားရပ်များမှာ မည်သို့ပင်အကယ်ဖြစ်စဉ်များနှင့် မကိုက်ညီသော ယုတ္တိမတန်သည့် တန်ဆာဆင်မှုတို့ဖြင့် ရောပြွန်းနေစေကာမူ အခြေခံဖြစ်ရပ်များမှာကား ဟုတ်မှန်နိုင်မည်အကြောင်းယိုချေသည်။ သရေခေတ္တရာတွင် ဗိဿဏိုးမိဖုရားသင်္ချိုင်းနေရာတည်ယိုခြင်း၊ မြို့ဟောင်း ၂ ရပ်လုံးတွင်လည်း မြို့ရိုး၊ပြအိုးအပြုအပျက်တို့ကို ဗိဋ္ဌတွေ့မြင်နိုင်ခြင်းတို့ကိုထောက်လျှင် တချိန်တခါက ဤမြို့ ၂ မြို့သည် အပြိုင်အဆိုင်ထွန်းကားခဲ့ကြသည်မှာ ထင်ရှားလေသည်။ သမိုင်းစကားအရ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၀၁ ခုတွင် စတင်ထွန်းကားသည်ဟူသော အချက်ကိုသာချင့်ချိန်ပိုင်းခြားရန်လိုချေမည်။ ရှေးဟောင်းသုတေသနနည်းဖြင့် တူးဖော်စူးစမ်းမှုပြုခြင်းဖြင့် ယထာဘူတကျသောအဆုံးအဖြတ်တို့ ကို မှန်းဆပိုင်းခြားနိုင်မည်ဖြစ်ချိန်မည်။

ယခင်စမ်းသပ်တူးဖော်မှု

ယင်းသို့သောရာဇဝင်သမိုင်းကိုထောက်၍ ဗိဿဏိုးမြို့တွင် ရှေးဟောင်းသုတေသန စူးစမ်းမှုတို့ကိုပြုသင့်ကြောင်းကား ဤဌာနမတင်တည်ထောင်စလောက်ကပင် စွဲမှတ်ပြီးယိုချေသည်။ သို့သော် ၁၉၀၅ ခုနှစ်အတွင်းက တကြိမ်မျှစမ်းသပ်တူးဖော်သည်မှအပ ထိုနေရာတွင်မည်သို့မျှ မဆောင်ရွက်ခဲ့ရသေးချေ။ ထိုစဉ်က မြို့ရိုး၏တောင်ဖက်တွင် ကုန်းမို့မို့ ၂ နေရာကိုတူးဖော်သည်၌ အရိုးအိုးများကိုသာတွေ့ယိုခဲ့၏။ အိုးခွက်ပုံပန်းသဏ္ဌာန်နှင့် လက်ရာအသွင်အပြင်တို့ကိုထောက်ရှု၍ လူနေမှုစံနစ်သမိုင်းကိုဖော်ထုတ်သည့် ဘာသာရပ်ကို အသုံးမပြုသေးသော ထိုကာလ၌ ယင်းသို့ ပေါ်ပေါက်လာသော အရိုးအိုးများနှင့်ပတ်သက်၍ ဆက်လက်စူးစမ်းရန်မလိုအပ်ဟု သဘောပေါက်ဟန်တူသောကြောင့် နောက်ထပ်ဆက်လက် တူးဖော်မှုလုပ်သည်ကို မတွေ့ရတော့ချေ။ ထို့ပြင် ဤဌာနတည်ထောင်ခါစ၌ သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံနယ်တဝိုက်တွင် အဆက်မပြတ်တူးဖော်ရန် လိုအပ်ခဲ့သည့်အလျောက် ဗိဿဏိုးမြို့ဟောင်း၌ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန် အလှည့်မကျခဲ့ချေ။

၁၉၅၉ ခုနှစ်အတွင်းတူးဖော်မှု

၁၉၅၉ ခုနှစ်အတွင်းတွင် ဇွန်လ ၁၁ ရက်နေ့မှ စက်တင်ာ်လ ၁ ရက်နေ့အထိ တူးဖော်သည်မှာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင်ရွက်ခြင်းမဟုတ်သေးဘဲ၊ ရှေးဦးပဏာမအဖြစ်ဖြင့် စမ်းသပ်တူးဖော်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်လေသည်။ ယင်းသို့မတူးဖော်မီ ၃ လခန့်လောက်က ဗိဿဏိုးမြို့နှင့်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန ညွှန်ကြားရေးဝန်နှင့်အဖွဲ့သားများသည် ပဏာမလေ့လာစူးစမ်းမှုကိုပြုလုပ်ခဲ့လေသည်။ ထိုကဲ့သို့ရှေးဦးလေ့လာချက်ကိုအမှီပြု၍ မြို့ပြင်၌မြောက်မြားစွာတည်ယိုနေသော အရိုးအိုးသင်္ချိုင်းများသည် သရေခေတ္တရာမှအလားတူသင်္ချိုင်းများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအစိတ်အပိုင်းအားဖြင့် မည်သို့ဆက်စပ်နေသည်ကို၎င်း၊ မြို့တွင်းယိုများလှစွာသောအုတ်ကုန်းတို့သည် မည်သို့သောအဆောက်အဦများဖြစ်သည်ကို၎င်း၊ ဖော်ထုတ်ရန်ပိုင်းဖြတ်ထားလေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ယခုပဌမဆုံးအကြိမ်စတင်တူးဖော်ရန် ရှေးချယ်လိုက်သည်မှာကား၊ မြို့ရိုး၏မြောက်ဖက်မှဖျက်စပြုနေသော အရိုးအိုးကုန်းတကျွန်းနှင့် မြို့တွင်းနန်းတော်ရာ၏မြောက်ဖက်တိုက် ၃၀၀ ခန့်အကွာယိုအမြင့်မားဆုံးသော အုတ်ကုန်းကြီးတကျွန်းတို့ဖြစ်လေသည်။ ဗိဿဏိုးမြို့ဟောင်းသည် ကုက္ကိုခွကျေးရွာနယ်ပယ်အတွင်း၌ တည်ယိုသည့်အလျောက် ပဌမကုန်းကို ကုက္ကိုခွ ၁ ဟူ၍၎င်း၊ ဒုတိယကုန်းကို ကုက္ကိုခွ ၂ ဟူ၍၎င်း အမည်ခေါ်တွင် မှတ်တမ်းတင်ထားလေသည်။ ယင်းကုန်း ၂ ကုန်းကို တချိန်တည်းလိုပင်စတင်တူးဖော်ရာ သင်္ချိုင်းကုန်းမှာ သေးငယ်သည့်အလျောက် ရက်သတ္တ ၂ ပတ်မျှဖြင့်ပင်အပြီးသတ်ဆောင်ရွက်နိုင်လေသည်။ ဤတူးဖော်မှုလုပ်ငန်းတွင်ဌာနမှ မြေတိုင်းနှင့်ပုံဆွဲတာဝန်ခံ ကိုထွေးစိန်၊ ဓါတ်ပုံဆရာကိုပေါငြိမ်းနှင့်ကိုကျော်တို့ကိုကူညီစေ၍ တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်မှ အတွင်းရေးမှူး ဦးလှဖေ၏အကူအညီကိုလည်းရယူခဲ့ပါသည်။

ကုတ္တိဒ္ဒ ၁

ဤသင်္ချိုင်းကုန်း (ပုံ ၁) သည်အနီးအနားယို အခြားသောသင်္ချိုင်းကုန်းများကဲ့သို့ပင် ၃ ပေခွဲမျှသာမြင့်သော ကုန်းမှို့၊ ကလေးဖြစ်လေသည်။ ကုန်း၏အတိုင်းအတာမှာ အရှေ့မှအနောက်သို့အလျား ၄၈ ပေ၊ တောင်မှ မြောက်သို့ ၂၄ ပေယို၏။ ဤနေရာတွင်စောက်နက်နက် တူးရန်မလိုသည့်အလျောက် ကုန်းတခုလုံးကို ၈ ပေ ပတ်လည်ယိုသည့် စတုရန်းကွက်များပန္နက်စွဲကာ မြေတူးရမည့်နှုတ်ခမ်းမှာ အတွင်းဖက်သို့ ၆ လက်မအကွာတွင် သတ်မှတ်ထား၏။ ဤသို့ဖြင့်တကွက်နှင့်တကွက် အကြားတွင်မြေသား ၁ ပေစီကျန်ခဲ့ရာ အရှေ့မှအနောက်သို့ တန်းနေသော ဖြတ်ပိုင်းပုံပေါ်လွင်သည့်ကြားတန်းမှအပ၊ အခြားကြားတန်းငယ်များကို တစတစဖြိုဖျက်ပစ်လိုက် လေသည်။

ဤသင်္ချိုင်းကုန်းကိုတူးဖော်ရာတွင်တုရန်းကွက်များပြုလုပ်ထားဟန်ယိုသော အုတ်ရိုးနိမ့်နိမ့်များ(ပုံ ၂) ပေါ် လာလေသည်။ ဤကုန်းမှာလှည်းများဖြတ်ကျော်မောင်းနှင်ရာလမ်း၌ ကျရောက်နေသဖြင့် အစွန်အနားများပြိုပျက် လျက်ယိုသဖြင့် ထိုအုတ်ရိုးများကိုမူလအကျယ်အဝန်းအတိုင်း မတွေ့နိုင်တော့ချေ။ တူးဖော်ချိန်အထိ ကျန်ယိုနေ သေးသည်မှာ အရှေ့တောင်ဖက်မှ အနောက်မြောက်သို့ ယှဉ်ပြိုင်စီတန်းနေသော အုတ်ရိုးလေးတန်းဖြစ်၏။ ယင်း တို့မှာ တခုနှင့်တခု ၆ ပေမှ ၈ ပေအထိကွာခြား၏။ အလယ် ၂ တန်းတွင် ကျင်တွယ်ကိုက်အုတ်ရိုး ၂ တန်းနှင့် ဆက်စပ်နေလေရာ စတုရန်းပန္နက်ပေါ်နေလေသည်။ အုတ်ရိုးများ၏အမြင့်ဆုံးနေရာမှာ အုတ်လွှာ ၆ လွှာခန့် သာယို၏။ အုတ်ရိုး၏မျက်၊ သို့မဟုတ် အကျယ်မှာ ၁ ပေခွဲမျှသာဖြစ်၍ အသုံးပြုထားသောအုတ်ချပ်များမှာ အလျား ၁၈ လက်မ၊ အနံ ၉ လက်မနှင့် ထူ ၃ လက်မမျှယိုလေသည်။ ထောင့်ဖြတ်အုတ်ရိုးများကို အပြည့်အစုံ မတွေ့ရသော်လည်း မူသ၌ စတုရန်းအကွက်များပေါ်အောင် စီထားခဲ့ဟန်တူသည်ကို ထင်ရှားစွာတွေ့မြင်ရ၏။ ဤသို့အားဖြင့် ယခုတွေ့မြင်ရသည်မှာ အလယ်ဗဟိုစတုရန်း၏ အရှေ့ဖက်တွင်ရှည်လျား၍ တောင်ဖက် အုတ်ရိုးလပ်နေသည့်အကွက်နှင့် အနောက်ဖက်နှင့်တောင်ဖက်တွင် အုတ်ရိုးအပိုင်းအစများဖြင့်သာ ခြိရံနေသော အကွက်များဖြစ်လေသည်။ အုတ်ရိုးများအောက်တွင် ပကတိမြေသားကိုမြင်နိုင်သည်ဖြစ်ရာ၊ သာမန်မြေပြန့်ပေါ်၌ အုတ်တန်းများဖြင့် စီမံထားသည့်အကန်များအတွင်းတွင် အရိုးအိုး (ပုံ ၂၁) တို့ကို နေရာချကာ၊ မြေဖြင့် ဖုံးလွှမ်းထားခြင်းကိုသိသာရလေသည်။ ယခုတူးဖော်ရာ၌လေးထောင့်အကွက်အတွင်းတွင် အိုးတလုံးမျှမတွေ့ရသော် လည်း၊ ၎င်းအကွက်၏အရှေ့ဖက်၌တည်ယိုသော ရှည်လျားလျားအကွက်မှ အရိုးအိုး ၄ လုံး၊ အနောက်ဖက် အကွက်မှ အိုးအကောင်း ၂ လုံးနှင့် ကွဲအက်ပျက်စီးနေသော အိုး ၁ လုံး၏အပိုင်းအစတို့ကို ဖော်ထုတ်ရယိုလေ သည်။ ၎င်းအိုးများမှာ အရောင်မတင်၊ စဉ်ရှည်မသုတ်၊ သာမန်အနီရောင်အိုးများဖြစ်၍၊ မထူလွန်းမပါးလွန်းသော အသင့်အတင့်မျှ နယ်သားကျနေသည့်လက်ရာကို တွေ့မြင်ရ၏။ အိုး ၇ လုံးမှာပုံသဏ္ဌာန်တမျိုးစီဖြစ်၍ သပိတ်ပုံ တလုံးမှအပ အခြားအိုးများမှာ ဖေါင်းကြသောအတွန့်များ၊ သို့မဟုတ်အရေးအမြစ် လက်ခတ်ရိုက်နှိပ်ရာများ ပါယိုလေသည်။

အဆိုပါအရိုးအိုးများတွင် မီးကျွမ်းပြီးဖြစ်သော အရိုးစုနှင့်ပြာများသာလျှင်မဟုတ် မြေစေးများဖြင့်လည်း ပြည့်နှက်နေလေ၏။ အဖုံးပါသော အိုး ၄ လုံးအနက် သုံးလုံးတို့တွင် အဖုံး၏ဗီရာများကိုအတွင်းမြေပိုင်ပေါ်တွင် စွဲထင်နေသည်ကိုတွေ့ရ၏။ အုတ်ရိုးအကွက်များကို ဖုံးလွှမ်းထားသောဖို့မြေများ၏ လေးလံစွာဖိနှိပ်မှုကြောင့်၎င်း၊ ကုန်းပေါ်မှ ဖြတ်သွားသောလှည်းများ၏ဒဏ်ကြောင့်၎င်း၊ နစ်မြုပ်နေသော အိုးတို့သည်ကွဲအက် ကြေမှုနေကြ လေသည်။ သို့သော်အတွင်းမြေသား၏ စေးကပ်မှုကြောင့်တပိုင်းတစီ ကမ္ဘက်လျားဖြစ်မနေချေ။ ထို့ကြောင့် တူးဖော်လိုက်သည့်အခါတွင် အိုးများကိုအပိုင်းပိုင်းအစစဖြစ်၍ နေသည်ကိုတွေ့ရသော်လည်း၊ အချို့တို့ကို ပြန်လည် ဆက်စပ်ယူနိုင်လေသည်။ (သရေခေတ္တရာ၌ ဤကဲ့သို့ကွဲပျက်ကာမြောက်မြားစွာ တွေ့သောအရိုးအိုးများကိုသော် ဖုဆောင်းသိမ်းဆည်းထားခြင်းမပြုခဲ့ချေ) ။

ဖို့မြေများအတွင်းမှ သံချောင်းအလတ်စား ၂ ချောင်း၊ မြေဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောလောက်စာလုံး၊ သို့မဟုတ် ပေသီးနှင့်ရှုပ်ပစ်သည့်အခါ အသုံးပြုသည့်၌စေးဖြင့်ပြီးသော ရှပ်ခိုးတခုတို့ဖြစ်လေသည်။ အင်ကျင်းကျောက်အပိုင်း ၂ ခုကိုလည်း ဤနေရာမှပင် ဖို့မြေအတွင်းမှရယိုခဲ့၏။ ယင်းပစ္စည်းများမှာမြှုပ်နှံထားသော အရိုးအိုးတို့နှင့်မည်သို့မျှ မပတ်သက်သည်ကိုတွေ့ရသဖြင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရအိုးများနှင့်အတူမြှုပ်ထားသော ပစ္စည်းများမဟုတ်ဟုယူဆရ ချေသည်။

သရေခေတ္တရာ၌ ရှေးယခင်က တူးဖော်လေ့လာချက်များအရ အရိုးအိုးသင်္ချိုင်းများသည် ပျူယဉ်ကျေးမှု ၏ လက္ခဏာတရပ်ဟုအတိအကျ သိမှတ်နားလည်ထားကြ၏။ ပျူလူမျိုးတို့သည် မီးသဗြိဟ်သောဓလေ့ယို၍ ကြွင်းကျန်ရစ်သော အရိုးနှင့်ပြာများကို ကျောက်အိုးများ၊ မြေအိုးများတွင် ထည့်သွင်း၍ မြှုပ်နှံလေ့ယိုကြ၏။ ကျောက်အိုးများကို မင်းဆွေစိုးမျိုးများအတွက် အသုံးပြုလေ့ရှိ၏။ အရိုးပြာအိုးများကို တောင်စောင်းတွင်၎င်း၊ မြေပြန့်တွင်၎င်း၊ အုတ်စင်ကြီးများပေါ်တွင် မြေပို့၍၎င်း၊ ကျယ်ပြန့်သောသင်္ချိုင်းအဖြစ်၊ သို့မဟုတ်တသီးတခြား သင်္ချိုင်းငယ်များအဖြစ်မြှုပ်နှံလေ့ရှိကြောင်းကိုလည်း အခိုင်အလုံတွေ့ရှိမှတ်သားပြီးဖြစ်၏။ ဤဓလေ့ကို နှောင်း ခေတ်တွင် မည်သည့်လူမျိုးစုမှ မြန်မာပြည်အတွင်း၌ လိုက်နာကျင့်သုံးသည်ကို မတွေ့ရချေ။ ထိုကြောင့်မိဿဏိုး မြို့ဟောင်းပတ်လည်တွင် အရိုးအိုးသင်္ချိုင်းအများအပြားတွေ့ရှိခြင်းကြောင့် မိဿဏိုးနှင့်သရေခေတ္တရာတို့သည် ယဉ်ကျေးမှုအားဖြင့် ဆက်စပ်နေကြောင်းသိသာလေသည်။ ဗုဒ္ဓိယကုန်း၌တူးဖော်ရာမှ တွေ့ရှိရသောအထောက် အထားတို့ဖြင့် ဤအချက်ကို အတည်ပြုနိုင်ပုံများမှာ အောက်တွင်ဆက်လက်ဖော်ပြထားပါသည်။

ကုတ္တိဒ္ဒ ၂

ဤကုန်း (ပုံ ၃) သည် မြို့ရိုးအတွင်း၌ယို၍ နန်းတော်ရာ၏အရှေ့မြောက်စွန်းနှင့် ကိုက် ၃၀၀ ခန့်ကွာဝေး လေသည်။ ဤကုန်း၏တောင် မြောက်အလျားသည် ပေ ၁၅၀ ခန့်ယို၍ အရှေ့အနောက်အကျယ်မှာ ပေ ၁၀၀ ခန့် ဖြစ်သည်။ အနီးအနားရွာများမှ သက်ကြီးဝါကြီးပုဂ္ဂိုလ်တဦးတယောက်မျှပင် ဤကုန်းသည်မူလက မည်သည့် အဆောက်အဦချိုးဖြစ်ကြောင်းကို မပြောပြနိုင်ချေ။ မြို့တွင်း၌အမြင့်မားဆုံးကုန်းဖြစ်သောကြောင့်လည်းယခုနှစ်တွင် ဤနေရာ၌ ရှေးဦးစတင်တူးဖော်ခဲ့လေသည်။ ဤကုန်း၏အမြင့်ဆုံးအပိုင်းတို့သည် မြေပြင်ထက် ၁၄ ပေခွဲခန့်မျှသာ မြင့်လေသည်။ ထိုကြောင့်ကုန်းတခုလုံးကို ၁၅ ပေအကွက်များ ပန္နက်ရိုက်ကာအဆောက်အဦအုတ်ခုံပေါ်သော နေရာများတွင် အနက် ၈ ပေအထိ၎င်း၊ အခြားနေရာများတွင် အနက် ၁၂ ပေအထိ၎င်း တူးဖော်ရလေသည်။ နေ ရာအနည်းငယ်တွင်သာလျှင် ၅ ပေပတ်လည်ကျင်းများ၌ ပကတိမြေလွှာ ၃ ပေကျော်အထိစောက်ချတူးလေသည်။

မြေလွှာများနှင့်အဆောက်အဦ

ဤကုန်းသည် အိုးအိမ်အိမ်မြေအဖြစ် တကြိမ်တခါမျှသာ တည်ထောင်အသုံးပြုသွားသော အုတ်တိုက် အဆောက်အဦကြီးတခုပြုပျက်ရာမှ စုပုံဖို့ မောက်နေသော အုတ်ကုန်းကြီးဖြစ်လေသည်။ အကြိမ်ကြိမ်၊ အဖန်ဖန်၊ အိုးအိမ်တည်ထောင်ရာမှ ဖြစ်ပေါ်သောမြေလွှာများကဲ့သို့ ခေတ်အပိုင်းအခြားတို့ကိုထင်ရှားစေသည့် အဆင့်ဆင့် ကွာခြားမှုများကို မတွေ့ရသော်လည်း အုတ်ကြိုးအုတ်ပဲ့များအထပ်ထပ် ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အလွှာတို့ကို (ပုံ ၅) ထောက်ခြင်၍ ဤဆောက်အဦကြီးမည်သို့ ပျက်စီးယိုးယွင် ခဲ့ပုံကို သရုပ်ဖော်နိုင်လေသည်။ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၃၀ ခန့်က တောင်တွင်းကြီးမှ ပထမရိုနဲ့သို့ဖေါက်လုပ်ပြီးမစွင့်ဖြစ်သော မီးရထားလမ်းသည်မိဿကိုးမြို့ဟောင်းမှ ဖြတ်သွားလေသည်။ ထိုခဏ္ဍကရထားလမ်းခင်းရန်အတွက် မြို့ရိုးနှင့်အုတ်ကုန်းများမှ အုတ်ဟောင်းများကို တူးဖော် သယ်ယူအသုံးပြုရာတွင် ယခုအုတ်ကုန်းကြီးမှလည်း အတော်အတန်ယူဆောင်သွားသည်ဟုဆို၏။ အုတ်ကုန်း၏ အထက်၌ ၂ နေရာခန့်တွင်အနည်းငယ်ချိုင့်နေသည်မှာထိုသို့အုတ်တူးခြင်းခံရသောကြောင့်ဖြစ်ဟန်တူ၏။ ယင်းချိုင့် ရာများမှ လွဲ၍မူလအပြီအပျက်အတိုင်း အုတ်ကုန်းကြီးတည်ယိုနေသည်မှာ ထင်ရှား၏။ ယခုတူးဖော်သည့်အခါတွင် ဖြတ်ပိုင်းမြေခံရံများကိုကြည့်လျှင်မြေလွှာများသည်အပြတ်အလပ်မယိုတလွှာထက်တလွှာ ပိတ်ဖုံးကာတည်နေသည် ကိုတွေ့ရ၏။

အဆောက်အဦ၏ပတ်လည်မြေပြင်ထက်၌၎င်း၊ အုတ်ခုံတမံတလင်းအထက်၌၎င်း မီးသွေးနှင့်ပြာများပါဝင် သော မြေလွှာတထပ်ကိုတွေ့မြင်ရ၏။ ဤအလွှာဖြစ်ပေါ်ရခြင်းမှာ အုတ်တိုက်ကိုမီးလောင်ရာ၌ ရှေးဦးစွာသင်္ဃန်းသား တံခါးပေါင်နှင့် တံခါးရွက်များ၊ သစ်သားဖြင့်ပြီးသော အစိတ်အပိုင်းများ လောင်ကွမ်းမှုကြောင့်ဖြစ်ရာအဆောက် အဦမီးလောင်ပျက်စီးသွားကြောင်း ခိုင်လုံသောအထောက်အထားဖြစ်ချေသည်။ ထိုမြေလွှာအထက်တွင် အုတ်ကျိုး အုတ်ပဲ့နှင့်ပြာမှုန့်များရောနေသော မြေနီသရွတ်များတည်ယို နေ၏။ ဤအလွှာမှာ သင်္ဃန်းအစိတ်အပိုင်းများမီး လောင်သည့်အခါ၌ ဆက်စပ်နေသောအုတ်အပ်တေတို့ကိုပါမီးဟပ်သဖြင့်မီးဒဏ်ပြင်းပြမှုကို မခံနိုင်ပဲပြိုပျက်သော အစိတ်အပိုင်းများ စုပုံကျရောက်လာခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လေသည်။ မီးလောင်စာများသည်အလယ်ပိုင်း၌တည်ယို ၍ဖိနှိပ်မှုကိုခံရသော်လည်း သိပ်သည်းခြင်းမယှိပ် ယူရှုရှုဖြစ်နေလေသည်။ ထိုအထက်၌ကား ကျစ်လစ်စွာလွှမ်းထပ် နေသောအုတ်ကျိုးလွှာ တလွှာကိုသတ်မှတ်နိုင်လေသည်။ ယင်းအလွှာမှာ မီးဒဏ်ကိုတိုက်ရိုက်မခံရဲပဲ ဖရိုဖန်ကျန်ရစ် နေသေးသည့် အစိတ်အပိုင်းတို့ဆက်လက်မတည်တံ့နိုင်တော့ပဲ တစတစပြိုကျလာရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းပေတည်း။ ထိုကြောင့်အုတ်ကျိုးနှင့်သရွတ်မှုန့်တို့မှာမီးလောင်သောအလွှာထက်ပိုမိုလတ်ဆတ်ကာနီနေ၏။ သိပ်သည်းမှုလည်း ရှိ၏။ အထက်ဆုံးမြေလွှာမှာကား နှစ်ပရိစ္ဆေဒကြာမြင့်စွာ သစ်ပင်ပေါင်းပင်များ ပေါက်ရောက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖုံးလွှမ်းနေသော မြေလွှာဖြစ်လာလေသည်။ ဤကုန်းတွင်မြေလွှာများမည်မျှအထိရှိသည်ကို၎င်း၊ ပကတိမြေသို့ရောက် အောင် မည်မျှစောက်ချတူးဖော်ရမည်ကို၎င်း သိရှိနိုင်ရန်ရှေးဦးစွာ အရှေ့ အနောက် တန်းနေသော အကွက်များ အနက် အုတ်ကုန်း၏အလယ်ကို ဖြတ်ကျော်သွားသော အတန်းတွင်အရှေ့ဖက်ပိုင်းမှ စတင်တူးဖော်ခဲ့လေသည်။ ဤသို့ဖြင့်အထက်၌ဖော်ပြသော မြေလွှာအဆင့်ဆင့်ကိုတွေ့မြင်ရ၍အုတ်ကုန်း၏ဖြတ်ပိုင်းပုံ (ပုံ ၂၀) ကိုစံပြအနေဖြင့် အထောက်အထားပြုနိုင်ရန် လုပ်ငန်းသိမ်းလုနီးအထိ မဖျက်ပိတ်ထားယိုခဲ့လေသည်။

အုတ်ကုန်းကြီးကို လေးထောင့်ကွက်များ ပိုင်းဖြတ်ကာ ပန္နက်ရိုက်ပြီးစံနစ်တကျတူးရာမှ ပေါ်ပေါက် လာသော အုတ်တိုက်အဆောက်အဦကြီး ပုံ (၆၊ ၇၊ ၈၊ ၂၅၊ ၂၆၊ ၂၇) သည် သင်္ချိုင်းကုန်း၌ တွေ့ရသော အုတ်ချပ်ကြီးများ အရွယ်အစားရှိသည့်အုတ်များဖြင့် ခိုင်ခံ့စွာဆောက်လုပ်ထားသည်ကိုတွေ့ရ၏။ အဆောက်အဦ ၏စံနစ်ပုံ (ပုံ ၂၄) မှာ တောင် မြောက်ရှည်လျားလျားစတုရံပုံတွင်အရှေ့ဖက်၌လေးထောင့်ကွက်စွန်းထွက်နေသည့် ပုံပင်ဖြစ်လေသည်။ တောင် မြောက်အလျားသည် အနောက်ဖက်သို့ ၁၃ ဧကရီမျှယိမ်းနေ၏။ အဆောက်အဦမှာ အုတ်မြစ် ၁ ပေသာ အနက်ချထား၍ မြေဝင်အုတ်လွှားလေးလွှာသာ ယိုလေသည်။ ထိုအထက်၌အလျား ၉၈ ပေ ၆ လက်မ၊ အနံ ၃၄ ပေ ၈ လက်မနှင့် အမြင့် ၃ ပေ ၆ လက်မရှိသော အုတ်ခုံကြီးတည်ယို၏။ အရှေ့၌စွန်း ထွက်နေသောလေးထောင့်ခန်းသည် အပြင်မှတိုင်းတာသည့်အခါ၊ တောင်မြောက် ၂၁ ပေ ၁၁ လက်မနှင့် အရှေ့အနောက် ၁၄ ပေ ၁ လက်မအကျယ်အဝန်းရှိလေသည်။ အုတ်ခုံသည်ဖေါင်းရစ်အတိုးအဆုတ်များ၊ မှန်ကူ ကွက်များစသည်တို့ဖြင့်လုံးဝခြယ်လှယ်ထားခြင်းမယှိပ် ပြောင်ချောအုတ်နံရံဖြင့်သာတည်ယို၏။

အဆောက်အဦ၏ နံရံများသည်အုတ်ခုံထက်တွင် ၁ ပေ ၈ လက်မ ဆုတ်၍ ဆောက်ထား၏။ တနည်း ဆိုသော် နံရံများအပြင်တွင် ပတ်လည်အုတ်ခုံအစွန်းထွက်နေသည်မှာ ၁ ပေ ၈ လက်မဖြစ်၏။ အုတ်ခုံထက်၌ ပန္နက်အရဆိုလျှင် အဆောက်အဦတခုလုံးကို အခန်း ၁၀ ခန်းဖွဲ့ထားလေသည်။ အရှေ့ဖက်၌ စွန်းထွက်နေသော

အခန်းမှာ ဆင်ဝင်ခန်းဖြစ်၏။ တိုက်မကြီးကို ၂ ခြမ်းပိုင်းထားရာ အရှေ့ဖက်ခြမ်းမှာ ပခါနအခန်းရှည်ကြီးဖြစ်၍၊ အနောက်ဖက်ခြမ်းမှာ လေးထောင့်အခန်းငယ်ရှစ်ခန်းဖြင့်ပိုင်းခြားတည်ရှိ၏။ အဆောက်အဦ၏အပြင်နံရံများနှင့် အတွင်းပိုင်းတွင် တောင်မြောက်အလျားပြေးနေသော နံရံကြီးမှာ ထုသို့မဟုတ်အကျယ်အားဖြင့် ၄ ပေ ၆ လက်မ ယ့်၍ အခန်းငယ်များကန့်ထားသော နံရံအတိုများမှာ ထု ၁ ပေ ၈ လက်မမျှသာရှိလေသည်။ အခန်းများ၏အတွင်းပိုင်း အတိုင်းအတာများမှာ၊ ဆင်ဝင်ခန်းတွင်တောင်မြောက်အလျား ၁၀ ပေခွဲ၊ အနံ ၁၀ ပေ၊ အခန်းရှည်ကြီးတွင် တောင်မြောက်အလျား ၈၉ ပေခွဲ၊ အနံ ၈ ပေ ၉ လက်မနှင့်အခန်းငယ်များမှာ အလျား ၁၀ ပေ၊ အနံ ၉ ပေခွဲမျှ ရှိရှိလေသည်။ အလယ်နံရံကြီးမှာ အမြင့်ဆုံးကျန်နေသေးသည့်အပိုင်းတို့တွင် အုတ်ခုံတလင်းမြင့်မှ အထက်သို့ ၈ ပေ အထိမြင့်သေးသည်။ အခြားအပိုင်းများမှာ လွန်စွာပြိုပျက်သဖြင့် ထိုထက်နိမ့်နေတော့သည်။

အုတ်တိုက်ကြီးတခုလုံးတွင် အဝင်အထွက်အပေါက်မှာ အရှေ့ဖက်ဆင်ဝင်ခန်း၏ မျက်နှာဖက်တွင်သာ တပေါက်ဘည်း ဖောက်ထားသည်ကိုတွေ့ရ၏။ ၎င်းနှင့်မျက်နှာချင်းဆိုင်သော အနောက်ဖက်နံရံမှ အပေါက်သည် အခန်းရှည်ကြီးအတွင်းသို့ ဝင်ရာအပေါက်ဖြစ်လေသည်။ ယင်းအခန်းရှည်ကြီးနှင့် အခန်းငယ်ရှစ်ခန်းကိုလည်း မတ်ရပ်အပေါက်ကြီးတပေါက်စီဖြင့် ဆက်သွယ်ထားလေသည်။ တိုက်ကြီးတခုလုံးကို အခန်းစေ့လေသာပြုတင်းပေါက်များဖြင့် အလင်းရောင်နှင့် လေကောင်းလေသန့်ကောင်းစွာရအောင်စီမံထားလေသည်။ ဆင်ဝင်ခန်းတွင် မြောက်ဖက်နှင့် တောင်ဖက်နံရံများ၌ ပြုတင်းတပေါက်စီ၊ အခန်းရှည်ကြီးမှာလည်းအလားတူပြုတင်းနှစ်ပေါက်နှင့် အရှေ့ဖက်လှည့်ပြုတင်း ၆ ပေါက်ယ့်၍၊ အခန်းငယ်များမှာမူကား အနောက်ဖက်နံရံတွင် ပြုတင်းတပေါက်စီရှိလေသည်။ မြောက်အစွန်နှင့် တောင်အစွန်အခန်းငယ်များ၌ကား၊ အနောက်မျက်နှာပြု ပြုတင်းများအပြင် မြောက်ဖက်နှင့် တောင်ဖက်ဘေးပေါက်အသီးသီးလည်းပါရှိသေး၏။ ပြုတင်းပေါက်အားလုံးမှာ အုတ်ခုံတလင်းပြင်အထက် ၁ ပေ ၉ လက်မအမြင့်တွင်တည်ရှိ၍၊ အကျယ် ၃ ပေစီဖြစ်လေသည်။

အရှေ့ဆင်ဝင်ခန်းနှင့် အခန်းရှည်ကြီးတို့တွင် တမံတလင်း ခင်းပြင်များပြုလုပ်ထားလျက်၊ အခန်းငယ်များ၌ ကား အုတ်များစီခင်းထားလေသည်။ နံရံအင်္ဂတေတို့မှာ ကွာကျပျက်စီးသွားချေပြီ။ သို့သော် အနည်းငယ်မျှ ကျန်ရစ်သေးသော အင်္ဂတေအကွက်များကိုကြည့်ရှုခြင်းအားဖြင့် ထုံးဖြုသတ်လိမ်းထားကြောင်းနှင့် အချို့နေရာများ၌ အဖြူခံပေါ်တွင် ဆေးဝါးများအထူများဖြင့် အကွက်ဖော်ကာမြယ်လှယ်ထားကြောင်းသိသာလေသည်။ ဆင်ဝင်ခန်းနှင့် အခန်းရှည်ကြီးကိုဆက်သွယ်ထားသော မတ်ရပ်ပေါက်ကြီးတွင် အဝင်အထွက် ၂ ဖက်လုံး၌ လခြမ်းသဏ္ဌာန် အင်္ဂတေတံခါးခုံများ (ပုံ ၁၁) ပြုလုပ်ထား၍၊ မူလက ယင်းတံခါးခုံများကို ရောင်စုံ ကျောက်စရစ်ကလေးများ နှစ်မြှုပ်စီခြယ်ထားလေရာ၊ အခုအထိ အနည်းငယ်မျှ ကျန်ရှိနေသေးသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်လေသည်။ အခန်းအမှတ် ၈ ၏ အတွင်းဖက်၌လည်း အပေါက်ဝတွင် သောင်ရွက်ထိပ်ဖျားသဏ္ဌာန်ယိုသောတံခါးခုံ (ပုံ ၁၂) ကို တွေ့ရ၏။ အခန်း ၇ တွင်လည်း မူလ၌ တံခါးခုံတခုရှိကြောင်း အကြွင်းအကျန် အစအနများကိုတွေ့ရသေးသည်။ အခန်းအမှတ်များမှာတူးဖော်ရာ၌ အစဉ်တစိုက် ပေါ်ပေါက်လာသည့်အတိုင်း မှတ်သားထားခြင်းသာဖြစ်လေသည်။

စံနစ်တကျတူးဖော်ရာ၌ အသေးအဖွဲ့ပစ္စည်းများမှစ၍ လေ့လာစစ်ဟပ်ကြည့်ခြင်းကြောင့် အဆောက်အဦ၏ မူလ လက်ရာကိုအသေးစိတ် သရုပ်ဖော်နိုင်လေသည်။ ဤနည်းဖြင့် တံခါးများနှင့် တံခါးပေါင်များကို မည်သို့စီမံပြုလုပ်ထားကြောင်းကို ကောင်းစွာခန့်မှန်းဖော်ထုတ်နိုင်၏။ အပေါက်ဝများ၏အကျယ်မှာ ပုန်းမျှ ၃ ပေခန့်သာရှိသော်လည်း အုတ်နံရံများ၏ ထုအတိုင်း အပေါက်စွန်းများမှာ ၄ ပေ ၆ လက်မခန့် ကွာခြားနေ၏။ ထို့ကြောင့် သစ်သား တံခါးပေါင်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော အောက်တန်း၊ သို့မဟုတ် ခြေကျော်တန်းကို အစွန်းတဖက်တွင် တခုစီတပ်ဆင်ထားလေသည်။ ၎င်းခြေကျော်တန်းတို့၏အဖျားများသည်၊ အပေါက်ဝ ၏ အကျယ်ထက်ရှည်လျားစွာ ပြုလုပ်ထားကာ နံရံ၏အောက်သို့ထိုးဝင်နေ၏။ စင်စစ်အားဖြင့် ၎င်းတန်းများကိုနေရာချပြီးမှ အုတ်လွှားများကို ဆင့်၍ စီထားခြင်းဖြစ်လေသည်။ ယင်းခြေကျော်တန်းများကို အပေါက်၏ အတွင်းနံရံများနှင့် ယှဉ်နေသော သစ်သားတန်း ၂ ခုဖြင့် ဆက်စပ်ထားလေသည်။ စံနစ်ပုံအားဖြင့်ဆိုလျှင် ခြေကျော်တန်း ၂ ခုနှင့် ကန့်လန့်ဖြတ်တန်း ၂ ခုတို့သည်၊ လေးထောင့်ကွက် ချထားသကဲ့သို့တည်ရှိ၏။ ထိုလေးထောင့်ကွက်ကို သစ်သားတန်း၏ ထုနှင့်အညီ အုတ်များဖြည့်စီကာ အင်္ဂတေကိုင့်လိုက်သောအခါ အပေါက်ဝတိုင်းတွင် ခြေနှင်းအုတ်ခုံများပြုလုပ်ပြီးဖြစ်တော့၏။ ယင်းအုတ်ခုံအသက်၌ပင် တံခါးပေါင်ကိုစိုက်ထူလေသည်။ တံခါးပေါင်သည်၊ အပေါက်တိုင်းတွင် အရှေ့ဖက်စွန်းမှအတွင်းသို့ ၈ လက်မကွာခြားသောမြေရာတွင် စိုက်ထူထားသည်ကိုတွေ့ရ၏။ တံခါးရွက်တခုရပ်တည်းဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောတံခါး၏တိုင်အဖျားများကို အထက်အောက်သံဆုံ (ပုံ ၁၉) တခုစီသို့ သွတ်သွင်းစိုက်ထူထားလေသည်။ တံခါးရွက်ကိုမြောက်ဖက်အစွန်း၌ စိုက်ထူ၍ အခန်း၏အတွင်းဖက်သို့ ဖွင့်သည်မှာလည်း ထင်ရှားလေသည်။ အခန်းတိုင်းတွင် ထိုအစီအစဉ်အတိုင်းပျံ့ရာ အပေါက်ဝ၏ တောင်ဖက်နံရံများတွင်၊ သစ်သားမင်းတုန်းထိုးသွင်းသည့် ၁၀ လက်မ ပတ်လည်အပေါက်များကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ တံခါးရွက်များကို သစ်သားပြားများဖြင့် ဆက်စပ်ပြုလုပ်ရာ၌ အသုံးပြုသည့်သံချောင်းအရွယ်အစားစားကို၎င်း၊ မှန်ကူကွက်များဖော်ထားသော မျက် ၁ လက်မခွဲခန့်ယိုသည့် သံပတ်ပြားအပိုင်းအစများကို၎င်း၊ မှန်ကူကွက်များအတွင်း၌ ခြယ်လှယ်တပ်ဆင်ထားသော အချင်း ၃ လက်မခန့်ယိုသည့် သံမှိုပွင့်များ (ပုံ ၂၀) ကို၎င်း၊ မီးလောင်ပျက်စီး၍ တမံတလင်းအထက်မှ မြေလွှာထွင်ရာနေရာနေသည်ကိုလည်း တွေ့မြင်ရလေသည်။ သံဆုံများကိုလည်း ထိုနည်းနှင့်တူတွေ့မြင်ရလေရာ၊ ၎င်းတို့တည်ရှိသည့်နေရာများကို ထောက်ထား၍လည်း တံခါး၏မြောက်ဖက်အစွန်း၌ မူလက တပ်ဆင်ထားကြောင်းကို သိသာလေသည်။ သံမှိုပွင့်များကိုအလယ်ခေါင်မှ သံချောင်းများဖြင့် ထွင်းဖောက်၍ စွဲတပ်ထားသည်ဖြစ်ရာ၊ အချို့မှိုပွင့်များကိုသံချောင်းများနှင့်တပါးတည်း တွေ့ယိုရလေသည်။ မကျိုးမပျက်သေးသော သံချောင်းအချို့မှာ သံရိုက်

စွဲပြီးလျှင် တံခါး၏ကျောဖက်တွင် အဖျားကို ကောက်ကွေးထားသည်ဖြစ်ရာ၊ တံခါးရွက်အတွင်း၌ နစ်မြုပ်သော သံချောင်း၏အပိုင်းကို တိုင်းထွာခြင်းအားဖြင့် တံခါးရွက်၏ထူသည်၊ ၃.၁ လက်မထူကြောင်းသိရလေသည်။

အဝင်ပေါက်များ၏အမြင့်ကိုကား၊ အခန်းအမှတ် ၆ အဝင်ဝ (ပုံ ၁၅) တွင် မတူးဖော်သေးသ ချန်လှပ်ထားသောမြေထုကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့်သိနိုင်လေသည်။ ထိုအပေါက်၏အထက်တွင် အုတ်လွှား လေးလွှားကို မူလအနေအထားထက် အနည်းငယ်နိမ့်လျော့၍နေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်၏။ တံခါးဝအထက်ပိုင်းမှာ မုခ်ချွန်း၊ သို့မဟုတ် ဂုံးဝိုင်းပြုလုပ်ထားခြင်းမဟုတ်ပဲ၊ တံခါးပေါင်၏ အထက်တန်းပေါ်တွင် အုတ်များကိုအလျားလိုက်စီ၍ လေးထောင့် မုခ်သားလျှင်ပြုလုပ်ထားခြင်းဖြစ်ချေသည်။ ထို့ကြောင့် သစ်သားတန်းကို မီးလောင်သွားသောအခါ ယင်းအထက်မှ အုတ်လွှာများသည်၊ အောက်သို့အီလာလေတော့သည်။ သစ်သားတန်းသည်၊ မူလနေရာမှ ၄ ပေမျှ အကွာအောက်သို့ နိမ့်လျော့သွားသော်လည်း အထက်ပိုင်းမှ ပြုပျက်စုပုံကျရောက်သော အုတ်အင်္ဂတေ အစ အနတို့မှာ များပြားသဖြင့် တပေါက်လုံးကို လွှမ်းသွားပြီးလျှင် နိမ့်လျော့လာသော အုတ်လွှားများကိုပင်ထောက်ပင့်၍ နေချေသည်။ ဤသို့ဖယ်ရှားခြင်းမပြုပဲ၊ ချန်လှပ်ထားသည့်တံခါးဝမှ မြေလွှာနှင့် အုတ်ရိုးများကိုတိုင်းထွာ၍ တံခါးပေါက်၏ မူလအမြင့်သည်၊ ၆ ပေယိုကြောင်းသိရလေသည်။

၁ ပေ ၆ လက်မအမြင့်ယိုသော အုတ်ခုံပေါ်မှ တိုက်ခန်းများကိုတက်ရောက်ရန် အရှေ့ဖက်ဆင်ဝင်၌ တပ်ဆင်ထားသော သစ်သားလှေခါးတခုယိုကြောင်းကိုလည်းသိနိုင်လေသည်။ အုတ်ခုံ၏ အောက်ခြေမြေပြင်ပေါ်တွင် အလျား ၈ ပေ၊ အနံ ၁ ပေ ၉ လက်မရှိသော အုတ်တန်း ၂ တန်းသည်၊ တခုမှတခုသို့ ၆ ပေကြား ယှဉ်ပြိုင်လျက် အုတ်ခုံသို့ဦးတည်ခင်းကျင်းထားသည်။ ၎င်းတို့သည်လည်း မြေဝင် ၁ ပေသာနက်၏။ ယင်းအုတ်တန်းတစုံပေါ်တွင် လှေခါး၏ အခြေကိုတည်စိုက်ကာ အုတ်ခုံအစွန်းပေါ်သို့ ထိပ်ပိုင်းကို မှီတင်ထားလေသည်။ သစ်သားလှေခါးမီးလောင်သွားသောကြောင့် မီးသွေးအစအနများနှင့် သံချောင်းအပိုင်းအစတို့ကို ထိုနေရာ၌တွေ့ရသည့်ပြင်၊ အုတ်ခုံ၏အစွန်းတွင်လည်း လှေခါးဦးကိုနေရာတကျထားနိုင်ရန် အုတ်ကြားချန်လှပ်ကာ စီမံထားပုံကို တွေ့မြင်နိုင်၏။ ထိုနည်းတူစွာ အဆောက်အဦ၏ ပတ်လည် အုတ်ခုံအစွန်းတွင် ၅ လက်မခန့် အကျယ်ရှိသော မြောင်းများကို အုတ်တလွှား၏ထုအတိုင်း ၃ ပေခြားစီ ပြုလုပ်ထားရှိ၏။ ယင်းအုတ်မြောင်းများသည်၊ တိုက်မကြီး၏နံရံအောက်ခြေသို့ အနည်းငယ် ထိုးဝင်သွားရာတွင် နံရံအခြေ၌ လေးထောင့်ပေါက်များဖြစ်နေတော့၏။ သို့သော် ထိုအပေါက်များသည်၊ တိုက်အတွင်းသို့ ထုတ်ချင်းပေါက် ထိုးဖောက်သွားခြင်းမရှိပေ။ တိုက်အတွင်းမှ အပြင်သို့ ရေထုတ်ရန်မြောင်းပေါက်များပြုလုပ်ခြင်းမဟုတ်ကြောင်း သိသာလေသည်။ အုတ်တိုက်ပတ်လည် မြေပြင်ပေါ်တွင် အထူးသဖြင့် အရှေ့ဖက်၌ မီးသွေးများကို ဖော်တွေ့ရလေသည်။ ထိုကြောင့် ထိုအချက်ကို အုတ်ခုံအစွန်းပေါ်မှ မြောင်းများနှင့်ဆက်စပ်ဆင်ခြင်လိုက်လျှင် အဆောက်အဦပတ်လည်တွင် သစ်သားဝင်တာပြုလုပ်ထားဟန်တူကြောင်းပေါ်ထွက်လေသည်။ အုတ်ခုံစွန်းမှမြောင်းများမှာ သစ်သားထုပ်များ၏ တဖက်စွန်းကို အံ့ကိုက် နေရာချထားရန် စီမံထားသည့်ဟုယူဆရပေသည်။ သို့သော် ထိုသို့သောထုတ်များ၏ကျန်တဖက်စွန်းကိုတင်ရန် သစ်သားတိုင်နှင့်ယက်ဖျားယိုရဦးမည်ဖြစ်ရာ တိုင်စိုက်ထူခဲ့မည်နေရာများကို စစ်ဆေးကြည့်ရှုသော်လည်း တစုံတရာအမှတ်အရာကိုမျှ မတွေ့ရချေ။

အဆောက်အဦကြီးမားခုံညားသော်လည်း ဆောက်လုပ်ငုံလက်ရာ ချွတ်ယွင်းချက် အနည်းငယ်ရှိသည်ကို တွေ့ရ၏။ အထူးသဖြင့် အုတ်စီပုံမှာ အတော်ညံ့ဖျင်းလေသည်။ အချို့နေရာများတွင် အုတ်အလျားတခုပေါ်တွင် အနံ ၂ ခုကို တညီတညွတ်ထားသဖြင့် အစီးအနင်းမရှိပဲ အထက်အောက် ၃ ပေခန့်ရှည်သော ဆက်ကြောင်းများ ဟာလာဟင်းလင်းဖြစ်နေလေသည်။ ထို့ပြင် အခန်းဖွဲ့သောနံရံတို့များကို နံရံမကြီးများနှင့်ဆက်နေအောင်စီမံမထားပဲ သီးခြားတည်ဆောက်ထားလေရာ နံရံတို့များသည်အမှီသဟဲမရယိုသောကြောင့်ယိမ်းယိုင်ကာ ထောင့်များ၌ အကြားလပ်နေသည်ကိုတွေ့ရ၏။ ဤသို့အုတ်စီညံ့၍ မြေဝင်မနက်သော်လည်း မြေခံမာကြောသောကြောင့်၎င်း၊ ထုကြီးသောနံရံများကို ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ အရွယ်ကြီးမားသောအုတ်ချပ်တို့ကို အသုံးပြုခြင်းကြောင့်၎င်း၊ အဆောက်အဦတည်တံ့ခိုင်ခံ့မှုကို ချွတ်ယွင်းချက်များက ပြောပလောက်အောင်မထိခိုက်နိုင်တော့ချေ။

အုတ်တိုက်ကြီး၏အမိုးကို မည်သို့မည်ပုံစီမံပြုလုပ်ထားကြောင်းကိုကား အထောက်အထား တစုံတရာမျှ မတွေ့ရချေ။ အခန်းများ၏ကျဉ်းသောအနံတို့ကိုထောက်၍ ထုကြီးသောနံရံများပေါ်တွင် သစ်သားထုတ်များတင်း၍ အုတ်စီထားသော အမိုးပြားပြားပြုလုပ်ကောင်း ပြုလုပ်ချေမည်။ သို့သော် အုတ်ကျိုးများစုပုံနေသော မြေလွှာတို့ကိုလေ့လာသုံးသပ်ခြင်းအားဖြင့် ယခုမြင်ရသောအုတ်တိုက်အပိုင်း၏အပေါ်တွင် အထက်ထပ်၊ သို့မဟုတ် အထပ်မိုးသဖွယ်စီမံပြုလုပ်ထားဟန်ရှိကြောင်း သာဓကများကိုတွေ့ရလေသည်။ ဤအတွက်ကြောင့်လည်း အမိုးပြုလုပ်ပုံကို အထောက်အထားမရနိုင်ဖြစ်ချေမည်။ အဆောက်အဦတွင် အထက်ထပ်ရှိကြောင်း သက်သေပြနေသော အရာဝတ္ထုတို့ကား မြေလွှာတိုင်း၌တွေ့မြင်ရသော အိုးခြမ်းကွဲများဖြစ်ပေသည်။ မြေလွှာများသည်၊ အုတ်တိုက်ကြီး ပြုပျက်ချိန်ကဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ပကတိအနေအထားအတိုင်း လက်ရာမပျက်တည်ရှိကြောင်း သေချာစွာသိရှိရပြီးဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ဖြစ်ရာတွင် မြေလွှာတလွှာစီ၌ပါဝင်တည်ရှိသော အရာဝတ္ထုပစ္စည်းတို့သည်၊ နောင်အခါမှ အခြားတနေရာမှ ရွှေ့လျားရောနှောလာသည်မဟုတ်၊ မူလအသွင်အပြင်ကိုညွှန်သည့် အထောက်အထားများအတိအကျဖြစ်သည်မှာ ယုံမှားဖွယ်မရှိချေ။ လူ့အသုံးအဆောင် အိုးအင် စလောင်းတို့ကို ကြမ်းပြင်၊ သို့မဟုတ် တလင်းပြင်ပေါ်၌သာ ထားသိုလေ့ရှိရာ အဆောက်အဦပျက်စီးသည့်အခါတွင် ကြမ်းပြင်ပေါ်၌သာ ကြွင်းကျန်ရန် အကြောင်းရှိလေသည်။ စင်မြင့်များပေါ်၌ သိုမှီးထားလျှင်သော်၎င်း၊ နံရံအတွင်း၌ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည့်မုခ်များ၊ သို့မဟုတ် ဆင်များပေါ်၌ တင်ထားခဲ့လျှင်၎င်း ဤသို့ကြမ်းပြင်၏ အထက်မြေလွှာမြင့်မြင့်အပေါ်တွင် တစတလေ စီ၌နိုင်မည်မှန်၏။ သို့သော် အဆောက်အဦအတွင်း၌စင်မြင့်များကိုသော်၎င်း၊ နံရံအတွင်းမုခ်လိုက်များကိုသော်၎င်း

လုံးဝမတွေ့ရလေရာ၊ အထက်ထပ်၊ သို့မဟုတ် အသပ်ခိုးမှကျလာလျှင်သာ ဤသို့မြောက်မြားသော အိုးခြမ်းကွဲများကို အထက်ပိုင်းမြေလွှာများတွင်အဆင့်ဆင့်တွေ့နိုင်မည်ဖြစ်ချေသည်။ ဤအပူအဆက်ပိုမိုခိုင်လုံသောဥဒ္ဓါမာကား အိုးခြမ်းပွဲများနည်းတူပင် အထက်လွှာများ၌တမံတလင်းခင်းသည့် အင်္ဂတေအစအနများကိုတွေ့ရခြင်းဖြစ်လေသည်။ ၎င်းထို့မှာ နံရံအင်္ဂတေထက်တူ၍ ခိုင်မာခြင်း၌လည်း နံရံအင်္ဂတေနှင့် များစွာကွာခြားလေသည်။ ကြမ်းပြင်၌ခင်းသော အင်္ဂတေအစအနများသည် အထက်မှ အောက်သို့ကျလာသည်ကိုထောက်လျှင် အထက်တွင် အင်္ဂတေခင်းကြမ်းပြင်တခုယှိခြင်းမှအပ အခြားအကြောင်းကြောင့် မဖြစ်နိုင်ချေ။ ထိုနည်းတူစွာပင် တံခါးဝ၌ခြယ်လွယ်ထားသော အင်္ဂဘောဘိခါးခုံ၏ အပိုင်းအစများဖြစ်သော ရောင်စုံကျောက်စရစ်များ မီခြယ်ထားသည့် အင်္ဂတေပြားများကို၎င်း၊ ရွှေထားသောအုတ်ချပ်တချပ်ကို၎င်း အထက်မြေလွှာများမှပင် ဖော်ထုတ်ရယူလေရသည်။

ထူးခြားသည့်အချက်တရပ်မှာ အုတ်တိုက်ကြီးပြုပျက်ရာတွင် အဆောက်အဦ၏ဘေးပတ်လည်၌ အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့နှင့် အင်္ဂတေများစုပုံမိုမောက်လာခြင်းအပြင် အတွင်း၌လည်း အခန်းတိုင်းပြည့်နှက်နေအောင် အုတ်ကျိုးနှင့်မြေစာများ ဖုံးလွှမ်းနေခြင်းဖြစ်လေသည်။ ယခုကျန်ယိုသေးသော အတွင်းနံရံများသည် ဂ ပေမျှအထိမြင့်မားနေ၏။ အကယ်၍ အဆောက်အဦသည် တတတ်တည်းသာဖြစ်ခဲ့ပါမူ အပေါ်ပိုင်းမှအပြုအပျက်သည် အခန်းများကို ဂ ပေအထိနစ်မြုပ်သွားလောက်အောင် များပြားနိုင်မည်မဟုတ်ချေ။ ဒုတိယအထပ်ယှိခွဲ၍သာလျှင် အောက်ထပ်မှာ ဂ ပေ အမြင့်အထိလည်းကျန်သေး၍ ၎င်းကိုလည်း အုတ်ကျိုးနှင့်မြေစာအတိ ဖုံးအုပ်နိုင်သည်ဟုကောက်ချက်ချရလေတော့သည်။ အထက်ထပ်ယှိလျှင် ထိုအထပ်သို့ တက်ရန်လှေခါးယှိရမည်ဟု ကြံဆရတော့သည်။ အခန်းရှည်ကြီး၏ အရှေ့တောင်ထောင့်တွင် အလျား ဂ ပေ၊ အနံ ၄ ပေနှင့် အမြင့် ၁ ပေကျော်ကျော်ယိုသော အုတ်ခုံတခုကိုတွေ့ရ၍၊ ထိုအုတ်ခုံပေါ်နှင့် အနီးအဝိုက်တွင် မီးသွေးနှင့် ပြာအမြောက်အမြားကို တွေ့ရလေရာ၊ ယင်းအုတ်ခုံမှ လှေခါးတက်သည့်နေရာ၌ ပြုလုပ်ထားသောအုတ်ခုံဖြစ်ချေမည်ဟု ယူဆရတော့သည်။ ဤနေရာမှာထမင်းဟင်းချက်ပြုတ်ရာ မီးဖိုပြုလုပ်သည့်အုတ်ခုံ၊ သို့မဟုတ် ဘာသာတရား ကိုးကွယ်ဝတ်ပြုရာ အုတ်ပလ္လင်တစုံတခုဖြစ်နိုင်ကောင်းသည်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရချေမည်။ ချက်ပြုတ်ရာ၌အသုံးပြုသည့် အိုးခွက်တို့သည် ဤနေရာ၌ယိုသကဲ့သို့ အခြားအခန်းများတွင်လည်း အနှံ့အပြားတွေ့ရလေသည်။ အုတ်ခုံမှာ အဆောက်အဦ၏ အလယ်ခန်းမ၌တည်ယိုနေသည့်အပြင် ရေသွန်မြောင်းအစအနကိုမျှ မတွေ့ရခြင်းတို့ကြောင့် စဖိုချောင်အဖြစ်အသုံးပြုခဲ့ဟန်မတူချေ။ အခန်းငယ်အားလုံးမှ တိုက်အပြင်သို့ထွက်ရန် ဤအခန်းရှည်ကြီးကိုသာ ဖြတ်သန်းသွားရလေရာ ယင်းအခန်းကြီးကို ဆိပ်ငြိမ်စွာဝတ်ပြုရာအခန်းအဖြစ်လည်း အသုံးပြုခဲ့မည်မဟုတ်ဟန်ရာ။ ထို့ကြောင့်အုတ်ခုံသည်ဘာသာရေးကိစ္စအတွက် ပြုလုပ်ထားသောပလ္လင်လည်း မဖြစ်နိုင်ချေ။ သို့ဖြစ်လေရာ အထက်ထပ်သို့ တက်သည့် လှေခါးအတွက်အောက်ခြေလှေခါးခုံသာလျှင် ဖြစ်ချိန်မည်ဟု ယူဆရန်ယိုသည်။

အထက်ထပ်၊ သို့မဟုတ် အထပ်ခိုးကို မည်သို့စီမံပြုလုပ်ထားစေကာမူ အဆောက်အဦတွင် အထက်ပိုင်းတည်ဆောက်ထားကြောင်းထင်ရှားစေသည့် အချက်တချက်ကိုလည်း တွေ့ရသေး၏။ ၎င်းမှာအခန်းရှည်ကြီး၏မြောက်ပိုင်းတွင် သစ်သားတိုင်များစိုက်ထူထောက်ပုံထားသည့် အကြွင်းအကျန်မီးသွေးများကို တွေ့ရခြင်းဖြစ်လေသည်။ မီးလောင်ပျက်စီးခြင်းမဖြစ်မီကပင် အဆောက်အဦ၏အထက်ပိုင်းမှာ မခိုင်ခံ့တော့ပဲအိတ္ထုတိ၍နေသောကြောင့် ယင်းသို့သစ်သားတိုင်များဖြင့် ထောက်ပေးထားရဟန်ယိုလေသည်။

ဤအုတ်တိုက်အဆောက်အဦကြီးကို မည်သည့်ကိစ္စအတွက် အသုံးပြုကြောင်း ရှည်ဝေးစွာကြံဆရန်မလိုချေ။ လူနေတိုက်ဘာအဖြစ်အသုံးပြုခဲ့သည်မှာ အခန်းများအတွင်းမှ တွေ့ယိုရသည့်ပစ္စည်းများက သက်သေခံနေပါသည်။ မြောက်မြားလှသော ချက်အိုး၊ ပြုတ်အိုး၊ ရေတည်အိုးနှင့် သပိတ်ပုံ ပန်းကန်လုံးများ၊ လည်ဆွဲမြေပုတီးနှင့်ကျောက်ပုတီးများ၊ ဆင်စွယ် (သို့မဟုတ် အရိုး) ဖြင့်ပြီးသည့်ဆံထိုးတချောင်း၊ မျက်ခွံဆေးဆိုးတံများနှင့် ကလေးများရှပ်ပစ်ကစားစရာ မြေခိုးပိုင်းများကို ထောက်ခြင်းအားဖြင့် ဤအုတ်တိုက်တို့၌ အိမ်ထောင်စုကြီးတစ်ခုထောင် နေထိုင်အသုံးပြုသွားကြောင်းထင်ရှားပါသည်။ တိုက်တာအဆောက်အဦ ကြီးမားပုံနှင့်နှိုင်းစာလျှင် အတွင်းမှရယူသော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများမှာ ဦးရေနည်း၍ တန်တိုးလည်းမမြင့်မားလှချေ။ သို့သော် အဆောက်အဦသို့ ရန်သူများတိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးမည့် နိမိတ်တို့ကိုကြိုတင်ထိယိုထားသည့်အလျောက် မီးလောင်မပျက်စီးမီကပင် အဖိုးတန်ပစ္စည်းများကိုရွှေ့ပြောင်းသယ်ယူပို့သွားကြ၍၊ ဤမျှကိုသာတွေ့ရခြင်းလည်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်ချေမည်။

အုတ်တိုက်အဆောက်အဦသည် ဖုရားတန်ဆောင်း၊ သို့မဟုတ် ကုလားကျောင်းခံ ဖုရားပုထိုးတစုံတရာမဟုတ်နိုင်သည်မှာလည်းထင်ရှား၏။ အတွင်း၌ဂန္ဓကုဋ္ဌီတိုက်၊ ဝတ်ပြုရာအခန်းစသည်တို့ကို မတွေ့ရသည့်အပြင်၊ ထုထယ်ကြီးမားသော နံရံများတွင်လိုက်မုခ်များပြုလုပ်မထားခြင်း၊ ရုပ်တုဆင်းတုတစုံတရာကိုမျှ မတွေ့ရခြင်းတို့ကြောင့် ဖုရားပုထိုးမဟုတ်ဟုယူဆရလေသည်။ အဆောက်အဦ၏ သဏ္ဌာန်အားဖြင့် ကျောင်းသင်္ခမ်းဖြစ်ခဲ့မည်သောဟု တွေးတောရန်ယိုလေသည်။ အဆောက်အဦအတွင်း၌ မီးဖိုခန်းအဖြစ် သီးခြားမတွေ့ရခြင်း၊ ရေသွန်၊ ရေချိုးခန်းဟူ၍ တစုံတရာမပါယှိခြင်းတို့မှာ ဘုန်းကြီးကျောင်းအဖြစ် အသုံးပြုခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေမည်ဟုမှန်းဆစရာပေါ်ပေါက်သော်လည်း၊ ကျောင်းသင်္ခမ်းနှင့်ညီညွတ်သော အဆောင်အယောင်နှင့် ပစ္စည်းတို့ကို တိတိကျကျ မတွေ့ရပဲယိုလေရာ ကျောင်းသင်္ခမ်းဟုခိုင်လုံစွာ မှတ်ယူရန်လည်းခဲယဉ်းပေသည်။ အထူးသဖြင့် ဆိပ်ငြိမ်မှကင်းခဲ့သော မြို့အလယ်တွင် ခိုင်ခံ့ကြီးမားစွာဆောက်လုပ်ထားသော တိုက်ကြီးကိုကျောင်းသင်္ခမ်းအဖြစ် အသုံးမပြုတန်ရာချေ။

ထို့ကြောင့် အဆောက်အဦ၏ သဏ္ဌာန်အနေအထားနှင့်တကွ အတွင်း၌အသုံးပြုခဲ့သော ပစ္စည်းများကို ထောက်၍ မှူးမတ်သူဌေးသူကြွယ်အတန်းအစားယိုသော အိမ်ထောင်စုကြီးတစ်ခုအိမ်ထောင် နေထိုင်အသုံးပြုသွားခဲ့

သော တိုက်ကြီးသာလျှင် ဖြစ်နိုင်ရန်အကြောင်းယိုလေသည်။ ဤနေရာ၏အရှေ့ဖက်တွင် နီးကပ်စွာတည်ယိုသော အုတ်ကုန်းငယ်နှစ်ခုကို ဆက်လက်တူးဖော်လျှင်ကား တိကျသောအထောက်အထားများ ပေါ်ပေါက်မည်ကို မျှော်လင့်ရပေသည်။

မြေအိုးမြေခွက်များ

အုတ်ကုန်းကြီးသည် အဆောက်အဦတခုတည်း၏ အပြုအပျက်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းမိုမောက်နေခြင်းသာဖြစ်လေရာ မြေလွှာများကိုပိုင်းခြားသတ်မှတ်နိုင်သော်လည်း၊ ထိုမြေလွှာများ၌တည်ယိုသော ရှေးဟောင်းဝတ္ထုအစုစုတို့မှာ ခေတ်တခေတ်တည်းနှင့်သာ သက်ဆိုင်လေသည်။ မြေအိုးမြေခွက်အကဲ့အစအနများကို မြေလွှာအဆင့်ဆင့်တိုင်း၌ တည်ယိုနေသည်ကို တွေ့ရသည်မှာထူးခြားချက်တရပ်ဖြစ်လေသည်။ ရှေးယခင်က အိုးခြမ်းကွဲများကိုစနစ်တကျ လေ့လာခြင်းမပြုလုပ်ခဲ့ရသေးသဖြင့် ယခုတွေ့ယိုသော အိုးခြမ်းပွဲများကို နောက်နောင်လေ့လာမှုများတွင် ညှိနှိုင်းအသုံးပြုရန်ကောင်းစွာ စုဆောင်းထားပါသည်။ အသေးစိတ်အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြမည့်အမျိုးအစားခွဲခြားသောစာရင်းမှာ ဒေသအလိုက်နှိုင်းယှဉ်ချက်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုပြန့်နှံ့ပုံကို သုတေသနပြုရန်အတွက် များစွာအထောက်အပံ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဗိဿဏိုးမြို့အတွင်း အုတ်ကုန်းအမှတ် ၂ ကိုတူးဖော်ရာ၌ မြေအိုးအနည်းငယ်ကိုသာ မပျက်မစီးတွေ့ယိုရ၍ အရွယ်အစားအမျိုးမျိုးယိုသည့် အိုးခြမ်းအပိုင်းအစမြောက်မြားစွာကို ပိုမိုရယိုလေသည်။ အရေးအခြစ်မပါပဲ မူလသဏ္ဌာန်ကို မရိပ်စားနိုင်လောက်အောင် သေးငယ်သောအိုးခြမ်းပွဲများကိုကား ပယ်ပစ်ခဲ့ရလေသည်။ သို့စဉ်လျက်အမျိုးအစားကွဲပြားခြားနားသော မူအမျိုးမျိုးကိုပြန်လည်ထုတ်ဖော်ရန် လုံလောက်သောအရေအတွက်ကို စုဆောင်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့အနက်တွင် ရေတည်အိုးကြီးအချို့၊ သေးငယ်သောအိုးလုံးများ၊ ဆီမီးခွက်များနှင့် စောက်တိမ်သောခွက်များကိုသာ လက်ဖြင့်ပုံသွင်း၍ အခြားသောအိုးခွက်တို့ကို အိုးထိန်းစက်ပေါ်၌လည်စေ၍ ပုံသွင်းကြောင်းကိုသိရ၏။ ယင်းအိုးခွက်များမှာ များသောအားဖြင့် ကောင်းစွာကျက်နေစေရန် မီးဖိုတံထားသည်ကိုလည်းတွေ့ရ၏။ အိုးခွက်အများအပြားမှာ နေ့စဉ်အိမ်သုံးပစ္စည်းများအဖြစ် ပြုလုပ်ထားခြင်းသာဖြစ်လေသည်။ ၎င်းတို့မှာ အရောင်တင်ခြင်း၊ အချောကိုင်ခြင်းပြုလုပ်မထားသည့် သာမန်အနီရောင်ယိုသည့် မချောမကြမ်း အလတ်တန်းစားအထည်များဖြစ်ချေသည်။

အိုးခွက်အစအနများအနက်တွင် အရေးအခြစ်ဖြင့်ခြယ်လွယ်ထားသော အိုးခြမ်းများ (ပုံ ၁၀) ကိုအနည်းငယ်သာတွေ့ရ၍၊ ဆေးဝါး ခြယ်သည့်အိုးခြမ်းပွဲနှင့် အနီရောင်ခံ၍ အမည်းရောင်ဆေးရေးထားသော အိုးခြမ်းပွဲကိုလည်း တခုစီသာတွေ့ရလေသည်။ မြေနီဆေးခြယ်ထားသော အိုးခြမ်းပွဲနှင့် အနီခံ၍အနက် ပိန်းခြယ်သော အိုးခြမ်းပွဲများကိုလည်း အနည်းငယ်တွေ့ရ၏။ အချို့သောအိုးခြမ်းပွဲများပေါ်တွင် တစုံတခုဖြင့်ရေးခြစ်ခြင်းမဟုတ်ပဲ ခွေးသွားစိတ်ပါသောဘီးလုံးဖြင့် လှိုမိ၍အရာထင်စေသော ညီညာသည့်အမှတ်အသားများပါယိုလေသည်။ ဤသို့သောအမှတ်များဖြင့် ခြယ်လွယ်ထားသောအိုးခွက်တို့ကို အိန္ဒိယပြည်တောင်ပိုင်း အရှေ့ဖက်ကမ်းခြေယှိန္ဒန်ဒီချယ်ရီမြို့အနီး အရိကမေဒုမြို့ဟောင်းမှလည်း တူးဖော်ရယူဖူးလေသည်။ ယင်းအရိကမေဒုအိုးခွက်များမှာကား ရောမတိုင်းမှလာသော အိုးခွက်တမျိုးတစားနှင့်ဆက်စပ်တွေ့ယှိခဲ့ရာ ခေတ်ကာလအပိုင်းအခြားအားဖြင့် အေးဒီ၊ ၁ ရာစုခန့်က ပစ္စည်းများဖြစ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ထားပြီးဖြစ်လေသည်။ ထိုကဲ့သို့အသွင်အပြင်နှင့် လက်ရာတူညီရုံမျှမက တနေရာတည်းတွင် ပူးပေါင်းတွေ့ယှိခြင်းကြောင့် ခေတ်ကာလအဆုံးအဖြတ်ကို တိကျစွာချမှတ်နိုင်ခြင်းဖြစ်လေသည်။ ယခုအုတ်ကုန်းကြီးမှတွေ့ရသော အိုးခွက်များမှာကား ခြယ်လွယ်မှုလက်ရာအားဖြင့်သာ နှိုင်းယှဉ်နိုင်လေသည်။ ဤမျှဖြင့်ယင်းပစ္စည်းများသည် အရိကမေဒုအိုးခွက်များနှင့် ခေတ်ပြိုင်ဖြစ်သည်ဟုမဆိုသာချေ။ သို့သော် အရေးအခြစ်စီမံပြုလုပ်ခြယ်လွယ်ပုံ လက်ရာထပ်တူထပ်မျှ ယှိခြင်းသည် တချိန်တခါက တနေရာမှတနေရာသို့ ယဉ်ကျေးမှုပြန့်နှံ့ဆက်စပ်မှုယှိခဲ့ခြင်း၏ အထောက်အထားဖြစ်ချေသည်။ ဤအရာ၌တရပ်အိုးခွက်များနှင့် ဆက်စပ်ခြင်းယှိ မယှိကိုလည်း စူးလမ်းဆင်ခြင်ရန် လိုအပ်ပါသေးသည်။ အခြားဒေသတရပ်ရပ်နှင့် ဆက်စပ်ခြင်းမယှိလျှင်ကား အိုးခွက်ပေါ်၌ ဘီးလှိုမိရာများထင်စေသည့် ခြယ်လွယ်နည်းကို တတ်ကျွမ်းအသုံးပြုနေသော ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်အတန်းသို့ ပြင်ပမှပယောဂ မပါပဲ တက်လှမ်းနိုင်သည်ကို အံ့ဩစွာမှတ်သားကြရပေမည်။

အုတ်ကုန်းအမှတ် ၂ မှ မြေအိုးမြေခွက်များကို အကြမ်းအားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း အမျိုးအစားခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ ထိုအနက်တွင်လည်ရစ်များစွာနှင့် ရေတည်အိုးများ၊ ချက်ပြုတ်သည့် အိုးများနှင့် သပိတ်ပုံစံအိုးများ၏ ဦးရေသည်အများဆုံးပါဝင်လေသည်။

- (၁) ရေတည်အိုးအပိုင်းအစ၊ ကြိုး၍လုံးသော ကိုယ်ထည်နှင့် လည်ရစ်အများ အပြားယိုသည်။ နခမ်းမှာအောက်အစွန်းထွက်၊ အပြင်ထူ၍အတွင်းသို့ ပြန်ကျွေးထားသောပုံဖြစ်လေသည်။
- (၂) ရေတည်အိုးအပိုင်းအစ၊ နခမ်းအောက်စွန်းမှာ ချွန်သည်။
- (၃) လည်ရစ်နှင့်ပခန်းရစ်ပါသောအိုးအရွယ်လတ်၊ နခမ်းမှာအပြင်ထူ၍ အတွင်း၌မြောင်းရစ်များပါသည်။
- (၄) လည်ရစ်ပါ၍ နခမ်းကော့နေသော အရွယ်လတ်အိုး၏ အပိုင်းအစ။
- (၅) အရစ်မပါပဲမတ်သောလည်တံယိုသည်။ နခမ်းလန်အိုးငယ်၏အပိုင်းအစ။
- (၆) အိုးကဲ့အပိုင်းအစ၊ နခမ်းအတွင်းအပြင်ထူ၍ တည်မတ်သည်။ လည်တံရှည်၍ အောက်ပိုင်းတွင်ဖော်ငါးကြံနေသော အရစ်များယိုသည်။

- (၇) တဆစ်ချိုးကိုယ်ထည်ယိုသောချက်ပြုတ်သည့်အိုးပီး၊ အောက်ပိုင်းလုံး၍ မတ်ရပ်စင်းများခွဲခြစ်ထားသည်။ နခမ်းကော့။ အပြင်မျက်နှာတွင် အိုးမပိုင်းများပေကျီလျက်ရှိသည်။
- (၈) သပိတ်ပုံ အတွင်းကုတ်အိုးလုံး၊ ခြယ်လွယ်မှုလုံးဝမဟု်။ အလားတူအိုးမျိုးကို အရိုးအိုးအဖြစ်သုံးကြောင်း တွေ့ရ၏။
- (၉) နခမ်းပီးနှင့် ခါးသိမ်နေသော မြေခွက်အငယ်။
- (၁၀) အောက်ခြေလုံး၍၊ ခါးသိမ်ပြီး အောက်ပိုင်းသွယ်သောမြေခွက်ငယ်။
- (၁၁) စောက်တိမ်၍ အခြေပြားသောခွက်ငယ်၊ သို့မဟုတ် ဆီမီးခွက်။
- (၁၂) ရေတံခေါင်းလည်တံ။
- (၁၃) ရေဖျန်းအိုးလည်တံ။
- (၁၄) လည်တံရှည်ခရားမှ နှုတ်သီး။
- (၁၅) ဘီးလှိုဉ်ရာပုံရိပ်များပါသော အိုးနှင့်အိုးခြမ်းပွဲများ။
- (၁၆) သပိတ်ပုံအိုးမှ မြေနီရောင်ဆိုးသည့် အပိုင်းအစ။
- (၁၇) ဆေးအနက်ဖြင့်အကွက်များ ရေးဆွဲထားသော အိုးခြမ်းပွဲ။
- (၁၈) အထပ်၊ အဟိုက်ပုံစံတို့ဖြင့် ခတ်ရိုက်ထားသော အိုးခြမ်းပွဲများ။
- (၁၉) မြေဝါဖြင့် ရေးခြယ်ထားသော အိုးပွဲများ။
- (၂၀) အရောင်တင်မြေအိုးလုံး အသေးစားများ။

အသေးအဖွဲ့ပစ္စည်းများ

အုတ်ကုန်းမှတူးဖော်တွေ့ယိုရသော အသေးအဖွဲ့ပစ္စည်းများမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာဖြစ်သော်လည်း မျော်မှန်းသည့်ထက် ဦးရေနည်းပါးလေသည်။ ဗျူဟဌ်ကျေးမှုအထောက်အထားဖြစ်သော ဒဂုံး၊ သို့မဟုတ် လက်ဖွဲ့ငွေပြားကလေးများကို မိဿဏိုးမြို့ဟောင်းနေရာအနှံ့အပြားမှ ရံဖန်ရံခါ မြေပေါ်မှပင် ကောက်ရတတ်သော်လည်း၊ ယခုတူးဖော်သည့်နေရာမှ အဆိုပါဒဂုံးမျိုးကို လုံးဝမတွေ့ရပါ။ ပေါ်ပေါက်တွေ့ယိုရသမျှသော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများမှာ ရောင်စုံကျောက်ပုတီးနှင့် မြေပုတီးများ၊ ရှပ်ပစ်သည့် မြေပိုးပိုင်းများ၊ ကြောစေ့နှင့်ယောက်သွားများ၊ အရိုး၊ သို့မဟုတ် ဆင်စွယ်နှင့်ပြီးသည့်ဆံထိုး၊ မျက်ခွံဆိုးရာ၌ အသုံးပြုသည့်သံချောင်း၊ ပါးလွှာသေးငယ်သော ရွှေခွက် ၁ ခုနှင့် ငွေခွက် ၂ ခု၊ ကလောင်အသွား ပုံသဏ္ဌာန်ယိုသော ကန့်ကူဆံထိုးကလေး၊ ကျောက်တံဆိပ်ပြားတခု၊ တံဆိပ်ခတ်နှိပ်ရာများပါသော ရွှံ့တုံးကလေးတခု၊ ကြေးအိုးငယ်၏နခမ်းပိုင်းတခု၊ ကျောက်ဖြင့်ပြီးသောအရာဝတ္ထုပစ္စည်းများ၊ ယောနိသဏ္ဌာန်ပုံကြမ်းဖော်ထားသောကျောက်ပြားတချပ်၊သိပ္ပံပွင့်များနှင့်သံချောင်းအမြောက်အမြားဖြစ်လေသည်။ ယင်းပစ္စည်းများကိုအသေးစိတ်လေ့လာပြီးသည့်အခါတွင် နောက်ဆုံးတင်သွင်းမည့်အစီရင်ခံစာတွင် အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြပါဦးမည်။ ယခုအဖို့ကား အကျဉ်းမျှသာ ထုတ်ဖော်တင်ပြအပ်ပါသည်။

ပုတီးများကို အုတ်တိုက်အဆောက်အဦကြီးအတွင်း၌ အများအပြားတွေ့ရပါသည်။ မြေပုတီး ၃၈ လုံးသည်၊ နှစ်ဖက်ခုံးသဏ္ဌာန်ဖြစ်ကြ၍ အရွယ်အစားအားဖြင့်သာ ခြားနားမှုရှိပါသည်။ များသောအားဖြင့် မြေပုတီးများ၏ အချင်းမှာ ၁.၁ လက်မရှိပါသည်။ ကျောက်ပုတီးများမှာ ကျောက်သလင်း ပုတီး ၂ လုံး၊ ဝေါ်ခန့်ကျောက်ပုတီး ၁ လုံး၊ မဟူရာကျောက်ပုတီး ၁ လုံး၊ ဝေါ်မုတ်ကျောက်ပုတီး ၁ လုံး၊ အစိမ်းရောင် နဂါးသွေကျောက်ပုတီး ၃ လုံးနှင့် ကျောက်မျက်တူ ပုတီးအနီနှင့်အနက် အနည်းငယ်တို့ဖြစ်လေသည်။

ရှပ်ပစ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရှပ်တိုက်ခြင်းကစားရာ၌ အသုံးပြုသည့်မြေဖြင့်ပြီးသော ခိုးပြားအပိုင်းကလေး ၃ ခုတွေ့ရခြင်းသည် အုတ်တိုက်ကြီး၌ မှီတင်းနေထိုင်ကြသော လူများအနက်တွင် ကစားခုန်စားပြုလုပ်သည့်အရွယ်ရှိသော ကလေးများလည်းပါဝင်ကြောင်း သိသာလေသည်။ အုတ်ကျိုးတခုအတွင်း၌ နှစ်မြှပ်နေသော မြေပုတီး ၁ လုံးကိုထောက်ရှု၍၎င်း၊ မီးလောင်ကျွမ်းထားသည့် မြေပုတီးများနှင့်ကြောစေ့များကို ထောက်ရှု၍၎င်း၊ယင်းပစ္စည်းများကို အုတ်တိုက်ကြီးနှင့် တခေတ်တချိန်တည်းအသုံးပြုခဲ့သည်မှာ ထင်ရှားလေသည်။ ကြောစေ့များကို တန်ဆာဆင်ရာ၌သော်၎င်း၊ ငွေကြေးကဲ့သို့တန်ဖိုးထား၍သော်၎င်း အသုံးပြုခဲ့ဟန်တူသည်။ယောက်သွားများကိုကား အများအပြားတွေ့ရ၏။ ယောက်သွားတမျိုးကို အမှုန့်ပြုလုပ်၍ ထုံးအဖြစ်သုံးကြောင်းသိရလေရာ၊ အခန်း ၄ အတွင်း၌ တကျဉ်းစာမျှသော ထုံးအပုံနှင့် ယောက်သွားအမြောက်အမြားကို ဆက်စပ်တည်ယိုနေသည်ကို ထောက်၍ ယင်းယောက်သွားများကိုပင် ထုံးမှုန့်ပြုလုပ် အသုံးချခဲ့ဟန်တူကြောင်း မှန်းဆရလေသည်။ဆံထိုးနှင့်မျက်ခွံဆေးဆိုးသည့်သံချောင်းတို့မှာ အမျိုးသမီးများ၏ အသုံးအဆောင်များဖြစ်ချိမ့်မည်။ ရွှေခွက်နှင့် ငွေခွက်ကလေးများကို အလှတန်ဆာဆင်ရာ၌ အသုံးပြုခဲ့မည်ဟု ယူဆရသော်လည်း။ ပါးလွှာသေးငယ်ခြင်းကြောင့် မည်သို့မည်ပုံတပ်ဆင်သည်ကို မှန်းဆရန် ခဲယဉ်းလေသည်။

ပေါ်ပေါက်သော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများအနက်တွင် ကျောက်ပြားတံဆိပ်ပုံစံနှင့် ရွှံ့တံဆိပ်ကလေးတို့သည် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ အကောင်းဆုံးဖြစ်ချေသည်။ ကျောက်ပြား တံဆိပ်ပုံစံ (ပုံ ၂၂) မှာ အလျား ၂.၉ လက်မ၊ အနံ ၁.၆ လက်မနှင့် ထူ ၂ လက်မရှိလေသည်။ ကျောက်ပြား၏ တဖက်တွင် ပန်းခိုင် ၂ ခိုင်ထွင်းထုထား၍ ပန်းခိုင်တခိုင်လျှင် ပွင့်ချပ် ၆ ချပ်ပါသည့် ပန်းပွင့် ၂ ပွင့်စီပါရှိလေသည်။ အခြားတဖက်တွင်ကား ပန်းတခိုင်နှင့် အမှတ်လက္ခဏာတစုံကို ထွင်းထုထား၏။ ပန်းခိုင်တွင်ပွင့်ချပ် ၈ ချပ်ပါသော ပန်းပွင့်တပွင့်နှင့် ၉ ချပ်ပါသော ပန်းပွင့်တပွင့်ပါဝင်လေသည်။ ဤပန်းခိုင်နှင့် အထက်အောက် ပြောင်းပြန်ထွင်းထုထားသော အမှတ်လက္ခဏာ ၂ ခုမှာ ချွန်းတောင်းပုံသဏ္ဌာန်နှင့် စကြာပုံသဏ္ဌာန်တို့ဖြစ်လေသည်။ ၎င်းအမှတ်လက္ခဏာ ၂ ခုလုံး

မှာ လက်ကိုင်အရိုးတံပါ၍၊ ထိုအရိုးတံတို့သည် ပန်းခိုင်မှာကဲ့သို့ပင် အောက်အခြေ၌ပူးတွဲနေလေသည်။ယင်းအမှတ်လက္ခဏာတို့သည် မြဟူဏအယူဘာသာနှင့်သက်ဆိုင်သော နတ်များစွဲကိုင်သည့် လက်နက်များတွင်အပါအဝင်ဖြစ်၏။ စကြာဆိုလျှင် မိဿဏိုးနတ်ရုပ်တုများတွင် လက်လေးဖက်အနက် တဖက်က အမြွှ်ကိုင်ဆောင်ထားသည့် လက်နက်တရပ်ဖြစ်၏။ ချွန်းတောင်းမှာ မဟာဝိနွန်နတ်၏လက်နက်တရပ်ဖြစ်၏။ ယခု တူးဖော်ရာနေရာတွင်ကား ရုပ်တုဆင်းတု တဆူမျှမတွေ့ရလေရာ၊ တံဆိပ်ပုံပါသောအမှတ်လက္ခဏာများမှာ မည်သည့်နတ်မင်းကို ရည်ရွယ်၍ ထွင်းထုထားသည်ဟု ပိုင်းခြားသိသာရန်မလွယ်ကူချေ။

အက္ခရာဘုံတံဆိပ်ခတ်နှိပ်ရာပါယိုသော ရွှံ့တုံးကလေး (ပုံ ၁၆၊၁၇) မှာကား နဂိုရ်အတိုင်းမဟုတ်ပဲ ကျိုးပဲ့ပျက်စီး၍ တဝက်တပျက်ကျန်နေသော တံဆိပ်ပုံဖြစ်လေသည်။ အတွင်းသဏ္ဌာန်ကို ထောက်ရှုခြင်းဖြင့် မူလ၌ အရာ ဝတ္ထုပစ္စည်းတခုခုကို ယခုခေတ်အခါတွင် ချိတ်မိတ်၍ တံဆိပ်ခတ်နှိပ်သည့်နည်းတူ သံတိုင်ကဲ့သို့သော လုံးလုံးရှည်ရှည်ပစ္စည်းတခုကို ကြိုးဖြင့်ရစ်ပတ်ကာ ရွှံ့စေးဖြင့် ပုံးအင်ထားဟန်ယိုလေသည်။ ထိုရွှံ့စေးအပေါ်တွင် တံဆိပ်ပုံစံဖြင့် ဖိနှိပ်၍ အမှတ်လက္ခဏာစွဲထင်ရန် ပြုလုပ်ထား၏။ ယင်းသို့ ချည်နှောင်ဖုံးပိတ်ထားသော အရာမှာ ဝတ္ထုပစ္စည်းတခုခု၏ အစွန်းပိုင်းမျှသာဖြစ်ဟန်လေရာ၊ ပင်ကိုယ်အစိတ်အပိုင်းသည် မည်သို့ဖြစ်သည်ကို အထောက်အထားများ ရှာမတွေ့ရတော့ချေ။ အဆောက်အဦမီးလောင်ပျက်စီးသည့်အခါတွင် ရွှံ့တုံးကလေးလည်း မီးသင့်၍ နှစ်ခြမ်းကွဲသွားခဲ့၏။ ရွှံ့တုံးပေါ်၌ မူလကတံဆိပ်ခတ်နှိပ်ရာ အမှတ် ၄ ခု ပါယိုဟန်တူ၏။ ရွှံ့တုံးမှာ ထောင်တန်းကွဲသွားသဖြင့် တံဆိပ်အမှတ် အပြည့်တခုနှင့် အပိုင်း ၂ ပိုင်းကို ယခုတွေ့မြင်နိုင်၏။ တံဆိပ်မှာ အပိုင်းဖြစ်၍ ဗဟိုဗိမ္ဗုပြောက်ကလေးကို ပတ်ချက်ပိုင်း၍ ရေးဆွဲထားသောစာတမ်းမှာ ဂုတ္တခေတ်ရေးမြူအက္ခရာနှင့်ဆင်တူလေသည်။ ရွှံ့တုံးပေါ်၌ မထင်မရှားပေါ်နေသော ကမျည်းစာကိုဖတ်ရှု၍ အက္ခရာပြန်သည့်အခါ သိရိ မိတ ရယ၊ သို့မဟုတ် သိရိမိတရ ယ၊ သို့မဟုတ် သိရိမပတရယ ဟူ၍ မှန်းထားရပါသည်။

ညွှန်ကြားရေးဝန်နှင့် အထူးအရာရှိ ဦးမြတ်က ပဌမပြန်ဆိုချက် ၂ မျိုးကို သဘောကိုက်ညီကြပါသည်။ တတိယပြန်ဆိုချက်၏ တိကျမှန်ကန်မှုကို မဆုံးဖြတ်နိုင်သော်လည်း၊ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း၊ ဝိဇယနဂရ မင်းဆက်က ထုတ်ဝေသော ဒဂုံးများ၌ ရေးထိုးပါရှိသည့် မင်းဘွဲ့အမည်စာတမ်းများနှင့် စီကုံးပုံတူညီသဖြင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာဖြစ်ချေသည်။ ယခု ရွှံ့တုံးပါ ကမျည်းစာတမ်းကို မည်သို့ပင် ဖတ်ရှု၍ အက္ခရာပြန်စေကာမူ မင်းစိုးရာဇာ၊ သို့မဟုတ် မှူးကြီးမတ်ရာ၊ သို့မဟုတ် ရဟန်းသံဃာတော်တဦးဦး၏ ဘွဲ့တံဆိပ်ဖြစ်သည်ကို ယုံမှားဖွယ်ရာမလိုချေ။ ဝိဇယနဂရ မင်းဆက်တွင် ဇြိပြတာပဒေဝရာယ၊ ဇြိပြတာပကရိသုဏရာယ၊ ဇြိပြတာပါဆူတရာယဟူ၍ ဇြိအစရာယ အဆုံးယိုသော မင်းဘွဲ့များကို ရေးထိုးထားလေသည်။ ယင်းတို့သည် ယခုတံဆိပ်တုံး၌ လာသော ဘွဲ့အမည်နှင့်ဆင်တူသော်လည်း၊ ခေတ်ကာလအပိုင်းအခြားအားဖြင့် ဆက်စပ်၍မရနိုင်လောက်အောင် ဝေးကွာလျက်ရှိ၏။ ဝိဇယနဂရမင်းဆက်သည် အေးဒီ၊ ၁၄ ရာစုမှ ၁၇ ရာစုအတွင်း ထွန်းကားခဲ့ခြင်းဖြစ်၍ ယခုတံဆိပ်တုံးမှာ အက္ခရာအရေးအသားကိုထောက်ရှု၍ ဦးမြတ် ယူဆချက်အရ အေးဒီ၊ ၄ ရာစုထက်မစော၊ ၈ ရာစုထက် နောက်မကျသော ခေတ်အပိုင်းအခြားနှင့်သက်ဆိုင်သည်ဟု မှန်းဆထားလေသည်။ တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းနှင့် သုတေသနပြုခြင်းမပြုပတ်သေးသော ယခုအချိန်တွင် အတိအကျဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန် ဆိုင်းငံ့ထားရဦးမည်ဖြစ်၏။

ယခုတူးဖော်သော အုတ်ကုန်းကြီးမှပင် အထက်ဖော်ပြပါ ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများအပြင် အရိုးအစအနများကိုလည်း အတော်များပြားစွာ တွေ့ယိုရ၏။ ၎င်းအနက် အရိုး ၁၅ ခုမျှကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဆေးသိပ္ပံ၏ ကိုယ်လက်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းလေ့လာမှုဌာနသို့ ပြသကြည့်ရာ၊ ထိုဌာနက စစ်ဆေးကြည့်ရှုပြီးလျှင် လူရိုးတစုံတခုမျှမပါဝင်ပဲ ခွေးငယ်၊မာဏယိုသည့် လေးဖက်သွားတိရစ္ဆာန်အရိ များနှင့် ကြက်ငှက်အရိုးများပါဝင်ကြောင်း ပြန်ကြားပါသည်။ယင်းသို့သောအရိုးများကို အုတ်တိုက်ကြီးအတွင်း၌ အနှံ့အပြားတွေ့ယိုရသည်မှာ အတော်ထူးခြားသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ခွေးနှင့်ကြောင်တို့ကိုကား အိမ်၌မွေးမြူထားခြင်းသာဖြစ်ချေမည်။ ကြက်ရိုးငှက်ရိုးများကိုထောက်၍ အုတ်တိုက်ကြီးတွင် မှီတင်းနေထိုင်သောသူတို့သည် အသားစားလူမျိုးများဖြစ်သည်ဟု ယူဆရန် အကြောင်းရှိ၏။ သို့သော် တိုက်ဘာနှင့်နေထိုင်သည်အထိ၊ ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်အတန်းမြင့်သောသူတို့သည် အစားအသောက်အကြွင်းအကျန်များကို အိမ်တွင်း၌ပင်ဖြန့်ကြဲစွန့်ပစ်ထားခဲ့ကြမည်မဟုတ်နိုင်ချေ။ တိုက်ကြီး၏ အထက်ထပ်ယို၍သာလျှင် အထက်ပိုင်းမှကျသော မြေလွှာများတွင် အရိုးတို့ကို တွေ့နိုင်သည်ကား ထင်ရှားသိသာပေသည်။ အခန်းတိုင်း၌ အိုးခွက်နှင့် အရိုးများတွေ့ရခြင်းမှာကား မိဿဏိုးမြို့ကို ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်လုယက်ကြသော ရန်သူများသည် ဤအုတ်တိုက်ကြီးကို မီးတင်မရှို့မီ တိုက်အတွင်း၌ စခန်းချကာ အောင်သေအောင်သားစား၍ ပျော်ပါးမြူးထူးသွားခဲ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်မည်လောဟု တွေးဆရချေသည်။

နိဂုံး

အထက်ဖော်ပြပါအကြောင်းချင်းတို့ကို အတိုချုံး၍ ကောက်ချက်ချရလျှင် မိဿဏိုးမြို့တွင်း မြို့ပြင်၌ တူးဖော်ခြင်းဖြင့် မူလ၌ နှစ်ထပ်ဖြစ်ဟန်တူသော အိုးခြေ အိမ်ခြေတည်၍ အိမ်ထောင်စုကြီးတရပ် မှီတင်းနေထိုင်သွားသည့် အုတ်တိုက် အဆောက်အဦကြီးပေါ်ပေါက်လာခဲ့၏။ ဤတိုက်အတွင်းမှ ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများနှင့် မြို့အပြင် သင်္ချိုင်းကုန်းမှ အရိုးအိုးတို့ကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းဖြင့် မိဿဏိုးမြို့သည် ဗျူဟဌ်ကျေးမှု ဗဟိုစိုက်ရာဌာနဖြစ်သည့် သရေခေတ္တရာနှင့်ယေဘုယျအားဖြင့် အဆက်အသွယ်ရှိခဲ့ကြောင်းထင်ရှားလေသည်။ ပေါ်ပေါက်သော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကိုထောက်၍ ဤမြို့သည် အေးဒီ၊ ၅ ရာစုမှ ၈ ရာစုအတွင်းတွင် ထွန်းကားခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းရ၏။ ဤခေတ်တွင် ဆက်လက်တူးဖော်ခြင်းအားဖြင့် အလားတူအဆောက်အဦများပေါ်ပေါက်ခဲ့သော် ခေတ်အလျောက် အဆင့်အတန်းမြင့်မားသော မြို့ကြီး ပြကြီးတရပ်ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားသိသာရချေမည်။ နောက်ထပ်

ဆက်လက်သုတေသနပြုခြင်းဖြင့် ယခုအယူအဆများကို ပြင်ဆင်ရန်၊ သို့မဟုတ် အတည်ပြုရန် အချက်အလက်များ ရရှိနိုင်မည်မှာ ယုံမှားဖွယ်မယ့်ချေ။ သို့သော် ဤမျှနှင့်ပင် ယခင်က မပေါ်ပေါက်ဖူးသော အဆောက်အဦမျိုးကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခြင်းမှာ အကျိုးများလှပေသည်။ မိဿဏိုးသမိုင်းနှင့် ပျူယဉ်ကျေးမှုတို့သို့ ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ထုတ်ဖော်မှု အတွက် တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းကို ထိထိရောက်ရောက် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရယူမည်ဟု မျှော်လင့်ရပေသတည်း။

အခဏ်း ၃

ရှေးဟောင်းကဗျည်းစာပေ

အသစ်တွေ့ယူသော ကျောက်စာများ

ယခုအစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း အသစ်တွေ့ယူသောရှေးဟောင်းကဗျည်းကျောက်စာများကို၊ နောက်ဆက်တွဲ (ပ) တွင်ဖော်ပြထားပါသည်။ ဘာသာအားဖြင့် သက္ကဋ၊ ပါဠိ၊ မွန်၊ မြန်မာဟူသော ဘာသာလေးမျိုးဖြစ်ကြ၏။ သက္ကရာဇ်အားဖြင့် အေ၊ ဒီ၊ ၅ ရာစုမှ ၁၀ ရာစုအတွင်းဖြစ်သော ကျောက်စာများဖြစ်ကြသည်။

သင်္သကရိုကျောက်စာများ

အသစ်တွေ့ယူသော ကျောက်စာများအနက်၊ ရခိုင်တိုင်း၊ မြို့ဟောင်းယို ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ အမှုထမ်းဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သင်္သကရိုနှင့် အချို့မြန်မာကျောက်စာများကို ရှာဖွေတွေ့ယူ၍ မင်ပွတ်ကူးယူ ပေးပို့လိုက်သော ကျောက်စာများဖြစ်၏။ သင်္သကရို ကျောက်စာ အကြောင်းကို ဤအစီရင်ခံစာ၏ အခန်း (၅) တွင် အကျယ်ဖော်ပြထားပါသည်။

အုတ်ခွက်ဖုရားစာများ

ဤအစီရင်ခံစာနှစ်အတွင်း ရှေးဟောင်းအက္ခရာသမိုင်းဝင် စာပေပါသော အုတ်ခွက်ဖုရားခြောက်ဆူ ရပါသည်။ ၎င်းခြောက်ဆူအနက် တဆူသာလျှင် ဌာနပိုင်ဖြစ်၍ ကျန်ငါးဆူမှာပိုင်ရှင်ထံမှ ခေတ္တငှားရမ်းပြီး လျှင် ဓါတ်ပုံရိုက်ယူထားခြင်း၊ အက္ခရာပြန်၊ ဘာသာပြန် ပြုလုပ်ထားခြင်းဖြင့် မှတ်ပုံတင်ထားသော အုတ်ခွက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ငှားရမ်းထားသော အုတ်ခွက်ငါးဆူအနက်၊ ကျောဖက်ပါဠိနှင့် မွန်စာပါသော အုတ်ခွက်နှစ်ဆူမှာ ရန်ကုန်မှ မဝင်းကြည်၏ အုတ်ခွက်များဖြစ်၏။ ပါဠိစာပါသော အုတ်ခွက်အရွယ် ပမာဏမှာ အလျားသုံးနှစ်ပိုင်း တပိုင်းလက်မ၊ အနံ နှစ်လက်မ၊ ထူ လေးပိုင်းသုံးပိုင်း လက်မယှိသည်။ အုတ်ခွက်ကျောဖက်ပါဠိစာငါးကြောင်း နှင့် အောက်ခြေနှင့် ဘေးနမင်းပြင်ဘက်တွင် စာတစ်ကြောင်းပါရှိလေသည်။ (ပုံ ၂၉-က၊ ခ၊ ဂ။) ထိုစာတမ်း၏ အက္ခရာပြန်နှင့် ဘာသာပြန်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

- (၁) ဣမံဗု
- (၂) ဣပဋိစိ
- (၃) ပေတိနာမေ
- (၄) နရညောမ
- (၅) ဟေသိယာ
- (၆) သကဟတ္ထေနအဂ္ဂိတံ

အနက်ကား

စိပေတိနာမေန၊ စိပေအမည်ယူသော၊ ရညောမဟေသိယာ၊ အဂ္ဂမဟေသီ ဒေဝိညာထား မင်း၏မိဖုရား ကြီးသည်၊ ဣမံဗုဒ္ဓပဋိမံ၊ ဤဗုဒ္ဓရုပ်ပွားဆင်းတုတော်ကို၊ သကဟတ္ထေန၊ မိမိလက်တော်ဖြင့် အက်တံ၊ ပြုလုပ်စီမံပံ့ပိုး တော်မူအပ်ပါသတည်း။

မွန်ဘာသာအုတ်ခွက် ကျောပါစာတမ်းကား (ပုံ ၃၀)။

- (၁) ဝေါအ်
- (၂) ဗုဒ္ဓရုပ်
- (၃) ဒိုအ်ကျောက်
- (၄) စိအ်ပေဟ်

မြန်မာဘာသာကား

ဤကား (စိအ်ပေဟ်) စိပေမည်သော မိဖုရား၏ ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်တည်း။ ပါဠိစာပါသောအုတ်ခွက်နှင့် မွန်စာပါသောအုတ်ခွက်ဖုရား၏ ဒါယိကာမှာစိပေမည်သော မိဖုရားတဦး တည်းဖြစ်၏။ ပါဠိဘာသာဖြင့်မဟေသိယာဟု ဆိုထားသည်ကိုထောက်သော် သွန်းလောင်းအပ်သောဘိသိက်ယို သောမိဖုရားကြီးသာလျှင် မဟေသီဘွဲ့ရသောကြောင့် မင်း၏တောင်ညာစံဒေဝီမဟေသီ မိဖုရားခေါ်ကြီးတပါး၏ ကောင်းမှုဖြစ်ကြောင်းထင်ရှားလေသည်။

အက္ခရာစာလုံးအရေးအသားတို့ကို ရှေးဟောင်းအက္ခရာ အရေးအသားတို့နှင့် ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင်ကြည့်ရာ၊ သက္ကရာဇ် ၄၀၀ ကျော်ကျန်စစ်သားခေတ်ထိုး ကျိုက်တံ၊ ကျိုက်တလန်၊ ပြည်ရွှေဆံတော်၊ ရွှေစည်းခုံကျောက်စာ စသည်တို့ထက်စောပြီးလျှင်၊ ပုဂံပြည်သို့မွန်စာပေရောက်လာသော ခေတ်ဦးပိုင်းလောက်ဆီက အရေးအသားများ ဖြစ်သည်ဟု နှစ်မှန်းနိုင်သည်။ ၎င်းပြင် ပုဂံမြို့ သိရိပဏ္ဍယာ အနောက်ဖက်လိပ်မှ ရသောမြန်မာတိုင်းရင်းကျောက်စာ၊ (ပုံ ၃၀၅) (ခ) ကျောက်စာအပိုင်းအစဖြစ်သော မွန်ကျောက်စာနှင့် တခေတ်တည်းဖြစ်သော အုတ်ခွက်လက်ရေး စာများဟူလည်း ယူဆနိုင်ပါသည်။

မဝင်းကြည်ထံမှ ငှားရမ်းထားသော ပါဠိနှင့်မွန်အုတ်ခွက်အပြင် မျက်နှာဖက်၌၊ ယေဓမ္မာအစချီသော ရှေး ဟောင်း သင်္သကရိုစာသုံးကြောင်းပါသော အုတ်ခွက်ဖုရား နှစ်ဆူလည်းယှိသေးသည်။ ၎င်း၏အတိုင်းအတာမှာ၊ အလျား ၃ နှိ လက်မ၊ အနံ ၂ နှိ လက်မ၊ ထူ ၁ လက်မနှင့် အလျား ၂ နှိ လက်မ၊ အနံ ၂ နှိ လက်မ၊ ထူ ၃ လက်မတို့ဖြစ်သည်။ အုတ်ခွက်ပုံသဏ္ဌာန်မှာ ပလ္လင်ပေါ်တွင် တည်ပျဉ်ခွေသိုင်းလျက် လက်တော်ဗယ်ခံညာချိတ်က ကွန်းတောင်နှင့် ဝဲယာတွင် စေတီရံကလေးပေါင်း နှစ်ဆယ့်ခြောက်ဆူစီပါရှိသော ပုံဖြစ်သည်။

ယင်းအုတ်ခွက်မျိုးကို ၁၉၃၁-၃၂ ခုနှစ်က ပုဂံ၊ မြင်းကပါရွာ၊ နဂါးရုံဖုရား အရှေ့တောင်ဖုရားစုယိုကုန်းမှ လည်း ဤဌာနကရယိုခဲ့ဘူးပြီ။

အသက်ဆွဲခဲ့သော အုတ်ခွက်များအပြင် ဤဌာနမှ ရှေးဟောင်းသုတေသနဝန်ထောက် ဦးအောင်သော်သည် ယူနက်စကိုစီမံကိန်းအရ ကျွမ်းကျင်မှုအရာရှိအဖြစ်ဖြင့် ခြောက်လအမှုထမ်းနေစဉ်၊ ထားဝယ်မြို့၊ ဦးကျော်မင်းဆို သုတံမှ အုတ်ခွက်ဖုရားတဆူကိုတွေ့ယူ၍ ငှားရမ်းပြီးလျှင် ဓါတ်ပုံရိုက်ကူးထားပါသည် (ပုံ ၃၁)။ ထိုအုတ်ခွက် ကျောဖက်တွင် ကန်လန်ရေးထားသော စာခုနစ်ကြောင်းသည်လည်း ရှေးကျသောမွန်စာပင်ဖြစ်ပါသည်။ အက္ခရာ ပြန်နှင့် ဘာသာပြန်ကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားပါသည်။

အက္ခရာပြန်

- ၁။ [ကျာ] က် ဗုဒ္ဓတိဇ္ဇေယံ ဝေါ (အ်)
- ၂။ ဇိုက် ထိလံ (အ်) ပေါယ် သိုင်ကြွ (ဟ်)
- ၃။ ကြိဘောဝနာ ဒိ[ကျေ] ဗုရုဏ်သု ဓမ္မ [င်]
- ၄။ ယိဒိ မမင် ဒဝါယံ မလာတ် [ကာ]
- ၅။ လိ ဝိလပေါယ် ဒသိ [ကျာက်] (ဖုံ) ၉ [ယ်]
- ၆။ ဇိုက် ကြ [ရ်] ဝေါ [အ်] ဒသိ[အ] (ရှ)န်
- ၇။ တွာသံတိလ (အ်)

ဘာသာပြန်

ဤဗုဒ္ဓဖုရားသခင်ကို (၁) အထိုသခင် အရှင်သိရိတြိဘောဝနာ ဒိကျဓမ္မရာဇ်မင်း၏ ကွန်တော်ဖြစ်သော (၂-၃) ထားဝယ်မြို့ကိုစောင့်ရှောက် (ထိန်းသိမ်းအုပ်ချုပ်) ရသော သံဃုင် (၄) ယိဒိသည်ပြုလုပ်သတည်း။ အထိုသခင်ဖုရားစင်စစ်ဖြစ်သောအခါ (၅) အကျွန်သည် ထိုသခင်၏တပည့်ဟေန္တာဖြစ်ပါစေသတည်း။ အုတ်ခွက်စာပါမင်း၏ဘွဲ့မှာ၊ သိရိတြိဘောဝနာဒိကျ၊ ဓမ္မရာဇ်မင်းဟုဆိုထားရာ ကျန်စစ်သားမင်း၏ ဘွဲ့ပင် ဖြစ်ချေ၏။ (ဘောဝနာ၌ ကြိကိုဝိစိတ်၊ ၃၊ ပြုနိုင်သဖြင့် အထူးကြီးဆွယ်မယ့်) ယိဒိမည်သော သံဃုင်အမတ်ကို မြို့စောင့်ထားသည်ကိုထောက်သော ကျန်စစ်မင်းကြီးသည် ထားဝယ်တိုင်အောင် စိုးပိုင်ကြောင်း ဤအုတ်ခွက်က သက်သေခံလျက်ရှိ၏။ မွန်တို့ကိုစိတ်ချယုံကြည်စွာ အထက်တန်းစားရာထူးများကို ပေးထားခြင်း အားဖြင့်လည်း မွန်နှင့်မြန်မာကို သွေးမခွဲဘဲအခွင့်အရေးတန်းတူ ခံစားစေကြောင်းကိုသိရ၏။ ဤကဲ့သို့ အခွင့်အရေးတန်းတူပေး၍ ချီးမြှင့်ထားသည့်အတွက်ကြောင့်လည်း သံဃုင်ယိဒိသည်မိမိအရှင်သခင် ဖုရားစင်စစ်ကေနိဖြစ်သောအခါ၊ ထိုအရှင်၏ တပည့်ဟေန္တာဖြစ်ရပါလို၏ဟု ဆုတောင်းထား၏။ ဤသို့ဆုတောင်းပုံကိုထောက်ကာ အဆုံးဘဝသို့ ရောက်သည် တိုင်အောင် မည်မျှလောက် အရှင်သခင်အပေါ် သစ္စာယုံ၍ မည်မျှလောက်ချစ်ခင်ကြောင်း သိသာလေသည်။ အခြားစာပါသော အုတ်ခွက်တခုမှာ၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်သည် ပုဂံသို့ခရီးထွက်စဉ်က လူတယောက်သံမှရယူ၍ ငါးကျပ်ပေးပြီး ဝယ်ယူရယူထားသော အုတ်ခွက်ဖြစ်၏။ အုတ်ခွက်အတိုင်းအတာမှာ အလျား ၆ နှိ လက်မ ထိပ်ပိုင်းအနည်းငယ်ကျိုးလျက်ပါသည်။ အနံ ၄ နှိ လက်မ၊ ထူ ၁ လက်မရှိ၏ (ပုံ ၃၄)။ ဤအုတ်ခွက်နှင့် အလားတူအုတ်ခွက်မျိုးကို လွန်ခဲ့သည့်နှစ်များက ပုဂံမြို့ဖွားစောရွာမှ ကြေးတိုင်စာရေးတယောက် ရယူခဲ့ဘူး၏။ ထိုသို့ရယူကြောင်းကို ယခု အထူးအရာရှိအဖြစ်ဖြင့် အမှုထမ်းနေသော ကျောက်စာဝန်ဟောင်း ဦးမြမှတဆင့်သိယိုငှားရမ်းပြီးလျှင် ၁၉၄၀ ခုမှ ၁၉၅၂ ခုနှစ်အထိ၊ လေးနှစ်အတွက်နှစ်ချုပ် အစီရင်ခံစာတွင် အတိုင်းအတာနှင့်တကွ အက္ခရာပြန်၊ ဘာသာပြန်တို့ကို အပြည့်အစုံဖော်ပြထားပြီးဖြစ်လေသည်။

ကျိုက်တံမွန်ကျောက်စာ

ကျိုက်တံမွန်ကျောက်စာမှာ သထုံဒိစတြိတ်၊ တောင်စွန်းဘူတာမှ မြောက် ၃ မိုင်ခန့်ဝေးသော တောင်ကုန်း ပေါ်ယို ကျိုက်တံစေတီကြီး၌ ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက် ရေးထိုးစိုက်ထူခဲ့သော ကျောက်စာကြီးဖြစ်လေသည်။ ကျောက်စာပါ အကြောင်းအရာအတိုချုပ်မှာ၊ ကျန်စစ်သားမင်းကြီးသည်၊ သက္ကရာဇ် ၄၆၀ ခုနှစ်၌ ပြုဖျက်နေသော

ကျိုက်တံမွန်စေတီတော်ကိုရှေးကထက်ကောင်းမွန်ခိုင်ခံ့အောင် အသစ်ပြုပြင်တည်ဆောက်ခြင်းအကြောင်းဖြစ်သည်။ ထိုအရပ်သို့ ရှေးဟောင်းယူတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်မင်းသည် နယ်လှည့်ရောက်သွားသည့်အခါ၊ ဆရာတော်ဦးစက္ကိန္ဒအမှူးယှိသော ဆရာတော်များနှင့်တကွ လူဒေါသကာအပေါင်းတို့က ဤရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာကြီးကို အများလူတေသီတို့ အကျိုးငှါ ယခုခေတ်မွန်အက္ခရာပြန်၊ မြန်မာဘာသာပြန်အဖြစ်ဖြင့် မိတ္တူတခုပြုလုပ်၍ အကျိုးဆောင်ပေးပါရန် တောင်းပန်ကြသည့်အတိုင်း အလျား ၆ ပေ ၇ နှိ လက်မ၊ အထက်အနံ ၃ ပေ ၁၀ လက်မ၊ အောက်အနံ ၃ ပေ ၃ လက်မ၊ ထူ ၄ နှိ လက်မ၊ စာဝင် ၃ ပေ ၇ လက်မယှိ မိတ္တူစကျင်ကျောက်သစ်တချပ်ကို အတိုးငွေ ၄၀၀၀ ဖြင့်၊ မန္တလေးမြို့၊ အနောက်ပိုင်း ကျောက်ဆစ်တန်း၊ ကျောက်ဆစ်ဆရာ ဦးဘဦး ထံအပ်နှံ၍ ၁၉၅၉ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် တောင်းပန်သူတို့၏ လိုအပ်ဆန္ဒအတိုင်းပြီးစီး အောင်မြင်သည့်အကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင်ထားအပ်ပါသည်။

မြန်မာကျောက်စာသစ်များ

အစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း ရယူသောမြန်မာကျောက်စာတို့သည် အများအားဖြင့် စာလုံးအက္ခရာများ ပျက်စီး၍ မပြည့်စုံသည်သာများ၏။ ၎င်းတို့တွင်အပျက်အစီးနည်း၍ မူကောင်းအဖြစ်ဖြင့်သော်၎င်း၊ ရာဇဝင်သမိုင်းအထောက်အထားရသောကြောင့်သော်၎င်း၊ ရှေးဟောင်းဝေါဟာရ အထူးပါယှိသောကြောင့်သော်၎င်း၊ အလွန်ရှေးကျလှသော အက္ခရာအရေးအသားတို့ကြောင့်သော်၎င်း၊ အက္ခရာတို့၏ ခေတ်အနုအရင့်ကို ဝေဖန်ပိုင်းခြားရန်အလို့ငှါသော်၎င်း မှတ်တမ်းတင်ထားအပ်သော ကျောက်စာများလည်းပါဝင်လေသည်။

နတ်မှီးတောရကျောင်း ကျောက်စာ

ဤကျောက်စာကို တောင်တွင်းကြီးမြို့၊ဆရာတော်ဦးဥက္ကဋ္ဌ တိုက်ကျောင်း၏အနောက်ဖက် လေးတောင်ခန့်အကွာမှ တူးဖော်ရယူသောကျောက်စာဖြစ်သည်။ ကျောက်စာ၏ကျော၊ မျက်နှာနှစ်ဖက်စလုံးတွင် ဆယ်ကြောင်းစီပါယှိသော်လည်း တခေတ်တည်းထိုးသောစာကား မဟုတ်ချေ။ မျက်နှာဖက်စာမှာ သက္ကရာဇ် ၆၈၁ ခုနှစ်၊ပုဂံခေတ်နောက်ပိုင်း၌ရေးထိုးသော ကျောက်စာဖြစ်၍၊ ကျောဖက်စာမှာ သက္ကရာဇ် ၇၃၁ ခုနှစ်၊ အင်းဝပဌမပိုင်းခေတ်ထိုးစာဖြစ်သည်။ မျက်နှာဖက်ပုဂံခေတ်နောက်ပိုင်းထိုးကျောက်စာမှာ အစအဆုံးပါယှိသော စာဟုဆိုနိုင်သော်လည်း၊ အင်းဝခေတ်ကျောက်စာမှာကား အဆုံးမသတ်သေးသောစာဖြစ်လေသည်။ ကျော၊ မျက်နှာစာများ တခေတ်စီဖြစ်၍ အလှူဒါယကာများလည်း တဦးစီဖြစ်နေငြားသော်လည်း၊နဒိထေ ကျောင်းဖုရားကိုပင် လယ်မြေ၊ကျွန်၊ ကျွလူခြင်း၊ ထီးတင်လူခြင်းအကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားသော ကျောက်စာဖြစ်လေသည်။

ဝက်ချင်းကန်ကျောက်စာ

ဝက်ချင်းကန်ကျောက်စာတွင် မျက်နှာဖက်မြန်မာဘာသာ စာနှစ်ဆယ်ဝါးကြောင်းနှင့် ပါဠိဘာသာနှစ်ကြောင်း၊ ကျောဖက်ပါဠိနှစ်ဆယ်ခြောက်ကြောင်း ပါယှိလေသည်။ ကျောက်စာတချပ်တည်းတွင် အလှူဒါယကာနှစ်ဦးဖြစ်၍၊ မျက်နှာဖက်စာတဆယ်သုံးကြောင်းအထိ အကြောင်းအရာမှာမင်းလက်ဝဲဇေယျအမည်ယှိသော သူကြီးမင်းသည် စေတီတည်ထားသောအကြောင်း ဖြစ်လေသည်။ ကျန်အကြောင်းအရာမှာ၊ ဘိုးတော်ဖုရား သားတော်ကြီးအိမ်ရှေ့မင်းနှင့် မင်းမိဖုရားမင်းနှစ်ပါးတို့၏ အထိန်းတော် အချီတော်ဖြစ်သော အပယ်မာတာတွင်သောသူသည် သီလဝန်၊ ဂုဏ်ဝန်ကျမ်းဂန်တတ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရွေးချယ်ပြီးလျှင် တောင်တွင်းကြီး၊ဝက်ချ်ဂန်ရွာကို နယ်လေးရပ်သတ်မှတ်၍ သိမ်သမုတ်လှူဒါန်း၍ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၆ ခု၊ နယုန်လဆန်း ၉ ရက်နေ့တွင် သိမ်သမုတ်ပြီးစီးကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားသော ကျောက်စာဖြစ်သည်။

ကျောက်စာတွင်လာယှိသော ဘိုးတော်ဖုရား၏ဘွဲ့တော်မှာ သီရိပဝ ရာဒိတျာဘိတရိဘဝမဟာဓမ္မရာဇာ ဝိပတ်ဖြစ်သည်။ သားတော်ကြီးအိမ်ရှေ့မင်း၏ ဘွဲ့တော်မှာ သတိုးသုဓမ္မရာဇာဖြစ်၍၊ အိမ်ရှေ့မိဖုရား၏ဘွဲ့တော်မှာ သီရိမဟာရတနာဒေဝီဖြစ်လေသည်။ ကုန်းဘောင်ရာဇဝင် ဒုတိယအုပ် စာမျက်နှာ ၅၆၃ ၌၊ အမရပူဇော်ကို တည်ထောင်ပြီးနောက် ဘိုးတော်မင်းတရားသည် သီရိပဝ ရတိလောကပဏ္ဍိတမဟာဓမ္မာရာဇာဟူသော ဘွဲ့တံဆိပ်ကိုခံသည်။ သားတော်အကြီး ရွှေတောင်မင်းကိုလည်း သတိုးဓမ္မရာဇာဟူသော ဘွဲ့အမည်ကိုပေးတော်မူသည်။ အိမ်ရှေ့မိဖုရားကိုလည်း သီရိရတနာဒေဝီဟူသော ဘွဲ့ကိုပေးတော်မူသည်။ ဘိုးတော်ဖုရားသည် သက္ကရာဇ် ၁၁၄၆ ခု၊ နယုန်လဆန်းတဆယ်ဝါးရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့မှဌာတိသိက်ခံပြီးနောက် သီရိပဝရ ဝိဇယာနန္ဒယသင်္ကြာဝနာဒိတျာဝိပတိပဏ္ဍိတမဟာဓမ္မရာဇာဝိရာဇာ ဟူသော တံဆိပ်နာခံခံတော်မူသည်။ သားတော်ကြီးအိမ်ရှေ့မင်းကိုလည်းသီရိမဟာဓမ္မာဘိဇယသီဟသူရ ဟူသောတံဆိပ်နာခံကိုခံစေသည်။ အိမ်ရှေ့မိဖုရားကိုလည်း သီရိတိလောက မဟာဘက္က သုရတနာဒေဝီဟူသော တံဆိပ်နာခံကိုခံစေသည်ဟုဆိုထားပြန်သည်။ ကျောက်စာထိုးသောခေတ်၌ ခမည်းတော်၊သားတော်၊သမီးတော်တို့သည် ဘွဲ့တံဆိပ်သားကိုမခံယူရသေးကြောင်း ကျောက်စာလာ ခု၊ နှစ်၊ သက္ကရာဇ်အားဖြင့်သိရသည်။

ဘိုးတော်၏သားတော်ကြီး အိမ်ရှေ့မင်းကား ဘိသိက်ခံ မြောက်နန်းမိဖုရားကြီးကဇွါးမြင်သည်။ အိမ်ရှေ့မိဖုရားကား၊ မိဖုရားခေါင်ကြီးက ဇွါးမြင်သည်။ ကျောက်စာတွင်လာယှိသည့်အတိုင်း သားတော်ကြီးနှင့် သမီးတော်ချစ်ကို မျိုးချင်းယှက်ကြသောအားဖြင့် စုံဖက်ပြီးလျှင် တောင်တွင်းကြီးကိုပေး၍ စားရသည်ဟု ရာဇဝင်ကလည်းဆိုထားသဖြင့် ဤကျောက်စာမှာ ကုန်းဘောင်ရာဇဝင်၏ အထောက်အထားသက်သေခံပင်ဖြစ်ပေသတည်း။

ကုနီဖုရားကျောက်စာ

ဤကျောက်စာမှာ သမိုင်းကော်မရှင်အဖွဲ့မှ ကျေးဇူးပြုလိုက်သော ကျောက်စာဖြစ်သည်။ ဘိုးတော်ဒုတိယအုပ် စာမျက်နှာ ၅၅၀ ၌ပါယှိသော ဆင့်ထိုးကျောက်စာ၏ မူလထိုးအစစ်အမှန်ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ မူလထိုးဖြစ်ကြောင်းကို ဘိုးတော်ဆင့်ထိုးကျောက်စာအဆုံးနားတွင် ဆက်လက်ဆိုထားသည်မှာ ၁၁၄၇ ခု၊နတ်တော်လဆန်း ၁၅ ရက်နေ့ ဟန်လင်းကြီးမြို့သူကြီးငပြေက ဆောင်ယူဆက်ရောက်သည်။ ကျောက်ထက်အက္ခရာကို ကျောက်စာရံတော်တွင် တွင်းသင်းတိုက်ဝန်သက်ပန်းရွာစားတို့ရှေ့ ဇိမ္ဗုသီရိကျော်ထင်ဖတ်သည်ကို နေရင်းရွာစားရာဇကျော်သူ ရေးကူးသည့်ကျောက်စာလက်ခံဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ဘိုးတော်ဆင့်ထိုးစပ်ထိုးကျောက်စာတို့သည် အများအားဖြင့် မူလထိုး ပျောက်နေသော ကျောက်စာများသာများသည်။ ယခုမူမူလထိုးကို ဘိုးတော်ဆင့်ထိုးကျောက်စာ၏ ရေးပုံ ဖတ်ပုံနှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရှုရာ အချို့အနည်းငယ်ကွဲလွဲနေသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် တန်ဖိုးယှိလှပေသည်။ မူလထိုးကျောက်စာ၏ လက်ရေးလက်သားမှာ အင်းဝခေတ် မင်းကြီးစွာစော်ကဲ လက်ထက်ဖြစ်သည်။ သို့သော်ကျောက်စာတွင် အကြောင်းနှစ်ရပ်ရေးထိုးထားသည်။ ပဌမအကြောင်းမှာ ပုဂံကျွစာမင်း လက်ထက် သက္ကရာဇ် ၅၉၉ ခုနှစ်၊ မြတ်ကြီးမဟာကသပကို မြေလှူသောအကြောင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယအကြောင်းအရာမှာ အင်းဝခေတ်သက္ကရာဇ် ၇၃၀ ခုနှစ်တွင် ကူးခန်းကုနီဖုရားကို မြေလှူပြီးလျှင်ဆုတောင်း ကျိန်ဆိုထားသော အကြောင်းရပ်များဖြစ်လေသည်။ ဤကျောက်စာသည် အလွန်ရှေးကျလှသော သက်စိုးတောင် မြန်မာကျောက်စာဟောင်းကို ဖတ်ရာ၌ အထောက်အကူကိုရစေ၏။ အထောက်အကူရပုံမှာ သက်စိုးတောင်ကျောက်စာ၏ အဆုံးဖြစ်သောကြောင်းရေတဆယ်ကိုး၌၊ ရိခရာအိုင်လေညွှဲဝံ ဧ၊ ဘုလာယှိသည်။ အချို့ကျောက်စာဖတ်သူတို့သည် ညွှဲဝံ ကို ဇွဲဝံ ဟု ဖတ်ကြ၏။ ဤကုနီဖုရားကျောက်စာကြောင်းရေတဆယ်တစ်၌၊ရေစင်ဥခဧ။တရာခွဲဧ၊ဟူ၍၎င်း၊ ကြောင်းရေတဆယ်လေးတွင်ကရာကွဲကွဲသွဲလွဲဧ၊ ဟူ၍၎င်း ဆိုထားရာရေစင်တော်ချပြီးနောက်ရေကရားခွဲကြောင်းထင်ရှားလှသောအဆိုကိုထောက်သော် ရိခရာ၊ အိုင်လေညွှဲဝံဧ၊ ၌၊ ညွှဲဝံ၊ ကိုကွဲဖတ်နိုင်ကြောင်းအထောက်အကူပြုသော ကျောက်စာတခုပေတည်း။

အစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်း တွေ့ယှိသော မြန်မာကျောက်စာများအနက်၊ သက္ကရာဇ် ၅၁၂ ခုနှစ်ထိုး ဤကျောက်စာသည် အလွန်ရှေးကျလှသော အလောင်းစည်သူခေတ်ထိုးကျောက်စာဟုမှတ်ထင်ရ၏။ သို့သော်လည်း၊ စာကြောင်းရေ ၅ ၌၊ ငွေ၊ ဟူသော အရေးအသားသည် ပစ္စုပ္ပန်အရေးအသားဖြစ်နေသည်တကြောင်း၊ အ၊ အက္ခရာစသည်တို့ကို ရေးသားပုံမှာလည်း နောက်ကျလှသည်တကြောင်းကြောင့် သက္ကရာဇ်စောတိုင်းလည်း ရှေးကျသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ရန်ခက်ခဲသော ဤကျောက်စာမျိုးလည်း ယှိတတ်သည်ကို သတိမူရာသည်။ အလောင်းစည်သူခေတ်ထိုးကျောက်စာတို့သည် အများအားဖြင့် အပျက်အစီးများ၍ အကြောင်းအရာ မပြည့်စုံသည့်အပြင် မူလထိုးမဟုတ်ဘဲ ဘိုးတော်ဆင့်ထိုးစပ်ထိုးတို့ကိုသာ တွေ့ရတတ်သည်ကများ၏။ သက္ကရာဇ်စောသော်လည်းသတ်ပုံသတ်ညွှန်းနှင့် အက္ခရာအရေးအသား နောက်ကျပေါ်သည့် ဤကျောက်စာမျိုးကိုလည်း လိုအပ်သလိုအသုံးချနိုင်ရန် မှတ်တမ်းတင်ထားပါသတည်း။

အခဏ်း ၄

ပြတိုက်နှင့်ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများ

ဤဌာနမှစုဆောင်းထိန်းသိမ်းထားသော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကို သိမှီးထားရာဖြစ်သောပုဂံပြတိုက်၊ မြို့ဟောင်းနန်းရာကုန်းပေါ်ယှိ ပြတိုက်နှင့် မှော်ဇာကျောက်ကုသိမ်ပြတိုက်တို့ကို ဆက်လက်၍ စောင့်ထိန်းထားပါသည်။ထိုဒေသများတွင်သင့်တင့်သောပြတိုက်အဆောက်အဦများတည်ဆောက်၍ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကိုစံနှစ်တကျခင်းကျင်းပြသရန် အချိန်တန်ပြီဖြစ်သော်လည်း၊ ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်ရန် အကြောင်းမညီညွတ်သေးသဖြင့် ယှိရင်းစွာအတိုင်းပင် ထိန်းသိမ်းထားရပါသည်။ အစီရင်ခံသောနှစ်အတွင်းတွင် ပုဂံမြို့နယ်တဝိုက်မှ ပေါ်ပေါက်တွေ့ယှိသော ဥပဏ္ဍိတော် ၃ ပေ ၈ လက်မ ယှိသည့်နေဖုရားတဆူ၊ ကျောက်ဖြင့်ပြီးသောခွေးရုပ်တခု၊ ၁ ပေ ၃ လက်မအမြင့်ယှိသည့် သစ်သားမှန်စိရွှေချ ကျောင်းဆောင်တခုနှင့် စဉ့်ရည်သုတ်မြေအိုးနှစ်လုံးတို့ကို ပုဂံပြတိုက်သို့ သယ်ယူသိမ်းဆည်းထားလေသည်။

အင်းဝမြို့တွင်မျှော်စင်ကြီးအနီးမှ ရှေးမြန်မာသုံးအမြောက်ကြီးတလက်ကို တူးဖော်တွေ့ရှိရသဖြင့် အင်းဝ မယ်နအုတ်ကျောင်းကြီးသို့ ရွှေပြောင်းသိမ်းဆည်းထားပါသည်။ ၎င်းအမြောက်မှာအလျား ၄ ပေ ၈ လက်မ၊ ရှည်၍လုံးပတ် ၂ ပေမှ ၂ ပေ ၁၀ လက်မအထိရှိ၍ ထိပ်ဝအပေါက်မှာ အချင်း ၄ လက်မကျယ်ပါသည်။

ဗိဿဏိုးမြို့ဟောင်းတူးဖော်ရာမှတွေ့ရှိသော ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကိုမူ အသေးစိတ်လေ့လာ၍ သီးခြား အစီရင်ခံစာ၌ ဖော်ပြရန်အတွက် ရန်ကုန်မြို့သို့သယ်ဆောင်လာပြီးလျှင် ယာယီအစီအစဉ်အနေဖြင့် ညွှန်ကြားရေး ဝန်ရုံး၌ပင် ထိန်းသိမ်းထားပါသည်။တောင်တွင်းကြီးမြို့တွင် ပြတိုက်တည်ဆောက်ပြီးသည့်အခါ၌ယင်းပစ္စည်းများကို ထိုပြတိုက်သို့လွှဲအပ်ရန်ရည်ရွယ်ပါသည်။ ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ရာဇဝင်ကိုစိတ်ပါဝင်စားစွာ လေ့လာလိုက်စား ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်များက တောင်တွင်းကြီးမြို့၊ ရှေးအင်းတောင် စေတီရင်ပြင်ပေါ်၌ အုတ်စရပ်တဆောင်တွင် ရှေးဟောင်းပြတိုက်နှင့် စာကြည့်တိုက်တခုကို ဖွင့်လှစ်ထားကြရာ အတော်ပင်အထမြောက်အောင်မြင်လျက်ရှိ၏။ သို့သော်ပြတိုက်တွင် အချိန်ပြည့်ဆောင်ရွက်သူမလုံလောက်မှုနှင့် ရန်ပုံငွေချို့တဲ့မှုတို့ကြောင့် စံနစ်တကျကြီးပွား တိုးတက်ရန်မဆိုထားဘိကြာမြင့်စွာဆက်လက်တည်တံ့ရန်ပင် ခက်ခဲလှချေသည်။ ယင်းသို့ စိတ်အားထက်သန်စွာ ဖြင့် စေတနာ့ဝန်ထမ်း အလျောက် ပြုစုပျိုးထောင်ထားသောပြတိုက်ကို နိုင်ငံတော်အစိုးရက အားပေးကူညီသင့် သဖြင့် တောင်တွင်းကြီး ယဉ်ကျေးမှုပြတိုက်ကို ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်သို့ သွတ်သွင်း ကာထောက်ပံ့ ထိန်းသိမ်းရန်အဆိုပြုလျက် လိုအပ်သမျှ ဆောင်ရွက်ပေးဆဲဖြစ်ပါသည်။ ပဌမအဆင့်အနေဖြင့် ထိုပြတိုက်အတွက် ပြည့်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှုကောင်စီက ထောက်ပံ့ကြေးငွေတဆောင်းချီးမြှင့်လိုက်ရာ ပြတိုက်မှူး တဦးနှင့် မင်းစေတယောက်ကိုခန့်အပ်၍ ပြတိုက်လုပ်ငန်းများကို ကျနစွာစတင်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိစေပါသည်။

အခဏ်း ၅

သုတေသနမှတ်စုများ

ရခိုင်ပြည်၊ မြို့ဟောင်းနယ်၊ ကျောက်တော်ရွာတဖက်ကမ်းယို မဟာမုနိကုန်းတော်မှ ကျောက်ချပ်

၁၉၅၀ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလအတွင်း ရခိုင်ပြည်၊စစ်တွေခရိုင်၊မြို့ဟောင်းနယ်အတွင်းယို ကျောက်တော်ရွာ ကမ်း တဖက်၊ မဟာမုနိကုန်းတော်သို့ရောက်ရှိ၍၊ ကုန်းတော်ကို လှည့်ပတ်ကြည့်ရှုရာ၊ ကုန်းတော်အထက် ဒုတိယ အဆင့်အရှေ့မြောက်ထောင့်တွင် ကျောက်ပြားတချပ်လဲလျောင်းနေသည်ကိုတွေ့ရှိရသည်။ ၎င်းကိုတူးဖော်ကြည့်ရှု ရာ၊ ကျောက်ပြား၏မျက်နှာဖက်၌ ရှေးကမတွေ့ရဘူးသေးသော ကျောက်ရုပ်တခုနှင့် ကျောက်စာအစုအနက် တွေ့ရသည်။ ကျောက်ပြားမှာ အောက်ခြေမှ အထက်ထိပ်အထိအရပ် ၅ ပေ၊ အနံ ၂ ပေ၊ အောက်ခြေထူ ၁၀၂ လက်မရှိ၏။

ကျောက်ပြား၏အထက်အောက်အလယ်ပိုင်းလောက်တွင် စမ္မဒဏ်ထက်နတ်ရုပ်ဟုယူဆနေကြသော ရုပ်ကြွ တခု လက်ဖက်ရိုးကိုခပ်လဲလဲထောင်၍ လက်ျာဖက်ရိုးကို တင်ပြင်ခွေလျက်နောက်တံတံနှင့် ထိုင်နေဟန်ပါ၏။ လက်နှစ်ဖက်စလုံးပင်ကျူစပ်ပျက်စီးလျက်တွေ့ရ၏။ သို့သော်ကြွင်းကျန်လျက်ရှိသောအပိုင်း၏ဟန်ပန်အနေအထား တို့ကို ထောက်ချင့်ရခြင်းအားဖြင့်လက်နှစ်ဖက်ကိုကွေး၍ လက်ဝါးတို့ကို ဖြန့်လျက်အဘယမှမြဲခေါ်ဘေးခပ်သိမ်းတို့ မှကင်းငြိမ်းပပျောက်စေရန် ဆုပေးနေဟန်ဖြစ်၏။ ယင်းနှင့်မဏိတော်တွင် မကိုဋ်သရဖူကိုဆောင်းလျက် နားကပ် ကြီးများကိုဝတ်ဆင်၍ ပါခြင်းတို့ကိုထောက်၍ ထိုရုပ်တုသည် ဖုရားလောင်းရုပ်တုနှင့်အဆင်သဏ္ဌာန်တူ၏။ ထို့ပြင် မဏိတော်တွင် ဆင်မြန်းလျက်ပါရှိသော မကိုဋ်တော်၏အလယ်တွင် တင်ပြင်ခွေ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်ကလေးတဆူ၏ ပုံသဏ္ဌာန်ကိုရေးရေးမြင်ရသဖြင့်၊ ထိုဖုရားလောင်းသည် လောကနာထဖုရားလောင်းဖြစ်သည်ဟုမှန်းဆရ၏။ ဖုရား လောင်း၏ နောက်ခံတံကကလေး၏ထိပ်မှာလည်း၊ ကြာရုပ်ပုံတခုထောင်လျက်ပါ၏(ပုံ ၃၃) ။

ထိုကျောက်ချပ်၏ ထူးခြားချက်တရပ်မှာ ဖုရားလောင်း၏ နောက်ခံတံကကြီးနှင့် အောက်ခံစမ္မဒဏ်တွင် တခါကရှေးဟောင်းအက္ခရာနှင့်ရေးထိုးထုထွင်းထားသော စာများဖြင့်ပြည့်နှက်လျက်ရှိဟန်တူ၏။ သို့သော်၎င်းတို့ သည် ပြန်းတီးကုန်သဖြင့်စမ္မဒဏ်၏မျက်နှာပြင်တွင် စာကြောင်းရေ သုံးကြောင်းလောက်သာလျှင် ကျန်ရှိဟော့ ၏။ (ပုံ ၃၄) ထိုကျန်ရှိသေးသော စာသုံးကြောင်း၌လည်း အောက်ဆုံးစာကြောင်းမှ (စမ္မဒဏ်ချိုင့်အတွင်းယို စာကြောင်း) အက္ခရာစာလုံးအချို့ကိုသာလျှင် မှန်းဆဖတ်ယူနိုင်တော့၏။ ၎င်းတို့၏အဓိပ္ပါယ်ကို လုံးစေ့ပါဠိစေ့ မဖော်ပြနိုင်တော့ချေ။ သို့သော်ဝမ်းသာစရာ အကြောင်းတရပ်မှာ ထိုကျန်ရှိသေးသော အက္ခရာစာလုံးပုံတို့၏ အရေးအသားတို့ကို ချင့်ချိန်မှန်းဆရခြင်းအားဖြင့် ထိုအက္ခရာစာလုံးတို့မှအစပြု၍ ကျောက်စာ၏ ခေတ်ကာလ အပိုင်းအခြားကိုမှန်းဆနိုင်၏။ ထိုကျောက်ချပ်တွင်ပါရှိသောရုပ်တုတော်၏ ခေတ်ကာလအပိုင်းအခြားကိုလည်း မှန်းဆနိုင်၏။ ထိုကျောက်ချပ်နှင့်အတူ ကုန်းပတ်လည်စိုက်ထူထားလျက်ရှိသည့်ဟုယူဆရသော အခြားကျောက် ချပ်များ၏ နှစ်ကာလအပိုင်းအခြားကိုလည်း မှန်းဆနိုင်၏။ ဖုရားကုန်းတော်ကို တည်သော နှစ်ပရိစ္ဆေဒအပိုင်း အခြားကိုလည်းမှန်းဆနိုင်၏။ ၎င်းတို့အပြင်ထိုကုန်းတော်ပေါ်၌ တခါကတည်လျက်ရှိသော အဆောက်အဦတို့၏ နှစ်အပိုင်းအခြားကိုလည်း မှန်းဆနိုင်၏။

မှန်းဆနိုင်ပုံမှာ ရှေးဟောင်းကျောက်စာတို့တွင် ဘာသာတမျိုးတည်း၌ သုံးစွဲသောအက္ခရာတို့ပင် ခေတ် ကာလအလိုက် လက်ရေးလက်သား ပုံသဏ္ဌာန်တို့သည် ပြောင်းလဲသွားတတ်ကြ၍ အနှစ်ငါးဆယ်တွင် တခေတ် လောက်ပြောင်းတတ်၏။ အက္ခရာစာလုံးအားလုံးပင်မပြောင်းလဲစေကာမူ နှစ်ပေါင်းငါးဆယ်အတွင်းတွင် သုံးလေ

လုံးလောက်တော့ ပြောင်းတတ်၏။ ဒေသန္တရအလိုက်လည်း ပြောင်းလဲတတ်၏။ အထက်ဖော်ပြပါ မဟာမုနိ ကျောက်စာ အပိုင်းအစကလေး၌ ၎င်း၏နှစ်ပရိစ္ဆေဒအပိုင်းအခြားကို မှန်းဆနိုင်စေတတ်သော အက္ခရာစာလုံး သုံးလုံးပါရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ “ လ၊ ဓ (ပဿ)။ နှင့် ဟ ” တို့ဖြစ်ကြ၏။ “ လ ” အက္ခရာသည် ထိုကျောက် ချပ် စမ္မဒဏ်၌ အထက်ကဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အနည်းငယ်ထင်ရှား၍ဖတ်သာသေးသော အကြောင်းတွင်နောက် ဆုံးအက္ခရာတလုံးဖြစ်၏။ “ ပ နှင့် ဟ ” တို့ကို၊ ထိုစာကြောင်းအနားတွင်တွေ့မြင်နိုင်၏။ ၎င်းတို့ကိုမူလအတိုင်း ပုံတူရေးကူးမှတ်သားထည့်ရလျှင် ငါ, ဃ, ငါ, ဖြစ်ကြ၏။ “ လ ” အက္ခရာမှာ ထောင်လျက်နေသော မျဉ်း ခြောင့်အောက်ခြေက ချိတ်သည့် အမြားကလက်ဖက်သို့ ကွေးဆင်းသွား၏။ “ ပ ” မှာလက်ဝဲဖက်အထက်တိုး ကလေးအောက်တွင် စလုတ်ကလေးတွဲကျလျက်ပါရှိ၏။ “ ဟ ” မှာ အင်္ဂလိပ်အက္ခရာစာလုံး “ J ” နှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူ၏။ ထိုအက္ခရာစာလုံးတို့သည် ခရစ်တော်နှစ် ၅ ရာစုမှ ၆ ရာစုနှစ်အတွင်းလောက်တွင် အိန္ဒိယ မြောက်ပိုင်း အရှေ့ဖက်ဂျမ္မင်းတို့ခေတ်မှ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကိုတွေ့ရှိရ၏။ ၎င်းမှအစပြု၍၊ မြန်မာနိုင်ငံရခိုင် ပြည်နှင့် သရေခေတ္တရာပြည်တို့သို့ကူးပြောင်းလာခြင်းကိုတွေ့ရှိမှတ်သားရ၏။

ဤနည်းအားဖြင့် (ပုံ ၃၃ နှင့် ၃၄) တို့တွင် ပြထားသည့်အတိုင်း မဟာမုနိကုန်းမှ ကျောက်ချပ်သည် ခရစ် တော်နှစ် ၅ ရာစုနှစ်နှင့် ၆ ရာစုနှစ်အတွင်းတွင် ထုလုပ်သောကျောက်ချပ်ဖြစ်သည်ဟု မှန်းဆရ၏။ ၎င်းနှင့်အတူ တကာလတည်းက ထုလုပ်ထားသည့်ဟု ဆိုရပေမည်မင်းတိုင်တိုင်နေသော နဂါးမင်း၏ ကျောက်ရုပ်တခုကို (ပုံ ၃၅) တွင်ပြထား၏။ ထိုချပ်တုသည်လည်းမဟာမုနိကုန်းတော်မှရုပ်တုတခုဖြစ်၏။ ၎င်းတို့မှတစ်တစ်နန္ဒလေး မြို့တွင် ရခိုင်ပြည်မှတိုးတော်ဖုရားဇာတိထက် ပင့်ဆောင်လာသော မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်သည် ဂုဗ္ဘဇော၊ ခရစ် တော်နှစ် ၅ ရာစုနှင့် ၆ ရာစုနှစ်လောက်တွင် တည်လျက်ရှိကြောင်းကို မှန်းဆပြောဆိုနိုင်၏။

ရခိုင်ပြည်ယို ဂုဗ္ဘဇောတို့မှ ကျောက်စာများ

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ ထုတ်ဝေဖြန့်ချိထားသော ရှေးဟောင်းကျောက် စာ၊ပေစာတို့တွင် ရခိုင်ပြည်မှရှေးဟောင်းကျောက်စာဟူ၍ မယ်မယ်ရရမယ့်သေးပေ။ ရခိုင်ပြည်၌တွေ့ရှိထားသော ရှေးဟောင်းကျောက်စာတို့အနက်၊ မြို့ဟောင်းမြို့၊ သျှစ်သောင်းဖုရားကုန်းတော်ပေါ်ယို သျှစ်သောင်းကျောက်စာဟု အမည်တွင်လျက်ရှိသော အာနန္ဒစန္ဒမင်း၏ နာဂရီအက္ခရာဖြင့်ရေးထိုးထားသော သက္ကဒူကျောက်စာကို၊ ကွယ် လွန်သူ အီ၊ အိဝ်(ချ်)၊ဩန်စတွန်းခေါ် ပါမောက္ခဆရာကြီးတဦး ဘာသာပြန်ဆိုချက်နှင့် ရေးမှတ်ထားသော စာတမ်းကို လန်ဒန်မြို့ရှိအရှေ့နိုင်ငံခြားနှင့် အာဖရိကဘာသာရပ်များ သင်ကြားငြိချလျက်ရှိသော တက္ကသိုလ် ကျောင်းကြီးမှထုတ်ဝေဖြန့်ချိသော စာစောင်အတွဲနံပါတ် ၁၁၊ အမှတ် ၂ တွင်တွေ့ရှိနိုင်၏။ ထိုမှတပါး ၎င်းနှင့် အတူဝေသာလီမှတွေ့ရှိသော ဝေသာလီခေါင်းလောင်းစာ သံတွဲမြို့မှကျောက်စာနှင့် ရခိုင်ပြည်စန္ဒမင်းတို့လက် ထက် သွန်းလုပ်သောဒဂါးများနှင့်ပတ်သက်သော ဘာသာပြန်စာတမ်းများလည်းပါရှိ၏။

ထိုကျောက်စာများနှင့်ဒဂါးစာများကို သာဓကပြုလုပ်၍ရခိုင်ပြည်၏ယဉ်ကျေးမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံတဝှန်း၌ ရှေးအတော်ကျသည့်ဟုခန့်မှန်းရ၏။ သို့သော်ခန့်မှန်းချက်မှာ အစဉ်အလာပြောဆိုနေကြသော ခေတ်ကိုမမှီသေး ကြောင်းတွေ့ရှိရသည်။ သို့အတွက်ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန၏ လုပ်ငန်းကိုရခိုင်ပြည်၌ ရှေးကထက်တိုးတက် ချဲ့ထွင်၍လုပ်ကိုင်ရန်ကျန်ရှိသေးသည်။ ထိုအချိန်မတိုင်မီတွေ့ရှိထားသော ရှေးဟောင်းအမှတ်အသား စာရွက်စာ တမ်းများကို၊ တနေရာတည်းတွင်စုပေါင်း၍ထားယိုရန်ရည်သန်လျက်၊ အထက်ပါခေါင်းစဉ်တွင် ဖော်ပြထားသော ကျောက်စာတို့ကို စုဆောင်း၍အောက်တွင်ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ရခိုင်ပြည်၊မြို့ဟောင်း၊သျှစ်သောင်းကျောက်စာတိုင်၌ ပုဂံမြို့စေတီကျောက်စာကဲ့ သို့ လေးမျက်နှာယိုရာ၊ သုံးမျက်နှာတွင်စာများထိုးထွင်းရေးသားလျက်ပါရှိ၏။ ၎င်းတို့အနက်ဖတ်၍ရနိုင်လောက် အောင် အထင်အရှားဆုံးသောစာမှာ အနောက်ဖက်မျက်နှာ၌တွေ့ရှိရ၏။ ထိုစာကိုနာဂရီအက္ခရာနှင့်သက္ကဒူ ဘာသာဖြင့်အထက်တနေရာတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရေးမှတ်လျက်ပါရှိ၏။ ပါမောက္ခ အီ၊ အိဝ်(ချ်)၊ဩန်စ တွန်း ဘာသာပြန်ဆိုချက်အရ ၎င်းစာ၌ပါရှိသော အကြောင်းအရာမှာ ရခိုင်ပြည်စန္ဒမင်းတို့ အဆက်ဖြစ်သော အာနန္ဒာစန္ဒမင်းကို ငြီးမွမ်းထောမနာပြု၍ရေးထားသော ဩဘာစာတမ်းဖြစ်၏။ ကျောက်စာရေးထိုးသောနှင်မှာ မပါရှိသော်လည်း၊ အက္ခရာအရေးအသားကို ထောက်ချင့်၍ ခေတ်ကာလအပိုင်းအခြားကို အေ၊ ဒီ၊ ၈ ရာစုနှစ် လောက်ကဖြစ်မည်ဟုခန့်မှန်းရ၏။

၎င်းကျောက်တိုင်မြောက်ဖက် မျက်နှာတွင်လည်း ကျောက်စာထိုးလျက်ပါရှိ၏။ ထိုမျက်နှာပါစာမှာ အထက်ဖော်ပြပါမျက်နှာယို ကျောက်စာထက်နှစ်ပေါင်း နှစ်ရာလောက်နောက်ကျမည်ဟု ခန့်မှန်းရ၏။ စာပါ အကြောင်းအရာမှာ အက္ခရာများအပျက်အစီးများသဖြင့် မဖတ်သာသေးချေ။

၎င်းတို့နှင့်တပ်တည်း အရှေ့မျက်နှာ၌လည်းစာများတွေ့ရှိသေး၏။ ထိုစာသည်လည်း အပျက်အစီးများ၍ စာလုံးအက္ခရာတို့မှာလည်း ပြန်းတီးခြင်း များသဖြင့်မဖတ်သာချေ။ သို့သော်စာကြောင်းတကြောင်းတွင် အက္ခရာ တလုံးစ၊ နှစ်လုံးစတို့ကို ထောက်ယူဖတ်နိုင်ရခြင်းဖြင့် မည်သည့်အက္ခရာ မည်သည့်ဘာသာဖြင့် ရေးမှတ်ထား ကြောင်း၊ မည်သည့်ခေတ်ကာလလောက်က ဖြစ်ရမည်ဟုထင်ကြောင်းတို့ကို ခန့်မှန်းနိုင်သည်။ အက္ခရာမှာဂုဗ္ဘ အက္ခရာဖြင့်ဖြစ်၍ ဘာသာမှာသက္ကဒူဘာသာဖြင့် ဖြစ်သဖြင့်ထိုကျောက်တိုင်တွင် တွေ့ရှိရသောအခြားမျက်နှာယို စာတို့အနက်၊ ယင်းစာသည်ရှေးအကျဆုံးသောစာဖြစ်သည်ဟုခန့်မှန်းရ၏။ ၎င်းကိုသာဓကပြုလုပ်၍၊ ထိုကျောက် စာတိုင်၏ မူလတည်ယိုရင်းနေရာသည် ယခုတည်ယိုရာနေရာမဟုတ်ပဲ မြို့ဟောင်းနယ်တဝိုက်အနီးအနားယို ရှေး မြို့တော်ဟောင်းဖြစ်သော ဝေသာလီမှသော်၎င်း၊ သို့မဟုတ်အခြားတနေရာရာမှသော်၎င်း၊ ရွှေပြောင်းတိုက်ထု

ထားသည်ဟုယူဆရ၏။ ကျောက်စာတတိုင်တည်း၌ အနောက်ဖက်ကရေးထိုးထားသော နာဂရီအက္ခရာထက်နှစ်ပေါင်း တရာလောက်စောမည်ဟု မှန်းဆရ၏။ မြောက်ဖက်တွင် ရေးထိုးထားသောစာထက် နှစ်ပေါင်း သုံးရာလောက်စော၏။ ယင်းသည်ပင် အေဒီ၊ ၆ ရာစု၊ ၇ ရာစု နှစ်လောက်ကစာဖြစ်၏။ ၎င်းတို့ကိုအနည်းငယ် သိသာလေ့လာမှန်းဆနိုင်ကြစေရန် စာလုံးထင်ရှားသောအပိုင်းတို့ကိုရှေးချယ်၍၊ ဓါတ်ပုံရိုက်ကူးပြီးလျှင် (ပုံ ၁၆၊ ၁၇ နှင့် ၁၈) တို့တွင်ပြထားလိုက်ပါသည်။ အကြမ်းအားဖြင့် ကျောက်တိုင်တတိုင်တည်း၌ပင် ခေတ်သုံးမျိုးသုံးစား တို့မှစာတို့ကို တွေ့မြင်နိုင်၏။ ထိုသုံးမျိုးသုံးစားတို့မှာ အေဒီ၊ ၆ ရာစုနှစ်၊ ၈ ရာစုနှစ်နှင့် ၁၀ ရာစုနှစ်များဖြစ်ကြ၏။

၎င်းတို့အပြင် (၁) မြို့ဟောင်းအနီးသင်္ချပ်တော်ဖုရားတွင် တွေ့ယူရသော ကျောက်စာအပိုင်းကျိုးတခု (၂) ဝေသာလီဥက္ကိသကတောင်ဖုရားမှ ကျောက်စာတချပ်၊ (၃) မြို့ဟောင်းသင်္ချပ်တော်စေတီမြောက်ဖက်မှ ကျောက်စာတချပ်၊ (၄) ဝေသာလီမြို့ဟောင်းနေရာမှ ကျောက်စာတချပ်၊ (၅) ကျောက်တော်၌ တွေ့ရသော ကျောက်စာတချပ်၊ (၆) ကျောက်မြို့မြို့ ခရိုင်ဝန်မင်းထံမှ ရသောကျောက်စာတချပ်၊ (၇) ရခိုင်ပြည်တောင်အစွန်ဆုံးခရိုင်ဖြစ်သော သံတွဲမှ ရသောကျောက်စာတချပ်၊ (၈) ဝေသာလီမြို့ဟောင်း ဖုရားကြီးကုန်းတော်တွင် တည်ယူသော ကျောက်စေတီဖုရားပျက်တဆူမှ ထွက်ကျသောကျောက်စာတချပ် ပေါင်းရှစ်ချပ်ဖြစ်၏။ ၎င်းတို့၌ ရေးထိုးထားသောအက္ခရာမှာ ဂုပ္ပအက္ခရာချည်းဖြင့်သာ ဖြစ်၏။

၎င်းတို့အနက် အထက်ဖော်ပြပါ နံပါတ် (၁) တွင်ပါသော သင်္ချပ်တော်ဖုရားတွင် တွေ့ယူရသော ကျောက်စာအပိုင်းအကျိုးမှ စာ၏မင်္ဂလားနှင့် ဓါတ်ပုံကို အိန္ဒိယကျောက်စာပါရဂူ မစ္စတာ ဒီ၊စီ၊ဆာရကား ထံသို့ ပို့လိုက်ရာ၊ ၎င်း၏မှတ်ချက်တွင် စာလုံးအနည်းငယ်ကိုသာ ဖတ်၍ရသဖြင့် အဓိပ္ပါယ်မှာ မပေါ်ထင်ကြောင်း၊ သို့သော် ထင်ရှားသောအက္ခရာတလုံးတို့၏ ရေးသားချက်တို့ကို မှန်းဆရခြင်းအားဖြင့်၊ ယင်းကျောက်စာသည် အေဒီ၊ ၇ ရာစု နှစ်နောက်ပိုင်းလောက်က ရေးထိုးထားသောကျောက်စာဖြစ်ကြောင်းကိုသိရ၏။ ဘာသာမှာ ပါဠိပျက်ဖြစ်ကြောင်း ပါယွီ၏ (ပုံ ၁၆) ။

အိန္ဒိယကျောက်စာပါရဂူ မစ္စတာ ဒီ၊စီ၊ဆာရကား ကပင် (၂) ရခိုင်ပြည် ဝေသာလီဥက္ကိသကတောင်ဖုရားမှ ရသောကျောက်စာသည် ဂုပ္ပအက္ခရာနှင့် သက္ကဋဘာသာဖြင့် လူဒါန်းထားသော ဝတ္ထုတခုကို အကြောင်းပြု၍ ရေးထိုးထားသော စာဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ အလှူရှင်မှာ သာဝိတံစန္ဒြိယာ အမည်ရှိသော နိတိစန္ဒမင်း၏ မိဖုရားဖြစ်သည်။ နိတိစန္ဒမင်းသည် အေဒီ၊ ဒီ၊ ၅၂၀ ခုနှစ်လောက်မှ ၅၇၇ နှစ်အထိ၊ ရခိုင်၊ ဝေသာလီပြည်၊ ထီးနန်းကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ် မင်းလုပ်နေသော မင်းတပါးဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည် (ပုံ ၁၇) ။

(၃) မစ္စတာ ဒီ၊ စီ၊ ဆာရကား အဆိုဖြင့် မြို့ဟောင်းသင်္ချပ်တော်စေတီမြောက်ဖက်မှ ကျောက်စာသည် ဝိရစန္ဒမင်း၏ကျောက်စာဖြစ်သည်။ ၎င်းမင်းသည် တရားတော်ကို နှစ်သက်မြတ်နိုးသဖြင့် စေတီပုထိုး ဆူရေပေါင်း တရာဆောက်တည်လှူဒါန်းကြောင်းပါရှိသည်။ ဝိရစန္ဒမင်းသည် နိတိစန္ဒမင်းနောက် ဝေသာလီပြည်ထီးနန်းကို ဆက်ခံစိုးစံသောမင်းဖြစ်သည်။ ထီးသက်နန်းသက် မရှည်လှချေ။ သုံးနှစ်သာလျှင် မင်းသက်ယို၏ (ပုံ ၁၈) ။

(၄) ရခိုင်ပြည်၊ ဝေသာလီမြို့ဟောင်းမှ ကျောက်စာမှာ ၁၉၂၀-၂၁ ခုနှစ်တွင်းက တွေ့ယူထားသော ကျောက်စာဖြစ်၏။ ယခု ၎င်း၏ မင်္ဂလားဓါတ်ပုံကိုသာ တွေ့ယူရတော့၏ ပုံ (၁၉) ။ ထိုပုံအတိုင်းမှာ စာကြောင်း ရေနှစ်ကြောင်းပါရှိ၍၊ အရင်းအဖျားတို့မှာ အနည်းငယ်ချွတ်ယွင်းလျက်တွေ့ယူရ၏။ ၎င်းတို့မှအပ ကျန်ရှိသေးသောအက္ခရာစာလုံးတို့သည် ထင်ရှားပီသသေး၏။ စာပါအကြောင်းမှာ အခြားအထူးအထွေတော့မပါ။ နိုင်ငံတကာ ဗုဒ္ဓဘာသာရောက်ရာနေရာ၏ အထိမ်းအမှတ်ဖြစ်သော “ယေဓမ္မာဟေတုပြဘဝါ” အစရှိသော ဂါထာကလေးဖြစ်၏။ သို့သော် ၎င်းတွင်ပါသော စာလုံးအက္ခရာတို့၏ ပုံသဏ္ဌာန်တို့က ယင်း၏ ခေတ်ကာလ အပိုင်းအခြားကို ညွှန်ပြလျက်ရှိသဖြင့်၊ ၎င်းသည်လည်း ရှေးရခိုင်ပြည်ရာဇဝင်ကို ပြန်လည်ပြုစုရေးသားရာ၌ အထောက်အထား အကိုးအကားတခုပင်ဖြစ်ပေမည်။ အက္ခရာတို့၏ပုံသဏ္ဌာန်ကို ထောက်ရသော် ၎င်းတို့သည် အိန္ဒိယအရှေ့မြောက်ပိုင်း ဂုပ္ပမင်းတို့ခေတ်တွင် အေဒီ၊ ၆၀၀ ရာစုနှင့် ၇၀၀ ရာစုနှစ်အတွင်းလောက်က ရေးထိုးသောစာဖြစ်သည်ဟု ခန့်မှန်းရ၏။ (ပုံ ၁၉) ပါဂါထာကို ယခုလက်ငင်း မြန်မာအက္ခရာဖြင့်ပြန်ဆိုရေးသားသော် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။ ဘာသာမှာ သက္ကဋဘာသာဖြစ်၏။

၁။ ယေဓမ္မဟေတုပြဘဝါဟေတုတေမိတထာ ဂတော

၂။ -- ဒတ္တေမာည္ဗယောနိရောဓေါဧဝါဒီ မဟာဂ

(၅) ကျောက်တော်မှကျောက်စာ၏ဓါတ်ပုံကို မြန်မာပြည်ပဌမကျောက်စာဝန် ဒေါက်တာဖော်ချမား ပြုစုရေးသားသော “အာရက်”ခေါ် စာအုပ်တွင်ပြု၍ထားသော ဓါတ်ပုံနံပါတ် ၁ တွေ့ယူမှတ်သားရ၏။ ၎င်းသည်လည်း အထက်ဖော်ပြပါနံပါတ် (၁၉) ကျောက်စာအတိုင်း စာကြောင်းရေနှစ်ကြောင်းဖြင့် “ယေဓမ္မဟေတုပြဘဝါ” အစရှိသော ဂါထာကလေးပါသော ကျောက်စာဖြစ်၏။ သို့သော် ၎င်းတွင်ပါရှိသော အက္ခရာတို့၏ ပုံသဏ္ဌာန်တို့မှာ အထက်ဖော်ပြပါ နံပါတ် (၁၉) ကျောက်စာတွင်ပါသော အက္ခရာတို့ထက် အနည်းငယ် ရှေးကျ၍ အေဒီ၊ ၆ ရာစုနှစ်လောက်က ရေးထိုးသောစာဖြစ်သည်ဟု မှန်းဆရ၏။ ၎င်း၏ ထူးခြားချက်တရပ်မှာ၊ ယပင့်-သဝေထိုး-လုံးကြီးတင်-ဆံခတ်၊ အပင့်အသတ်နေရာတို့၌ မျဉ်းကြောင်းကြီးနှစ်ကြောင်းဆွဲပြီး ရေးမှတ်ပုံတို့ဖြစ်သည်။ နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ အက္ခရာပြု၍ နောက်မျဉ်းတွင် ကပ်တင်ထားတတ်သည်။ ယင်းစာကို ယခုလက်ငင်း မြန်မာအက္ခရာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားသော် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။

၁။ ယေဓမ္မ ဟေတုပြဘဝါဟေတုဗ္ဗမိတထာဂတောဟျဝဒတ္တေမည

၂။ ယောနိရော ဓေါဧဝဗ္ဗာဒိမဟာဂမဏး။

၎င်းကျောက်စာ၏ဓါတ်ပုံကို ပြန်၍ရိုက်ကူးပြီးလျှင် ပုံ(၄၀)တွင် ထည့်သွင်းပြထားပါသည်။

(၆) ကျောက်မြို့မြို့၊ ခရိုင်ဝန်မင်းထံမှရသော ကျောက်စာ၏ အက္ခရာစာလုံးတို့မှာလည်း “ယေဓမ္မာဟေတုပြဘဝါ” ဂါထာပါသောကျောက်စာဖြစ်၏။ သို့သော် ဖိစိသသမယ၊ လက်ရေးလက်သားတို့မှာလည်း ကြမ်းတမ်း၍ လိုသောအက္ခရာစာလုံးများ ပြည့်ပြည့်စုံစုံမယ့်ပဲတွေ့ရ၏ (ပုံ ၄၁) ။

(၇) ရခိုင်ပြည်တောင်အစွန်ဆုံးဖြစ်သော သံတွဲမှရသောကျောက်စာကို ပါမောက္ခ ဦးစံစတွန်း၏ “Some Sanskrit Inscriptions of Arakan” ခေါ်စာတမ်းတွင် ဖော်ပြလျက်ပါရှိ၏။ ကျွန်ုပ်တို့အတွက် မှာမူ ၎င်းကျောက်စာသည်လည်း ဂုပ္ပအက္ခရာဖြင့်ရေးသားလျက်ပါရှိသဖြင့်၊ ရခိုင်ပြည်၌ ဂုပ္ပခေတ်မည်မျှလောက် ထွန်းကားလာခဲ့ကြောင်းကိုသိရှိရ၏။ ထိုကျောက်စာတွင် ပါရှိသော အက္ခရာအရေးအသား ပုံသဏ္ဌာန်တို့ကို ထောက်ချင့်ရခြင်းအားဖြင့်လည်း ထိုဂုပ္ပခေတ်သည် မည်သို့ မည်ပုံရွှေ့လျော့လာခြင်းကို သိယူနိုင်ဖွယ်ဖြစ်၏။ (ပုံ ၄၂) ။ဦးစံစတွန်း၏ ပြန်ဆိုရေးသားချက်အရ ၎င်းကျောက်စာ၏ ယခုလက်ငင်းမြန်မာအက္ခရာဖြင့်ပြန်ဆိုချက်ကို အောက်တွင် ထည့်သွင်းရေးထည့်လိုက်ပါသည်။

၁။ယေဓမ္မဟေတုပြဘဝါဟေတု

၂။ တေမာံတထာဂတဟျ အဝေါစတေတေမာည္ဗယော

၃။ နိရောဓ ဧဝါဒီ မဟာဂြဏး။

၄။ ဥပါသက ခေဝါ ဥပါသ

၅။ က် (သာ) ကောမ (ဝဗ္ဗ) မကာရ

၆။ ထိ = မာတပိတာကု

၇။ သလ။

ဘာသာပြန်ဆိုချက်မှာ ‘ယေဓမ္မ’ ကစ၍ ‘မဟာဂြဏ’ အထိ (စာကြောင်းရေ ၁ ကအစ၊ စာကြောင်းရေ ၁ အဆုံးအထိ) အချို့စာလုံးများ ချွတ်ယွင်းကျန်ကျလျက်ရှိသော်လည်း လိုရင်းအဓိပ္ပါယ်မှာ မထူးခြားလှချေ။ စာကြောင်းရေ ၄ မှ ၇ က အဆုံးအထိမှာ “ဥပါသကာခေဝါနှင့်ဥပါသကာသာကောမဝဗ္ဗတို့သည် အဓိအာဘတ္တိ၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှု အကျိုးငှါ ပြုလုပ်လှူဒါန်းသည်”ဟု အဓိပ္ပါယ်ပါရှိ၏။ “ဝဗ္ဗ”ဟုဆိုသော စကားတလုံး၏ အဓိပ္ပါယ်အရ လူဒါန်းသူတို့၏ လူမျိုးမှာ သရေခေတ္တရာအဆက် ပျူလူမျိုးသော်၎င်း၊ အိန္ဒိယလူမျိုးသော်၎င်း ဖြစ်တန်ရာသည်ဟု မှန်းဆရာ၏။

ဂုပ္ပအက္ခရာဖြင့်ရေးထိုးလျက် ရခိုင်ပြည်တွင်မကြာမီကတွေ့ယူရသော ကျောက်စာကို ပုံ (၄၃) တွင်ပြထား၏။ ထိုကျောက်စာသည် ဝေသာလီမြို့ကပင် ဖြစ်၏။ အစဉ်အလာပြောဆိုကြသည်မှာ၊ ဝေသာလီမြို့ဟောင်းမြို့နေရာတွင် မဟာသုရိယတိုင်း စံနွှားမင်းတည်ခဲ့သော ဖုရားကြီးတဆူရှိ၏။ ယင်းဖုရားကြီးကုန်းတော်တွင် ကျောက်စေတီတဆူရှိ၏။ ထိုကျောက်စေတီ၌ ကျောက်စာအပြည့်ထိုးလျက်ရှိ။ သို့သော် ထိုကျောက်စေတီသည် ယခုအခါ ပျက်စီးချိုယွင်းလျက်ရှိချေပြီ။ အဆိုပါ ကျောက်စာပါသော ကျောက်ချပ်သည်၊ ယင်းကျောက်စေတီမှ ထွက်ကျနေသော ကျောက်ချပ်ဖြစ်သည်ဟုဆိုကြ၏။

ယင်းကျောက်ချပ်သည် အလျားတပေ၊ အနံ့နက်လက်မ၊ ထူငါးလက်မရှိသည်။ စာမှာ ကျောက်ချပ်နှင့် ပြည့်လူနီပေးပါသည်။ စာကြောင်းရေ လေးကြောင်းပါသည်။ ကျောက်ချပ်၏ လက်ျာဖက်အောက်ပိုင်းထောင့်ချိုး၌ အောက်ဆုံးစာကြောင်း၏ နောက်ဆုံးစာလုံးမှာ တပိုင်းသာလျှင်ကျန်ရှိတော့သည်။ ၎င်းမှအပ အခြားစာလုံးများသည် ထင်ထင်ရှားရှားရှိသေးသည်။ စာပါအကြောင်းအရာမှာ “ယေဓမ္မာဟေတုပဘဝါ” အစရှိသော ဂါထာကလေးဖြစ်သည်။ အက္ခရာမှာ လက်ရေးပိုင်းသည်၊ ဘာသာမှာ ပါဠိဘာသာဖြင့်ထိုးထားသည်။ ၎င်းကို ယခုလက်ငင်းမြန်မာအက္ခရာနှင့်ပြန်ဆိုရေးသားသော် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

၁။ ယေဓမာဟေတု ပဘဝါ

၂။ ဟေတုတေသံတထာဂတောအာဟာ

၃။ တေသည္ဗယောနိရောဓ

၄။ ဧဝံ ဒီမဟသမ (ဏ) ။

ဤဂါထာတွင်ပါသောအချို့အက္ခရာတို့၏ ထူးခြားချက်တို့မှာ စာကြောင်းရေ ၁ နှင့် ၃ တို့တွင် ရေးထိုးလျက်ပါရှိသော “ယ” အက္ခရာတွင် လက်ဝဲဖက်မှ အပြင်ဖက်သို့ ထွက်လျက်ပါရှိသောခေါင်းကလေးသည် အပြင်ဖက်သို့ ထွက်ပေါ်ခြင်းမရှိပဲ၊ အတွင်းသို့ လိပ်လျက်ဝင်နေသည်။ “ဟ” အက္ခရာကို နှစ်မျိုး နှစ်စားရေးလျက်ပါရှိခြင်းကို တွေ့ရသည်။ ပဌမအမျိုးမှာ စာကြောင်းရေ ၁ အလယ်လောက်၌ ‘ဟေတု’ ဆိုသောနေရာ၌တရပ်၊ စာကြောင်းရေ ၂ အစ၊ ‘ဟေတု’ ဆိုသောနေရာ၌တရပ်၊ ၎င်းနှစ်ရပ်တို့တွင် “ဟ” အက္ခရာသည် မြေလိပ်တွန့်နေသလို လိပ်တွန့်၍ အောက်သို့ဘွဲ့ကျလျက်နေသည်။ ဒုတိယအမျိုးမှာ စာကြောင်းရေ ၂ အဆုံး၌တရပ်၊ စာကြောင်းရေ ၃ အလယ်လောက်မကျတကျ “မဟာ” ဟု ဖတ်ရသောနေရာတွင်တရပ်၊ ၎င်းနှစ်ရပ်စလုံး၌ပင် ‘ဟ’ အက္ခရာသည် အင်္ဂလိပ်စာလုံး J နှင့်တူနေကြောင်းကိုတွေ့ရသည်။ သို့သော် ၎င်းနှစ်မျိုးစလုံးပင် အေဒီ၊ ၄ ရာစုနှစ်လောက်ကစ၍ တွေ့ယူရသော ဂုပ္ပစာအက္ခရာ၊ အင်္ဂလိပ်ဂဏန်း 5 နှင့်တူသောအက္ခရာမှသင်းသက်လာကြောင်းကားထင်ရှား၏။အခြားထူးခြားသောအက္ခရာစာလုံးတလုံးမှာ ‘ခ’ (အောက်ချိုင့်) နေရာ၌ ‘ဝ’ လုံးကလေးများဖြစ်နေ၏။ ၎င်းတို့ကို စာကြောင်းရေ ၁ နှင့် ၃ တို့တွင်တွေ့မြင်နိုင်၏။ သို့သော်၎င်းထူးခြားချက်တို့သည်၊ ရခိုင်ပြည်မှ အထက်ဖော်ပြပါ ဂုပ္ပအက္ခရာနှင့်ရေးထိုးထားသော ကျောက်စာတို့တွင်အနည်းအများတွေ့ယူရ၏။ အခြားသတိမူစေလိုသော အချက်တချက်မှာ အထက်ဖော်ပြပါဂါထာသည်၊ ပါဠိသက်သက်ဖြင့်ဖြစ်၏။ သက္ကဋတော၌ ပါဠိရောက်နေခြင်းမှာ စဉ်းစားဖွယ်ရာတရပ်ဖြစ်လေသည်။

ဇမ္ဗူပတ်ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းအကြောင်း (အထူးအရာယို သီရိပျံချီ ဦးမြရေးသည်)

ဗုဒ္ဓဘာသာတည်ထွန်းရာ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအထက်အောက် ရှမ်းပြည်ရှမ်းရှာနှင့်ယိုးဒယားပြည်တို့တွင် ဇမ္ဗူပတ်ပုံတော်ဟုမြတ်စွာဖုရား၏ ရုပ်တုဆင်းတုတော်အချို့၌၊ မကိုဋ်သရဖူ၊ နရတင်း၊ လည်ရွဲတန်းဆာ၊ လက်ကောက်လက်ကျပ်၊ ခြေနှင်း၊ မင်းရပ်သဏ္ဌာန် မင်းဝတ်တန်းဆာများဆင်ယင်လျက် ထုလုပ်ကိုးကွယ်ကြလေသည်။ ထိုသို့ကိုးကွယ်ရာ၌ ဗုဒ္ဓိစရာအထောက်အထား၊ အကြောင်းယုတ္တိမယ့်ပဲ အလိုအလျောက်ထုလုပ်ကိုးကွယ်ကြသိမည်မဟုတ်ဟုယူဆလျက်၊ မည်သည့်အရာကို အထောက်အထား အကိုးအကာပြုလုပ်၍ ထုလုပ်ကိုးကွယ်ကြသည်များကိုသိမှတ်ပါရအောင် အဖြေရေးသားပေးတော် မူပါမည်အကြောင်းနှင့် ဝက်မစွတ်ဝန်ထောက်မင်းက တောင်ခွင်သာသနာပိုင်ဆရာတော်အား လျှောက်ထားတောင်းပန်ခဲ့ဘူးလေသည် (ဂုဏ္ဍတ္ထဝိနိစ္ဆယ၊ ပဌမအုပ်၊ မျက်နှာနံပါတ် ၂၀—၂၃)။

ထိုအခါမတိုင်မီကလည်း၊ သကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုနှစ်တွင် ထိုအကြောင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဗုံရွာသိရိမာလာဆရာတော်က အမရပူရမြို့တည် နန်းတည်မခံမင်းတရားကြီးလက်ထက်၊ ဂန္ထန္တရဗဟုယုတက္ခိနှင့် ပြည့်စုံသော ဗုံရွေးဇေတဝန်ဆရာတော်အားလျှောက်ထားခဲ့ဘူးသည်။ထိုအမေးနှစ်ရပ်နှင့် ဖြေဆိုချက်နှစ်ရပ်တို့သည် တသဘောတည်းပင်ဖြစ်နေ၍၊ မုံရွေးဇေတဝန်ဆရာတော်၏အဖြေကိုသမန္တစကျွ ခီပနိကျမ်း၊ ပဌမတွဲ၊မျက်နှာနံပါတ် ၄၂၉—၄၃၂ တွင်ပါရှိသည့်အတိုင်း လိုရင်းအချက်ကိုကောက်နုတ်၍ သုတေသီတို့အတွက် အောက်တွင်ရေးသားထည့်သွင်းဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

ဖုရားရုပ်တုတော်ကို၊ တန်းဆာဆောင်းနရတင်းဆင်ယင်၍ ပြုလုပ်ကိုးကွယ်သည့်အရာများကို ကျမ်းဂန်လာသည် မလာသည်ကို သိမှတ်လိုပါသည်ဟူရာ၌၊ဒီသနိကာယ်မဟာဝဂ္ဂပါဠိတော် မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၌။ ။အဘိဇာနာမိခေါပနာဟံ အာနန္ဒအနေကသတိခတ္ထိယပရိသံဃပသင်္ကမိတ္တာ.....

အန္တရဟိတဉ္စမိနဇာနန္တိကောနုခေါအယံအန္တရဟိတောဒေဝေ၊ဝါမနုဿောဝါတိဟူ၍ လာယိုရာ၊ အဓိပ္ပါယ်မှာ ကား၊ အာနန္ဒာငါဖုရားသည် များစွာကုန်သော မင်းတို့၏ ပရိသတ်သို့ကပ်၍ နေခဲ့ဘူး၏။ စကားပြောဟော၍ လည်းနေခဲ့ဘူး၏၊ ဆွေးနွေးခဲ့ဘူး၏။ထိုမင်းတို့၏ပရိသတ်၌အကြင်သို့ သဘောယိုသောသူတို့၏ အဆင်းလည်းယို၏။ ထိုနှင့်တူသောငါ၏အဆင်းသည်လည်းဖြစ်၏။ အကြင်သို့သဘောယိုသော သူ၏အသံသည်ယို၏။ထိုနှင့်တူသောငါဖုရား၏အသံသည်လည်းဖြစ်၏။တရားစကားကိုကောင်းစွာပြ၏။ကောင်းစွာဆောက်တည်စေ၏။ ကောင်းစွာတတ်စေ၏။ ကောင်းစွာရှင်စေ၏။ စကားဆိုသောငါ့ကိုမူကား၊ ဤတရားစကားကိုဆိုသောသူသည်၊ လူလောနတ်လောဟုမသိလေကုန်၊ တရားစကားကိုပြု၍လာခဲ့သော ငါဖုရားကိုနတ်လောလူလောဟူ၍ မသိလေကုန်ဟုဆိုသည်။ ပါဠိတော်၏အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၌လည်းတပါးသော စကြာဝဠာသားတို့ မြူကုန်၏၊ မည်းကုန်၏၊ ကြမ်းပိုးကျောက်ကုန်းအဆင်းယိုကုန်၏၊ ဖုရားသခင်ကား ရှေ့အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းသာယို၏၊ ထိုသူတို့၏သဏ္ဌာန်ကိုခွဲ၍သဏ္ဌာန်သည်လည်းထိုသူတို့ကပင်ထင်လေကုန်၏၊ဖုရားသခင်သော်မူကားတောသားတောင်သူအရိုင်းအရိုင်းနှင့်တူသည်မဖြစ်၊ လည်ရွဲတန်းဆာဆင်ယင်ခြင်းလည်းမယို၊ မြဲမျက်ရတနာ နုရောင်းဆင်ဝတ်ခြင်းလည်းမယို၊ ဖုရားအသွင်ဖြင့်သာ နေတော်မူ၏။ ထိုသို့တမူကား၊မိမိတို့၏တူသောသဏ္ဌာန်ကိုသာထင်လေကုန်၏၊ အကြင်သို့သဘောယိုသော ထိုသူတို့၏အသံသည်၊ ပြတ်သောအသံ၊ ကွဲသောအသံ၊ ကျီးအသံနှင့်တူသောအသံသည်ယိုကုန်၏၊ဖုရားသခင်မူကား မြဟ္မာမင်း၏အသံနှင့်တူသော အသံသာလျှင်ယိုသည်ဖြစ်၏၊ မြတ်စွာဖုရားသည်မင်း၏ နေရာ၌နေ၍ စကားကိုဆိုတော်မူ၏၊ ယနေ့ကားငါတို့မင်းသည် သာယာသဖြင့် စကားကိုဆိုဘိ၏တကားဟု ထိုသူတို့၏စိတ်အကြံသည်ဖြစ်၏၊ ဤသို့ဆိုပြီး၍ မြတ်စွာဖုရားသည်ဖဲခွဲသည်ယိုသော်၊ ရှေးမင်းတို့၏ လာသောအဖြစ်ကိုမြင်၍၊ ဤသူကားအဘယ်သူနည်းဟုစုံစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းသည်ဖြစ်၏၊ဤအရပ်၌မဂဘောသာ သီဟဋ္ဌဘာသာဖြင့် သာယာစွာသောအခြင်းအရာဖြင့် ဟောတော်မူ၍ဟူယ်လေသည်ကား အဘယ်သူနည်း၊နတ်လောလူလောဟူ၍ စုံစမ်းသော်လည်းမသိနိုင်ကုန်၊ထိုသို့မသိသည်ယိုသော်အဘယ်အကြောင်းကြောင့် တရားဟောပြန်လေသနည်းဟုအံ့ဝါသနာပါရုံမျှအကျိုးငှါဟောတော်မူလေသည်၊ ဤသို့တရားကိုကြားသည်ယိုသော် နောင်သောအခါ၌ အထောက်အပံ့ယိုသည်ဖြစ်လတ္တံ့ဟုအနာဂတ်ကိုစွဲ၍ဟောတော်မူသည်ဟုလိုသည်။

ဤသို့စသည်ဖြင့်လာသော ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ စကားရပ်တို့တွင် စစ်စစ်အားဖြင့်ကား၊ ဖုရားသခင်၌ တန်းဆာဆင်ယင်ခြင်းလည်းမယို၊ လည်ရွဲ၊ ဘယက်၊ လက်ကောက်၊ လက်ကျပ်၊ လက်စွပ်၊ ခြေနှင်း၊ နရတင်းဦးစိုက်၊ မကိုဋ်စိန်တောင်ဆင်ယင်ခြင်းလည်းမယို၊ ထိုသို့မယိုသော်လည်းအဝေးစကြာဝဠာသားတို့ကသာ ငါတို့မင်းသည်အခါတပါးဤကဲ့သို့သောစကားကိုမပြောစဘူး၊ယနေ့သည်ကား အံ့ဘွယ်သူရဲယိုသောတရားစကားကို ဟောပြောပေသည်ဟူ၍ ထင်ကြကုန်သည်။ ဤသို့မင်းဟူ၍ မှတ်ထင်လေကုန်သော အခိုက်အတံ့ကာလကိုရည်၍၊မင်းရပ်မင်းဝတ်မင်းတန်းဆာနှင့်တကွ လုပ်လေသည်ဟု ဆရာအဆက်ဆက်တို့ ပြောဟောသော ထုံးနည်းဥပဒေသစကားကိုကြားလိုက်ရဘူးသည်၊ ယင်းသို့ဖြစ်၍တန်းဆာဆောင်းဖုရားကို ထုလုပ်ကိုးကွယ်ကြသည်ဟူ၍ ငါတို့ထင်မှတ်ပေသည်ဟုဖြေဆိုတော်မူ၏။

ထိုဖြေဆိုချက်ထက် ၃၀ နှစ်လောက်စော၍၊ ကျမ်းပြီးနိဂုံးအရ သကရာဇ် ၁၁၃၄ ခုနှစ်တွင် ရေးသားပြီးမြောက်သော ဒီဝယင်းဆရာတော်၏ တထာဂတဥဒါနဒီပနိကျမ်း အခဏ်း ၁၅၃ တွင် ဇမ္ဗူပတ်မင်းအကြောင်းကို အကျယ်တဝင့်ရေးသားဖော်ပြလျက်ပါရှိ၏။ သို့သော်ထိုကျမ်းတွင်ပါရှိသော အချက်အလက်တို့သည်၊ သမန္တစကျွဒီပနီနှင့် ဂုဏ္ဍတ္ထဝိနိစ္ဆယတို့တွင်ပါရှိသော ဖြေဆိုချက်များနှင့် မကိုက်ညီကြပေ။ ပါဠိတော်တွင်ပါသောစကားအနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ထက် ဆထက်ထမ်းပိုးပိုမိုလွန်ကဲပြီး၊ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ဝတ္ထုသဖွယ်၊ ကလေးသူငယ်နားမလည်သူတို့

အလယ်ယုံတန်းစကားပြောကြားသောဝတ္ထုမျိုးနှင့်တူနေကြောင်း တွေ့ယိုရသည်။ သို့သော်ဒီဝယင်းဆရာတော်စီရင်ရေးသားချက်တို့မှာလည်း ရှေးအစဉ်အလာဆရာအဆက်ဆက်တို့ ဟောပြောသောထုံးနည်းဥပဒေသကို အမှီသဟ်ပြုလုပ်၍စီရင်ရေးသားသည်ဟု မှတ်သင့်မှတ်ထိုက်လှပေသည်။

ဇမ္ဗူပတ်ရုပ်ပွား ဆင်းတုတော်ဆိုသည်မှာ၊ တန်ခိုးကြီးမား၍ မာန်မာနခက်ထန်လှသော ဇမ္ဗူပတ်မင်းကို အကြောင်းပြု၍၊ တန်းဆာဆောင်းလျက် မင်း၏သဏ္ဌာန်ထုလုပ်ထားသော မြတ်စွာဖုရား၏ ပုံတော်ကိုဆိုလိုသည်။ ဇမ္ဗူပတ်မင်း၏အကြောင်းကို တထာဂတဥဒါနဒီပနိကျမ်း၌လာသည့်အတိုင်း အကျဉ်းချုံး၍ပြောရလျှင်၊ ဂေါတမမြတ်စွာဖုရားသက်တော်ထင်ရှား၍စဉ်၊ ပဉ္စာလတိုင်း၌ ဇမ္ဗူပတ်မင်းသည် မင်းပြု၏။ ထိုမင်းသည်တန်ခိုးအာနုဘော်အလွန်ကြီးမား၏။ထိုမင်းပဋိသန္ဓေနေသောအခါ၊ နန်းရပ်ပြင်၌ တဆဲ၊ရှစ်တောင်အစောက်ယိုသော ရွှေသည်တိုင်ပေါက်၏။ ဘွားသောအခါမြေမှရှေ့အိုးတို့သည် ပေါက်ကုန်၏။ သစ်ပင်ဖျားမှရှေ့အိုးတို့သည်ကုလေကုန်၍ ရေမှပေါ်လာကုန်၏။ ဝေပုလ္လတောင်မှ မဏိဇောတိရသ ပတ္တမြားခြေနင်းတရံတို့သည် မင်း၏ခြေတို့မှ ခံလာကုန်၏။ ဤမင်းသားသည်ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းကို အစိုးရလတ္တံ့၊ အထက်တယူဇနာ၊ အောက်တယူဇနာပိုင်လတ္တံ့၊ နဂါးပြည်ကို အစိုးရလတ္တံ့ဟု ကြားကုန်၏။ ပတ္တမြားခြေနင်းကိုစီး၍ အထက်ကောင်းကင်သို့ တယူဇနာမြင့်အောင် ငြိန်တက်လတ္တံ့ဟု ကြားကုန်၏။ ထိုမင်းသားသည်သတ္တိသားတို့ကိုစွဲကို ပြုသောအခါ၌ မြားဖြင့်မြေ၌၎င်း၊ ကောင်းကင်၌၎င်းပစ်၏။ တဆဲမြောက်နှစ်ပတ်လုံး အတတ်သင်ပြီးသောမင်းသားသည် တနှစ်တယူဇနာ၊ နှစ် နှစ်၌နှစ်ယူဇနာ၊ ဤသို့နည်းဖြင့် ခုနစ်နှစ် ခုနစ်ယူဇနာ ရောက်အောင်ပင်၏။ မြေထဲသို့ပစ်သော် တယူဇနာဝင်၏၊ ရေ၌ပစ်သော်အစိုးထွက်၍တယူဇနာပြေး၏။ နဂါးပြည်ကိုပစ်သော်ဖွဲပြာကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်း၌ တရုတယောက်သောမင်းတို့ကို ချခေါ်သောအခါ မြားကိုတမန်ပြု၍ တရုတယောက်သောမင်းတို့၏နား၌ သီသကဲ့သို့ဝင်၍မြား၏ အစွမ်းဖြင့်ဆောင်၏။ ကမ္ဘာနှစ်ဒီပီဖုရားနှင့်တကွ ပဉ္စာလပြည်၌ကေရာဇ်မင်း၏ အဘိသိက်ကိုခံ၍၊ တလမြောက်တန်ဆောင်မုန်းလပြည့် ဥပသ်နေ့၌တဖျင်ကျယ်၌ နေလျက်ကြယ်အပေါင်းတို့ဖြင့် မြို့အပ်သောလပြည့်ဝန်းကိုမြင်၍၊ ငါ၏တင့်တယ်ခြင်းသည် လပြည့်ဝန်းနှင့်တူ၏။တရုတယောက်သော မင်းအစယိုကုန်သောအဋ္ဌိအင်္ဂတို့သည်ကား ကြယ်အပေါင်းနှင့်တူသည်ဟုကိုး၍၊ ညဦးယံ၌ မင်းမြောက်တန်းဆာငါးပါးတို့ဖြင့် တန်းဆာဆင်၍၊ ပတ္တမြားခြေနင်းကိုစီး၍၊ ခြေနင်း၏အာနုဘော်ဖြင့် ကောင်းကင်သို့ပျံတက်၍၊ တရုတယောက်သော မင်းတို့၏အထံသို့ လည်လည်ပူဇော်သက္ကာရပြုခြင်းကိုခံယူ၏။ ၎င်းမှအပြန်တွင် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်မှ ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ နန်းတော်ပြဿဒ်ကိုမြင်၍၊ ဤပြဿဒ်သည် အစောက်လည်းမြင့်၏။ အထွဋ်စုလစ်မုန်းချွန်လည်းများစွာ၏။ အဘယ်သူသည် ဤပြဿဒ်ကို အစိုးရသနည်းဟု အမျက်ကိုဖြစ်စေ၍၊ အထွဋ်ကို ခြေနင်းဖြင့်ကျောက်၏။ ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည် မြတ်စွာဖုရား၏ ဥပသကာဖြစ်သဖြင့်၊ မြတ်စွာဖုရား၏တန်ခိုးတော်ကြောင့်ချော်၍ အထွဋ်ဖြင့်ပုဆစ်ဖူးကိုခတ်မိ၍ သွေးယိုသည်ကိုမြင်၍အလွန်အမျက်ပြင်းစွာထွက်သဖြင့်၊ သန်လျက်ကိုနုတ်၍ခုတ်ပြန်သော်လည်း ဖုရား၏တန်ခိုးတော်အားဖြင့် နတ်တို့သည်သံဖြင့်ဦးသော အထွဋ်တန်ဆင်း၍သန်လျက်သည်ပျက်စီး၏။ ထိုမင်းသည်ပြင်းစွာအမျက်ထွက်၍ နန်းတော်သို့ပြန်ပြီးလျှင် မြားကိုလက်ဝါး၌တင်၍၊ အံ့မြားသင်သည်သွား၍၊ ဤအရပ်မှသည်တောင်မျက်နှာအရပ်၌ မင်း၏နားကိုထိုးဖောက်သီ၍၊ ဤအရပ်သို့ဆောင်ချေဆို၍ စေလွှတ်၏။ ထိုမြားသည်ကောင်းကင်ဖြင့်သွား၍ နဂါးကို ထိတ်လန့်စေတတ်သော ဂဠုန်ကဲ့သို့ပြု၍၊ ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ ဦးခေါင်းကိုဖြတ်အံ့၊ ရင်ကိုခွဲအံ့၊ ငါသည်မဟာဇမ္ဗူပတ်မင်း၏ တမန်တည်း၊ ငါ၏ရှေ့တူရှုမတည်လင့်၊ ဤသို့မြသေ့ကဲ့သို့ မြည်လျက်ပြေး၏။ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် မိုးသောက်ထအခါ ပြဿဒ်၏အထွဋ်၌ သည်းစွာသောအသံကိုကြား၍ ကြောက်ထိတ်လန့်သည်ဖြစ်၍၊ နေထွက်သောအခါ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်သို့သွား၍၊ မြတ်စွာဖုရားထံဝင်ရောက် ဆည်းကပ်လျှောက်ထားနေစဉ်ပင်တွင် မြားသည်ကျောင်းတော်သို့ နောက်ထပ်ရောက်လာပြီးလျှင် ဗိမ္ဗိသာရမင်းအား ထပ်မံမြှမ်းခြောက်ပြန်၏။ မင်းကြီးသည်အလွန်ကြောက်သဖြင့် ဘုန်းတော်ကြီးသော အရှင်ဖုရား၊ ရှင်ပင်ဖုရားသည် အကျွန်ုပ်၏ကိုးကွယ်ရာဖြစ်၏ဟု ဦးခေါင်းဖြင့်ဖုရားခြေတော်၌ ဆိုက်၍မှောက်ခုံဝပ်၏။ ထိုအခါလူတို့ကို အစဉ်သနားတော်မူသော မြတ်စွာဖုရားသည်တခုသောစက်ကို ဖန်ဆင်း၍၊ အိုမြတ်သောစက်၊ သင်သည်ငါ၏အာဏာတမန်တည်း၊သွား၍ ထိုမြားကိုပစ်ချေဟုစေလွှတ်တော်မူ၏။ မြားလည်းစက်၏ဒဏ်ကို မခံနိုင်ခြင်းကြောင့် ပြေးရလေ၏။ ဇမ္ဗူပတ်မင်းကတဖန် ပတ္တမြားခြေနင်းနှစ်ခုကိုလွှတ်ပြန်၏။ ခြေနင်းနှစ်ခုတို့သည် တရားသောဦးခေါင်းယိုသော အကုဋေသေပါးပျဉ်းယိုသော နဂါးမင်း၏အသွင်ကို ဖန်ဆင်း၍ငရဲမီးကဲ့သို့သော အခိုးအလျှံတို့ကိုလွှတ်လျက် ဗိမ္ဗိသာရမင်းယိုရာဖုရားကျောင်းတော်သို့ လာပြန်၏။ မြတ်စွာဖုရားသည် မင်းကြီး မကြောက်လင့်ဟု မိန့်တော်မူ၍ ဦးခေါင်းအသောင်းယိုသော၊ အသိန်းသော၊ အတောင်ယိုသော ကြီးစွာသော ဂဠုန်ကို ဖန်ဆင်း၍လွှတ်၏။ နဂါးတို့လည်း ပြင်းပြသော တန်ခိုးအရှိန်ကို မခံနိုင်၍ ပြေးကြရပြန်၏။ ဇမ္ဗူပတ်မင်းသည် ပြေးလာသော နဂါးတို့ကိုမြင်၍ အတောင်နှစ်ဖက်ပြတ်သော ငှက်ကဲ့သို့ ဖြစ်၍ပြင်းစွာ စိုးရိမ်ခြင်းဖြစ်၏။

မြတ်စွာဖုရားသည် ဇမ္ဗူပတ်မင်းကို ကြည့်တော်မူသော် အရဟတ္တဖိုလ်၏ ဥပနိဿယကိုမြင်၍ သိကြားမင်းကို ခေါ်တော်မူပြီးလျှင်၊ သိကြားမင်း သင်သည် သွား၍မင်းတကာတို့ကို အစိုးရသော ရာဇာဓိရာဇာက ခေါ်ချေစေသောကြောင့် လာသည်ဟု ဇမ္ဗူပတ်မင်းကို ခေါ်ချေဟု စေတော်မူ၍၊ သိကြားမင်းသည် ပဉ္စာလပြည်သို့သွား၍ အလုံးစုံသော ပြည်ကို ကိုယ်ရောင်ဖြင့် ထွန်းလင်းစေ၍၊ နန်းတွင်းသို့ဝင်၍၊ အမတ်တို့ရှေ့မှရပ်လျက် ဤသို့ခေါ်၏။ အိုဇမ္ဗူပတ်မင်း၊ သင်သည် ပဉ္စာလပြည်ကိုမှီ၍ အခိုင်အမာ မနေလင့်၊ မင်းတကာတို့ကို အစိုးရသော ရာဇာဓိရာဇာအား လက်ဆောင်ပဏ္ဏာကို အဘယ်ကြောင့် မဆက်လာသနည်း၊ အို တောင်သူမင်း၊ တော၌ သမင်ကဲ့သို့ ရာဇာဓိရာဇာ၏ အထံသို့ အဘယ်ကြောင့်မလာ သင်နေသနည်း၊ ယခုသင့်ကို ငါအပါခေါ်ရမည်၊ မနေသာဘူး၊ အဆောတလျင်လိုက်ခွဲဟုဆို၏။

ထိုစကားကို ကြားသော် ဇမ္ဗူပတိမင်းသည် တမန်တို့နှင့်လျော်စွာ ပြုအပ်သောဝတ်ကို မပြုပဲ ငါ့သို့သော မင်းကို စင်လျက် မဖွယ်မရာသောစကားကို ပြောရမည်လောဟု ဒေါသအမျက် ခြောင်းခြောင်းထွက်လျက် အဆိပ် နှစ်သောမြားကိုယူ၍ တမန်၏ နားကိုပစ်၏။ ထိုအခါ ရာဇာဓိရာဇာ၏ တမန်ဖြစ်သော သိကြားမင်းသည် တခု သော စက်ကိုဘန်ဆင်း၍ မြားကိုပစ်၏။ မြားလည်း သိကြားမင်း လွှတ်လိုက်သော စက်၏ငှက်ကိုမခံနိုင်၍ ပြေးရ ပြန်လေ၏။ ဤသို့အမျိုးမျိုးသောနည်းဖြင့် သိကြားမင်းသည် ဇမ္ဗူပတိမင်းအား ဖုရားရွှေတော်သို့ ရောက်အောင် ဆွဲငင်ခေါ်ယူ၏။ မြတ်စွာဖုရားလည်း၊ ဇမ္ဗူပတိမင်းလာရာ လမ်းခရီးအသီးသီး နေရာတို့၌ များမြောင်အံ့ဘွယ် သော အခမ်းအနားတို့ကို စီစဉ်လျက်ထား၏။ ကိုယ်တော်တိုင်လည်း ကြီးမားဆန်းကြယ်သော ဓိမာန်ကိုဘန်ဆင်း ၍ ထီးမြှူအောက်၌ ရတနာ ခုနစ်ပါးတို့ဖြင့် ပြီးသော ရာဇပလ္လင်ထက်၌၊ အထူးထူးသော အရောင်အဆင်းတို့ဖြင့် တောက်ပလျက် မြဟာမင်း၏ အရပ်ကဲ့သို့ ဘန်ဆင်း၍ နေတော်မူ၏။ အခြေအရံအပေါင်းတို့ကိုလည်း အံ့မခန်း အောင် ဘန်ဆင်း၍ထားတော်မူ၏။ ထိုသို့သော အခြင်းအရာတို့ကို ဇမ္ဗူပတိမင်း မြင်လတ်သော် ပျပ်နွဲ့ရိုကျိုး ရှိခိုး ၍ နောက်ဆုံး၌ ဖုရားသခင်၏ အဆုံးအမဩဝါဒကို ခံယူပြီးလျှင်၊ အခြေအရံ အသင်းအပင်းနှင့်တကွ ဇေတိကွ၊ ရဟန်းချည်း ဖြစ်လေကုန်၏။ မိဖုရားကြီးဖြစ်သော ကမ္ဘနဒေဝီသည်လည်း အမတ်တို့၏ မယားများနှင့် တကွ မိတ္တေတော် ဂေါတမီ ရဟန္တာမထံ၌ ရဟန်းပြု၍ ရဟန္တာမချည်း ဖြစ်ကြကုန်၏ဟု ပါယီ၏။

ထိုဖော်ပြပါ အကြောင်းအရာတို့ကို ပါဠိတော်ဆိုက်ပုံနှိပ်စာမျက်နှာ ၂၅ မျက်နှာခန့်၌ ပါယီရာ၊ သုတေ သီတို့ ခန့်မှန်း နှိုင်းယှဉ်ဝေဘန်နိုင်လောက်ရုံမျှသာ ဤနေရာ၌ စာမျက်နှာ အနည်းငယ်နှင့်အကျဉ်းချုံး၍ ပြထား ပါသည်။ ၎င်းတို့နှင့် သမန္တစက္ခု ဒီပနီကျမ်းနှင့် ဂုဏ္ဍဝိနိစ္ဆယကျမ်းတို့တွင် ပါယီသောအဆုံး အမြတ် အမြေတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လိုက်သော် လွန်စွာပင် ကွာခြားလျက်ရှိကြောင်းကို တွေ့မြင်ရပါလိမ့်မည်။ ကွာခြားပုံမှာ သမန္တနှင့် ဂုဏ္ဍတို့တွင် ဖြေဆိုဆုံးဖြတ်ချက်တို့သည်၊ ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာတို့ကို ခြုံငုံပြီးပြုလုပ်၍ ရေးသားထားသော ဖြေဆိုချက်များဖြစ်ကြသည်။ တထာဝဂဥဒါန ဒီပနီကျမ်းတွင် ပါယီသော ဝတ္ထုကိုလည်း ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာလာယီချက်အရ ထုတ်နုတ်စီရင် ရေးသားထားသည်ဟူ၍ဆို၏။ သို့သော် အကိုးအကား ပြုလုပ်ထားသော ကျမ်း၏အမည်တို့ကို ရေးထုတ်ဖော်ပြထားခြင်း မတွေ့ရချေ။ ရေးသားပြောဆိုချက်တို့မှာလည်း မဟာယာဉ်တန် တရစ်ဝါဒဆန်လှ၏။ ထို့ပြင် ပုံရွေးဆရာတော်နှင့် တောင်ခွင် သာသနာပိုင်ဆရာတော်တို့၏ ဖြေဆိုချက်များတွင် ဒီပယင်း ဆရာတော်၏ ပြောဆိုရေးသားချက်ကို စိုးစည်းမျှဖော်ထုတ် ရေးသားခြင်းမပြုခဲ့ချေ။ ထိုသို့မပြုခဲ့ခြင်း အကြောင်းသည်လည်း မည်သည့်အတွက်ကြောင့်ဟူ၍ စဉ်းစားသို့ရာလိုပေလိမ့်မည်။ အချို့ပညာရှိကြီးများ ယူဆ ချက်မှာ ထိုဇမ္ဗူပတိမင်း၏ ဝတ္ထုသည် ဇင်းမယ်မှ ပေါ်ထွက်လာသည်ဟုဆိုကြ၏။ သို့သော် ဇင်းမယ်သို့ ရှေးဗုဒ္ဓ ဘာသာကျမ်းဟောင်း စာပေတို့ကို စစ်ဆေးလေ့လာဆည်းပူးခဲ့သော ရှေးဟောင်း သုတေသနဆရာကြီး ဒေါက်တာ ဖီနိုးကမူ ထိုဝတ္ထုသည် ရှေးမကျလှ၊ ဇင်းမယ်သို့ မွန်တို့မှတဆင့်ရောက်လာကြသည်ဖြစ်သည်ဟုယူဆ၏။ ရန်ကုန်မြို့ ဘားနစ် ပိဋကတ်တိုက်တွင် မွန်ဘာသာဖြင့် သ္လပတ်ဇမ္ဗူပတိ (ဇမ္ဗူပတိချွတ်ခန်း ၎င်းသုတ်) နှင့် ဇမ္ဗူပတိသွယ် သမာန် (ဇမ္ဗူပတိသုတ် အမေးအဖြေ) ကျမ်းများရှိသည်ဟု မှတ်သားလိုက်ရ၏။ သ္လပတ်ဇမ္ဗူပတိ ကျမ်းကို သီလဝန္တထေရ် ပြုစုရေးသားသည်ဟုပါယီ၏။ သို့သော် ကျမ်း ပြုသောနှင့်သကရာဇ်ကား မပါမယ့်ချေ။ ယွန်းတို့ ပြည်၌ မွန်ပညာရှိများ ထင်ရှားလျက်ရှိကြောင်းကိုလည်း မှတ်သား လေ့လာလိုက်ရတူး၏။

ထိုပြင်တထာဝဂဥဒါန ဒီပနီကျမ်း၌ လာယီဖော်ပြချက်တို့သည် မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှားယုံစဉ် အခါက ဖြစ်ပျက်သော အကြောင်းအရာ အတ္ထုပ္ပတ္တိတို့ဖြစ်သဖြင့် ရာဇဝင် ဂန္ထဝင်တို့နှင့် ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင်ကြည့် သော် မကိုက်ညီသော အချက်အများပင် တွေ့ယုံရလေသည်။ တနည်းအားဖြင့်လည်း ခမည်းတော် သုဇ္ဈဒါနမင်း ကြီးသည် သားတော်ကလေး၏၊ ဇာတာကို မေးတော်မူသောအခါ၊ တရားရှစ်ယောက်သော ပုဏ္ဏား ပညာရှိတို့ တွင်၊ သုဘကာတို့သက် ထူးချွန်၍ အလွန်တတ်မြောက်သည်ဟု ချီးမွမ်းလောက်သောဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြသော ပုဏ္ဏား ခုနစ်ယောက်တို့သည်၊ လက်နှစ်ချောင်းကိုမြှောက်ထောင်ကာ၊ အရှင်ဘုရင်မင်းကြီး၏ သားတော်ကလေး သည် ထီးညွန့်နန်းလျာဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ ရာဇာဘိသိက်ကိုခံတော်မူ၍ လောကီစည်းစိမ်၌ စံတော်မူပါလျှင်စကြာ ရတနာဆိုက်၍ ထွန်းတောက်သော ဘုန်းဖြင့် လေးကျွန်းလုံးကို ပိုင်နင်းသော စကြာမင်းကြီးဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ယင်း သို့မဟုတ် ထီးနန်းစည်းစိမ်ကို မခင်ဘွယ်ပဲ တောရပ်သို့ ခိုဝင်ကာ ရသေ့ ရဟန်း ပြုလုပ်ပြီး၊ နတ်လူအများမှီခိုရာ မဟာအတုလသမ္မာ သမ္မုဒ္ဓ ဖုရားအစစ်ဖြစ်တော်မူပါလိမ့်မည်ဟု နှစ်လီနှစ်ခွသောစကားကို လျှောက်ထား သံတော် ဦး တင်ကြကုန်၏။ ၎င်းတို့အောက် အသက်အယူယ် အငယ်ဆုံးဖြစ်သော ကောဏ္ဍညအန္ဓယ် ပုဏ္ဏားငယ်သည် ကား လက္ခဏာတော်ကြီးငယ်တို့ကို ထောက်၍ “အရှင်မင်းမြတ် သားတော်ကလေးအတွက် တွေးတောချက် နှစ် လမ်းမထွက်ဘဲ ရဟန်းဖက် စိတ်ပါပြီးလျှင် အဝိဇ္ဇာတဏှာပုညဃဝဂ်တောင်မှ လွတ်အောင်ရုန်းနိုင်သော အသ ဒိသ အစစ်ဓမ္မရာဇ်ထွဋ်ထား ဖုရားဧကန်အမှန် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်ဟု လက်တချောင်းကို ထောင်မြှောက်၍တွက်ကိန်း အရ ပြောပြလျှောက်ထားလေသည်” ထိုလက္ခဏာတို့အပြင် သားတော်ကလေးမွေးဖွားသော အခါကာလသမယ သည် ဇမ္ဗူပတိမင်းကဲ့သို့သော စကြာဝတေးမင်း ဖြစ်ပေါ်သောအချိန်ကာလ သမယ မဟုတ်သေးကြောင်းကို ပုဏ္ဏားငယ်ကလေးသည် သိမြင်နိုင်သော အစွမ်းသတ္တိယုံပေလိမ့်မည်။ ရာဇဝင်အစောင်စောင်တို့မှလည်း ထိုခေတ် ထိုအခါက ထိုစကြာဝတေး မန္တာတ်မင်းမျိုး ပေါ်လွင်ထင်ရှားလျက်၊ ယိုသည်ဟူ၍လည်း မတွေ့ရချေ။

သို့သော် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်မြို့ရွာနေရာအနှံ့အပြား၌ ဖုရားရှင်ရုပ်ပွားတော်များကို မကိုင်သရဖူ ဆောင်း၍ မင်းမြှောက်တန်းဆာများ ဝတ်ဆင်လျက် ထုလုပ်ကိုးကွယ် ပူဇော်ကြခြင်းမှာ မနည်းလှပေ။ ထိုသို့ ကိုး ကွယ်ပူဇော်ကြခြင်းတို့သည် မည်သည့်အခါကာလ၊ မည်သည့်ဒေသမှ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို၊ သုတေသန အမြင်ဖြင့် စုံစမ်းရှာဖွေ၍ခေတ်အလိုက်အဆင့်အဆင့်အားဖြင့် စိစစ်လိုက်သောမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ နောက်ဆုံးမြန်မာ

မင်းတို့ခေတ် (ကုန်းဘောင်ခေတ်) အတွင်း၌ ယိုနေသော တန်းဆာဆောင်း ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားဆင်းတုတော်တို့ အနက် ထင်ရှားဆုံးသော ဆင်းတုတော်တို့မှာ၊ (၁) မန္တလေး မင်းတုန်းမင်းကြီး ကောင်းမှုတော် မဟာသကျမာရဇိန်၊ ကျောက်တော်ကြီးဆင်းတုတော်၊ (၂) အမရပူရမှို့၊ ပုဂံမင်းကောင်းမှုတော် တောင်သမန် ကျောက်တော်ကြီး ဆင်းတုတော်၊ (၃) ယခု မန္တလေးမြို့ယို၊ ဘကြီးတော်ဖုရား ကောင်းမှုတော် မဟာသကျသီဟ ဆင်းတုတော်၊ (၄) ယခု မန္တလေးမြို့ယို၊ ဘိုးတော်ဖုရား ကောင်းမှုတော် စန္ဒာမုနိဆင်းတုတော်၊ (၅) ဘိုးတော်ဖုရား လက် ထက်ရခိုင်ပြည်မှ ပင့်ဆောင်လာသော မဟာမုနိရုပ်ပွားဆင်းတုတော်၊ (၆) ရွှေဘိုမြို့၊ အလောင်းမင်းတရားကြီး ကောင်းမှုတော် ရွှေချက်သို့ ဖုရားအတွင်းယို ဆင်းတုတော်များဖြစ်ကြ၏။

(ပုံ ၄၄) မန္တလေးမြို့၊ မင်းတုန်းမင်းကြီး၏ ကောင်းမှုတော်ဖြစ်သော မဟာသကျမာရဇိန်ကျောက်တော် ကြီး ဆင်းတုတော်ကို သကရာဇ် ၁၂၂၇ ခုနှစ်တွင် မျက်နှာတော်ဖွင့်သည်။

(ပုံ ၄၅) အမရပူရမြို့၊ ပုဂံမင်းကောင်းမှုတော်ဖြစ်သော တောင်သမန် ကျောက်တော်ကြီး ဆင်းတုတော် ကို သကရာဇ် ၁၂၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထုလုပ်သည်။

(ပုံ ၄၆) ယခု မန္တလေးမြို့ယို၊ မဟာသကျသီဟ ရုပ်ပွားတော်ကို ဘကြီးတော်လက်ထက် အင်းဝမြို့၊ ရွှေနန်းတော်တွင်း၌ သကရာဇ် ၁၁၀၀ ခုနှစ်တွင် အရိမိတ္တေယျ ဖုရားရှင်အတိုင်းပမာဏ တော်ကိုယူ၍ သွန်း လုပ်တော်မူသည်ဟုဆိုသည်။

အရိမိတ္တေယျဘုရားရှင်အတိုင်း ပမာဏဆိုသည်မှာ အရိမိတ္တေယျဖုရားလောင်း ပုံတော်အတိုင်းဟုဆိုလို ဟန်တူသည်။ အရိမိတ္တေယျဖုရားလောင်းပုံတော်မှာ၊ ယေဘုယျအားဖြင့် နှစ်မျိုးနှစ်စားယှိတတ်သည်။ တမျိုးမှာ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏ ရိုးရိုးပုံတော်အတိုင်း သင်္ကန်းဝတ်ရုံလျက်ပါယိုသည်။ အခြားတမျိုးမှာ မကိုင်သရဖူ၊ မင်းဝတ်တန်းဆာ လက်ကောက် လက်ကျပ် အစုံအလင်ဝတ်ဆင်လျက်ပါသည်။ ထိုနှစ်မျိုးနှစ်စားအကြားအခြား တမျိုးယိုသေး၏။ ၎င်းတမျိုးမှာ လက်ကောက် လက်ကျပ် ခြေနင်းတို့မပါပဲ၊ သင်္ကန်းဝတ်ရုံလျက်လည်ရွှတန်းဆာ နားရွှောင်းမကိုင် သရဖူတို့ကို ဆင်မြန်းလျက်ပါယိုသည်။ ထိုတတိယအမျိုးအစားပုံတော်များသည် ဖုရားပုံတော် ဝဲလား၊ သို့တည်းမဟုတ် ဖုရားမလောင်း၏၊ ပုံတော်ဝဲလားဟု၊ သုတေသီဆရာကြီးတို့ ခွဲခြားဝေ ဘန်လျက် မပြောဆိုနိုင်ကြသေးချေ။ ၎င်းအကြောင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရှေ့တနေရာတွင် ဆက်လက်ထုတ်ဖော်ရေးသားပါဦးမည်။

(ပုံ ၄၇) စန္ဒာမုနိရုပ်ပွားတော်မှာ၊ ဘိုးတော်ဖုရားသည်၊ မင်းကွန်းဖုရားကြီးကို တည်တော်မူနေစဉ် သကရာဇ် ၁၁၆၄ ခုနှစ်တွင် မင်းကွန်းတဖက် နန်းတော်ကျွန်းစံနန်းတော်၌ သင်္ချိန် ငိဿာ တသောင်း တထောင် သုံးရာ မြောက်ဆယ်ရှစ် (၁၁,၃၆၈) ငိဿာတို့ဖြင့် စီရင်သွန်းလုပ်တော်မူသော ရုပ်ပွားတော်ဖြစ်လေသည်။ ယခု တည်ယိုရာနေရာသည်၊ မန္တလေးမြို့တည် နန်းတည် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး ယာယီစံမြန်းတော်မူသောနေရာ ဖြစ်ခဲ့ဘူးသည်။

(ပုံ ၄၈) မဟာမုနိရုပ်ရှင်တော်သည် ညောင်တီ ရခိုင်ပြည်ကို အစိုးရသော စန္ဒသုရိယမင်း လက်ထက် ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရားရှင် ရွှေမှောက်တွင် သွန်းလုပ်လျက် ညောင်တီပြည် ရခိုင်မင်းတို့ အဆက်ဆက် ကိုးကွယ်လာကြသော မြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်စား ရုပ်ပွားတော်ဖြစ်သည်ဟုဆိုကြ၏။ ၎င်းရုပ်ပွားတော်ကို မြန်မာမင်းတို့ ကိုးကွယ်လို၍ အနော်ရထာမင်း လက်ထက် တကြိမ်၊ အလောင်း စည်သူမင်း လက်ထက် တကြိမ်၊ ပုဂံမြို့သို့ ပင့်ဆောင်ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြသော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ချေ။ အမရပူရမြို့တည် ဘိုးတော်မင်း တရားလက်ထက် သားတော်ကြီး အိမ်ရှေ့ ဥပရာဇာကို စေလွှတ်၍၊ ရခိုင်ပြည်ကို လုပ်ကြံ သိမ်းပိုက်ရာမှ ပင့်ဆောင် လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ပင့်ဆောင်လာရာ မူလကပင် ထိုရုပ်ပွားတော်၌ မကိုင် သရဖူဆောင်း လျက်ပါသည် မပါသည်ကို သိနိုင်ရန်ခဲယဉ်းလေသည်။ သို့သော် ယခုယိုသောမကိုင်သရဖူ၊ နားပန်တော်စသည်တို့ မှာ ၁၂၄၆ ခုနှစ်တွင် သီပေါမင်းလက်ထက် ၁၂၄၅ ခုနှစ်၊ မီးလောင်ရာတွင် ပါသွားသောမကိုင်သရဖူ စသည်တို့အစား ပြန်လည်တပ်ဆင်ထားသော မကိုင်သရဖူများဖြစ်လေသည်။

(ပုံ ၄၉) ရွှေဘိုမြို့၊ အလောင်းမင်းတရားကြီး ရွှေချက်သို့အရပ်တွင် ရွှေချက်သို့စေတီကိုတည်၏။ ၎င်း လိုက်ဂူအတွင်းယို ဆင်းတုတော်တို့မှာလည်း ရွှေချက်သို့စေတီနှင့် တကာလတည်းကသွန်းလုပ်သောဆင်းတုတော် ဖြစ်၏။

ထိုသို့အားဖြင့် ပုံနံပါတ်(၄၄)မှ(၄၉)တွင်ဖော်ပြထားသော ပုံတော်တို့ကို ဇမ္ဗူပတိပုံတော်ဟု ခေါ်ဆို ကြ၏။ ထိုဇမ္ဗူပတိပုံတော်မျိုးတို့ကိုပင် “ရာဇာဓိရာဇ်” ပုံတော်ဖြစ်သည်ဟု ခေါ်ဆိုရေးမှတ်ကြ၏။ ၎င်းတို့ကို ထင်ရှားစေခြင်းငှါ၊ အထက်ပါပုံတော်များ နှစ်ကာလအပိုင်းအခြားမှာ မရှေးမနှောင်းလှ၍၊ သထုံမြို့နှင့် ယခုဗားအံ နယ်၊ ဖားကပ်ရွာ၊ ကော့ဝွန်းဂူထွင်တွေ့ယိုရသော ပုံတော်တို့ကို၊ (ပုံနံပါတ် ၅၀ နှင့် ၅၁) တို့တွင်ပြထား၏။ (ပုံ ၅၀) မှာ သထုံမြို့ တောင်ကြားကျောင်း၌တွေ့ယိုရ၍ သတ္တုဖြင့်သွန်းလုပ်သော မတ်ရပ်တော်ဖြစ်၏။ ၎င်းပုံသည် ထိုးအယားဆန်၍၊ ယခု ထိုးအယားနယ်၌သွန်းလုပ်သော ဇမ္ဗူပတိပုံတော်များနှင့်ဆင်ညီပုံတို့မှာတူလှ၏။ (ပုံ ၅၁) မှာဗားအံနယ်၊ ဖားကပ်ရွာ၊ ကော့ဝွန်းဂူမှရရှိသော အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော် တင်ပြင်ခွေကိုယ်တော်ဖြစ်၏။ ထို အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်ကလေးတို့ကို မရေမတွက်နိုင်လောက်အောင်ပင် မြောက်မြားစွာဂူနံရံတို့၌ ကပ်လျက်တွေ့ရ ၏။ ၎င်းတို့ကပ်ထားသောတနေရာ၌၊ ၎င်းတို့အောက်က မွန်ဘာသာဖြင့် ဆေးရေးစာနှင့် “ သကရာဇ် ၁၀၇၅ ခု၊ တပေါင်းလဆုတ် ၁၀ ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့၌....ဟူ၍ သဗ္ဗညုတ ၁၀၇ ဖါရော် ၁၁၊ ရာဇာဓိရာဇ် ၁၁၊ နိဗ္ဗာန် ၁၊ ပေါင်း ၁၂၀” လူအိန်းသည်ဟုရေးမှတ်လျက်ပါယီ၏။ ထိုစာတွင် “ရာဇာဓိရာဇ်” ဆိုသည် မှာ “ ရာဇာဓိရာဇ်ဖုရားသခင်ပုံတော် ၁ ” ဖြစ်၏။ တနည်းအားဖြင့် ယခုမျက်မှောက်ခေတ်ခေါ်ဝေါ်ရေးမှတ်ကြ သည့်အတိုင်းဆိုလျှင် “ ဇမ္ဗူပတိပုံတော် ၁ ” ဟုရေးမှတ်ရာ၏။

ထိုပြဆိုခဲ့ပြီးသောပုံတော်တို့တွင် ဆောင်းလျက်ပါယိုသော နဖူးသင်းကျစ်နှင့် မကိုဋ်သရဖူ၊ နားရွှေငင်း၊ နားကင်းပုံတို့မှာသေတုယူအားဖြင့် တဦးနှင့်တဦးမထူးခြားလှချေ။ သရဖူပုံတော်မှာ ယခုခေတ် စေတီဂူကျောင်း တန်ဆောင်းတို့တွင် အထွဋ်တင်သောဘုံအဆင့်ဆင့်နှင့် အထက်သို့ရှုံးသွားသော သံထီးပုံသဏ္ဌာန်အတိုင်းဖြစ်၏။ နားရွှေငင်းမှာဆတ်သဖူးပုံသဏ္ဌာန်ယှိ၏။ နားကင်းမှာယိုးဒယားပန်းခက်တို့ဖြင့် တဖက်တချက်လိပ်ပြာတောင် ကဲ့သို့ထောင်လျက်ယှိ၏။ ပခုံးထောက်နှင့် စလွယ်တိုလည်းပါ၏။ ရွှေတို ရွှေချက်သိုဆင်းတုတော်၌ (ပုံ ၄၉) စလွယ်အစား လည်ရွှေတန်းဆာပါသည်။ သထုံမှမတ်ရပ်တော်ပုံတော်တွင် (ပုံ ၅၀) မကိုဋ်သရဖူနားကင်းပါသည်။ နားပန်းမှာမထင်ရှားချေ။ သို့သော် လက်ကောက်လက်ကျပ်မှစ၍ မင်းဝတ်တန်းဆာအပြည့်အစုံပါ၏။ ခြေချင်း၊ ခြေနှင်းလည်းပါ၏။ သင်္ကန်းတော်တို့မှာ အခြားဝတ်စားတန်းဆာတို့ဖြင့်၎င်း၊ ရွှေပိန်းချထားခြင်းဖြင့်၎င်း၊ဖုံးလွှမ်း လျက်ယိုနေသဖြင့် အများအားဖြင့် အစွန်းအစတို့မှအပ အခြားနေရာများ၌ မထင်ရှားတော့ချေ။

ထိုသို့သောအဆင်းတန်းဆာတို့ ဝတ်ဆင်လျက်ပါယိုသော ဗုဒ္ဓ၏ရုပ်ပွားတော်ဆင်းတုတော်တို့ကို ဇမ္ဗူပတိ ကိုယ်တော်ဟု ခေါ်လေ့ခေါ်ထယ့်ကြ၏။ ထိုရုပ်ပွားပေါင်းများကို၊ မင်းမိဖုရားမှစ၍ လူဂုဏ်တန်ခိုးအား ကြေးအားတတ်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ယခု မျက်မှောက်ခေတ်တိုင် ထုလုပ်ကိုးကွယ်ပူဇော်ကြလေ့ယှိ၏။ အထက်ကဖော်ပြခဲ့သောခေတ်မှာကား ကုန်းဘောင်ခေတ်ဖြစ်၏။

ထိုကုန်းဘောင်ခေတ်မှရှေးအထက်ခေတ်တခေတ်သို့ တက်လိုက်သော် အင်းဝခေတ်သို့ရောက်၏။ အင်းဝ ခေတ်ကို ပဌမအင်းဝခေတ်၊ ဒုတိယအင်းဝခေတ်ဟူ၍ နှစ်ခေတ်ခွဲခြားလျက်ယှိ၏။ ပဌမအင်းဝခေတ်မှာသကရာဇ် ၇၂၆ ခုမှ ၉၅၅ ခုနှစ်အထိဖြစ်၏။ ဒုတိယအင်းဝခေတ်မှာ သကရာဇ် ၉၅၉ ခုမှ ၁၁၁၃ ခုနှစ်အထိဖြစ်၏။ ထိုခေတ်မှတဆင့် တက်လိုက်ပြန်သော် ပုဂံခေတ် နောက်ဆုံးဖြစ်သော မြင်းစိုင်း၊ မက္ခရာ၊ ပင်လယ်၊ ပင်းယ၊ စကိုင်း ခေတ်သို့ရောက်၏။ ထိုခေတ်တို့အတွင်း၌ ရှမ်းနှင့်မြန်မာတို့သည် ထွေးရာယွက်တင်ဖြစ်လျက် ထုလုပ် ကိုးကွယ်ကြသော ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားဆင်းတုတော်တို့၏ ပုံသဏ္ဌာန်တို့မှာလည်း ခေတ်အလိုက် ကွဲပြားခြားနားလျက် ယှိကြ၏။

အင်းဝခေတ်တွင် ပဌမ၊ ဒုတိယခွဲခြားဘဲ၊ တခေတ်တည်း ပူးပေါင်းလျက် ၎င်းခေတ်လောက်တွင် သွန်းလုပ်ကိုးကွယ်ပူဇော်ကြသည်ဟု ခန့်မှန်းရသောအချို့ ကြေးဆင်းတုတော်တို့၏ ပုံများကို အောက်တွင်ထည့် သွင်းဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

(ပုံ ၅၂ နှင့် ၅၃) မှာ ပုဂံပြတိုက်၌တွေ့ယိုရသောကြေးဆင်းတုတင်ပြင်အွေ့ ကိုယ်တော်တဆူ၏ရှေ့ဖက်၊ နောက်ဖက် (မျက်နှာဖက်၊ ကျောဖက်) တို့ကို ပြထားသောပုံများဖြစ်၏။ (ပုံ ၅၂) ၌ အလယ်ပုံမှာပြော့ပလ္လင် ပေါ်တွင် မင်းမြောက်တန်းဆာတို့ကိုဆင်မြန်း၍ မြေနစ်ဖက်ချိတ်လျက်၊ လက်တဖက်တင်တဖက်ချ၊ ရိုးရိုးဆင်းတု တော်များကဲ့သို့ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေတော်မူ၏။ သို့သော် ဆင်းတုတော်ရိုးရိုးကဲ့သို့မဟုတ်ပဲ အထက်တွင်ဖော်ပြ ခဲ့သောကုန်းဘောင်ခေတ် ဇမ္ဗူပတိဆင်းတုတော်များကဲ့သို့ တန်းဆာဆောင်းလျက်၊ လက်ကောက်၊ လည်ရွှေ၊ ဘယက်၊ နရတင်း၊ ဦးစိုက်၊ မကိုဋ် သရဖူတို့ဆင်ယင်လျက်ပါယှိ၏။ထိုပြင်၊ယင်း၌ဆင်မြန်းထားသော မကိုဋ်သရဖူ မှာကား ထူးခြားချက်ဘရပ်ယှိ၏။ ၎င်းထူးခြားချက်မှာ စေတီပုသိုးများ၌ တင်ထားသောထီး၏ ပုံသဏ္ဌာန်နှင့်မတူ ပဲ၊ နဖူးသင်းကျစ်တော်အထက်မှ စိန်တောင်များတတ်လျက်ယှိ၏။ သရဖူ၏အလယ်မတိုချက်မှ ဒုရင်ကဲ့သို့ ဥသျှောင်တော်တက်လျက် အထက်၌ထပ်ကာငှက်ပျောဖူးသဏ္ဌာန် အထွဋ်တင်ဆင်လျက်ထား၏။ ဆင်းတုတော် ၏နံတေးတဖက်တချက်က ပလ္လင်တော်အောက်ပိုင်းဘေးမှ အထက်သို့တက်လျက် ကြာရိုးနှင့်ကြာပွင့်ပေါ်တွင် ပဆစ်ခူးတုပ်လျက် လက်နှစ်ဖက်ကိုယွက်၍ရိုးရိုးနေဟန် ရဟန္တာနှစ်ဆူပါ၏။ ကျောဖက်ကလည်၍ ကြည့်လိုက် သော်သင်္ကန်းကိုလက်ဝဲတဖက်ပခုံးထက်၌ စံပယ်တင်ထားတော်မူသည်ကိုတွေ့ရသည်။

(ပုံ ၅၄) မှာ ပုဂံမြို့၊ ရွှေကွန်ချာဖုရားတန်တိုင်းအတွင်း ဖုရားပျက်တဆူမှရသော ကြေးဆင်းတုတော်ဖြစ်၏။

(ပုံ ၅၅) မှာ မန္တလေးမြို့၊ ဂူကြီးကုန်း၌တွေ့ယိုသောကြေးဆင်းတုတော်ဖြစ်၏။

(ပုံ ၅၆) မှာ ပြည်မြို့၊ မြို့လယ်ကင်းဖုရားမှကြေးဆင်းတုတော်ဖြစ်၏။

(ပုံ ၅၇) မှာ ဝဲခူးမြို့၊ မြို့ကလေးအနီးမှရသောကြေးဆင်းတုတော်ဖြစ်၏။

၎င်း(ပုံ ၅၄၊ ၅၅၊ ၅၆ နှင့် ၅၇) တို့တွင်ပြထားသောပုံတော်တို့မှာ အထက်ဖော်ပြပါ(ပုံ ၅၂ နှင့် ၅၃) တို့တွင်ပြထားသောပုံတို့နှင့်လိုရင်းအချက်ဖြစ်သောဆင်မြန်းထားသော မကိုဋ် သရဖူ နရတင်း လည်ရွှေတန်းဆာ တို့ပုံမှာခြားနားကွဲပြားခြင်းမယှိလှပဲ တစ်နစ်တည်းဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့်၎င်းတို့ကို တခေတ်တည်းထား၏။ထိုစံနစ် အတိုင်းအခြားပုံတော်များ၊ အများပင်ယိုသေး၏။ ၎င်းတို့အနက်အထက်၌ငါးမျိုးသာလျှင် နမူနာပုံစံအနေနှင့် ပြထား၏။ ၎င်းတို့ကိုလည်း ဇမ္ဗူပတိပုံတော်များဖြစ်သည်ဟု မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သူတော်စင်တို့ ခေါ်ဆိုမှတ်သားလျက်ယှိကြ၏။

ထိုမှတဆင့်အထက်သို့ တခေတ်တက်လိုက်ပြန်သော် ပုဂံနောက်ဆုံးပိုင်းခေတ်သို့ရောက်၏။ ပုဂံနောက်ဆုံး ပိုင်းခေတ်ဆိုသည်မှာ သကရာဇ် ၆၀၀ မှ ၇၀၀၊ ဥဗ္ဗနာမင်းလက်ထက်မှ စောမွန်နစ်လက်ထက်လောက်အတွင်း ကဖြစ်၏။(ပုံ ၅၀) တွင်ပြထားသောပုံမှာ၊ ပုဂံ၊ မင်းနံသုရွာအရှေ့မြောက် ကသပဖုရားတွင်တွေ့ရ၍၊ ယခု ပြတိုက်တွင်သိမ်းဆည်းပြသထားသောကျောက်ချပ်ဖြစ်၏။ထိုကျောက်ချပ်ပေါ်တွင်ထုလုပ်ထားသောပုံတို့မှာ ဗုဒ္ဓဝင် ဇာတ်ခန်းမှတန်းဖြစ်၍၊ အလယ်ကမတ်ရပ်တော်ပုံကြီးမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဖုရားသက်တော်ထင်ရှား ယိစဉ်အခါက တိတ္ထိတို့နှင့်တန်းခိုးပြိုင်ရာ၊ ယမကတန်ခိုးပြာဋိဟာပြပြီး တာဝတိံသာသို့ မယ်တော်မိနတ်သားအား တရားဟော၍ တက်သွားရာမှအပြန် သင်္ကဿနဂိုရ်ပြည်၌သက်ဆင်းရာတွင် ဖုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်၌ မကိုဋ်သရဖူဆောင်း၍ သက်ဝဲဖက်တွင် မြဟ္မာမင်းကထီးမိုးလျက်၊ လင်္ကျာဖက်တွင် သိကြားမင်းသည်တန်ခွန်ကိုင်လျက် ကောင်းကင်၌

ရပ်နေဟန်ပါယှိသည်။ ဖုရားခြေတော်ရင်း၌ ရှင်သာရိပုတ္တရာက ရှိခိုးနေဟန်လည်းပါယှိသည်။ ၎င်းပုံ၌မြတ်စွာ ဖုရား၏ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်တွင် မကိုဋ်သရဖူ ဆောင်းလျက်ပါယှိရာ၊ ထိုမကိုဋ်သရဖူဆောင်းတိုင်း ဇမ္ဗူပတိ ချွတ်ခန်းဟူ၍ပြောနိုင်ဖို့ရာကို၊ ဤနေရာ၌ ဆီလျော်တိုက်ဆိုင်ခြင်းမယှိချေ။ ထိုပုံတော်သည် သကရာဇ် ၆၀၀ လောက်ကပုံတော်ဖြစ်၏။

သကရာဇ် ၄၀၀ နှင့် ၅၀၀ ခုနှစ် (အေ၊ဒီ၊ ၁၁ ရာစုနှင့် ၁၂ ရာစု) အတွင်းလောက်က အန္တက္က ကျောက်ချပ်ကလေးများပေါ်တွင် ထုလုပ်ကိုးကွယ်ထားသော ဗုဒ္ဓဝင်အခန်းခန်းတို့ပါသော ကျောက်ချပ်ကလေး များကိုပုဂံနယ်နှင့်အခြား မြို့ရွာများတွင်တွေ့ယိုရသည်။ ၎င်းတို့အနက် အချို့ကျောက်ချပ်တို့တွင် အလယ်ပိုင်းက တန်းဆာဆောင်းလျက် ရုပ်ကြံဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်တဆူပါသည်။ ထိုရုပ်ပွားတော်သည် ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေတော် မူလျက်လက် တဖက်တင်တဖက်ချ ရိုးရိုးဗုဒ္ဓရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များကဲ့သို့ ဗေ၊ဗိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်အောင်တော် မူခန်းကိုပြသော ဗုဒ္ဓဝင်အခန်းတခန်းဖြစ်သည်။ ၎င်း၏နံဘေးတဖက်တချက်နှင့် အထက်ဖက်တွင်များသော အားဖြင့် မယ်တော်မာယာသားဖွားခန်းမှအစ မြတ်စွာဖုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံယူတော်မူခန်းအထိ၊ အချက်အခြာဖြစ် သောအခန်း ၄ ခန်း၊ ၇ ခန်း၊ ၁၅ ခန်းစသည်ဖြင့်ပါလျက်ယှိသည်။ အလယ်က ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်သည် အခြား ပုံများထက်ကြီးမားခွဲညားသည်။ ထိုသို့ပြထားသော ဗုဒ္ဓဝင်အခန်းခန်းတို့တွင် အလယ်အခန်းထည့်၍ အခန်းရှစ်ခန်း ပါသော အန္တက္ကကျောက်ချပ်တချပ်ကို သုတေသီတို့အတွက် (ပုံ ၅၉) တွင်ပြထားပါသည်။ ထိုပုံတွင်အထက်က ဇေ၊ပြီပြီသည့်အတိုင်း အလယ်ကဘက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေတော်မူသော ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်မှ နဖူးသင်းကျစ်တော်နှင့် မကိုဋ်သရဖူဆောင်းလျက်ပါသည်။ လည်ရွှေတန်းဆာလည်းဝတ်ဆင်လျက်ပါသည်။ နားပန်းပါသည်။ သို့သော် လက်ကောက်လက်ကျပ်၊ ခြေနှင်းတို့မပါပဲ လင်္ကျာဖက်ပခုံးကိုလှုပ်လျက် သင်္ကန်းကိုလက်ဝဲဖက် ပခုံးပေါ်တွင် စံပယ်ဘင်လျက်ပါသည်။ထိုပုံ၌လည်းမကိုဋ်သရဖူမှစ၍အခြားမင်းဝတ်တန်းဆာများ ဝတ်ဆင်လျက်ပါသည့်အတွက် ဇမ္ဗူပတိချွတ်ခန်းကိုရည်မှန်းလျက် ထုထွင်းကိုးကွယ်ပူဇော်ထားသည်ဟု ယူဆပြန်လျှင်လည်း မှားယွင်းလိမ့်မည် ဟုသင်မိပါသည်။ ထင်မိပုံမှာ၊ ၎င်းပုံတော်၏ဘေးပတ်လည်၌ပြထားသော ပုံတော်များသည် ဗုဒ္ဓဝင်ဇာတ်ခန်းမှ ထုတ်ယူပြထားသော ပုံတော်များဖြစ်သည်များကြောင့်တကြောင်း၊ ထို့ပြင်ပုံတော်များ၏ နံဘေးတဖက်တချက်ကပ် လျက် ပခုံးထက်အထက်ပိုင်းနားလောက်တွင် သေးသေးနှစ်နှစ် ထုလုပ်ထားသော မှီခိုမှုမှားပုံကလေးများသည် မာရ်နတ်သားနှင့် ၎င်း၏စစ်သည်တော်တို့၏ ပုံများဖြစ်၍တကြောင်း။ ထိုင်နေတော်မူသောအောက်က ကြာပလ္လင် ခံလျက်ယှိပြီး အထက်ကဗေ၊ဗိပင်အတိုင်းအောက်အလက်များ ပါယှိသည်များကြောင့်တကြောင်း၊ထို့ပြင်အလောင်း ဇောက်၏ လက်နေလက်သားပုံတော်များကိုထောက်၍ ဖုရားဖြစ်မည်ဆဲဆဲ ဖုရားမဖြစ်မီအခိုက်အတန့်ကလေးတွင် မာရ်နတ်နှင့် ၎င်း၏စစ်သည်တော်များကို၊ ကုသိုလ်စစ်ဖြင့်တုန်းလှန်ဖြိုခွင်းရန် မဟာပထဝီမြေကြီးကို၊ တိုင်တည် နေဟန်ဖြစ်သည်များကြောင့်၊ ဤနေရာ၌ဇမ္ဗူပတိချွတ်ခန်းကိုပြခြင်းမဟုတ်ပဲ ဗေ၊ဗိပင်နှင့် ရွှေပလ္လင်အောင်တော်မူ ခန်းကိုပြသောအခန်းဖြစ်သည်။ ၎င်းနှင့်ဆက်၍အခြား တခန်းပါယှိသေး၏။ ထိုအခန်းမှာ ဖုရားဖြစ်ပြီးနောက် မာရ်နတ်သား၏သမီးများသည်၊ ဖုရားရှင်ထံလာရောက်၍၊ မိန်းမတို့မာယာအမျိုးမျိုးတို့ကိုပြလျက်၊ ဖုရားရှင် အား ဖြားယောင်းသောအခန်းဖြစ်သည်။ ထိုအခန်းကိုမည်သည့်နည်းဖြင့် သိနိုင်ပါသနည်းဟုဆိုပါမူ၊ ယခု ဆွေးနွေးဝေဘန်လျက်ယှိသော ဓါတ်ပုံနံပါတ် (၁၆) အောက်နခမ်းလင်္ကျာဖက်နှင့် လက်ဝဲဖက်အစွန်းတို့ တွင်၊ တဖက်လျှင် မိန်းမရုပ်နှစ်ရုပ်၊ ပေါင်းလေးရုပ်မတ်တပ်ရပ်၍ ရင်သားများထင်ရှားပေါ်ထင်စေလျက် ကနေ ဟန်ကိုမြင်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ ထိုကလျက်နေသောပုံတို့သည် မာရ်နတ်သား၏ သမီးတော်များ ဖုရားရှင်အား အမျိုးမျိုးသောနည်းဖြင့် ဖြားယောင်းနေဟန်ဖြစ်သည်။ ပါဠိတော်လာသည့်အတိုင်း မာရ်နတ်သား၏ သမီးတော် များမှာ၊ တဏှာ၊ အာရတိ၊ ရာဂ၊ဟူ၍သမီးသုံးယောက်ဖြစ်၏။ပြထားသောပုံ၌ အစွန်းတဖက်တွင်နှစ်ယောက်ဖြစ် နေသဖြင့် သမီးသုံးယောက်အစား အစွန်းနှစ်ဖက်တွင် လေးယောက်ဖြစ်နေ၏။ သို့သော် ဤနေရာ၌ပုံထုလုပ်သူ က တဖက်နှင့် တဖက်၌တို့မျှစေခြင်းငှါ တဖက်လျှင်နှစ်ပုံထုလုပ် ထည့်သွင်းထားဟန်တူ၏။ တနည်းအားဖြင့် လည်း မာရ်နတ်သား၏ သမီးများ၏အရေအတွက်မှာ သုံးယောက်မကများပြားလှ၏။ ၎င်းတို့ကို အမြွက်မျှဖြင့် သာလျှင်ပြလို၍ ထင်ရှားသောသုံးဦးကို အမည်နာမတို့နှင့် ထုတ်ဖော်ရေးသားခြင်းဖြစ်သည်။

အလယ်ပုံသည် မကိုဋ်သရဖူဆောင်းလျက် ပုံတခုတည်းပင်ဖြစ်သော်လည်း အခန်းနှစ်ခန်းပါယှိ၏။ တခန်း မှာအလောင်းတော်သည် ဖုရားဖြစ်မည်ဆဲဆဲ မာရ်နတ်နှင့် ၎င်းစစ်သည်တော်များအား ဖြိုခွင်းနေသောအခန်းဖြစ် သည်။ အခြားတခန်းမှာဖုရားဖြစ်ပြီးနောက်၊ မာရ်နတ်သား၏ သမီးများ ဖုရားရှင်အား ဖြားယောင်းနေသော အခန်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ဖုရားရှင်၏ပုံတော်မှာ အခြားပုံတော်များနှင့်မတူ၊ ရိုးရိုးမဟုတ်ပဲ အလောင်းတော် ဘဝ၌လည်း မကိုဋ်သရဖူဆောင်းလျက်ပါသည်။ ဖုရားဖြစ်ပြီးနောက်၌လည်း မကိုဋ်သရဖူဆောင်းလျက်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မာရ်နတ်သား၏သမီးများသည် ဖုရားရှင်ထံလာရောက် ဖြားယောင်းသည်ဆိုသော စကားတို့မှာမူနှစ် မူကဲ့လျက်ယှိ၏။ ပါဠိအဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ကိုအရင်းခံ၍ မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားပြုစုစီရင်သောမာလာလင်္ကာ ရဝတ္ထုနှင့် အခြားဝတ္ထုတို့တွင်ပါသည့်အတိုင်းဆိုလျှင် မာရ်နတ်သား၏သမီးတော်များသည် အလောင်းတော် ဖုရားဖြစ်ပြီးသည့်နောက်မှ ဖုရားရှင်ထံသို့ လာရောက်ကြသည်ဟုဆို၏။ ၎င်းအတိုင်းလည်း ဓမ္မစေတီမင်း၏ ဝဲခူး အဇပါလမွန်ကျောက်စာတွင်ပါယှိ၏။ သို့သော် သက္ကဋဘာသာဖြင့်ရေးသားသော “သီရိလင်္ကာတိတ္ထာရ” ကျမ်း၌မူကား မာရ်နတ်သားသည် မိမိ၏အလုံးအရင်းဖြစ်သော စစ်သည်တော်များနှင့် အလောင်းတော်အား ဖြိုဖျက်ရန်မတတ်နိုင်သည်ဟိုသော်၊ နှလုံးစိတ်ဝမ်းကွဲမျှအလွန်မချမ်းသာလှ၍၊ မိမိသမီးတို့ကိုခေါ်၍ “သင်တို့သည် ဗေ၊ဗိပထုတိုင်သို့သွား၍ သိဒ္ဓတ်မင်းသား၏သရာဝ၊ ဝိတရာဂ၏အဖြစ်ကိုသိရအောင် အစွမ်းကုန် ဖြားယောင်းခြင်း ကိုပြုကြရမည်” ဟုပြောလေ၏။ မာရ်နတ်သမီးတို့သည် အဖ၏စကားကို ကြားရသည်နှင့်တပြိုင်နက်၊ ဖုရား

လောင်းထံသို့လာကုန်၍၊ သုံးဆယ့်နှစ်ပါးသော မိန်းမတို့မာယာကိုပြုကြကုန်၏။ ထိုသို့ပင်ပြုကြသော်လည်း ဖုရားလောင်း၌တုန်လှုပ်ခြင်းမယ့်ကြောင်းကို သိကြကုန်သဖြင့် ပြန်ကြကုန်၏။

ထိုအပြင် ဖုရား၏နံဘေးကပ်လျက် တဖက်တချက်တွင်ရပ်တော်မူဆင်းတုနှစ်ဆူပါ၏။ ထိုဆင်းတုတော်တို့သည် ရိုးရိုးအတိုင်း အဝှံသာဝကနှစ်ပါး၊ ရှင်သာရိပုတ္တရာနှင့် ရှင်မောဂ္ဂလာန်တို့၏ပုံများမဟုတ်။ မဟာယာဉ်ဂိုဏ်း၏အယူဝံဒအရ ဖုရားလောင်းနှစ်ပါး၏ ဆင်းတုတော်များဖြစ်ကြ၏။ များသောအားဖြင့် ထိုဆင်းတုတော်တို့သည် ဖုရားလောင်းလောကနာထနှင့် ဖုရားလောင်း အရိမိတ္တေယျပုံတော်များဖြစ်ကြ၏။ ဖုရားလောင်း လောကနာထနှင့် ဘုရားလောင်း မဉ္ဇူသီရိတို့၏ပုံတော်များလည်းဖြစ်နိုင်၏။မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ထိုပုံတော်တို့ကိုထောက်၍ မြန်မာပြည်၌ဝါဒကွဲများယှိကြောင်းကားထင်ရှား၏။ ထိုဝါဒကွဲခြင်းမှာ ပုဂံ၌သိသိသာသာ၊ အေ၊ဒီ၊၁၁ ရာစုနှစ်လောက်တွင် ထင်ရှားလျက်ရှိ၏။ သရေခေတ္တရာ၌မူကား၊ အေ၊ဒီ၊ ၇ ရာစုနှင့် ၈ ရာစုနှစ်လောက်က စတင်ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟုဆိုနိုင်၏။ ရခိုင်ပြည်၌လည်း ၎င်းရာစုနှစ်လောက်၌ပင်ဖြစ်တန်ရာ၏။ သထုံနယ်ပယ်တဝိုက်မှာလည်း ထိုနည်းတူပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များကို မကုန်သရဖုဆောင်း၍ ထုလုပ်ကိုးကွယ်ကြခြင်းသည် အိန္ဒိယပြည်၊ ဘင်းဂေါ(လ်)၊ ဘီဟားနယ်တို့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ပါလမင်းတို့လက်ထက်၌ ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့မြင်ရ၏။ ခုနှစ်ကာလအပိုင်းအခြားကား၊ အေ၊ဒီ၊ ၈ ရာစုနှစ်မှ ၁၂ ရာစုနှစ်အတွင်းလောက်ဖြစ်၏။ ထိုအခါကာလအတွင်းမှာပင် ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် ဟိန္ဒူဝါဒတို့သည် ရောထွေးယှက်တင်လျက်၊ ဗုဒ္ဓဝါဒအတွင်းသို့ ဟိန္ဒူတန်တရပ်ဝါဒများရောက်ရှိနေသည်။ ဘာသာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ထိုအခါက ရုပ်ဝါဒအမျိုးမျိုးပြုပြီး လူတို့၏စိတ်ဓါတ်ကို ဆွဲငင်သွေးဆောင်လျက်ရှိသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာမဟာယာဉ်ဂိုဏ်းတွင် ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်များ၌ပင် မကုန်သရဖု၊ နရုတင်း၊ လည်နွဲ့တန်းဆာများဆင်မြန်းလျက်တွေ့ရသည်။ ထိုခေတ်ကာလမတိုင်မီက ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များ၌၊ ဤကဲ့သို့ဆင်မြန်းခြင်းကို အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွင်း၌ မတွေ့ရဘူးကြောင်း သုတေသန ဆရာကြီးများက ထွက်ဆိုကြ၏။

ထိုကဲ့သို့ ဆင်မြန်းထားသော ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားဆင်းတုတော်တို့အနက် မြန်မာပြည်၌ တွေ့ယိုရသော ဆင်းတုတော်တို့တွင် ရှေးအကျဆုံးဟုယူဆရသော ဆင်းတုတော်မှာ၊ ပုဂံပြည် အနော်ရထာမင်းခေတ်၊ အေ၊ဒီ၊ ၁၁ ရာစုနှစ်လောက်က၊ ထိုမင်းသားတော် ပုဂံမြို့ စောလူးမင်းတည်တော်မူသော ပုထိုးသားများ စေတီလိုက်ဂူအတွင်းမှ ရသော ကြေးဆင်းတုတော်ကလေးတချို့ဖြစ်၏။ ထိုဆင်းတုတော်၌ ဆင်မြန်းထားသော ဝတ်စား တန်းဆာတို့မှာ မဏိတော်မှအစ အောက်အားသိဆိုလျှင် (၁) မကိုဋ်စိန်တောင်၊ (၂) နားကင်းနားကပ်၊ (၃) လည်နွဲ့တန်းဆာ၊ (၄) သင်္ကန်းတော်များဖြစ်၏။ ဆင်းတုတော်သည် ခြေနှစ်ဖက်ချိန်လျက် ခြေဖွားတော်များကို ဝေါ်၍ လက်တဖက်တင် တဖက်ချ၊ ဘူမိဖုသနမုဒြ ခေါ် မြေကြီးကိုလက်ညှိုးညွှန်လျက်၊ ကြာပလွှင်ပေါ်တွင် တင်ပလွှင်ခွေထိုင်နေဟန်ဖြစ်သည်။ ထိုခြေနှစ်ဘက်ချိတ်လျက်ခြေဖွားတော်များကို ဝေါ်၍ထိုင်နေဟန်ကို ဗြာသနဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။ ဗြာသန = ဗြ + အာသန၊ ဗြ = ဝရဇိန်လက်နက်ပုံတော်ကလေးကို၊ ကြာပလွှင်ထက် သင်္ကန်းစွန်းအောက်တွင် တွေ့မြင်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ သင်္ကန်းတော်မှာပါးလျှပ်လှသဖြင့် ကိုယ်လုံးတော်ပေါ်၌ မထင်ရှားလှသော်လည်း သင်္ကန်းအနားစွန်းခေါက်ရိုး ခေါက်လုံးတို့ ထင်ပေါ်လျက်ရှိသည် (ပုံ ၆၀)။ မကိုဋ်တော်ကို အရှေ့ဖက်က နဖူးတော်ကိုကပ်လျက် အနောက်ကျောဖက်က မဏိတော်ကိုပတ်၍ ဆိုင်းထားလျက်ရှိသည်။ မဏိတော်၌ဆံပင်များနှင့် ကြားဖူးသဏ္ဌာန် ဥက္ကိဿပုံတော်တို့ကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်သည် (ပုံ ၆၁)။ မြတ်စွာဖုရား သမက တန်ခိုးပြာဋိဟာဠိသောအခန်း၌လည်း၊ ဖုရားပုံတော်များ၌ မကိုဋ်သရဖုဆောင်း၍ပါခြင်းကိုတွေ့ရ၏ (ပုံ ၆၂)။ ဗညဝဂ္ဂီတို့ကို တရားဦးဟောခန်း၌၎င်း (ပုံ ၆၃)။ နာဠာဂီရိဆင်ချွတ်ခန်း၌၎င်း (ပုံ ၆၄) အထက်ကတနေရာတွင် ဝေါ်ပြဲခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း မြတ်စွာဖုရား တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ သင်္ကဿနဂီရိပြည်သို့ ဆင်းတော်မူခန်း၌၎င်း (ပုံ ၅၀)။ ဤကဲ့သို့မြတ်စွာဖုရား၏ တန်ခိုးအာနုဘော်တို့ကိုပြသော အထူးထူးအပြားပြားသော အခန်းခန်းတို့၌ မြတ်စွာဖုရား၏ ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်တို့တွင် မကိုဋ်သရဖု ဆောင်းလျက် ပြထားခြင်းတို့ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့်ဖုရားပုံတော်တို့တွင် မကိုဋ်သရဖုဆောင်းလျက် တွေ့တိုင်းဇမ္ဗူပတ်မင်းကိုချွတ်ခြင်း အကြောင်းပြု၍ထုလုပ်ထားခြင်းကြောင့် ဇမ္ဗူပတ်ကိုယ်တော်ဟူ၍ တထပ်ကျမယူဆသင့်မမှတ်ထိုက်ကြောင်း သတိပေးနှိုးဆော်အပ်ပါသည်။ ဇမ္ဗူပတ်ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်သည်၊ ဤကဲ့သို့သောတန်ခိုးပြခန်းတို့တွင် အခန်းတခန်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ သို့သော် ပါဠိတော်မှ လာသောကျမ်းကြီးကျမ်းခိုင်တို့တွင် မတွေ့ရသေးချေ။ သက္ကဋဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသော ဗုဒ္ဓဝင်ကျမ်းတို့မှ လာကြောင်းကိုလည်း အမြဲကဲမျှမတွေ့ရသေးချေ။

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ဖုရားရုပ်ပွားတော်တို့မှအပ၊ မကိုဋ်သရဖုဆောင်း၍ မင်းမြှောက်တန်းဆာများ ဆင်မြန်းလျက်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ ထုလုပ်ကိုးကွယ်ပူဇော်ကြသော ဆင်းတုရုပ်တုတော်တို့ တမျိုးရှိသေး၏။ ၎င်းတို့မှာကား ဖုရားလောင်းရုပ်ပွားတော်များဖြစ်၏။

မဟာယာဉ်ဂိုဏ်းကျမ်းများ အလိုအားဖြင့် ဖုရားလောင်းပေါင်းများစွာရှိ၏။ ကျွန်ုပ်တို့သိရသမျှမှာ၊ အရိမိတ္တေယျနှင့် လောကနာထဘုရားလောင်းနှစ်ပါးတို့သည် မြန်မာပြည်၌ အထင်ရှားဆုံးသောဖုရားလောင်းများ ဖြစ်ကြ၏။ အထင်ရှားဆုံးဟုဆိုရငြားသော်လည်း၊ ယခုမျက်မှောက်ခေတ်ကို အဆုံးထား၍၊ ကုန်းဘောင်ခေတ်ကို အစပြုလျက် ထိုကာလအတောအတွင်း ဖုရားလောင်းအရိမိတ္တေယျမှအပ၊ ဖုရားလောင်း လောကနာထအဝင် အပေါ်ဖြစ်သော အခြားဖုရားလောင်းတို့သည် ကွယ်လျောက်တိမ်မြုပ်လျက်ရှိလေပြီ။ အရိမိတ္တေယျဖုရားလောင်းသည်ပင် လောကဉ္စ နောက်ပွင့်တော်မူမည့် ဖုရားအဖြစ်နှင့် ယခုတုသိတာနတ်ပြည်၌ စံမြန်းလျက် ရှိကြောင်းကိုသာလျှင်အသိအမှတ်ပြုကြ၏။ ၎င်းနှင့်သက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာအတ္ထုပ္ပတ္တိတို့သည်ကား အမှတ်မထင်ယုံခဲ့လေပြီ။ ၎င်းတို့ကိုအနည်းငယ် ထုတ်ဖော်ရေးသားရှင်းပြလိုသဖြင့်၊ အရိမိတ္တေယျဖုရားလောင်း၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို

မဟာယာဉ်ကျမ်း အဖွင့်များမှကောက်နုတ်၍ အောက်တွင်ရေးသားထည့်သွင်းလိုက်ပါသည်။ မဟာယာဉ်ကျမ်းဆိုသည်မှာ ထိုဖုရားလောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာပြည်၌ စိုးစည်းမျှမတွေ့ရသေးချေ။တွေ့ရသည်များမှာ ရှေးကာကြွင်းကျန်ရစ်၍ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှရှာဖွေရဆောင်းရယိုထားသောရုပ်တုဆင်းတုတော်များသာဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကိုသာကောအထောက်အထားပြုလုပ်လျက်၊ သက္ကဋဘာသာဖြင့် ရေးထားသောမဟာယာဉ်ကျမ်းအဖွင့်များတွင် ပါယိသောအချက်များနှင့် တိုက်ဆိုင်ညှိနှိုင်းပြီးလျှင် ထုတ်ဖော်ရေးသားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကျမ်းများ၏အလိုအားဖြင့် သက္ကမုနိဂေါတမမြတ်စွာဖုရား သက်တော်သင်ရှားရှိစဉ်အခါက တုသိတာနတ်ပြည်၌ အရိမိတ္တေယျအလောင်းတော်နတ်သားကိုတွေ့၍၊ ၎င်းအလောင်းတော်နတ်သားအား ဖုရားအဖြစ်ဆက်လက်ခံယူရန် ခန့်အပ်ထားခဲ့ခြင်း၊ ထိုအချိန်ကာလမှစ၍ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည် ဗုဒ္ဓိပေါက်တန်ခိုးနှင့် တုသိတာနတ်ပြည်သို့တက်၍ ထိုအလောင်းတော်နတ်သား၏ အဆုံးအမဩဝါဒကို ခံယူကြခြင်းဖြစ်၏။ ဂေါတမမြတ်စွာဖုရားပရိနိဗ္ဗာန်ဖံယူတော်မူပြီးသည့်နောက်၊ နှစ်ပေါင်းတထောင်ကျော်တွင် အသက်အမည်ယိုသော ရဟန္တာတပါးသည် တုသိတာနတ်ပြည်သို့တက်၍ အလောင်းတော် အရိမိတ္တေယျထံမှ မဟာယာဉ် တန္တရပ်ဝါဒနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်နည်းနာ နိဿယတို့ကို ခံယူရယူခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ ထိုအခြင်းအရာသည် ခရစ်တော်နှစ် ၆ ရာစုနှစ်အတွင်းလောက်က ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အချို့ကအရိမိတ္တေယျအလောင်းတော်သည် တန္တရပ်ဝါဒကို စတင်တည်ထောင်သည်ဟူ၍ယူဆကြ၏။

ဖုရားလောင်းဆိုသည်မှာလည်း များစွာယိုရကား၊ ဝေရဝါဒအလိုအားဖြင့် အရိမိတ္တေယျဖုရားလောင်းတပါးကိုသာလျှင်အသိအမှတ်ပြုကြ၏။ ထိုဖုရားလောင်း၏ ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များကို သိဟိဋ်ပြည်၊ မြန်မာပြည်၊ ယိုးဒယားပြည်တို့၌တွေ့ရ၏။တရပ်ပြည်နှင့်အိန္ဒိယပြည်တို့၌ မြောက်မြားစွာတွေ့မြင်ရ၏။ တိဘက်နိုင်ငံ၌ ထိုဘုရားလောင်းကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား တဆူအနေနှင့်လည်းကိုးကွယ်တတ်ကြ၏။ ၎င်းကိုမြန်မာပြည်၌၊ ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာ၌ ပွင့်ပြီးပွင့်ဆဲဖြစ်သောဖုရားငါးဆူတို့တွင် တဆူအဝင်အပါအနေနှင့်ကိုးကွယ်ပူဇော်ကြ၏။

ထိုဖုရားလောင်း၏ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်တို့မှာ ရုပ်တော်မူလည်းရှိ၏၊ တင်ပလွှင်ခွေကိုယ်တော်လည်းရှိ၏။ သင်္ကန်းရုံလျက်လည်း တွေ့ယိုရ၏။ ဖုရားလောင်းအဖြစ်နှင့် မကိုဋ်သရဖုဆောင်း၍ မင်းမြှောက်တန်းဆာတို့ဝတ်ဆင်လျက်လည်းထုလုပ်ကိုးကွယ်ကြ၏။ ဖုရားလောင်းလောကနာထနှင့်တွဲ၍ ဂေါတမမြတ်စွာဖုရားပုံတော်ကို အလယ်ထားပြီးလျှင် လက်ဝဲလက်ျာရံလျက်လည်း ထုလုပ်ကိုးကွယ်ကြ၏။

မြန်မာပြည်တွင် ထိုဖုရားလောင်းပုံတော်သည် မည်ကဲ့သို့ထင်ရှားခဲ့ကြောင်း မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်လာစကားအရပြောရလျှင်၊ သရေခေတ္တရာပြည်၊ သုပညာနဂရဆိန္နမင်းလက်ထက်၊ ကမ်းယံပြည်သောင်းကျန်းလေသည်ကို စစ်အင်္ဂါလေးပါးနှင့်တကွ၊ လုပ်ကြံတော်မူမည်ဟူ၍ချီတော်မူလေ၏။ ကမ်းယံပြည်ကိုအောင်တော်မူလျှင်၊ ထိုပြည်တွင် မဇ္ဈိမပူရိသအတောင်နှင့်ရှစ်ဆယ့်ရှစ်တောင်ရှိသော ရွှေဆင်းတုဖုရားကိုမြင်တော်မူလေသော်၊ ဖုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်ကိုဖူးတွေ့ရသကဲ့သို့ အလွန်သဒ္ဓါတော်မူသည်ဖြစ်၍၊ ညွှန်နက်မပြတ်ဝတ်ပြုတော်မူ၏။ ထိုသို့ရွှေဝိဿာကုဇေဆယ်ရာမက သော၊ အရိမိတ္တေယျ ဖုရား ရှင် နှင့် သဏ္ဌာန် တော် တူသော ရုပ်တုတော်နှိုက် သုံး နှစ် တိုင် ခွါ၍ မသွားရကသောအားဖြင့်နေတော်မူ၏။ မှူးတော်မတ်တော်တို့လည်း၊ ဘုန်းတော်ကြီးသောအရှင်၊ ဆင်မြင်းဗိုလ်ပါညောင်သောကြာဗြီ၊ နေပြည်တော်သို့ အလျင်ပြန်တော်မူလော့ဟု နားတော်လျှောက်ကြလေ၏။ မင်းကြီးလည်း ဤသို့ မိန့်တော်မူ၏။ ငါသည် ဤဖုရားရှင် ရုပ်တုတော်ကို ခွါ၍ သွားအံ့သောငှါ မတတ်နိုင်၊ ဤဖုရားရှင်ရုပ်တုတော်ကို ရတနာဖောင် ကြီးစွာစီရင်၍ ဖေါင်ထက်တင်ပြီးသော်၊ နဂါးရစ်တောင်ကို လှည့်၍မဟာသမုဒ္ဒရာဖြင့် သရေခေတ္တရာ နေပြည်တော်သို့ ဆောင်ယူမည်ဟူ၍ မိန့်တော်မူ၏။ အမတ် ဗိုလ်ပါတို့လည်း၊ မင်းကြီးသည် မမြစ်နိုင်ရာသော အကြံကိုကြံဘိသည်၊ ဤသို့ ကြံတော်မူသည့် ယိုသော်၊ ငါတို့ သားမယား မင်းကြီးသည် မမြစ်နိုင်ရာသော အကြံကိုကြံဘိသည်၊ ဤသို့ ကြံတော်မူသည့် ယိုသော်၊ ငါတို့ သားမယားတို့ကို မတွေ့မမြင်ရပြီဟူ၍ နှလုံးမကြည်ယိုကြ၏။ အမတ် ဗိုလ်ပါတို့လည်း၊ တိုင်ပင်ကြ၍၊ ဖုရားရှင် ရုပ်တုတော်အောက်၌ဥမင်တူးလေ၏။ ရုပ်တုတော်သည်လည်း ရှေ့အတိသွန်းသည်ဖြစ်၍ လေးသောကြောင့်လည်းတော်မူလေ၏။ မင်းကြီးလည်းဖုရားရှင်ရုပ်တုတော်လည်း သည်ကိုမြင်တော်မူလျှင်၊ အမတ်တို့အဘယ်ကြောင့်ဖုရားရှင်ရုပ်တုတော်လည်းဘိသနည်းဟုမေးတော်မူလေ၏။ အမတ်ဗိုလ်ပါတို့လည်း၊ ဆရာတော်ဖုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူသည်ဟုနားတော်လျှောက်ပေ၏။ မင်းကြီးလည်းထိုစကားကိုကြားတော်မူသော်၊ နှလုံးမသာယို၍၊ ခပ်မဆိတ်နေတော်မူလေ၏။ မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့လည်း၊ ထင်းတခယောက်တချောင်း၊ မီးသွေးတဆုတ်ထည့်ကြ၍မီးတိုက်လေ၏။ ထိုသို့မီးတိုက်သောအဖြစ်ကိုမင်းကြီးမြင်တော်မူလျှင်၊ ဤသို့မေးတော်မူပြန်၏။ အမတ်တို့အဘယ်ကြောင့် ဖုရားရှင်ရုပ်တုတော်ကို မီးတိုက်ဘိသနည်းဟု မိန့်တော်မူ၏။ အမတ်တို့လည်း၊ မဟုတ်သောစကားကို လျှောက်သည်ဟုနှလုံးမသာဖြစ်၍ ဆိတ်ဆိတ်နေတော်မူ၏။ “ကမ်းယံ” ဆိုသည်မှာရခိုင်ပြည်ဖက်ကိုဆိုသည်။

(ပုံ ၆၅၊ ၆၆) အရိမိတ္တေယျဖုရားလောင်းကြေးဆင်းတုတော်၊ ရခိုင်ပြည်မဟာမုနိဖုရားအတွင်းမှရသည့် ဟုအမှတ်အသားနှင့် ထားခဲ့သောဖုရားလောင်း ကြေးဆင်းတုတော်တဆူမှာ မကိုဋ်သရဖုဆောင်းလျက်ပါ၏။ ဆံတော်ကိုလည်းစု၍ထောင်လျက်အရင်းကပန်းကြိုးဖြင့်စည်း၍ ခရုရစ်ခွေခွေပြီးလျှင် အထက်၌ကြာရွက်ကြာဖူးသဏ္ဌာန်ယိုသော ဝတ္ထုတခုဖြင့်ဖုံးအုပ်လျက်ပါ၏။ နားကင်းနားကပ်ပန်လျက်ရှိ၏။ ပခုံးထောက်ပါ၏။ ရင်လွှမ်းတန်းဆာပါ၏။ ကြာပလွှင်ပေါ်တွင် ခြေချိတ်ပြီးတင်ပလွှင်ခွေလျက်ရှိ၏။ ပေါ်လျက်နေသောခြေတဝါးတို့ပေါ်တွင် လက်ကိုယှက်လျက်ကြာအိုးသဏ္ဌာန်အိုးကလေးတခုကိုအောက်ပိုင်းကပုဝါဖြင့်ရစ်ပတ်စည်းနှောင်၍ လက်ဝါးပြင်ပေါ်၌တင်လျက်ရှိ၏။ ထိုအိုးကိုအမြှက်အိုးဟုခေါ်ကြ၏။ ဧကသီသင်္ကန်းအစားရလျားတဘက်တထည်ကို ကျောဖက်မှ ပခုံးနှစ်ဖက်အထက်သို့သိုင်းလျက်အစွန်းနှစ်စတို့သည် တဖက်တချက်လက်ရုံးပေါ်မှကျ၍ တထောင်ဆစ်ကွေးကိုရစ်ခွေလျက်လက်မောင်းပေါ်မှအပြင်ဖက်သို့ဘွဲ့လွှဲကျပြီးလျှင် တထောင်ဆစ်ကွေးကို ရစ်ခွေလျက်လက်မောင်းပေါ်မှအပြင်ဖက်

သို့တွဲလွဲကျပြီးလျှင် ပေါင်၏နောက်ဖက်မှပလ္လင်ပေါ်သို့အဖြားခေါက်လျက်ကျနေ၏။ထိုတဘက်ကိုဆင်းတုတော်၏ ကျောဖက်တွင်သာ၍ထင်ရှားစွာမြင်နိုင်၏။ လက်ကောက်၊ လက်ကျပ်၊ ခြေချင်း၊ ခါးစီး၊ ခါးပတ်တို့လည်းပါ၏။ ဆောင်းလျက်ယိုသောမကိုင်းသရဖူမှာနဖူးစည်းနှင့်ကျောဖက်ကဆံစဆံမြိတ်များဆွဲထားဟန်ပါယုံ၏။ကေသီမပါသော်လည်းသင်းပိုင်နှင့်တူသောအဝတ်ကို၊ ခါးမှအောက်သို့မျက်နှာဖက်၌ပလ္လင်ပေါ်သို့ ဖါးဖါးလျားလျားအလိပ်လိပ်ရစ်ခွေလျက်ကျနေ၏။ကြာပလ္လင်၏ပုံနှင့်ကြာပလ္လင်ထက် တင်ပလ္လင်ခွေလျက်ယိုသောပုံတို့မှာလည်းအချိုးအစားကျနသေ့ချာ၍အလွန်ပင်ကြည်ညိုဖွယ်ကောင်း၏။ ကြာပလ္လင်၏ အမြင့် ၂ ခု လက်မ၊ အောက်ခြေအလျား ၆ လက်မ၊ အလယ်မှအကျယ် ၄ လက်မ၊ ဆင်းတုတော်မှာပလ္လင်ထက်မှအထက်နဖူးစည်းအထိ ၆ လက်မယုံ၏။ ဆံထုံးတော်အထက် ကြာဖူးထိတ်ဖြားအထိ ၁၀ ခု လက်မယုံ၏။ (ပုံ ၅၅ နှင့် ၅၆) ဆင်းတု၏မျက်နှာတော်ပြားပုံ၊ ပါးစပ်ကျယ်ပုံ၊ နှာဖြားကျယ်ပုံ၊ နှာရိုးနှာတံကြီး၍ခပ်ပြားပြား နေပုံတို့ကိုထောက်ချင့်ရခြင်းအားဖြင့် တွေ့ရင်းဒေသရခိုင်ပြည်မှာသော်၎င်း၊ သို့တည်းမဟုတ်အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ဘင်္ဂေါလ် ဟိမာနယ်တို့တွင် သွန်းလုပ်သည်ဟုခန့်မှန်းရ၏။ထိုပုံတော်သည် ဖုရားပုံတော်ပဲလား၊ ဖုရားလောင်းပုံတော်လား၊ ဖုရားလောင်းပုံတော်ဖြစ်လျှင်၊ မည်သည့်ဖုရားလောင်းပုံတော်ဖြစ်သည်ဟူ၍၊ အထက်ဖော်ပြပါအပြည်ပြည်တို့၌တွေ့ယိုထားသောပုံတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်တိုက်ဆိုင်ကြည့်လိုက်သော်၊ ထိုပုံတော်သည်ဖုရား၏ပုံတော်မဟုတ်ပဲ၊ အရိမိတ္တေယျဖုရားလောင်းပုံတော်ဖြစ်ကြောင်းအထင်အရှားတွေ့မြင်နိုင်၏။ အခြားပုံတော်များနှင့် (ပုံ ၆၇၊၆၈၊၆၉) နှိုင်းဆ၍၊ ယင်းပုံတော်၏၊ ခုနှစ်သကရာဇ်ကိုမှန်းဆရသော် ခရစ်တော်နှစ်၊ အေ၊ ဒီ၊ ၁ ရာစုမှ ၁၀ ရာစုနှစ်လောက်အတွင်းကဖြစ်၏။

ထိုပုံမျိုးကိုနမူနာပြုလုပ်၍တခါက၎င်းနှင့်ဆင်တူယိုးမှားသွန်းလုပ်ပူဇော်ကြသော ကြေးဆင်းတုပုံတော်များကို မြန်မာပြည်နယ်တဝှန်းနေရာအနှံ့အပြား၌တွေ့ယိုရ၏။ ၎င်းတို့အနက်အချို့ကိုအောက်တွင်ဖော်ပြရေးသားထည့်သွင်းလိုပါသည်။

(ပုံ ၆၇၊၆၈) တို့မှာ ပခုက္ကူမှရသောပြေပလ္လင်ပေါ်တွင်ထက်ဝယ် ခွဲခွေလျက်ထိုင်နေတော်မူသောကြေးဆင်းတု၏မျက်နှာဖက်နှင့် ကျောဖက်တို့၏ပုံများဖြစ်၏။ မျက်နှာဖက်ကိုကြည့်လိုက်သော် လက်နှစ်ဖက်ကိုသွက်လျက် အမြိုက်အိုးကိုလက်ပေါ်တွင်တင်ထားကိုင်ဆောင်နေဟန်ဖြစ်သည်။ မင်းမြောက်တန်းဆာ အပြည့်အစုံပါသည်။ ဆင်မြန်းထားသောတန်းဆာတို့မှာ အထက်ပုံတွင်ပါသောဝတ်စားတန်းဆာတို့နှင့်မခြားလှပေ။ ကျောဖက်၌ပခုံးနှင့်ကျောအထက်ပိုင်းတွင် ဝတ်ဆင်ထားသောတဘက်မှာအနည်းငယ်ကွဲခြား၏။ သို့သော်ဆင်ပြင်ပုံမှာတစ်နစ်တည်းဖြစ်ချေသည်။ ခါးစည်းခါးပန်းတို့ကိုလည်း ထင်ထင်ရှားရှားမြင်နိုင်၏။ ပလ္လင်မှာကြာပလ္လင်အစား ရိုးရိုးပြေပလ္လင်ဖြစ်၏။

ဆင်းတုတော်၏အမြင့်မှာ ပလ္လင်အောက်ခြေမှဆင်းတုတော်၏ မဏိတော်ထိပ်ဖြားအထိ ၉ လက်မနှင့် တမတ်လောက်ရှိသည်။ ပလ္လင်၏အမြင့်မှာ ၂ လက်မနှင့်တမတ်လောက်ရှိသည်။ ခရစ်တော်နှစ် ၁၂ ရာစုနှစ်လောက်ကသွန်းလုပ်သည်ဟုခန့်မှန်းရသည်။

(ပုံ ၆၉၊ ၇၀) မှာသာစည်နယ်၊ ဆံမိတ်ရှည်ရွာ ပုထိုးတော်ကြီး ဖုရားအနီးယိုဖုရား၌ တွေ့ယိုရသောကြေးဆင်းတုတော်တဆူ၏မျက်နှာဖက်နှင့် ကျောဖက်၏ပုံများဖြစ်၏။ ထိုဆင်းတုတော်သည် ရိုးရိုးကြာပလ္လင်ပေါ်တွင် ထက်ဝယ်ခွဲခွေထိုင်နေတော်မူ၍ လက်တဖက်တင်တဖက်ချ ဘူမိဗုဒ္ဓနမူနာပေါ်မဟာပထဝီမြေကြီးကို သက်သေမှုနေဟန်ဖြစ်၏။ ၎င်းမှအပဝတ်စားဆင်ယင်ပုံတို့မှာ အထက်ဖော်ပြပါ(ပုံ ၂၄၊၂၅) တို့နှင့်တစ်နစ်တည်းဖြစ်၏။ ခုနှစ်မှာ အေ၊ ဒီ၊ ၁၂ ရာစုနှစ်လောက်ကဟုခန့်မှန်းရ၏။

(ပုံ ၆၇၊၆၈) မှာ ပုဂံမြို့၊ ပြည်စုရပ်၊ ဖုရားပျက်တဆူမှတွေ့သော ကြေးဆင်းတုတော်တဆူ၏မျက်နှာဖက်နှင့်ကျောဖက်တို့၏ပုံများဖြစ်၏။ ဆင်းတုတော်၏ပုံမှာအထက်က(ပုံ ၇၀ နှင့် ၇၁) တို့တွင်ငြိထားသောပုံနှင့်ထိုင်နေပုံ၊ လက်နေလက်ထား တဘက်တင် တဘက်ချပုံတို့မှာ တစ်နစ်တည်းဖြစ်၏။ ပလ္လင်ပုံတော်ကလွဲ၍ အခြားဝတ်စားဆင်ယင်ပုံတို့မှာလည်း တစ်နစ်တစ်နာတည်းဖြစ်ကြ၏။ ခုနှစ်မှာ အေ၊ ဒီ၊ ၁၃ ရာစုနှင့် ၁၄ ရာစုနှစ်လောက်အတွင်းဖြစ်သည်ဟုခန့်မှန်းရ၏။

ယခုပြထားသော ဆင်းတုတော်တို့၏အရပ် ပမာဏအတိုင်းအတာတို့မှာ တဆူနှင့်တဆူကွာခြားလှကြသည်မဟုတ်ချေ။

(ပုံ ၇၃) မှာ စစ်ကိုင်းမြို့ ဆင်များရှင်ဖုရားဌာပနာတိုက်တတိုက်အတွင်း၌တွေ့ယိုသောကြေးဆင်းတုတော်၏ပုံဖြစ်သည်။ ထိုပုံမှာအထက်ကပုံများနှင့် မခြားလှပဲ ပလ္လင်ပေါ်တွင်ထက်ဝယ် ခွဲခွေထိုင်နေတော်မူသောပုံဖြစ်သည်။ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံတို့၌လည်း ထူးမခြားနားလှချေ။ တစ်နစ်တည်းဖြစ်သည်။ ပလ္လင်၏တဖက်တချက်အစွန်းတွင် ကြာရိုးကြာတံဖြင့်စိုက်လျက် ကြာပွင့်ပေါ်တွင် ခူးတုတ်ရိုးလျက် ရဟန္တာတဆူနီပါသည်။ ထိုရဟန္တာပုံတို့မှာပြထားသောပုံတွင်မပါဘဲကျန်ရစ်ခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ရံလျက်ရှိသော ရဟန္တာပုံများကိုထောက်၍ ပလ္လင်ပေါ်တွင် ထက်ဝယ်ခွဲခွေထိုင်နေတော်မူသော အလယ်ကပုံသည် ဖုရားပုံတော်ဖြစ်သည်ဟုယူဆရာသည်။ ထိုဖုရားပုံတော်သည်လည်း ခေတ်ကာလအယူအဆအလိုက် ဇမ္ဗူပတိပုံတော်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ယူဆသည့်အလိုက် ထိုပုံတော်သာလျှင်မဟုတ်ပဲ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သော (ပုံ ၆၅) မှအစပုံတော်တို့သည်ဇမ္ဗူပတိပုံတော်ချည်းသာဖြစ်သည်။ ထိုပုံတော်၏ခုနှစ်သံကရာဇ်မှာ ၎င်းကိုတွေ့ယိုရသောနေရာကိုထောက်၍၊သကရာဇ် ၇၉၂ ခုနှစ်ဖြစ်သည်။ ကုသိုလ်ရှင်မှာသကရာဇ် ၇၈၇ ခုနှစ်တွင်နန်းတက်သော အင်းဝဘုရင်မိုးညှင်းမင်းတရားဖြစ်သည်။

အထက်ဖော်ပြပါပုံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ရှုဝေဘန်နိုင်ကြရန်၊ ၎င်းတို့နှင့်မကိုင်းသရဖူ၊ နားကင်းနားရွှေငှင်း ဝတ်စားယင်ပုံတို့၌ အလားတူဖြစ်သော ပလ္လင်ထက်တွင် ထက်ဝယ်ခွဲခွေလျက် ကြေးဆင်းတုတဆူကို အောက်တွင်ဖော်ပြလိုက်ပါသည် (ပုံ ၇၄၊၇၅)။ထိုဆင်းတုတော်၌ ဆံကျစ်ထုံးထားပုံ၊ ယင်းအထက်၌ အထွဋ်တင်ထား

ပုံ၊ မကိုင်းစိန်တောင်ဆောင်ထားပုံ၊ နားကင်းနားကပ်ဆင်ယင်ထားပုံ၊ ပခုံးထောက်ထည့်ပုံ၊ လည်ရွဲတန်းဆာ ဆင်ယင်ထားပုံတို့မှာ အထက်ဖော်ပြပါပုံတို့၌ ဆင်မြန်းထားသောဝတ်စားတန်းဆာတို့နှင့်မခြားလှချေ။ သို့သော်စုလျားတဘက်အစား၊ ယခုပုံ၌လက်ဝဲဖက်ပခုံးထက်၌ သက်နှီးစကိုစံပယ်တင်လျက်ရှိပါသည်။ ပုံ၏ကျောဖက်၌လည်း သက်နှီးစတို့ကိုထင်ထင်ရှားရှားမြင်နိုင်သည်။ ပလ္လင်၏စံနစ်ပုံစံနှင့် ဆင်းတုတော်၏ပုံသဏ္ဌာန်တို့ကို ထောက်ချင့်ရခြင်းဖြင့် ထိုပုံ၏ခေတ်ကာလအပိုင်းအခြားမှာ အင်းဝမိုးညှင်းမင်းတရားခေတ်လောက်ကဟုခန့်မှန်းရသည်။ ၎င်းကို ပုဂံမြို့၊ နတ်ပလ္လင်ရွာ၊ ငလိုင်ကန်အနောက် ဖိုးလူယာအတွင်းယိုဖုရားပျက်တဆူမှရသည်။ ထိုဆင်းတုတော်ကိုလည်း ဇမ္ဗူပတိပုံတော်ဖြစ်သည်ဟူ၍ခေါ်ဆိုကြသည်။

ထို့ကြောင့် အထက်ဖော်ပြပါပုံတော်တို့နှင့် ဝေဘန်ပြောဆိုခဲ့သော စကားရပ်များကို မြီ၍ကြည့်လိုက်သော် မကိုင်းသရဖူနှင့် အခြားမင်းဝတ်တန်းဆာများကို ဆင်မြန်းလျက်ပါ၍ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်သက်ဆိုင်သော ဆင်းတုတော်ပုံတော်တို့ကို ဇမ္ဗူပတိပုံတော်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုလျက်ရှိကြသည်။

ဇမ္ဗူပတိမင်းချွတ်ခန်းအစယိုသော ဝတ္ထုပါသောကျမ်းသည်၊ ကျမ်းကြီးကျမ်းခိုင်တို့ကို အထောက်အထားပြုလုပ်ရေးသားသည့် ကျမ်းဟူ၍သာကေများမတွေ့ရသေးချေ။ အစဉ်အလာပြောဆိုကြသည်မှာ ထိုကျမ်းသည် ယိုးဒယား ဇင်းမယ်မှ ပေါ်ထွက်လာသောကျမ်းဟုဆိုကြသည်။ ထိုကျမ်းကိုမြူစုရေးသားခြင်းမှာ အလွန်ပင်မာန်မာနကြံ၍ ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းသောမင်းကိုဆုံးမလို၍ ဗုဒ္ဓဘာသာတရားနှင့် ယှဉ်လျက်ရေးသားထားသော ကျမ်းဖြစ်သည်ဟုယူဆရာသည်။

အထက်ကဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဆင်းတုတော်တို့မှာလည်း ဖုရားပုံနှင့်အရိမိတ္တေယျဖုရားလောင်းပုံတော်တို့ရောတွေးလျက်ယိုနေသည်။

မကိုင်းသရဖူဆောင်းလျက်ပါရှိသော ဖုရားရှင်၏ပုံတော်တို့သည် ဗုဒ္ဓဝင်ဇာတ်ခန်း၌ ဖုရားရှင်၏တန်ခိုးတော်ဖြင့် ရန်သူတို့ကိုအောင်မြင်လိုက်ခြင်း၊ မယဉ်ကျေးသောသူတို့ကို ယဉ်ကျေးအောင်ဆုံးမတော်မူခြင်း၊ ယမကတန်ခိုးပြာဠိဟာကိုပုံတော်မူခြင်း၊ အခန်းခန်းတို့၌ ရုပ်ဝါဒဖြင့် ရုပ်လုံးဖော်ပြသော အခန်းခန်းတို့ဖြစ်သည်။

ထိုသို့အားဖြင့် မကိုင်းသရဖူဆောင်းလျက်ပါရှိသော ဖုရားပုံတော်တို့သည်၊ အိန္ဒိယပြည်၊ ဘင်းဂေါ (လ်) ဘီဟာနယ်တို့၌ ပါလမင်းတို့ကြီးစိုးစဉ်က ဗုဒ္ဓဘာသာ မဟာယာဉ်ဂိုဏ်းတန္တရစ်ဝါဒနှင့် ယှဉ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည်လည်းဖြစ်မည်။

မြန်မာပြည်၌ မကိုင်းသရဖူဆောင်းလျက်ပါရှိသော ဖုရားရှင်ပုံတော်နှင့် အရိမိတ္တေယျဖုရားလောင်းပုံတော်တို့ရောတွေးလျက်ယိုနေခြင်းအကြောင်းရင်းမှာ၊ တရံရောအခါက ဖုရားရှင်ပုံတော်နှင့် အရိမိတ္တေယျဖုရားလောင်းပုံတော်တို့သည် ကွဲပြားခြားနားလျက်ရှိသော်လည်း၊ နောက်ဖြစ်ပေါ်လာသော ခေတ်တို့၌ ဖုရားရှင်ပုံတော်နှင့် အရိမိတ္တေယျဖုရားလောင်းပုံတော်တို့ကို မခွဲခြားနိုင်ပဲ တပေါင်းတစပ်တည်းဖြစ်သွားလေသည်။

ထိုနောက်တခေတ်၌ အရိမိတ္တေယျဖုရားလောင်းပုံတော်နှင့် မကိုင်းသရဖူဆောင်းလျက်ပါရှိသော ဖုရားလောင်းပုံတော်တို့ပင်လူတို့၏ သိကျွမ်းနားလည်မှုအဆက်ပြတ်၍ ဓျောက်ကွယ်တိမ်မြုပ်ပြီးလျှင်၊ အထက်ဖော်ပြပါ ဝတ္ထုတွင်လာသည့်အတိုင်း ဇမ္ဗူပတိပုံတော်ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။

ထို့ကြောင့်မကိုင်းသရဖူဆောင်း၍ ဖုရားပုံတော်များက တခြား၊ ဖုရားလောင်းပုံတော်များက တခြား၊ ခွဲခြားသိရန်လိုပေသည်။ ဇမ္ဗူပတိပုံတော်ဆိုသည်မှာလည်း၊ ဇမ္ဗူပတိမင်း ချွတ်ခန်း၌ပါသော ဝတ္ထုကိုမှီး၍ နောက်မှဖြစ်ပေါ်သောပုံတော်ဖြစ်သည်ဟူ၍လည်း ခွဲခြားသိရန်လိုပေသည်။ မကိုင်းသရဖူဆောင်းလျက်ပါသော ဖုရားဆင်းတုတော်တို့မှာလည်း၊ ဖုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်၏ ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်ကို လူတို့၏စိတ်၌ ဖူးမြင်လိုသောဆန္ဒသည် ဖြစ်ပေါ်လာသည်မှစ၍၊ မဟာဝန်နိဗ္ဗာနသုတ်၌ လာရှိသည့်အတိုင်း၊ မင်းတို့တွင်၊ ရာဇာဓိရာဇာ၊ မင်းထက်မင်းအဆင်အသွင်ကိုမြင်ရသကဲ့သို့ (ဝါ) မြင်လိုသော ဆန္ဒကိုစွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကိုလည်း ခွဲခြားဝေဘန်သင့်ရန်လိုပေသည်။

အခက် ၆

အထွေထွေ

ခါတ်ပုံနှင့် ပုံဆွဲများ

နောက်ဆက်တွဲစာရင်း (၈) တွင် ပြထားသည့်အတိုင်း ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနက ရိုက်ကူးရယူသော ခါတ်ပုံပေါင်းမှာ ၅၀၇ ပုံဖြစ်သည်။ ရိုက်ကူးရာနေရာဌာနများမှာလည်း နိုင်ငံတော်အတွင်း ရှေးဟောင်းမြို့နယ်နေရာများဖြစ်သော အရှေ့ဖက်တလွှား တနင်္သာရီတိုင်း၊ ထားဝယ်မြို့နယ်မှအစ၊ အနောက်ဖက်တလွှား ရခိုင်ပြည်၊ မြို့ဟောင်း မြို့နယ်၊ ဝေသာလီမြို့ဟောင်း၊ ကျောက်တော်ရွာ တဖက်ကမ်းယို မဟာမုနိကုန်းအထိဖြစ်သည်။ ရိုက်ကူးသော ခါတ်ပုံများမှာ ၎င်းနေရာဌာနတို့၌ တွေ့ယိုရသော ရှေးဟောင်းဝတ္ထုပစ္စည်းအဆောက်အဦနေရာဌာနများဖြစ်၏။ ၎င်းတို့အနက်အများအားဖြင့် ပုဂံမြို့၊ ဝက်ကြီးအင်းရွာအနီး ဂူပြောက်ကြီးဖုရားမှ ပုံတူကူးဆွဲထားသော ဆေးရေးရုပ်များ၊ ရခိုင်ပြည်၊ မြို့ဟောင်းမှ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများနှင့် ဝတ္ထုပစ္စည်းများ၊ ဝေသာလီမြို့ဟောင်းနေရာမှ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦနှင့် ဝတ္ထုပစ္စည်းများ၊ ကျောက်တော်ရွာ တဖက်ကမ်းယို မဟာမုနိကုန်းမှ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦနှင့် ဝတ္ထုပစ္စည်းများ၊တောင်တွင်းကြီးမြို့နယ်၊ အင်းရွာကြီးအနီး ရှေးပျူမင်းတို့နေရာ ပန်ထွာမြို့ဟောင်း၌ တူးဖော်ရာ နေရာများနှင့် ၎င်းတို့၌တွေ့ယိုရသော ရှေးဟောင်းဝတ္ထုပစ္စည်းအဆောက်အဦများဖြစ်ကြ၏။

ဌာနဆိုင်ရာ ဝင်ငွေအဖြစ်ဖြင့် အဆိုပါနှစ်အတွင်းတွင် ဓါတ်ပုံများကို ရောင်းရသောငွေမှာ ၄၆၃ ကျပ် တိတိဖြစ်၏။

ဤနှစ်အတွင်း ရေးဆွဲပြီးသော ပန်းချီနှင့် ပုံဆွဲဦးရေမှာ နောက်ဆက်တွဲစာရင်း (စာ) တွင် ဖော်ပြထားသည့် အတိုင်း ၉၄ ပုံဖြစ်၏။ ၎င်းတို့အနက်ပုံဆွဲမှာ ၁၆ ပုံဖြစ်၍၊ ဆေးရေးရုပ်များမှာ ၇၀ ပုံဖြစ်သည်။ ဆေးရေး ရုပ်ပုံဆိုသည်မှာ ရှေးဟောင်းဖုရား၊ စေတီ၊ လိုဏ်ဂူနံရံတို့တွင် ဇာတ်နိပါတ် ရာဇဝင်တို့မှ အခန်းခန်းတို့ကို ရုပ်စုံ ခင်း၍ ဆေးရောင်စုံဖြင့် ရေးချယ်ထားသော ဆေးရေးပုံတို့ကို ပုံတူထပ်ကူးရေးဆွဲပြီးလျှင် မူလဆေးရောင်စုံအတိုင်း ထပ်ကူးရေးဆွဲထားသော ပုံများဖြစ်သည်။ ထိုမူလပုံတို့မှာ ပုဂံနယ်အတွင်း မြန်မာဝေဟာ ဂေါ်စာ သကရာဇ် ၄၀၀ ကျော် ၅၀၀ လောက်အတွင်းမှအစ၊ သကရာဇ် ၁၀၀၀ ကျော်လောက်အထိ ရေးဆွဲထားသောပုံများ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည်ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန အမြင်ဖြင့် အတော်ပင်အစိုးထိုက်တန်လှလေသည်။ သို့သော် အချို့မှာ သင်္ခါရသဘော တရားကြောင့် ပျက်စီးချို့ယွင်းလျက်ရှိနေပြီ။ အချို့မှာကွယ်ပျောက်တိမ်မြုပ်ကုန်လေပြီ။ ထို့ကြောင့်ကျန်ယိုသေးသော ပုံတို့ကို ထိုထက်မပျက်စီးမီ၊ စံနစ်တကျ မူလဆေးရောင်စုံများအတိုင်း ပုံတူရေးကူး ထားရန်ရည်သန်လျက် ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်းမှ အစပြု၍ ပုဂံ၊ ဝက်ကြီးအင်းယိုရှေးဟောင်းအဆောက်အဦတခု ဖြစ်သော ဂူပြောက်ကြီး ဖုရားနံရံတို့၌ ရေးချယ်ထားသော ဇာတ်နိပါတ်တော် အခန်းခန်းတို့ကို စတင်ကူးရာ၊ ယခုနှစ် ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း ဇာတ်တော်ပေါင်း ၇၉ ကို ရေးကူးပြီးမြောက်လျက်ရှိ၏။ ဤသို့နည်း အားဖြင့် ပုဂံမြို့တွင်းယို ထင်းရှားသော လိုဏ်ဂူ စေတီတို့မှ ဆေးရေးများကို ဆက်လက်ကူးယူသွားရန် ကြံစည်အား ထုတ်လျက်ရှိသည်။

ပုဂံရက်သတ္တပတ်

မြန်မာပြည်တွင်းတွင် အစုလိုက်အဖွဲ့လိုက် ဖုရားဖူးလှည့်လည်ခြင်းနှင့် ပျော်ပွဲစားထွက်ကြခြင်း ဓလေ့ဟု သော်လည်း၊ ရာဇဝင်ဗဟုသုတဆည်းပူးရန်အတွက် အရပ်ရပ်မှ လာရောက်ပေါင်းစုကြကာ ကြိုတင်စီစဉ်ထား ချက်အရ စံနစ်တကျ လမ်းညွှန်ပြသရာသို့ လိုက်ပါကြည့်ရှုလေ့လာမှုပြုလုပ်သည်ကိုကားမငွေ့ရချေ။ ရှေးဟောင်း သုတေသနဌာနက ပဌမဆုံးအကြိမ်အဖြစ်ဖြင့် ကမကထပြုလုပ်၍ စီစဉ်ခဲ့သော ပုဂံရက်သတ္တပတ်အတွင်း၌ ဖုရား ဖူးနှင့် သေ့လာသူပေါင်း ငါးဆယ်ခန့် ပုဂံမြို့နယ်တဝိုက်တွင် လှည့်လည်ကြည့်ရှုကာ ဖိတ်ပါဝင်စားစွာ ဆွေးနွေး ကြသဖြင့် ရက်သတ္တပတ်အစီအစဉ်မှာ ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း အောင်မြင်ပြီးစီးသွားလေသည်။

ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနက စီစဉ်ပေးသော အခွင့်ကောင်းကို ရယူကြသည့် သုတေသီများအနက် တွင် စာရေးဆရာများ၊ သတင်းစာဆရာများ၊ ကျောင်းဆရာ-ဆရာမများ၊ ကျောင်းသူကျောင်းသားများနှင့် သာ မန် ဖုရားဖူးလေ့လာသူများပါဝင်လေသည်။ ဧည့်သည်များအား ပုဂံသံတံတွင် တည်းခိုရန်နေရာချပေးထားရာ၊ ဧပြီလ ၃ ရက်နေ့တွင် စာရင်းပေးသွင်းထားသူများ အတော်စုံစုံလင်လင် ရောက်ရှိနေကြ၏။ ယဉ်ကျေးမှုဝန် ကြီးဦးချစ်သောင်နှင့် ဝန်ကြီးကတော်တို့လည်း မန္တလေးမြို့မှ အထူးသင်္ဘောဖြင့် ညောင်ဦးမြို့သို့ ဧပြီလ ၃ ရက် နေ့နံနက်ပိုင်းတွင်း ဆိုက်ရောက်လာရာ၊ ဖုရားဖူးလှည့်လည်ပြီးနောက် ညနေ ၆ နာရီအချိန်တွင် ပုဂံသံတံ၌ ခင်း ကျင်းထားသော ပြပွဲခန်းမသို့ ကြွရောက်၍၊ ပုဂံရက်သတ္တပတ်ကို ဖွင့်လှစ်လေသည်။ ထိုဖွင့်ပွဲတွင် ယဉ်ကျေးမှုဝန် ကြီးကမိန့်ခွန်းပြောကြားရာတွင် ပုဂံခေတ် ယဉ်ကျေးမှု၏ ဖိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာအချက်အလက်များကို ထည့်သွင်းဟော ပြောကာ ဝန်ကြီးကတော်ကလည်း ရှင်အရဟံ၏ ကျေးဇူးကြီးလှပုံများကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ဟောကြားသွား လေသည်။ ထိုနောက်ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန် ဦးဖိုးလတ်က မြန်မာပြည်၌ ထွန်းကားခဲ့သော ယဉ်ကျေးမှုများအကြောင်းကို အကျဉ်းချုံး၍ ဟောပြောပါသည်။

ဧပြီလ ၄ ရက်နေ့မှစ၍ နေ့စဉ်အစီစဉ်မှာ နံနက်တွင် ၆ နာရီ ၁၅ မိနစ်မှစ၍၎င်း၊ ညနေတွင် ၃ နာရီ မှစ၍၎င်း၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ အရာရှိများ၏ လမ်းညွှန်မှုဖြင့် ဖုရားပုထိုးများသို့ မော်တော်ယာဉ်များ ဖြင့် လှည့်လည်ကြည့်ရှုကြလေသည်။ ညပိုင်းတွင်ထမင်းစားပြီးနောက် ၈ နာရီအချိန်မှစ၍ ပုဂံယဉ်ကျေးမှုနှင့်ပတ် သက်သော ဗဟုသုတဟောပြောပွဲများကို ပြုလုပ်ကာ ဧည့်သည်များအားလည်း ဟောပြောချက်နှင့် သက်ဆိုင် သော အကြောင်းရပ်များကို ပါဝင်ဆွေးနွေးစေရာ၊ ည ၁၀ နာရီမှ ၁၁ နာရီခန့်အထိ ရင်းနှီးစွာ ဗဟုသုတနီး နှောဖလှယ်ကြသည်မှာ လွန်စွာအားဖွယ်ယုံလေသည်။ ပဌမအစနေ့ဖြစ်သော ၄ ရက်နေ့ညတွင် ဟောပြောပွဲ မစမီ ဧည့်သည်များအား တဦးစီမိတ်ဆက်ပေးသဖြင့်လည်း တပတ်လုံးအတူတကွ တည်းခိုနေထိုင်မှု၊ သွားလာမှုနှင့် နီးနှောဖလှယ်မှုတို့၌ များစွာအဆင်ပြေလျက်ရှိလေသည်။

ကြည့်ရှုလေ့လာရန် စီစဉ်ထားသည့် ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများ၏ သမိုင်းမှတ်စုများကို ဧည့်သည် များအား ကြိုတင်ဝေငှထားသည့်အပြင်၊ ညပိုင်းဟောပြောပွဲအပြီးတွင်လည်း နောက်တနေ့သွားလာကြည့်ရှုရမည့် အစီအစဉ်ကို ရှင်းလင်းပြောကြားထားလေသည်။ ထိုသို့ပြင်ဆင်မှုများဖြင့် ကုညီပေးချက်ကြောင့်၎င်း၊ ဧည့်သည် များကလည်းအလွန်ပူအိုက်သော ရာသီဥတုတွင် ဇွဲကောင်းကောင်းဖြင့် လိုက်ပါလှည့်လည်နိုင်မှုကြောင့်၎င်း၊ သတ် မှတ်ထားသော အဆောက်အဦပေါင်း ၁၀၀ ကျော်ကို ၆ ရက်မျှဖြင့် အပြီးလေ့လာနိုင်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့်နောက် ဆုံးရက်တွင် နံနက်ပိုင်း၌ ဟောပြောဆွေးနွေးပွဲကို ကျင်းပခဲ့၏။ ညဟောပြောချက်များတွင် ပုဂံခေတ် ယဉ်ကျေးမှု သုတေသနအကြောင်း၊ ပုဂံသို့ သာသနာပြန့်နှံ့ထွန်းကားလာခဲ့ပုံအကြောင်း၊ မွန်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပုဂံအကြောင်း၊ ပုဂံခေတ်ကျောက်စာများအကြောင်း စသည်တို့ကို ရှင်းလင်းဟောပြော၍၊ နောက်ဆုံးနေ့တွင် ဟောပြောဆွေးနွေး ချက်များကို အားလုံးရှိ၍ ညွှန်ကြားရေးဝန် ဦးဖိုးလတ်က မှတ်သားဖွယ်ရာသော မိန့်ခွန်းရှည်ကြီးကို ပြောကြားခဲ့ ပါသည်။

ဤရက်သတ္တပတ်အတွင်း လာရောက်လေ့လာကြသူများသည် တိုတောင်းသောအချိန်အတွင်း၌ စရိတ်သက် သာစွာဖြင့် ပုဂံနယ်တဝိုက်ယို တန်ခိုးကြီး ဖုရားများကို ဖူးမြော်ရသည်သာမက ရာဇဝင် ကျော်ကြားသော အဆောက်အဦများ၊ မြန်မာမှု အနုပညာလက်ရာပြောင်မြောက်သည့် အဆောက်အဦများကို အသေးစိတ်လေ့လာ နိုင်၍၊ ဟောပြောပွဲများ၌ မိမိတို့၏ဗဟုသုတနှင့် ထင်မြင်ချက်များကိုလည်း ထုတ်ဖော်ဆွေးနွေးခြင်း၊ နှီးနှောဖလှယ် ခြင်းကို ပြုခွင့်ရကြသောကြောင့် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာယိုကြပြီး၊ နောင်လည်းထို့အတိုင်း အများပြည်သူတို့၏ အကျိုးငှါ၊ ပုဂံရက်သတ္တပတ်ကို စီစဉ်ကျင်းပပါဦးဟု တိုက်တွန်းသွားကြလေသည်။

ပိဋကတ်တိုက်

ဌာနဆိုင်ရာ ပိဋကတ်တိုက်ယိုစာအုပ်အားလုံးကိုရေးသူအမည်ဖြင့်တင်သည့်အခြေခံသရုပ်ဖော်ကပ်ပြားများ ရိုက်နှိပ်ပြီးစီးခဲ့ပြီဖြစ်၍၊ ဖျိုးတူခွဲခြားခြင်း (Classification) လုပ်ငန်းအတွက်စတင် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၊ ဌာနဆိုင်ရာပိဋကတ်တိုက်အတွက် ပြည်တွင်းပြည်ပမှ ဝယ်ယူဖြည့်တင်းသည့် စာအုပ် စုစုပေါင်းမှာ ၁၅၆ အုပ်ဖြစ်၍၊ ကုန်ကျသည့် တန်ဖိုးငွေ စုစုပေါင်းမှာ ၁,၆၃၁ ကျပ် ၁၀ ပြား ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တွင်းပြည်ပ စာပေအသင်းအဖွဲ့များနှင့် အစိုးရဌာနများမှ မေတ္တာလက်ဆောင်ပေးသည့် စံနစ်ဖြင့်၎င်း၊ စာအုပ်အရင်းလဲလှယ်သည့်စံနစ်ဖြင့်၎င်း၊ ဤပိဋကတ်တိုက်မှ လက်ခံရယူခဲ့သည့် စာအုပ်စာတမ်း စုစုပေါင်းမှာ ၁၆၇ အုပ် ဖြစ်ပါသည်။

အရာထမ်းအမှုထမ်းများ

ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန် အလုပ်ဝတ္တရားများကို ဦးဖိုးလတ်၊ မြန်မာနိုင်ငံဝန်ထမ်း (အရွေး အချယ်ခံတန်း) ကပင် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ဤအစီရင်ခံသည့်နှစ်အတွင်း၊ အင်ဂျင်နီယာ ဦးသန်းအောင်နှင့် လက်ထောက် အင်ဂျင်နီယာ (Overseer) တဦးတို့ကို ရွေးချယ်ခန့်ထားပြီးနောက် ပုဂံရုံးခွဲကို ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသော အင်ဂျင်နီယာ ဦးထွန်းဆိုင်ထံတွင် ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှုပညာရပ်များကို လက်တွေ့လေ့လာဆည်းပူးနိုင်ရန် ပုဂံရုံးခွဲသို့ရွှေ့ ပြောင်းခန့်ထားပါသည်။

ရှေးဟောင်းသုတေသနဝန်ထောက် (ယာယီ) ဦးမြင့်အောင်အား၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန ပညာရပ်များ လေ့လာဆည်းပူးနိုင်ရန် အိန္ဒိယပြည်သို့ ၁၉၅၀ ခု၊ နိုဝင်ဘာလ ၄ ရက်နေ့တွင် သွားရောက်လေ့လာဆည်းပူးစေ ပါသည်။

ရှေးဟောင်းသုတေသနဝန်ထောက် (ယာယီ) ဦးစိန်မောင်ဦးအား၊ ညောင်ဦးမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသန ဌာနခွဲသို့ ၁၉၅၀ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့မှစတင်၍ ပြောင်းရွှေ့ဆောင်ရွက်စေခဲ့ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုယဉ်ကျေးမှုကောင်စီရုံးပုံငွေဖြင့် ပုဂံမြို့၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနရုံးခွဲတွင် ရှေးဟောင်းအဆောက် အဦထိန်းသိမ်းရေးမှူးတဦးနှင့် မင်းစေတဦးတို့ကို ဆက်လက်ခန့်ထားပါသည်။ တောင်တွင်းကြီးမြို့၊ မြန်မာယဉ်ကျေး မှု ထိန်းသိမ်းရေးပြတိုက်နှင့် စာကြည့်တိုက်မှူးတဦးနှင့် မင်းစေတဦးတို့အပြင်၊ တောင်တွင်းကြီးမြို့အနီးတွင် ဤဌာနမှ တူးဖော်တွေ့ရှိသော ဗိဿင်္ကုမြို့တော်ဟောင်း အဆောက်အဦကြီးများကို စောင့်ရှောက်ရန် အစောင့်အမှုထမ်း တဦးတို့ကိုပါ ပြည်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှုကောင်စီရုံးပုံငွေမှပင် ခန့်ထားခဲ့ပါသည်။

အခင်း ၇

ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု

ပြည်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန၏ ဌာနစိတ်များအဖြစ် တည်ရှိခဲ့သော ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ် ကျေးမှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရသည့် မြန်မာ၊ မွန်နှင့်လူမျိုးစု ယဉ်ကျေးမှုဌာနစိတ်များကို ရှေးဟောင်းသု တေသနဌာန ညွှန်ကြားရေးဝန်၏ အုပ်ချုပ်မှုလက်အောက်သို့ လွှဲပြောင်းထားရှိသဖြင့် ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွက် သက်ဆိုင်ရာ အရာရှိများ၏ အစီရင်ခံစာတို့ကို အောက်တွင်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွက် ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှု (မြန်မာ) ဌာန၏ နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ
(က) ရှေးဟောင်းစာပေများ ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ခြင်း

မြန်မာရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဌာနသည်၊ ပျောက်ကွယ်တိမ်မြုပ်နေခဲ့သော ရှေးဟောင်းစာပေ များကို ပြန်လည်ထုတ်ဖော်ရာတွင် စာအုပ်စာတမ်း သီးခြားရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေသော လုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ပါး၊ အခြား နည်းအားဖြင့်လည်း ပြန်လည်ထုတ်ဖော်ရန် ကြိုးစားဆောင်ရွက်ခဲ့ပေသေးသည်။ ဤဌာနမှထုတ်ဝေရန် လျာထား

ခြင်းမယ့်သေးသော အခြားစာကောင်းပေမှုန်များကို ထုတ်ဝေကြရန်လည်း ဤဌာနမှ နှိုးဆော်တိုက်တွန်းကူညီချက်အရ၊ ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်မှ ဦးပုည မေဗင်ကဗျာများ၊ ဦးပုည၏ ဆာဝါဟောစာ၊ တွင်းသင်းတိုက်ဝန်၏ မုဒုလက္ခဏာပျို့စသည်တို့နှင့် စကြဝဠာပုံနှိပ်တိုက်မှ ဟံသာဝတီမော်ကွန်း နှစ်စောင်နှင့် စာဏကျန်တိ မြန်မာပြန်စသည်တို့ကို ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ကြလေသည်။ ထိုမှတစ်ပါး ယဉ်ကျေးမှုစာစောင်မှတစ်ဆင့်လည်း ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းမယ့်သေးသော စာပေများနှင့် ပုံနှိပ်ပြီးလျက် နှစ်ကာလကြာရှည်စွာ နှစ်ပတ်လည်ပျောက်နေခဲ့သော စာပေများကိုပြန်လည်ထုတ်ဝေပေးခဲ့ရာ—

- (၁) ရှင်ဇန္တရုတ္တ၏ နဝရတ်ပျို့ (၁၉၅၀ ခု၊ အောက်တိုဘာလထုတ် ယဉ်ကျေးမှုစာစောင် အတွဲ ၃ အမှတ် ၁)၊
- (၂) လယ်တီဆရာတော်၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပျို့ (၁၉၅၀ ခု၊ အောက်တိုဘာလထုတ် ယဉ်ကျေးမှုစာစောင် အတွဲ ၃၊ အမှတ် ၁)၊
- (၃) ရှင်သီလဝံသ၏ အဝ ရွှေနန်းတည်မော်ကွန်း (၁၉၅၉ ခု၊ ဇေတဝါဒီလထုတ် ယဉ်ကျေးမှုစာစောင် အတွဲ ၃၊ အမှတ် ၂)

စသည်အားဖြင့် ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

(ခ) ရှေးဟောင်းစာပေများ စုဆောင်းခြင်း

ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဌာနသည်၊ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်နေသော ရှေးဟောင်းစာပေများကိုရယူနိုင်သမျှရယူရန် ရှာဖွေစုဆောင်းခဲ့ပေသည်။ ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း ရှာဖွေစုဆောင်းရယူသော စာမူများမှာ အောက်ပါအတိုင်းပင်ဖြစ်ပေသည်။

- (၁) ဝေဿန္တရာပျို့၊ ဦးနိုး (လက်ရေးမူ)။
- (၂) ရှင်မာလံပျို့၊ ဦးနိုး (လက်ရေးမူ)။
- (၃) လောကသမုတိကျမ်း (ပေမူ)။
- (၄) ဇယဒီသပျို့၊ တွင်းသင်းတိုက်ဝန် (လက်ရေးမူ)။
- (၅) မဏိကကံပျို့၊ ပဒေသရာဇာ (ပေမူ)။
- (၆) သုခါဝဟန္တပျို့ (လက်ရေးမူ)။
- (၇) အချုပ်တန်း ဆရာဗေဒ၏ကဗျာများ (လက်ရေးမူ)။
- (၈) မင်းဆက်ရာဇဝင်သာချင်း၊ ဦးအောင်မြီး (လက်ရေးမူ)။
- (၉) မောင်းထောင် ဦးကျော်လှ၏ကဗျာများ။
- (၁၀) ဝတ်ရုံကျောင်းဖွဲ့မော်ကွန်း၊ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ (လက်ရေးမူ)။

(ဂ) ရှေးဟောင်းစာပေများပြန်လည်ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခြင်း

ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဌာနမှ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်များက ဝေါဟာရဏ္ဍပကာသနီနှင့် လောကဗျူဟာအင်ရုံစာတမ်းတို့ကို ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပြီးနောက် ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၌ သီးခြားစာအုပ်တစ်စောင်တစ်အုပ်ဖြစ် ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်ရန် အောက်ပါစာမူများကို တည်းဖြတ်သုတ်သင်ပြီး၍၊ နိုင်ငံတော်အစိုးရ ပုံနှိပ်ရေးနှင့် စာရေးကိရိယာဌာနသို့ ပို့အပ်ထားခဲ့ပါသည်။ အချို့စာအုပ်များကို စတင်ရိုက်နှိပ်လျက်ရှိပြီဖြစ်ပါသည်။

- (၁) အလောင်းဖုရားအရေးတော်ပုံ ၂ စောင်တွဲ (တွင်းသင်းတိုက်ဝန်နှင့် လက်ဝဲနော်ရထာ)။
- (၂) ဦးကုသား၊ မဟာရာဇဝင်၊ တတိယအုပ်။
- (၃) ဇာတာတော်ပုံရာဇဝင်။
- (၄) ဝေဿန္တရာပျို့ (ဦးနိုး)။
- (၅) သုခါဝဟန္တပျို့။
- (၆) မဏိကကံပြဇာတ် (ပဒေသရာဇာ)။
- (၇) ဂွာတော်မှတ်တမ်း။

အတွေ့တွေ

ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဌာနသည်၊ ရှေးဟောင်းစာပေများစုဆောင်းရေး၊ ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ထုတ်ဝေပေးလုပ်ငန်းရပ်များအတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေမည့် လုပ်ငန်းများကိုပါ တွဲဖက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ၊ တိမ်မြုပ်လျက်ရှိသော ရှေးဟောင်းစာပေအတိုအတွာစသည်တို့ကို ပေါင်းစု၍၊ မြန်မာစာညွန့်ပေါင်း ဖြည့်စွက်တဲ့အဖြစ် စီစဉ်ရိုက်နှိပ်ရန် စာပေအတိုအတွာများကို ရှာဖွေစုဆောင်းကူးယူထားခဲ့လေသည်။

ထိုမှတစ်ပါး စံပြလောက်သော သတ်ပုံကျမ်းတစ်စောင်ပေါ်ထွက်ရေးအတွက် သတ်ပုံကော်မီတီတရပ် ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ရာတွင် ကိုးကားမှီးငြိမ်းပြုနိုင်စေရန် သတ်ပုံကျမ်းများကိုစုဆောင်းခဲ့ရာ၊ အောက်ပါ သတ်ပုံကျမ်းစာမူများ စုဆောင်းရယူခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

- (၁) ဂွာတော်သုံးစေးသဖြန်သတ်ပုံ (ဦးအေး)။
- (၂) သတ်ညွှန်း (ရှင်ဥက္ကံသမာလာ)။

- (၃) ရွှေနားတော်သွင်းခွဲထား။
- (၄) တုလွတ်ပရမေသတ်ညွှန်း။
- (၅) တောကြီးမှူးသတ်ပုံ သံပေါက်။
- (၆) ရကြီး၊ ယဇ်ရေးပုံလင်္ကာ။
- (၇) သတ်ညွှန်း (တွင်းသင်းမင်းကြီး)။
- (၈) ကဝိမဏ္ဍနီသတ်ပုံ (မုံရွေးဆရာတော်)။
- (၉) သဒ္ဒါနုသာရီသတ်ပုံ။
- (၁၀) ဝဏ္ဏဗေဒါနသတ်အင်း။
- (၁၁) ဝိဘဇ္ဇာဗိတုသတ်အင်း။
- (၁၂) လိခနုရာသီသတ်ပုံ။
- (၁၃) ကဗျာသာရဏ္ဍသတ်ပုံ။
- (၁၄) တွင်းသင်းသတ်ပုံ။
- (၁၅) မြန်မာသံယောဂဒီပနီ။
- (၁၆) ရတနာဘူကြေးမုံသတ်ပုံ။

ထို့ပြင် ရှေးဟောင်းစာပေဌာနသည်၊ သုတေသနလုပ်ငန်းများကိုလည်း တွဲဖက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်အတိုင်း မြန်မာတို့၏အခြင်အတွယ်၊ အတိုင်းအတာ၊ အချိန်စသည်တို့ကို မှတ်သားရေတွက်ပုံ လင်္ကာများနှင့်တကွ နိယာမဇယားများ၊ အတိုမှတ်သင်္ကေတများကိုပါ မှတ်သားထားယူနိုင်ခဲ့ပေသည်။ မြန်မာစာပေကို လေ့လာလိုက်စားကြသော ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက်လိုအပ်သောစာပေကို အလွယ်တကူ ရှာဖွေနိုင်စေရန်အတွက် မည်သည့်စာပေသည်၊ မည်သည့်ကျမ်း၊ မည်သည့်စာစုတွင်ပါရှိသည်ကိုညွှန်ပြသော စာပေအညွှန်းကိုလည်း စာပြု ပုဂ္ဂိုလ်အမည် အစဉ်အတိုင်းခဲ့ခြား၍ ပြုစုခဲ့ပါသည်။ မည်သည့်သက္ကရာဇ်တွင် မည်သည့်စာပေများထွက်ပေါ်သည်ကိုလည်း သက္ကရာဇ်စဉ်အလိုက် စာပေပြက္ခဒိန်တရပ်ကိုလည်း ရေးဆွဲပြုစုခဲ့ပါသည်။

မြန်မာစာပေသမိုင်းစဉ်တလျှောက် ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပြီးသော စာအုပ်စာတမ်းများ၏စာရင်းတရပ်ကောက်ယူရေးလုပ်ငန်းစဉ်မှာမူ နှစ်ရှည်ဆောင်ရွက်လုပ်ကိုင်ရန်လိုအပ်သဖြင့်၊ ထိုလုပ်ငန်းအတွက် အခြေခံပြင်ဆင်မှုအဖြစ်ဖြင့် ပုံနှိပ်တိုက်အသီးသီးမှ စာအုပ်ညွှန်း စာအုပ်စာရင်းများနှင့် စာကြည့်တိုက်ကြီးအသီးသီးမှ စာအုပ်စာတမ်းစာရင်းများကို စုဆောင်းရယူထားခဲ့ပါသည်။

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွက် ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု (မွန်) ဌာန၏နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာ

နိုင်ငံခြားခရီးထွက်ခြင်း

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်းတွင်၊ အမေရိကန်ပြည်၊ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်တွင် ကျင်းပသည့်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာပေယဉ်ကျေးမှုနှီးနှောပွဲလှယ်ပွဲသို့ မွန်ယဉ်ကျေးမှုဌာနမှအထက်တန်း အရာရှိနိုင်ပန်းလှသည်၊ နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏စေလွှတ်ချက်အရ၊ တက်ရောက်နှီးနှောခဲ့ပြီး၊ မွန်စာပေယဉ်ကျေးမှုအကြောင်းစာစောင်ကိုဖတ်ကြားတင်ပြခဲ့ပါသည်။ ၎င်းနောက်အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအတွင်းသို့ အရေးကြီးသောပြတိုက်များသို့ လှည့်လည်ကြည့်ရှုလေ့လာပြီးနောက်၊ အပြန်တွင်ဟိန္ဒူလူနှင့် ဟောင်ကောင်မြို့များသို့ ပြတိုက်များ၊ အင်ကောဝတ် ဖုရားကျောင်း၊ လေ့ခူမုနီနှင့်လန်ဒန်မြို့သို့မွန်ကျောက်စာများကို ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုခဲ့ပေသေးသည်။ အသွားတွင်လန်ဒန်မြို့သို့လည်း ဝင်၍ပြတိုက်ကြီးများသို့လှည့်လည်ကြည့်ရှုပါသည်။

ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း

မွန်ယဉ်ကျေးမှုဌာနတွင် ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်းကို မွန်ဘာသာမှမြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းစာမူသည်လက်ရှိခတ်ဖြင့် ရိုက်ထားသော ဖူးစကတ်အရွယ်စာမျက်နှာ ၃၆၀ ကျော်ရှိပါသည်။ မူရင်းပေမူနှင့်ပုံနှိပ်မှု မွန်ဘာသာရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်းကို ယိုးဒယားပြည်၊ ပတ်လတ်ရွာမှစုဆောင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယိုးဒယားမူကိုသက္ကရာဇ် ၁၂၇၂ ခုနှစ်တွင်၊ မဟာဘုံညာဏမောက္ခကတည်းဖြစ်၍၊ ပတ်လတ်ရွာ မွန်ပုံနှိပ်တိုက်မှ ပုံနှိပ်ခဲ့ပါသည်။

အဘိဓာန်ပြုစုခြင်း

မွန်-မြန်မာအဘိဓာန်ကို မွန်ယဉ်ကျေးမှုဌာနတွင် ပြုစုလျက်ရှိရာ၊ ၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း (အ) အက္ခရာမှ (စ) အက္ခရာအထိပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ မွန်-မြန်မာအဘိဓာန်ပြုစုရေးတွင် မွန်-မြန်မာပညာရှင်များပေါင်း၍ ကော်မီတီဖြင့်ပြုစုပါသည်။ ဤအဘိဓာန်သည် ဟာလီးဒေး၏ မွန်-အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်ထက်ပို၍ စုံလင်အောင်ကြီးစားပြုစုလျက်ရှိပါသည်။

ပုံနှိပ်ဖြန့်ချိခြင်း

မွန်ယဉ်ကျေးမှုဌာနတွင် လွန်ခဲ့သောနှစ်များက မွန်-အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်၊ မြစေတီမွန်ကျောက်စာ၊ ကလျာဏီ၊ မွန်ကျောက်စာ၊ ရွှေစည်းခုံ၊ ရွှေတိဂုံနှင့်ရတနစကြိုမွန်ကျောက်စာများကို ပုံနှိပ်ဖြန့်ချိခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်းတွင်၊ မွန်ဘာသာဇာတ်ကြီး ၁၀ ဘွဲ့အနက် (၁)တေမိ၊ (၂)မဟာဇနက္ခ၊ (၃)သုဝဏ္ဏသာမ၊ (၄)နေမိ၊ (၅)ဘူရိဒတ်၊ (၆)စန္ဒကုမာ၊ (၇)နာရဒ၊ (၈)ဝိဓုရ ဇာတ်တော်များကို ပုံနှိပ်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ ဤဇာတ်တော်များသည် ရှေးကတကြိမ်တခါမျှပုံနှိပ်ဘူးသေးပေ။ ယခုပဌမအကြိမ်ပုံနှိပ်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ဟောသခါနှင့် ဝေသန္တရာဇာတ်တော် ၂ အုပ်တို့မှာ အနည်းငယ်ကြီးသဖြင့် ရှေ့နှစ်တွင်ပြီးစီးနိုင်ရန် ကြိုးစား၍ပုံနှိပ်လျက်ရှိပါသည်။

မွန်ကျောက်စာပြန်ဆိုခြင်း

ပဲခူးခရိုင်ယို အောက်ပါခေတ်လတ် မွန်ကျောက်စာများကို မွန်ကျောက်စာပါရဂူဒေါက်တာ ဗလက်ဒင် မကွယ်လွန်မီက ဖတ်ရှုရေးသားထားသည့် လက်ရေးမူကို ပါမောက္ခ လှိုင်ထံမှ ၎င်း၏ခွင့်ပြုချက်အရ၊ ကူးယူပြီးမွန်ယဉ်ကျေးမှုအထက်တန်းအရာရှိက မြန်မာဘာသာသို့ပြန်ဆိုရေးသားခဲ့ပါသည်။ ခေတ်လတ်မွန်ဘာသာ သည် ခေတ်သစ်မွန်နှင့်အလွန်နီးစပ်သဖြင့်ပြန်ဆိုရာတွင် ခက်ခဲမှုမရှိပေ။ ပုဂံခေတ်မွန်ကျောက်စာများသည် ခေတ်သစ်မွန်နှင့်အလွန်ခြားနားသဖြင့် ဝါရင့်သောကျောက်စာဆရာများသာပြန်ဆိုရပေမည်။

ဘာသာပြန်ဆိုပြီးသော ပဲခူးခရိုင်မွန်ကျောက်စာများ—

- (၁) ပဲခူးခရိုင်အင်ဂျင်နီယာမွန် ဦးကြွန်ပေးသော ဘဠိဒေဝီ၏ဖုရား ၇ ဆူမွန်ကျောက်စာ နှစ်မျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေပေါင်း ၂၉။
- (၂) ကျောက်တိုင်ကန်ရွာမှ ပထန်ကုလားရွှေသူဌေး အဗ္ဗဒူလ်ဂဗူးလ်ပေးသော ဘဠိဒေဝီ ဖုရား ၇ ဆူမွန်ကျောက်စာ တမျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေ ၂၉။
- (၃) မုလိန္ဒာမွန်ကျောက်စာ တမျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေ ၁၂။
- (၄) ရွှေမောခေါ်ဖုရားအရွှေတန်ဖောင်းမွန်ကျောက်စာတမျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေ ၂၁။
- (၅) ဇော်ဂျီကုန်းမွန်ကျောက်စာ နှစ်မျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေ ၁၉။
- (၆) မုတ်ခိုင်ဖုရားမွန်ကျောက်စာ တမျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေ ၃၀။
- (၇) ဥပကသမာဂမစေတီမွန်ကျောက်စာ တမျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေ ၁၇။
- (၈) ဖုရားရွာ၊ ဖုရားကြီးမွန်ကျောက်စာ တမျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေ ၆၇။
- (၉) ထန်းတောကြီးဆုတောင်းပြည့်ဖုရားမွန်ကျောက်စာ တမျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေ ၂၉။
- (၁၀) မွေသိုက်ဖုရား မွန်ကျောက်စာ ပဌမတိုင်တမျက်နှာစာကြောင်းရေ ၂၃၊ ဒုတိယတိုင်တမျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေ ၁၂၊ အကျိုးအပဲ့ ၃ ချပ်၊ စာကြောင်းရေပေါင်း ၂၆၊ စုစုပေါင်းစာကြောင်း ၆၁။
- (၁၁) အဇပေါလ်မွန်ကျောက်စာ နှစ်မျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေပေါင်း ၃၅ + ၂၅ = ၆၀။
- (၁၂) ရွှေဂူကြီးမွန်ကျောက်စာ ၅ မျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေစုစုပေါင်း ၁၇ + ၁၉ + ၁၀ + ၁၀ + ၁၅-၇၁။
- (၁၃) မိုးနက်ဖုရားမွန်ကျောက်စာ နှစ်မျက်နှာ၊ စာကြောင်းရေ ၁၈။
- (၁၄) မွေသတ်ဖုရားမွန်ကျောက်စာ အကျိုးနှစ်ပိုင်းဆက်၍၊ စာကြောင်း ၁၅။
- (၁၅) ရွှေခွက်မျောမွန်ကျောက်စာ—

- (၁-က) မျက်နှာ၊ စာကြောင်း ၄၂။
- (၁-ခ) မျက်နှာ၊ စာကြောင်း ၁၃။
- (၂-က) မျက်နှာ၊ စာကြောင်း ၂၄။
- (၂-ခ) မျက်နှာ၊ စာကြောင်း ၁၆။
- (၃-က) မျက်နှာ၊ စာကြောင်း ၁၇။
- (၃-ခ) မျက်နှာ၊ စာကြောင်း ၇။

အကျိုးအပဲ့ ၇ ပိုင်း—

- (က) မျက်နှာ၊ ၆ ကြောင်း။
- (ခ) မျက်နှာ၊ ၄ ကြောင်း။
- (ဂ) မျက်နှာ၊ ၆ ကြောင်း။
- (ဃ) မျက်နှာ၊ ၁၆ ကြောင်း။
- (င) မျက်နှာ၊ ၈ ကြောင်း။
- (စ) မျက်နှာ၊ ၃ ကြောင်း။
- (ဆ) မျက်နှာ၊ ၆ ကြောင်း။

စုဆောင်းကူးယူခြင်း

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း မွန်ယဉ်ကျေးမှုဌာနတွင် ရှေးဟောင်းမွန်ပေမူများအနက်ဇာတ်ကြီး ၅၅၀ အနက် ဇာတ်ပေါင်း ၃၀၀ ကျော်မျှကူးယူပြီးစီးခဲ့ပါသည်။ ၎င်းစာမူများကိုစစ်ဆေးသုတ်သင် တည်းဖြတ်ပြီးပါက ဆက်လက်ပုံနှိပ်ဖြန့်ချိရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

၎င်းပြင် မွန်ပုံပြင်၊ ရာဇဝင်နှင့်လင်္ကာကဗျာ၊ ဆုံးမစာများကိုလည်း စာမျက်နှာပေါင်း ၃၀၀ ကျော်မျှ ကူးယူစုဆောင်းခဲ့ပါသည်။ ယင်းတို့ကိုရွေးချယ်၍ဆက်လက်ပုံနှိပ်ပါမည်။

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွက် ရှေးဟောင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှု (တိုင်းရင်းသား) ဌာန၏နှစ်ချုပ်ဘဏီရင်းခံစာ

ပြည်ထောင်စုယဉ်ကျေးမှု ဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပြည်ထောင်စုယဉ်ကျေးမှုကောင်စီတို့မှ အထူးတာဝန်ပေးချက်အရ၊ ၁၉၅၅ ခုနှစ်မှစတင်၍တိုင်းရင်းသား အရာရှိပြုစုရေးသားခဲ့သော “ ပြည်ထောင်စု အကပဒေသာ ” စာအုပ်မှာ၊ ၁၉၅၀ ခုနှစ်တွင် ဖာမူကြမ်းများရိုက်နှိပ်ပြီးစီးခဲ့ပါသဖြင့်၊ ပြည်ထောင်စုယဉ်ကျေးမှု ကောင်စီ၏ သဘောတူညီချက်ကိုရယူရန် ကောင်စီအစည်းအဝေးသို့တင်ပြခဲ့ပါသည်။

ပြည်ထောင်စု အကပဒေသာစာအုပ်တွင် ကဏ္ဍများပြည့်ဝစုံလင်စေရန် ယဉ်ကျေးမှုကောင်စီလူကြီးအချို့၏အကြံပေးချက်အရ၊ ၁၉၅၀ ခုနှစ်၊ ပဌမပိုင်းတွင် ထားဝယ်ခရိုင်အတွင်းယိုကျေးလက်အရပ်များသို့ သွားရောက်လှည့်လည်၍ ထားဝယ်ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုတရပ်ဖြစ်သည့်၊ “ ယန်း ” အကကိုလေ့လာရိုက်ကူး၍မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုနှစ်ဒုတိယပိုင်းတွင် ပြည်ခရိုင်ကျေးလက်ဒေသများသို့ သွားရောက်လှည့်လည်၍၊ မြန်မာတို့၏ ရှေးရိုးစဉ်လာဥယျာဉ်တရပ်ဖြစ်သည့်၊ “ နီပေါတ်ခင်း ” ခေါ်နီပေါတ်တော်လာ အကြောင်းအရာတို့အား၊ သရုပ်ဖော်ကပြသည့်အကအခုန်များကို ဓါတ်ပုံရိုက်ကူးမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်း “ နီပေါတ်ခင်း ” မှာ ပြည်ခရိုင်နှင့် ပခုက္ကူတို့တွင်သာ ကြွင်းကျန်လျက်ရှိတော့သည့် ရှေးဟောင်းအကအခုန်တမျိုးဖြစ်ပါသည်။

လိုအပ်သောဓါတ်ပုံများကို တိုင်းရင်းသားအရာရှိကိုယ်တိုင် ရှာဖွေလေ့လာရိုက်ကူးပြီး၊ စာမူကြမ်းများအား၊ ၁၉၅၀ ခုနှစ်မကုန်မှီ ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက်၍အချောရေးသားပါသည်။

၁၉၅၉ ခုနှစ်၊ ပဌမပိုင်းတွင် ကချင်ပြည်နယ်သို့သွားရောက်၍ ကချင်လူမျိုးတို့၏ရိုးရာဥယျာဉ်တရပ်ဖြစ်သည့် မနောပွဲခင်းကျင်းပုံ အကြောင်းအရာများကိုလေ့လာ၍ဓါတ်ပုံရိုက်ကူးမှတ်တမ်းတင်ပါသည်။ ၎င်းမနောပွဲမှာတိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုဌာနပိတ်မှ တတိယအစီအစဉ်အဖြစ် ထုတ်ဝေမည့် စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယအစီအစဉ်အဖြစ်ထုတ်ဝေရန် လျာထားသည့် “ တို့တိုင်းရင်းသား ပြည်ထောင်စုသား ” စာအုပ်နှင့်ပတ်သက်၍ လိုအပ်သည့် အကြောင်းအရာများကိုလည်းကချင်ပြည်နယ်သို့ရောက်ရှိသည့်အခိုက် မှတ်သားလေ့လာခဲ့ပါသည်။

ထိုသို့သွားရောက် လေ့လာခြင်းဖြင့် “ ပြည်ထောင်စု အကပဒေသာ ”၊ “ တိုင်းရင်းသား ပြည်ထောင်စုသား ” စာအုပ်များနှင့် နောက်ဆက်လက်ရိုက်နှိပ်မည့် “ မနောပွဲသဘင် ” စာအုပ်များအတွက်အထောက်အကူပြုနိုင်စွယ်ရာ အချက်အလက်များရရှိခဲ့ပါသည်။

၁၉၅၉ ခုနှစ်၊ နှစ်ဦးပိုင်းမှစ၍ “ တို့တိုင်းရင်းသား ပြည်ထောင်စုသား ” စာမူကြမ်းများကိုသက်ဆိုင်ရာ စာအုပ်စာတမ်းများ၊ မှတ်တမ်းများဖြင့်ညှိနှိုင်း၍ရေးသားခဲ့ရာ၊ ဩဂုတ်လပဌမပတ်တွင် အချောရေးသား၍ပြီးခဲ့ပါသည်။

ဩဂုတ်လပဌမပတ်မှစ၍ “ ပြည်ထောင်စုအကပဒေသာ ” စာအုပ်စက်တင်ပုံနှိပ်ရန်အတွက်၊ ဓါတ်ပုံများ၊ ဘလောက်များနှင့်ပတ်သက်သည့်အထားအသို (Display) များကို စံနှစ်တကျဖြစ်စေရန် တိုင်းရင်းသားအရာရှိကိုယ်တိုင်ပုံနှိပ်တိုက်များသို့သွားရောက်၍ စီစဉ်လုပ်ကိုင်ပေးပါသည်။ ၎င်းအကပဒေသာစာအုပ်ကို ၁၉၅၉ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် စတင်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။

အကပဒေသာစာအုပ်တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုပေါင်း ၂၂ မျိုးတို့၏ ရှေးရိုးစဉ်လာ အကအခုန်များအကြောင်းကို၊ အခဏ်းကြီး ၃ ခဏ်း၊ အခဏ်းငယ် ၉၅ ခဏ်းမျှခွဲကာ၊ ဓါတ်ပုံရုပ်ပုံပေါင်း ၂၇၀ ပုံဖြင့်သရုပ်ဖော်တင်ပြခဲ့ပါသည်။

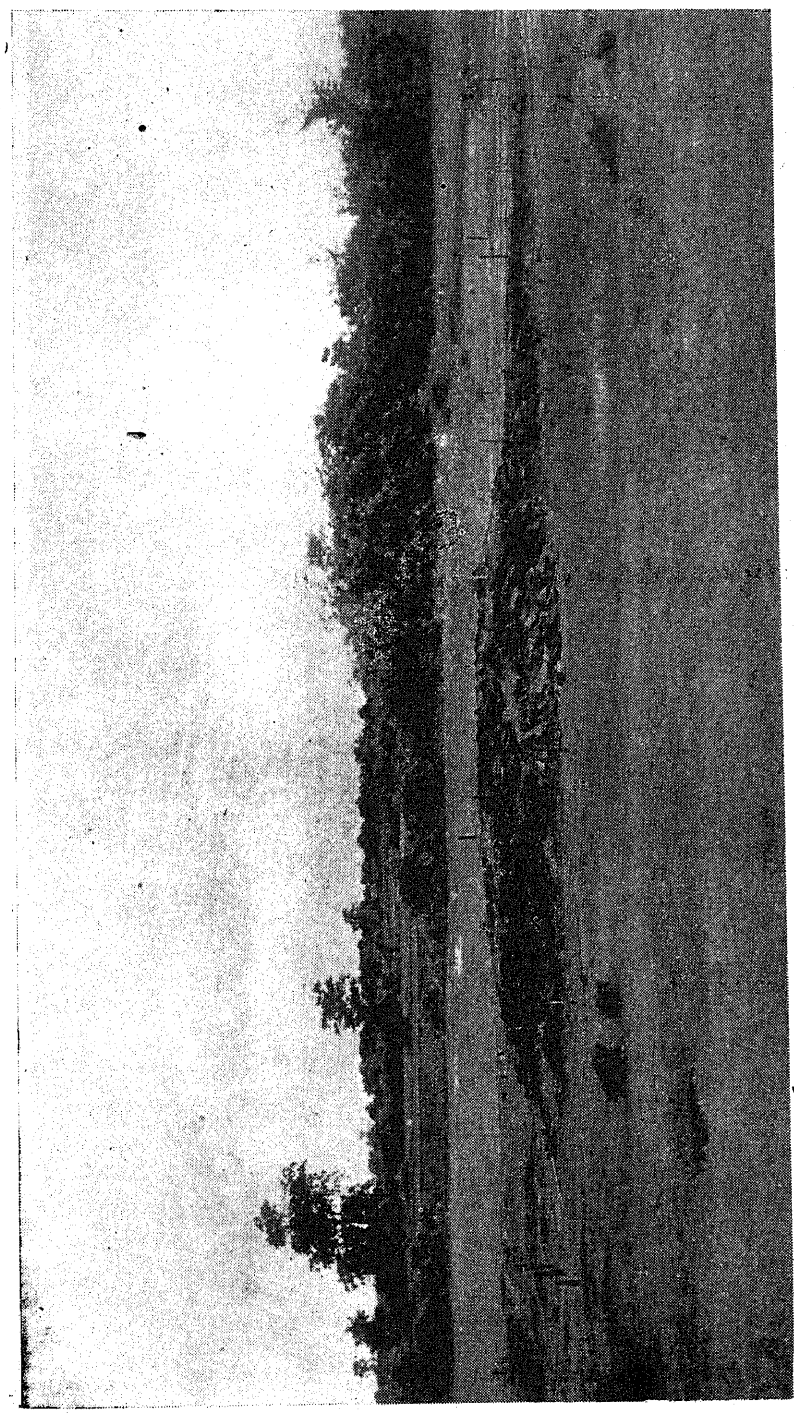
အကပဒေသာစာအုပ်နှင့်မရှေးမနှောင်း ပုံနှိပ်ခဲ့သည့် “ တို့တိုင်းရင်းသား ပြည်ထောင်စုသား ” စာအုပ်မှာလည်း၊ ၁၉၆၀ ခုနှစ်၊ နှစ်ဦးတွင် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းစာအုပ်တွင်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုပေါင်း ၄၅ မျိုးနှင့်ပတ်သက်သည့်ဓါတ်ပုံ၊ မြေပုံနှင့်ပြည်နယ်ဆိုင်ရာ နောက်ခံရှုခင်းပုံပေါင်း ၁၆၁ ပုံ၊ စီစဉ်ထည့်သွင်းခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်နှစ်အုပ်စလုံးပင် ဓါတ်ပုံ၊ ရုပ်ပုံများဝေဝေဆာဆာ ခမ်းနားသပ်ယပ်စွာဖြင့် ရိုက်နှိပ်ပြီးစီးခဲ့ပါသည်။

မြန်မာအန္တယ်ဝင်တို့နှင့်ပတ်သက်သည့် ကျေးလက်ဒေသသုံးစကားများကိုလည်း တဖက်တလမ်းမှ တတ်နိုင်သမျှစုဆောင်းလျက်ရှိရာ၊ ယခုအခါအသင့်အတင့်စုဆောင်းရယူပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ဖိုးလတ်၊

ညွှန်ကြားရေးဝန်၊
ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာန။

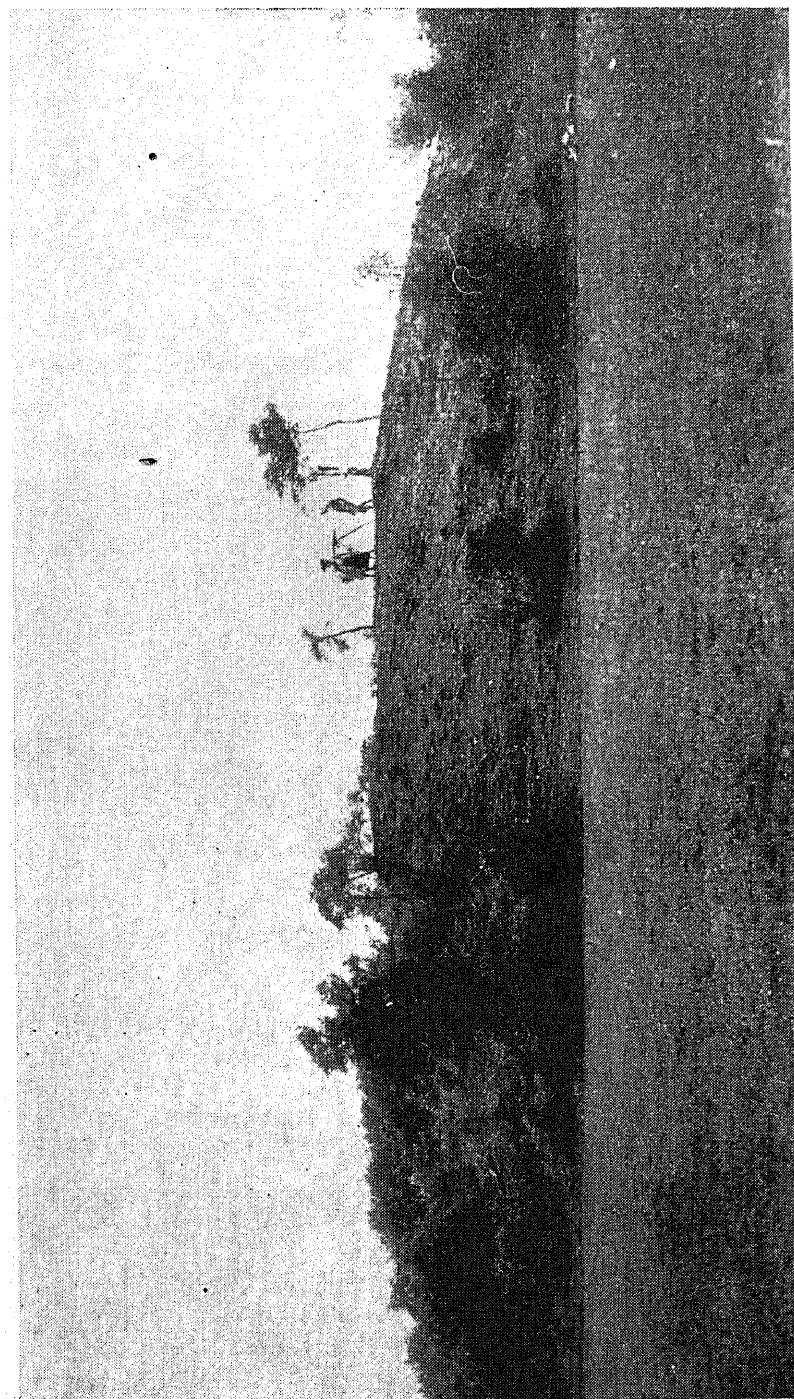
ရန်ကုန်မြို့၊ ၁၉၆၀ ခု၊ ဇွန်လ ၇ ရက်။

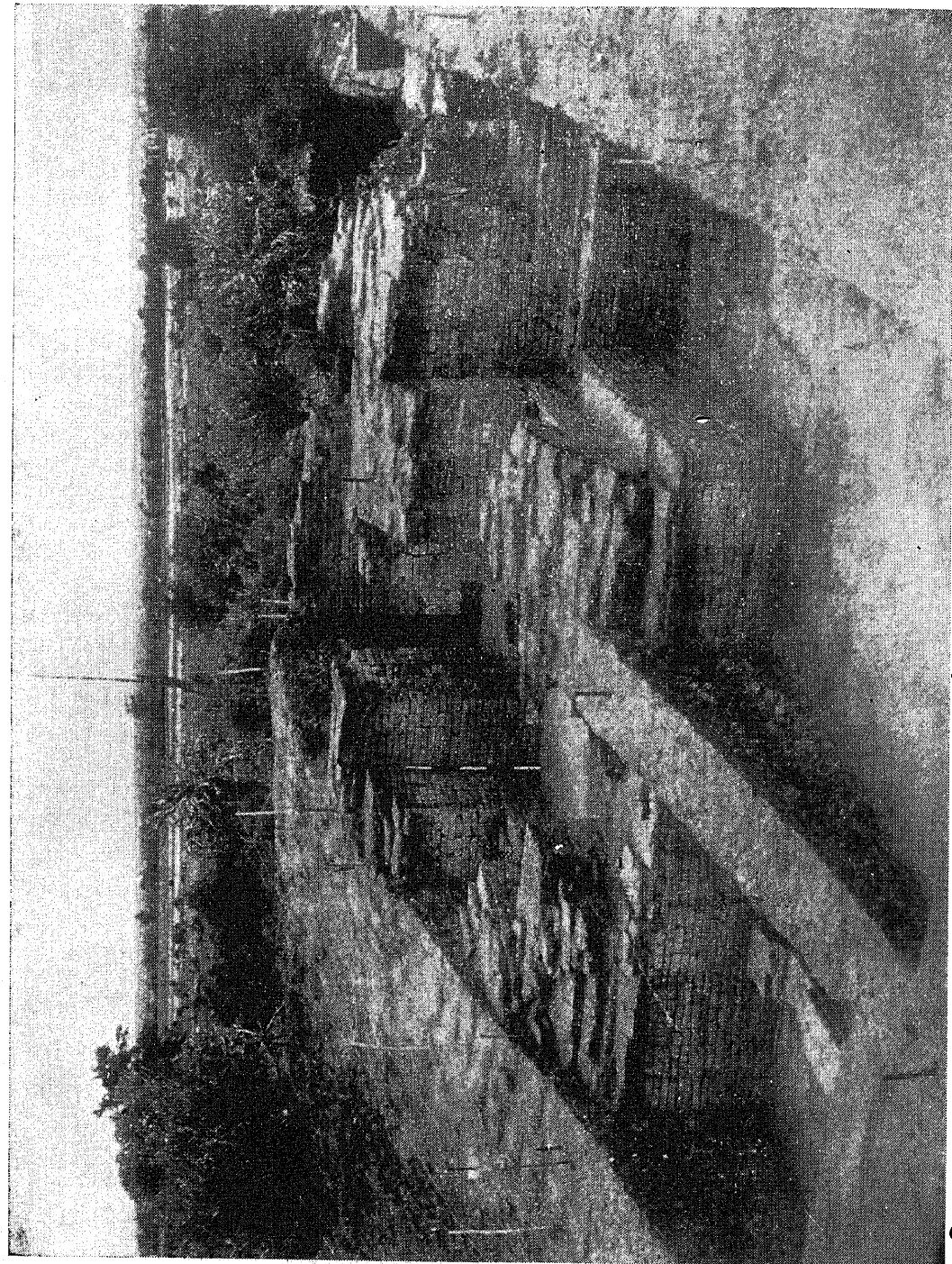
ကုတ္တိဒ္ဒ အမှတ် ၁၊ သမ္ဗုဒ္ဓကုန်းတူးလှေ၊
(ပုံ ၁)

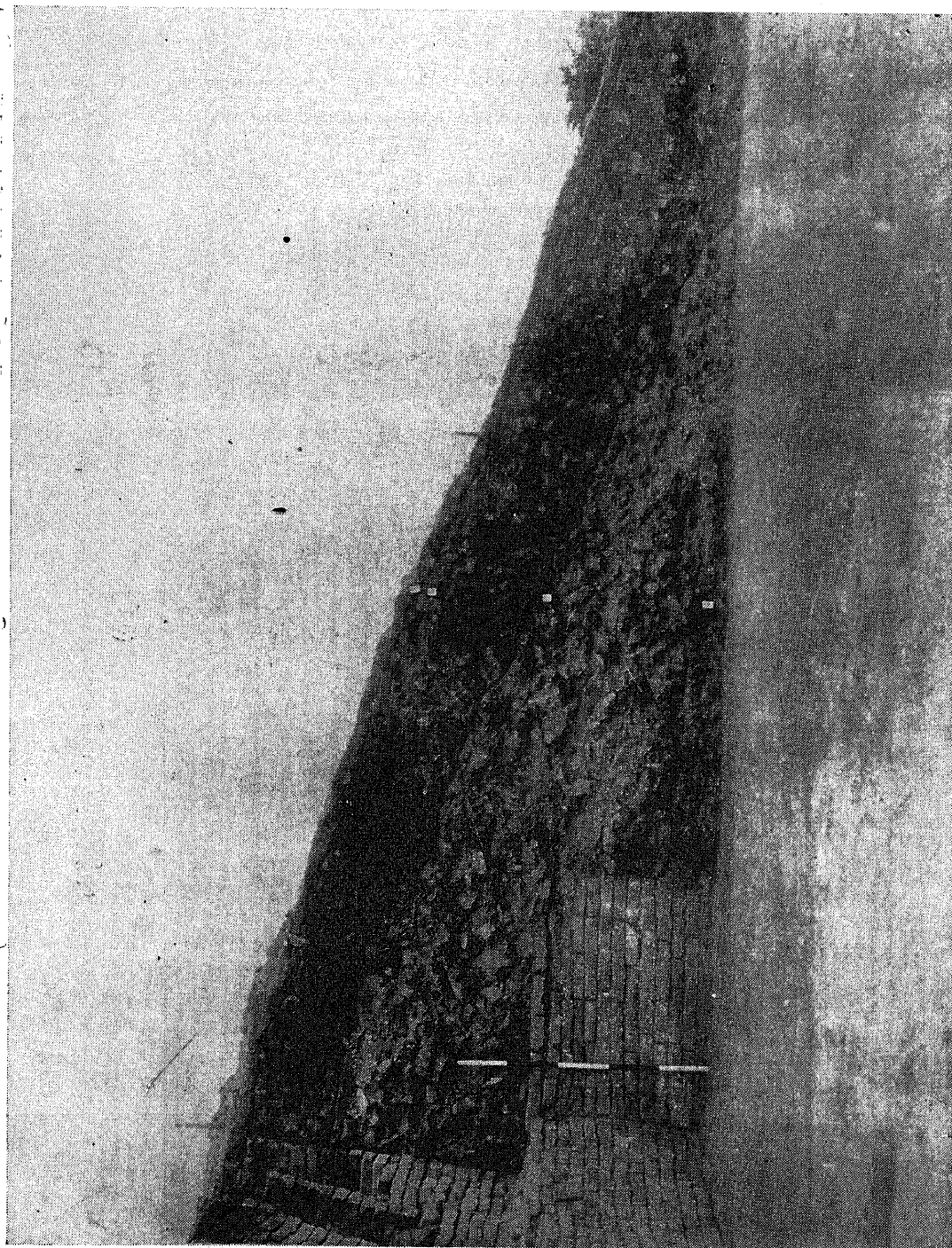
(ပုံ ၂)
ကုက္ကို အမှတ် ၁၁၁ နိုင်ငံတော်တော်

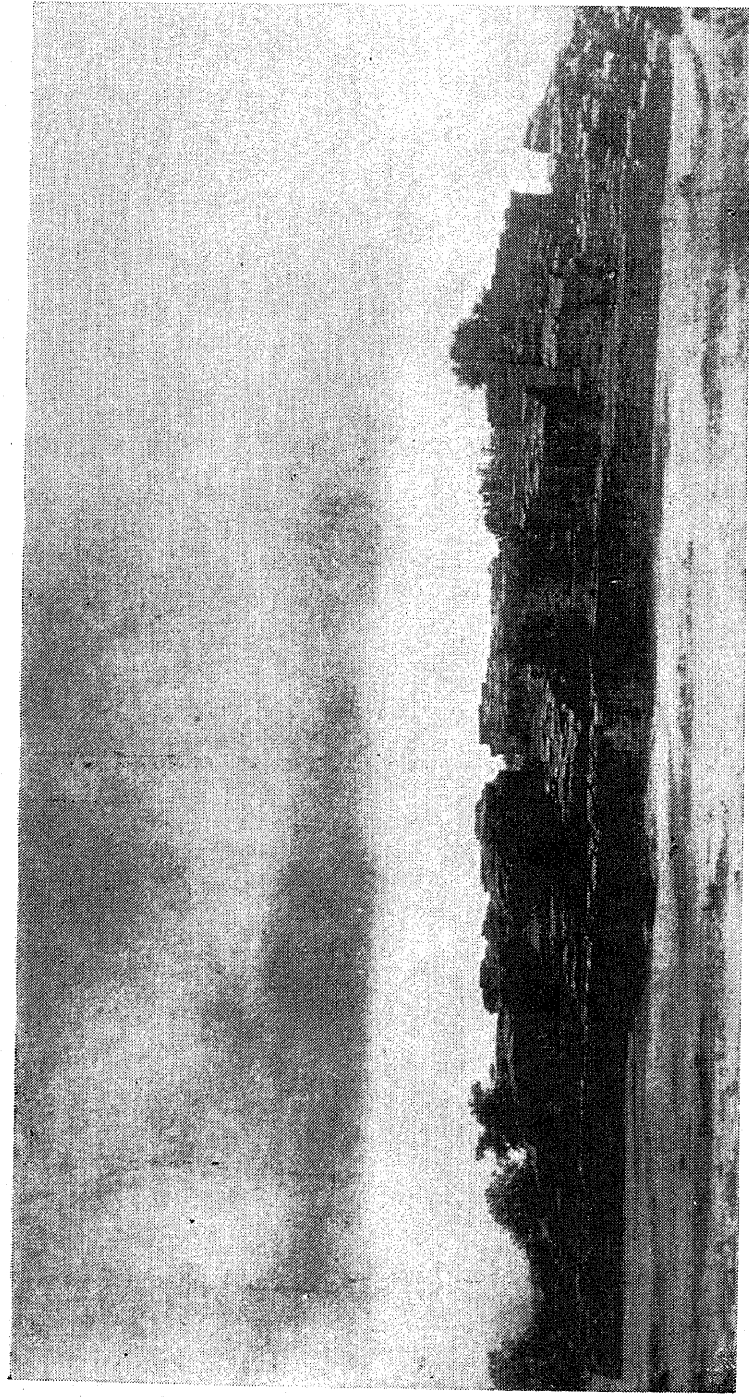
(ပုံ ၃)
ကုက္ကို အမှတ် ၂၊ အုတ်တုန်းတော်တော် (အနောက်မြောက်မြောက်)

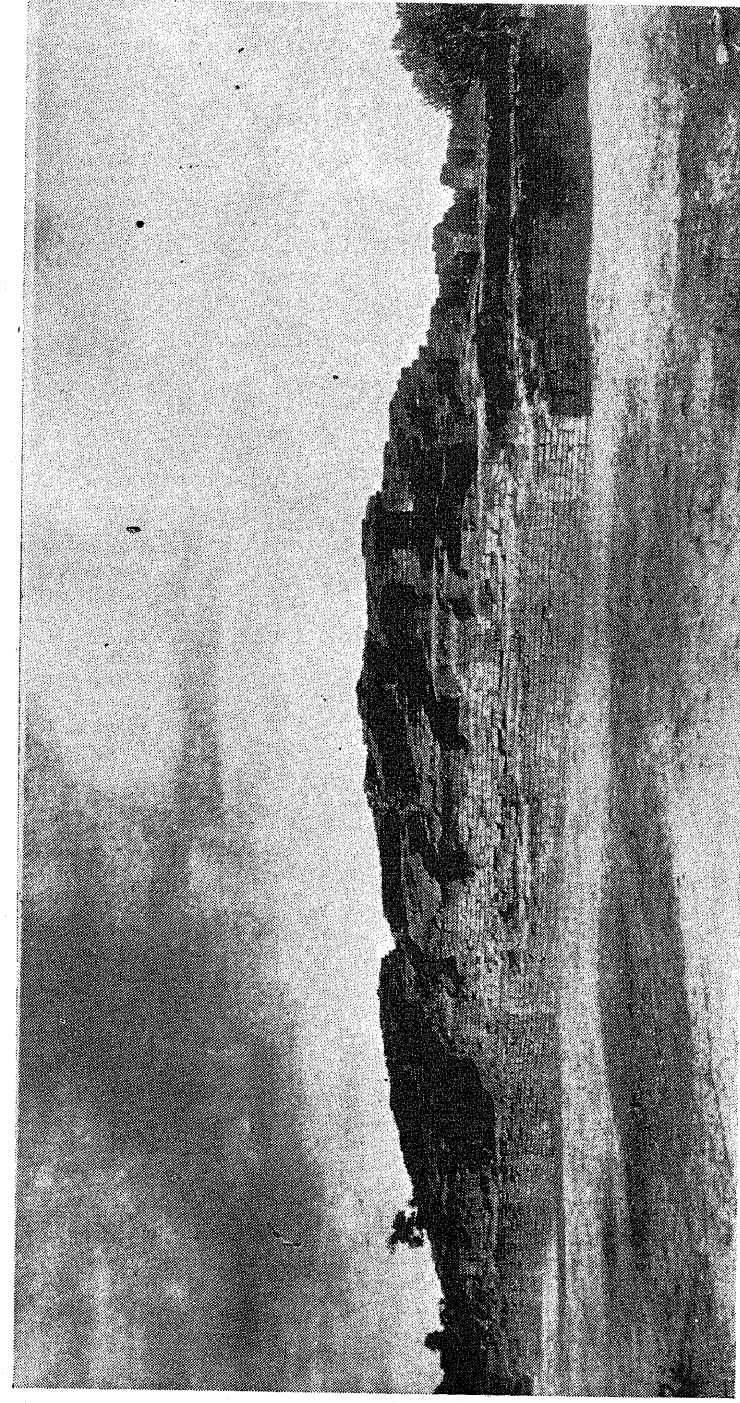
ပုဂံ၊ အရှေ့ဘက် ၁၂ မိုင်၊ အရှေ့ဘက် ၁၂ မိုင်၊
(ပုံ ၄)

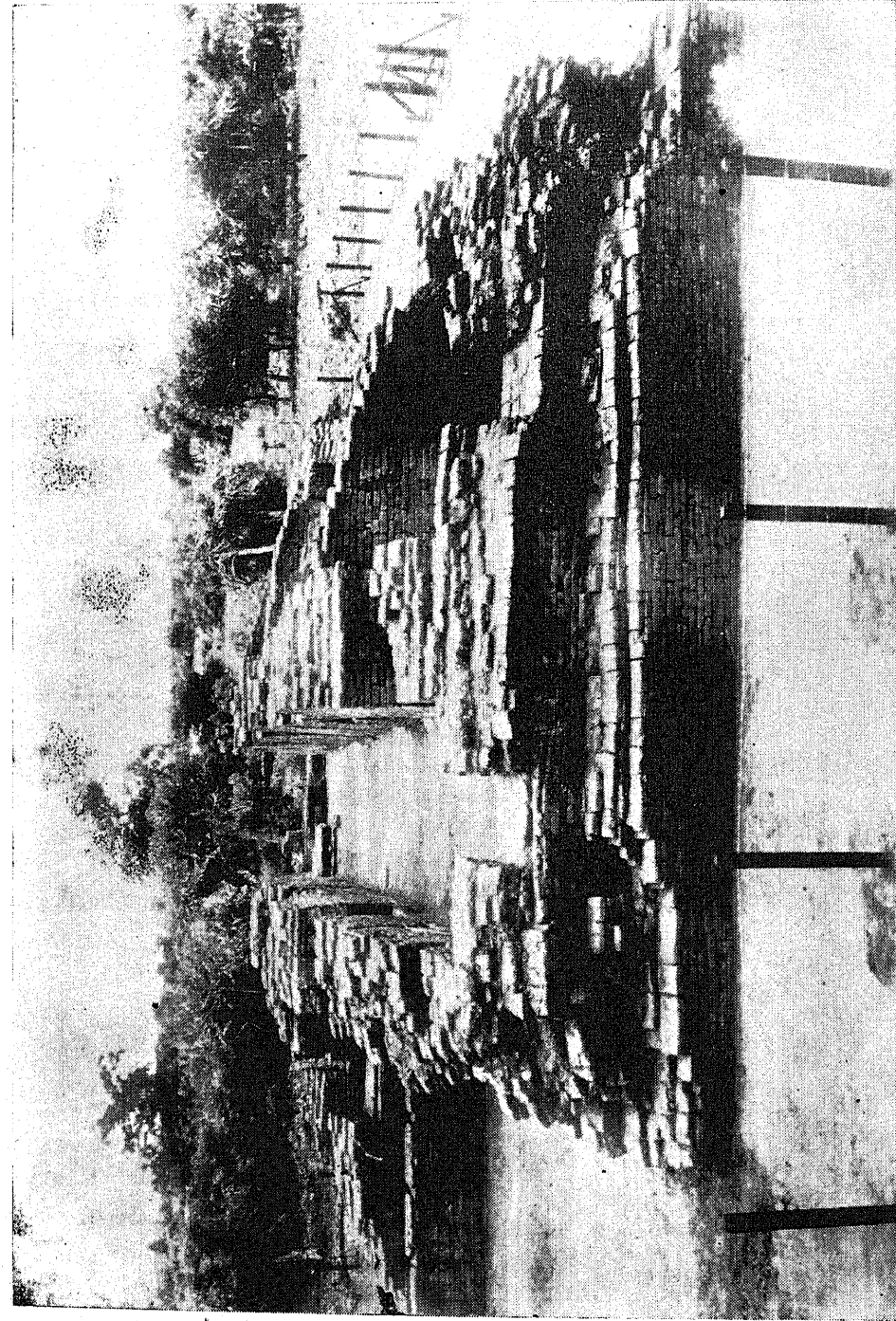
အရှေ့ဘက် ၁၂ မိုင်၊ အရှေ့ဘက် ၁၂ မိုင်၊
(ပုံ ၅)

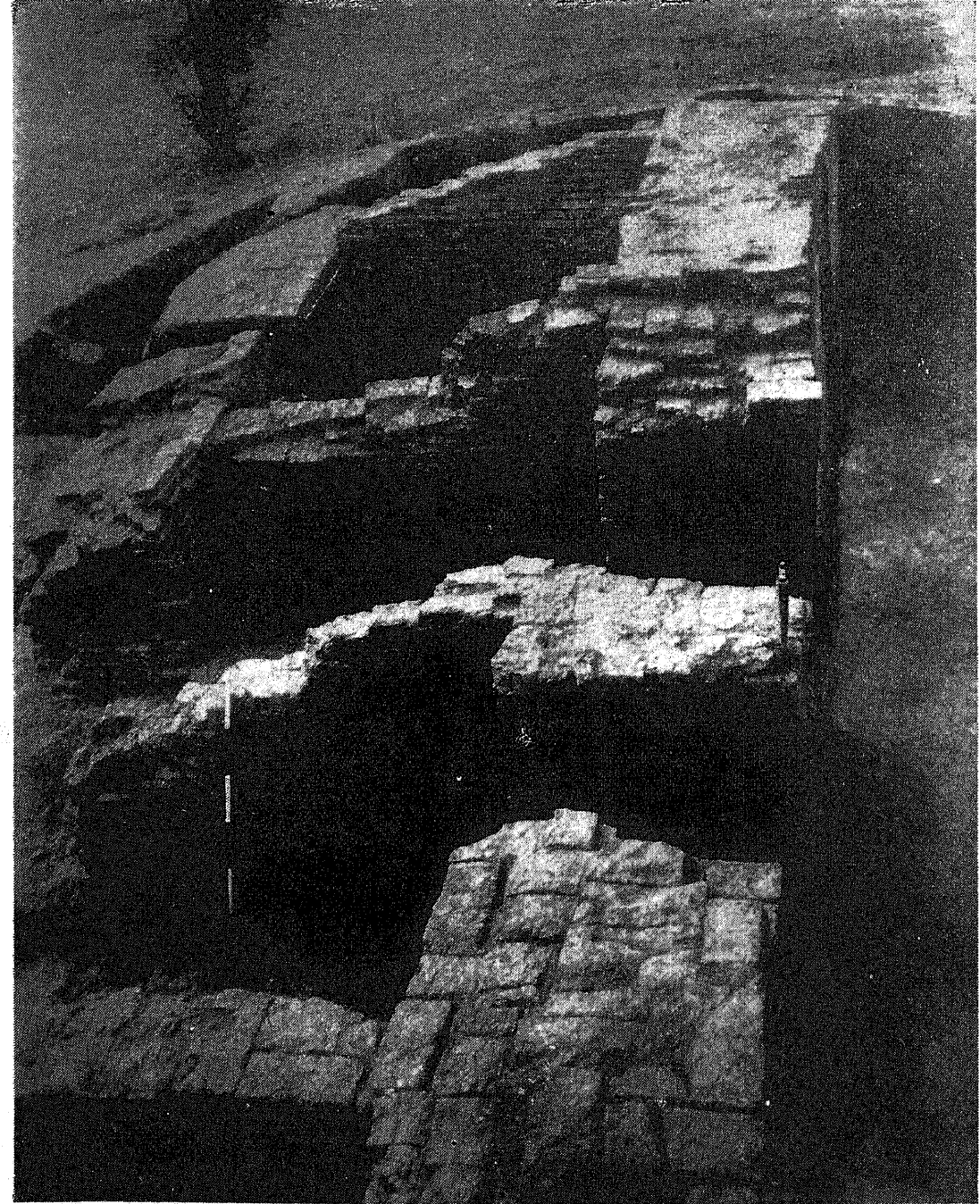
(ပုံ ၆)
ကုက္ကိုဒ အမှတ် ၂၊ ဖေါ်လာသောအဆောက်အဦ (အရှေ့မြောက်မှရိုင်း)။

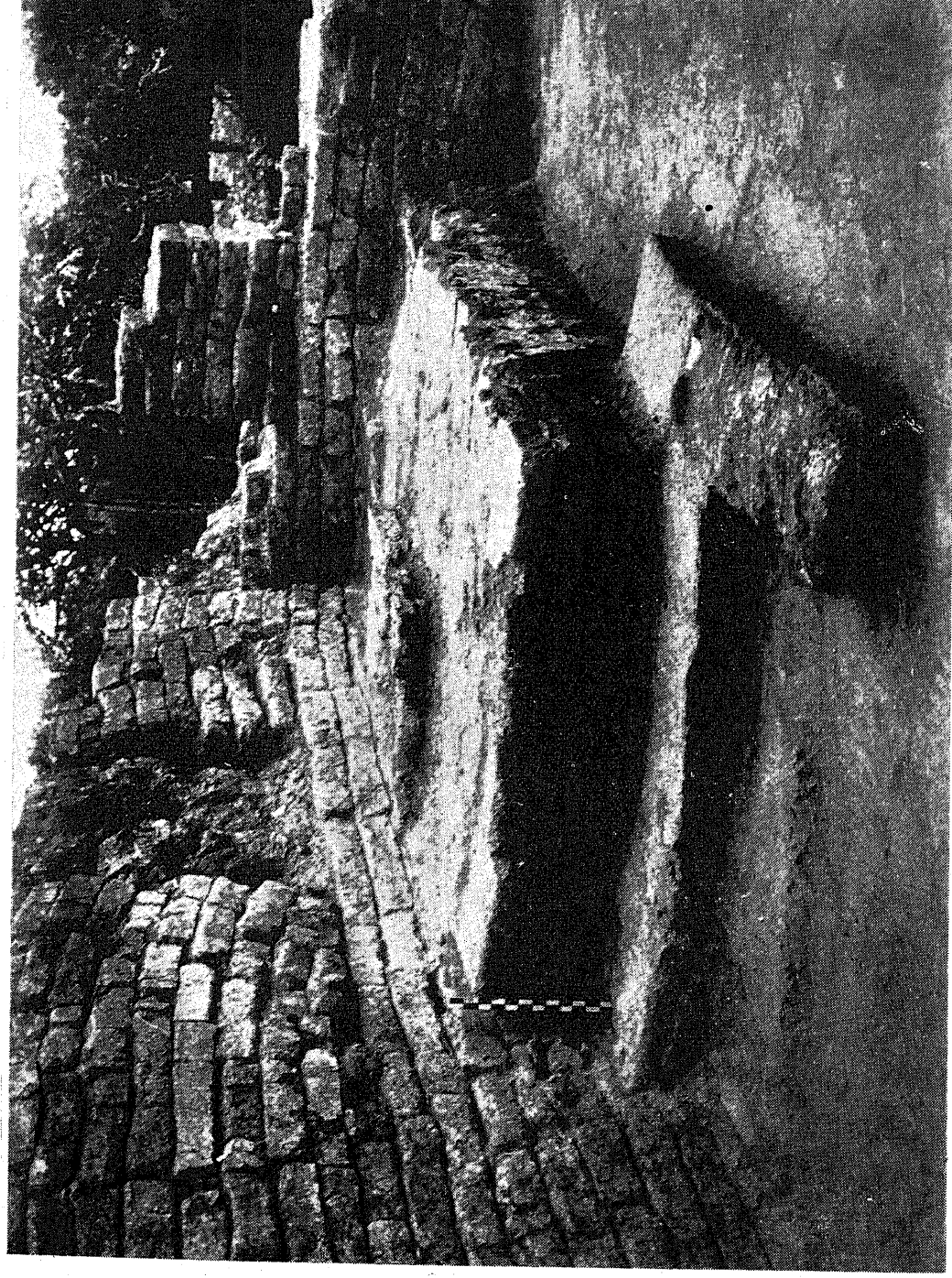
(ပုံ ၇)
အဆောက်အဦ (အနောက်တောင်မှရိုင်း)။

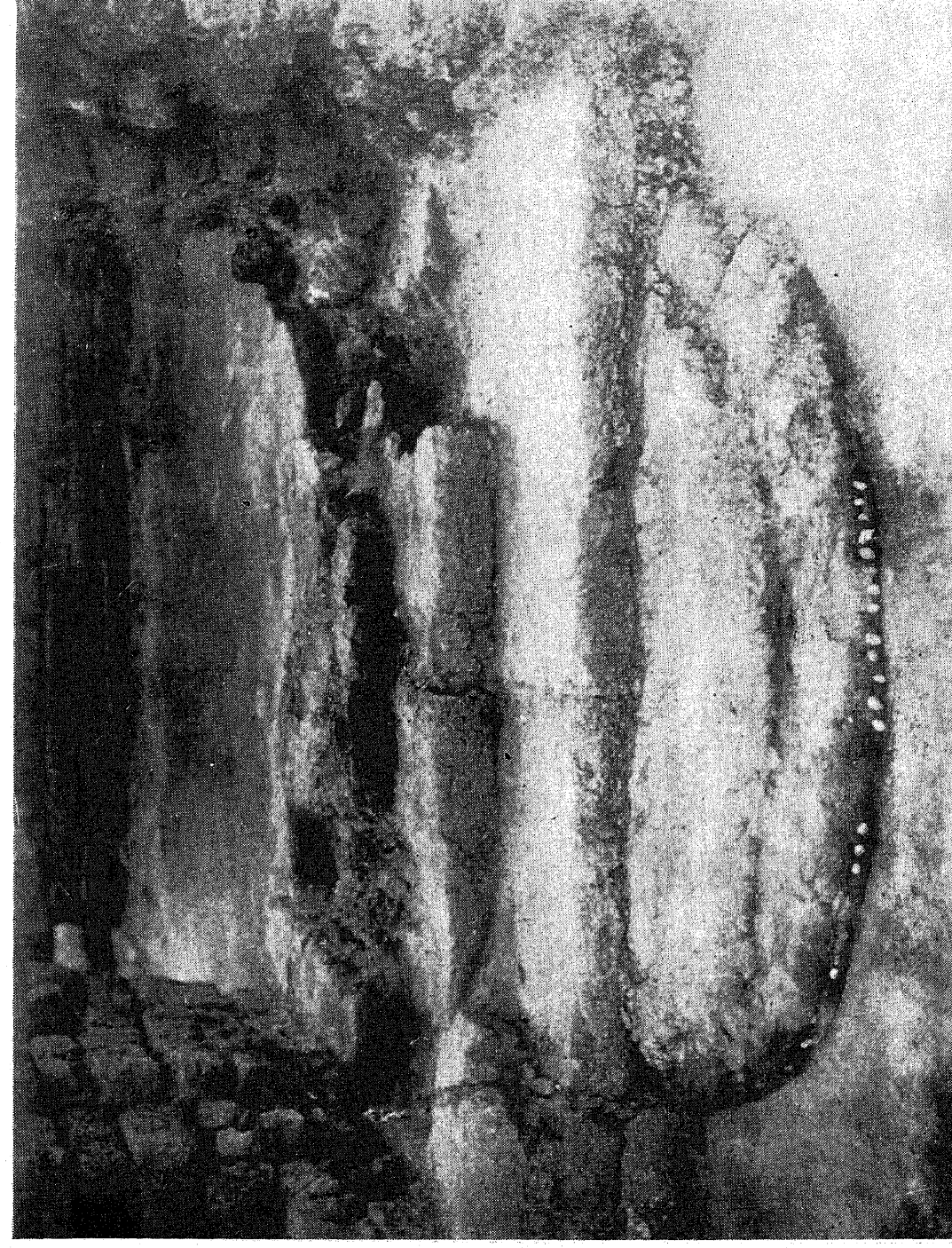
(ပုံ ၈)
အဆောက်အဦဝင်းကလေး (မြောက်ဘက်ရှိ)

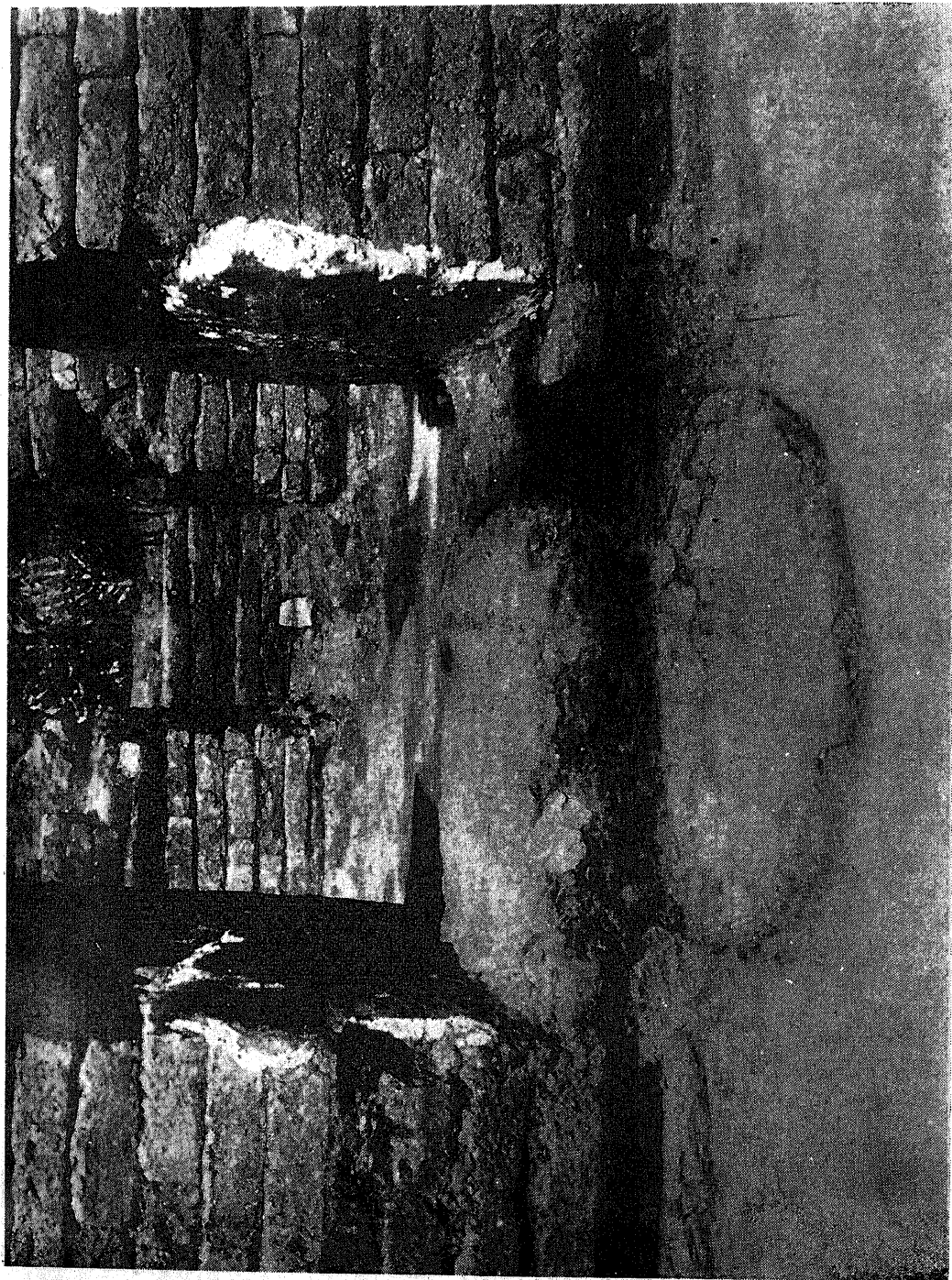
(ပုံ ၉)
ကုက္ကိဒ္ဒ အမှတ် ၂၊ တူးဖော်စဉ် အခန်းခွဲအစိတ်

(ပုံ ၁၀)
အခန်းရှည်ပြီးအရှေ့တောင်ထောင့်ရှိဆုတ်ခုံ။

(ပုံ ၁၁)
အခန်းရှည်အပေါ်ကပ်တံခါးခုံ။

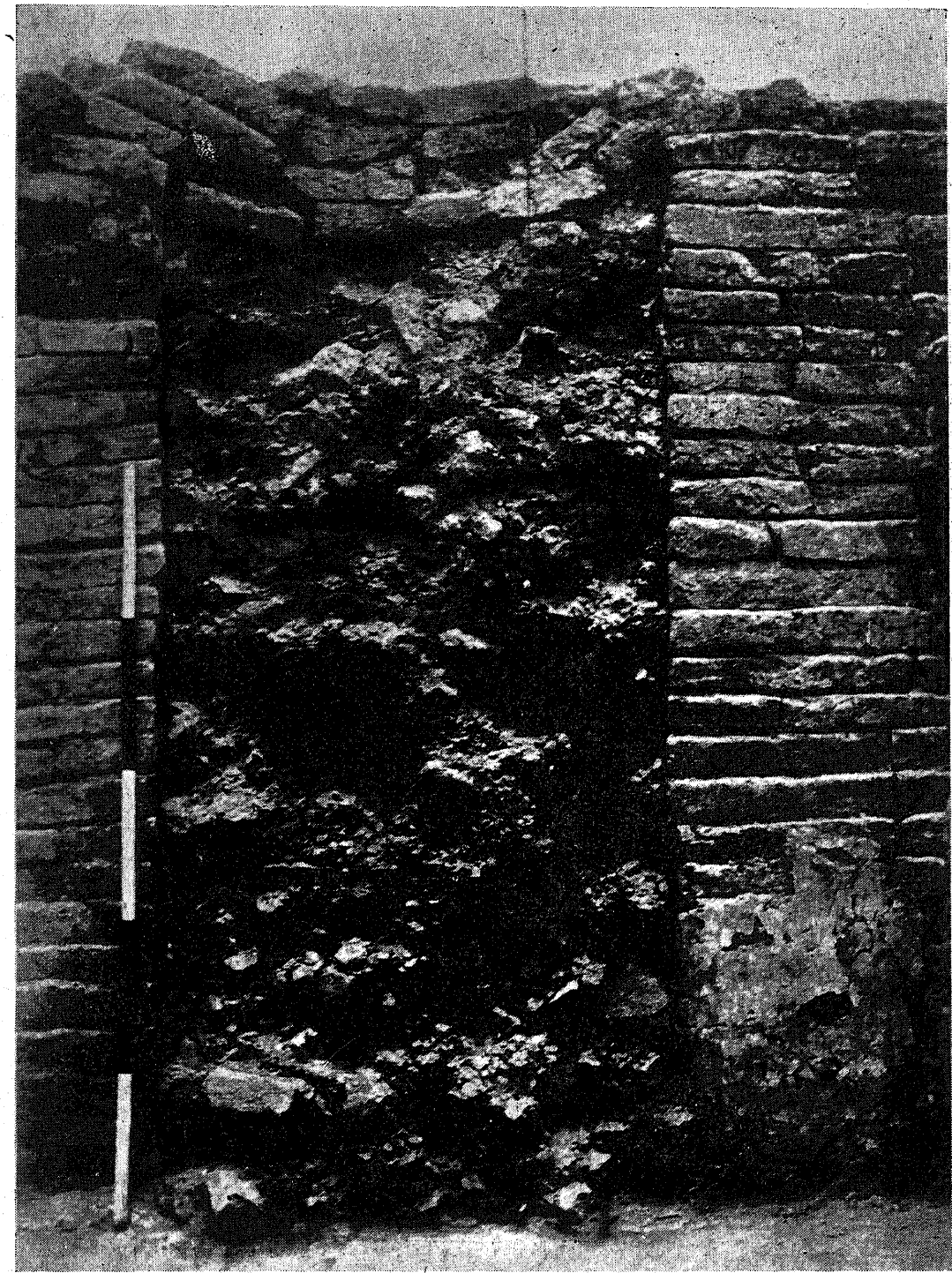
အခန်း ၈၊ အတွင်းသို့ခေါ်
(ပုံ ၁၂)

(ပုံ ၁၃)
နှုတ်သီးပါသောသို့ (ဆက်လက်ထားရုံ)။

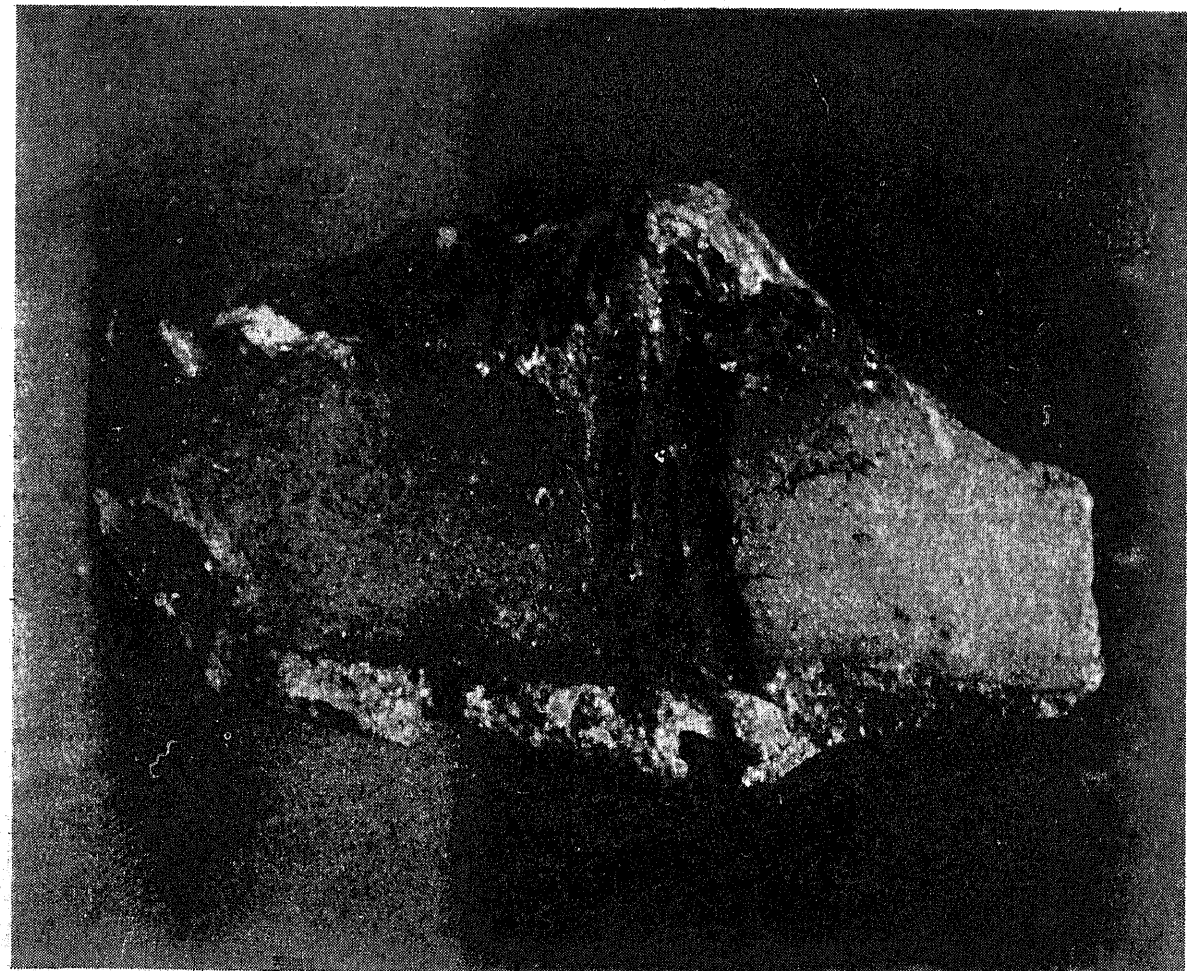
(ပုံ ၁၄)
အနီးပါးသောအရိုးတုံး၊ အမှတ် ၇။

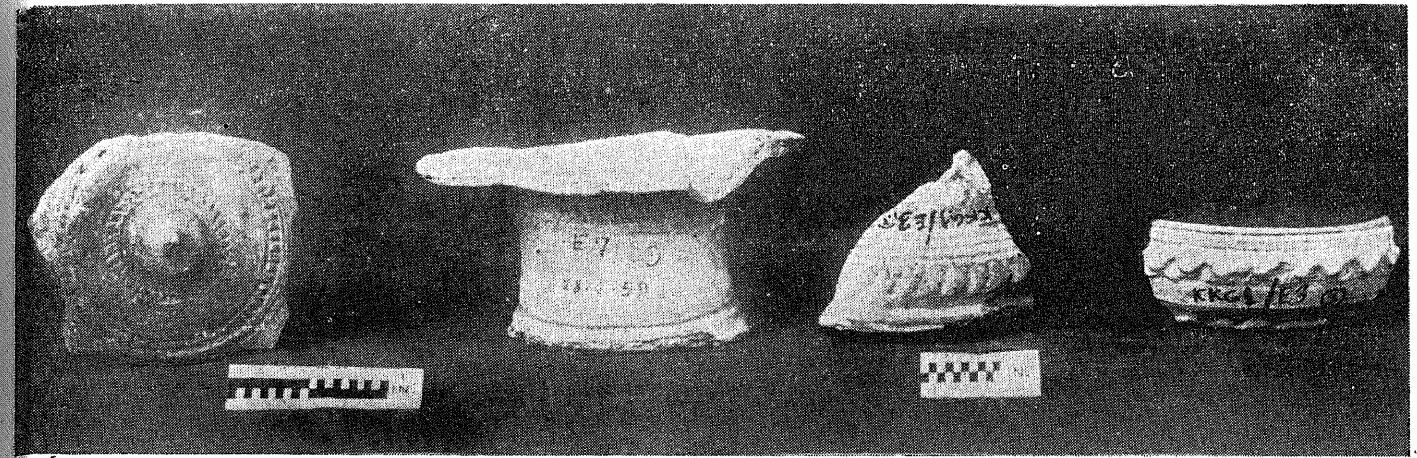
(ပုံ ၁၅)
အနီး ၆၊ တံခါးပေါက်။

(ပုံ ၁၆)
မြေတံဆိပ်ပုံနှိပ်၊ အပြင်ဖက်ပုံ။

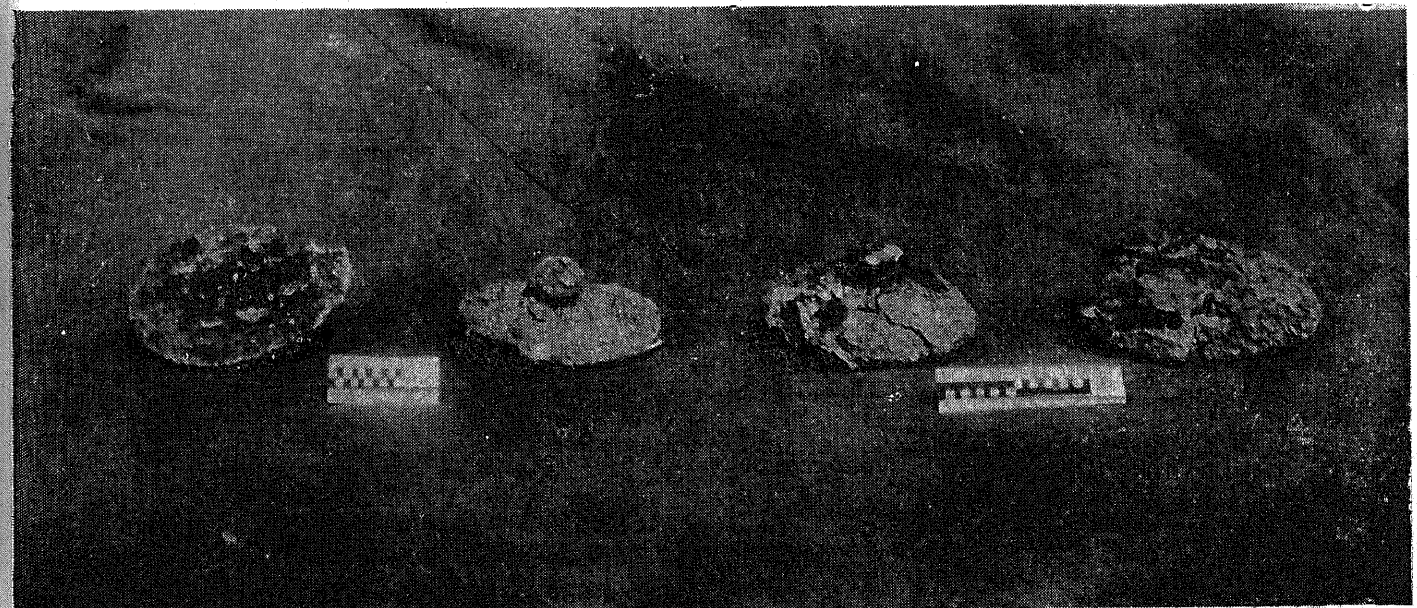
(ပုံ ၁၇)
မြေတံဆိပ်ပုံနှိပ်၊ အတွင်းဖက်ပုံ။

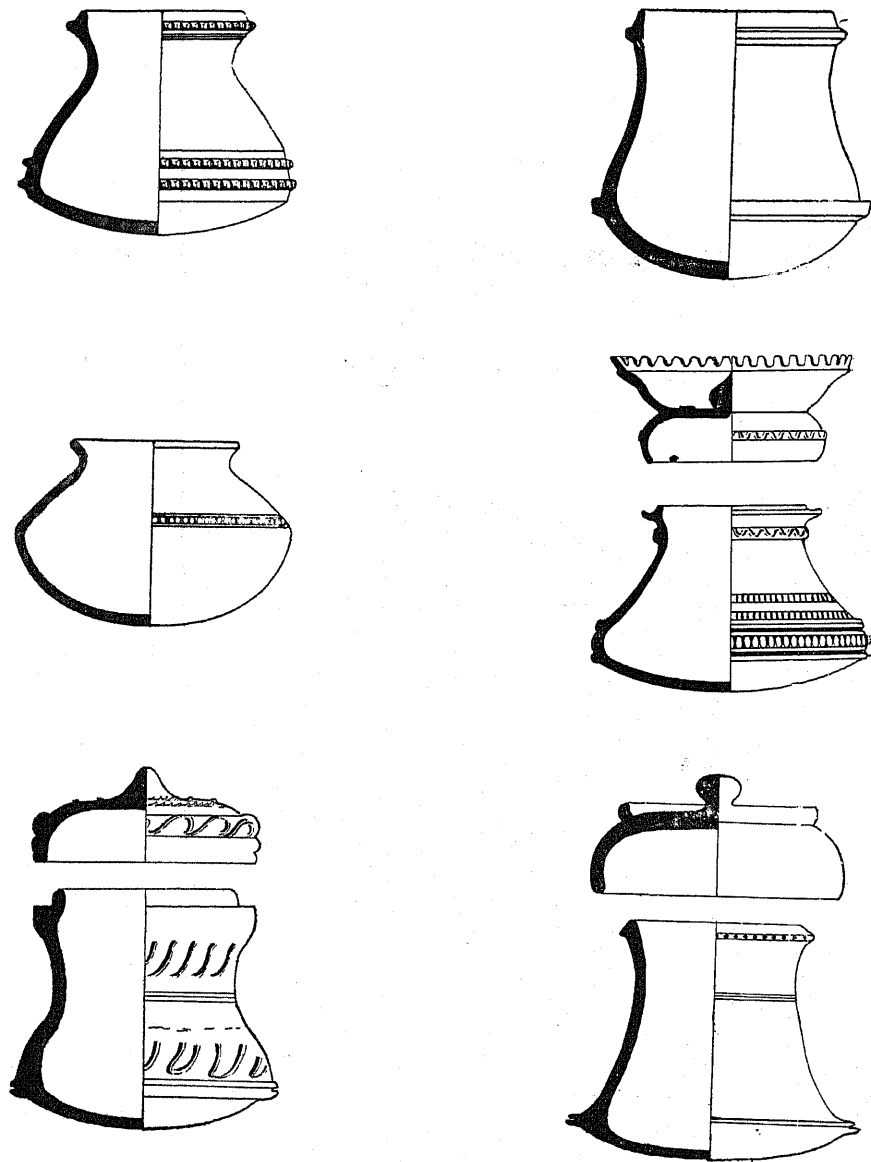
(ပုံ ၁၈)
အလှူပြုသည့်အခါမှ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

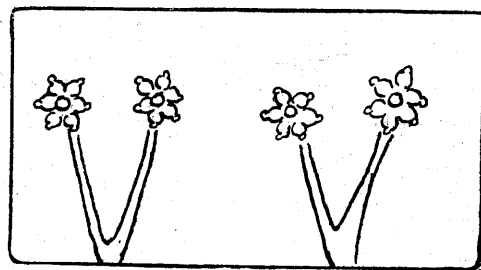
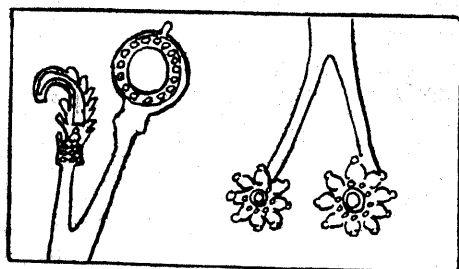
(ပုံ ၁၉)
သံဆွဲလည်ပတ်မှု။

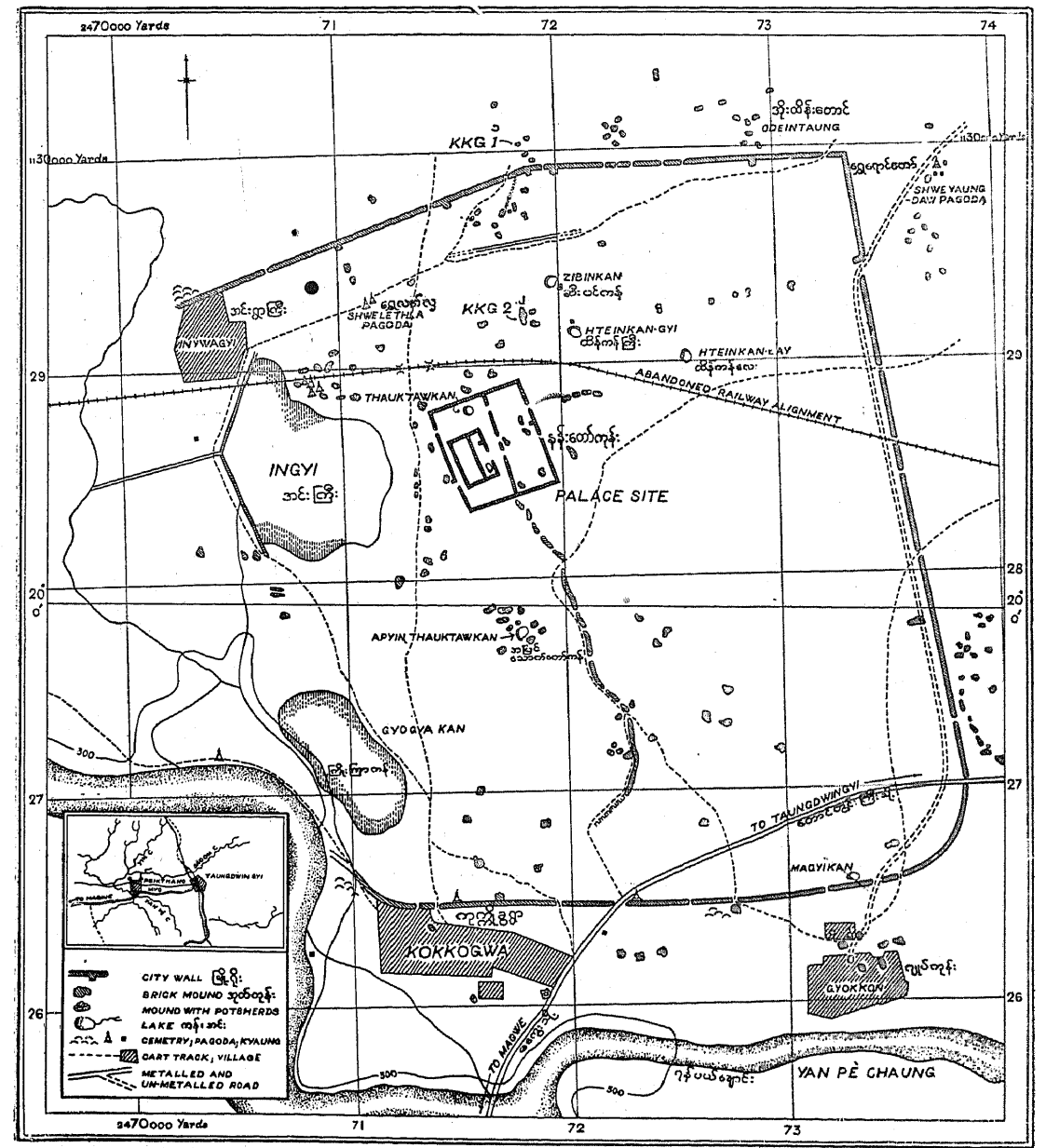
(ပုံ ၂၀)
သံဆွဲလည်ပတ်မှု။

(ပုံ ၂၀)
မြေအိုးအမျိုးမျိုး။

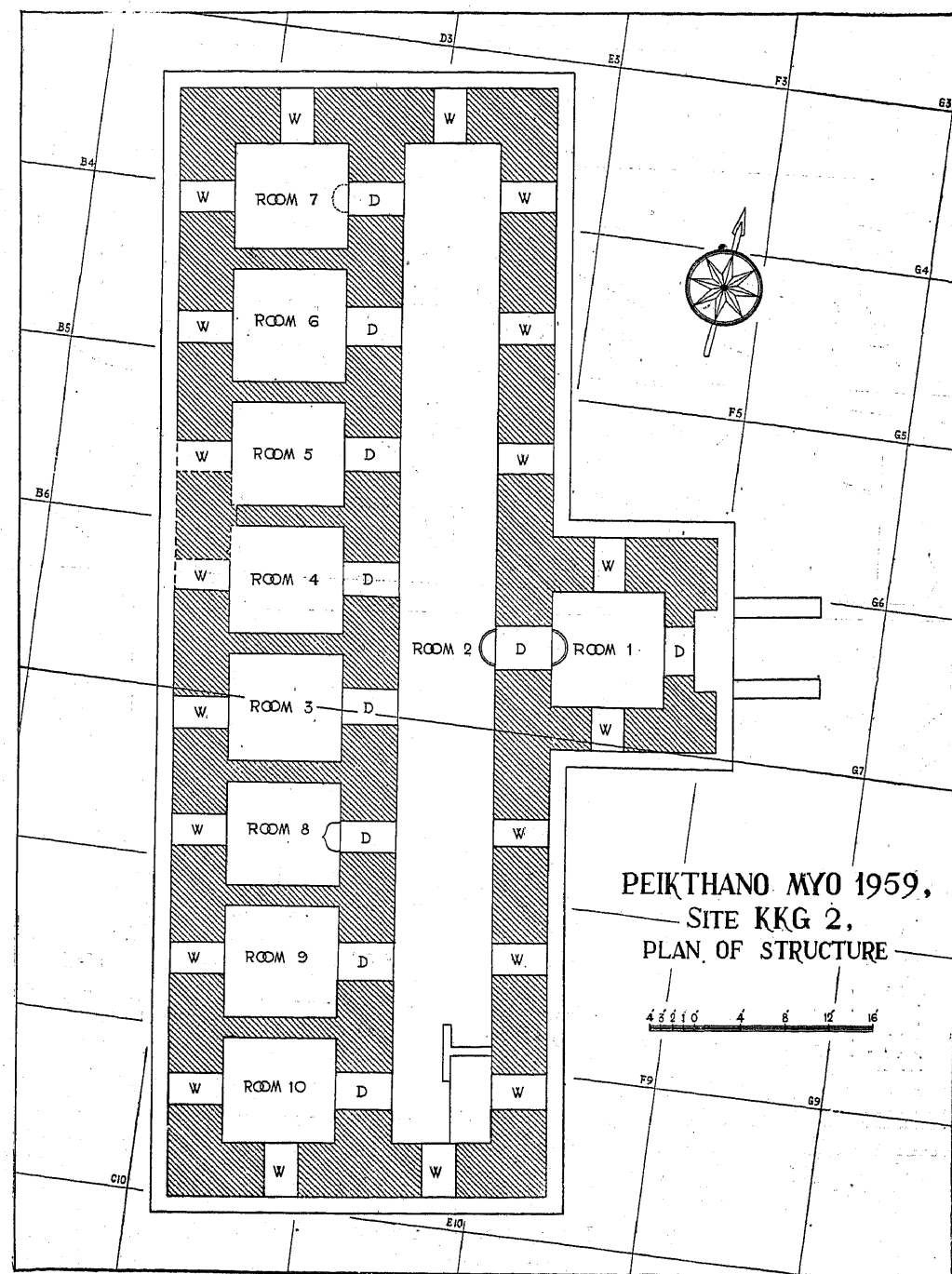

(ပုံ ၂၁)
ကျောက်တံဆိပ်ပြား၊ မျက်နှာနှင့်ကျော။

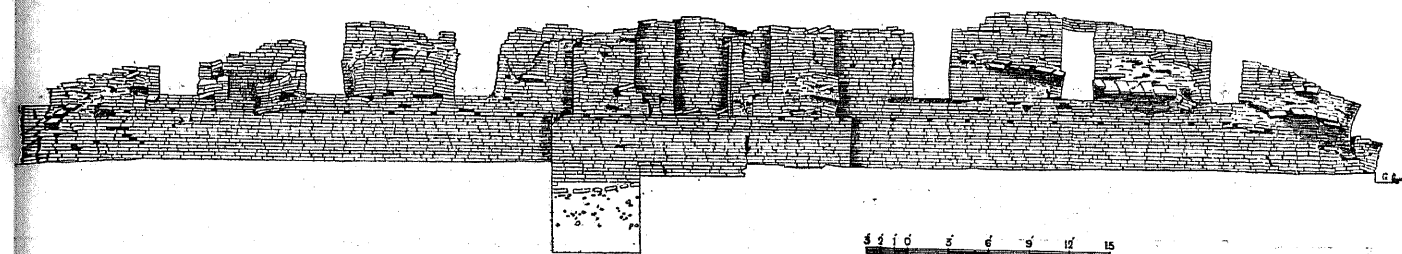

MAP OF
PEIKTHANO MYO
VISHNU CITY

(ပုံ ၂၂)
မြို့နယ်မြေပုံ။

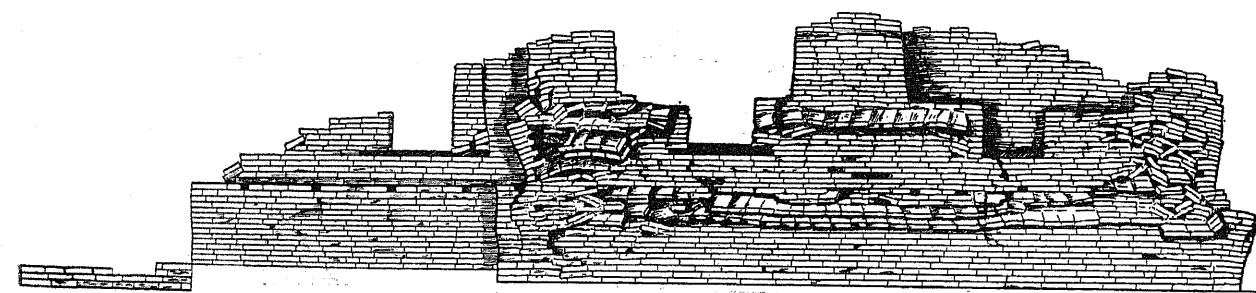

(ပုံ ၂၄)
ကုက္ကိုအမှတ် ၂၊ ပေါ်ပေါက်လာသော အဆောက်အအုံပုံစံ။

EAST ELEVATION OF STRUCTURE . SITE KKG 2, PEIKTHANO-MYO

(ပုံ ၂၅)
ကုက္ကိုအမှတ် ၂၊ အရှေ့ဘက်မြင်ပုံစံ။

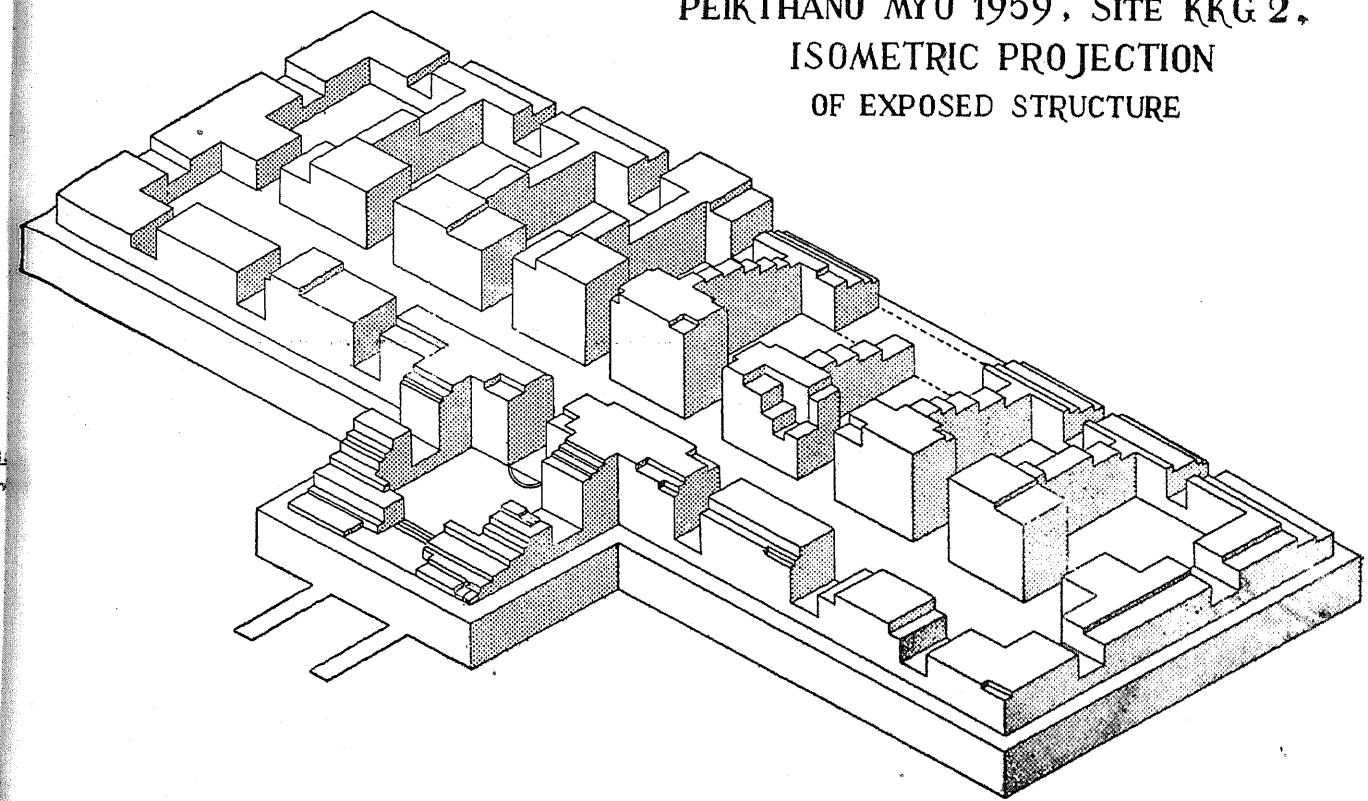
NORTH ELEVATION OF STRUCTURE , SITE KKG 2,
PEIKTHANO-MYO

3 2 1 0 3 6 9 12 15

(ပုံ ၂၆)

ကုက္ကို အမှတ် ၂၊ မြောက်ဘက်မှမြင်ရပုံ။

PEIKTHANO MYO 1959 . SITE KKG 2 .
ISOMETRIC PROJECTION
OF EXPOSED STRUCTURE

(ပုံ ၂၇)

ကုက္ကို အမှတ် ၂၊ အနောက်ဘက်အပိုက်အမြင့်မှမြင်ရပုံ။

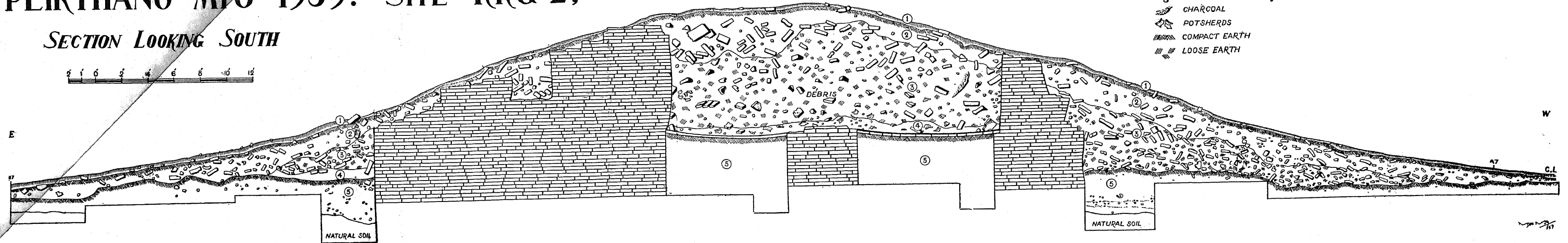
AUNG THAN

PEIKTHANO MYO 1959: SITE KKG 2,

SECTION LOOKING SOUTH

- BRICKS
- BRICKBATS
- CHARCOAL
- POTSHERDS
- COMPACT EARTH
- LOOSE EARTH

(ပုံ ၂၀)
ကုက္ကိဒ္ဒ အမှတ် ၂၊ အုတ်ကုန်းမြတ်ပိုင်းပုံ။

(က) ကျောက်။

ပေါင်းခြုံ၍ ပါဠိစာပါသောအုတ်ခွက် (သက
(ပုံ ၂၉)
ရှည် ၄၀၀ ကျော်။

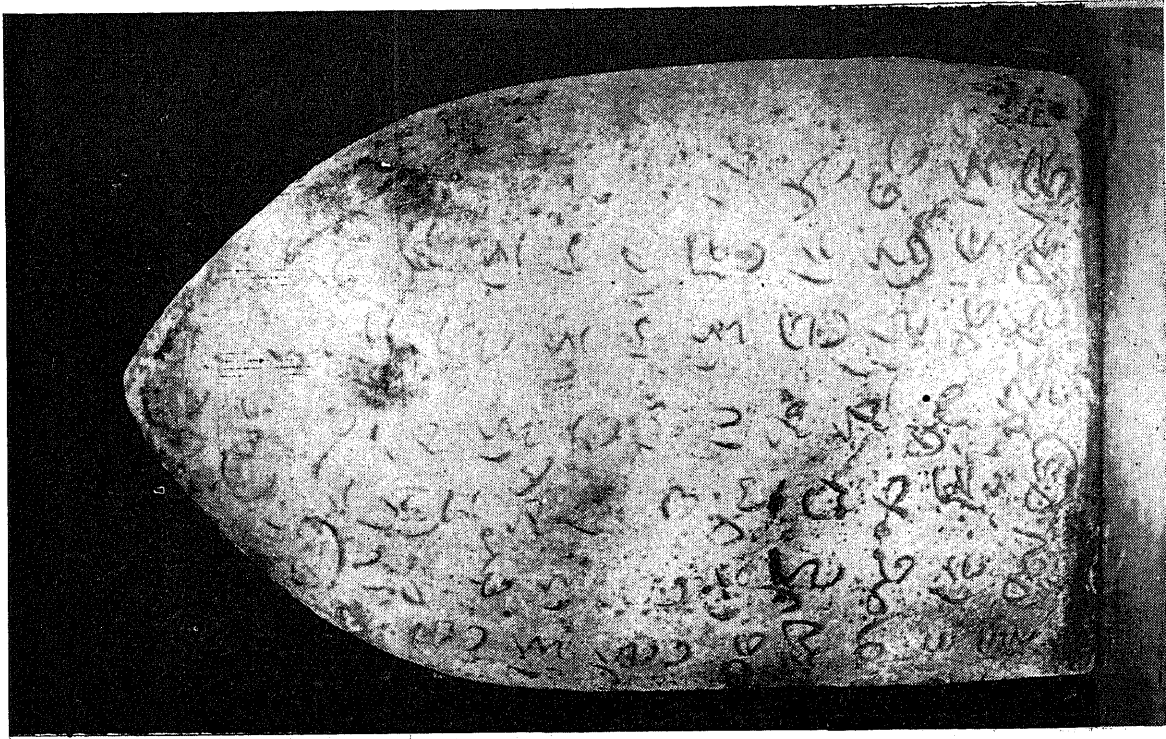
(ခ) (က) မှအဆက် (လက်ဝဲဘေးပေါ်)။

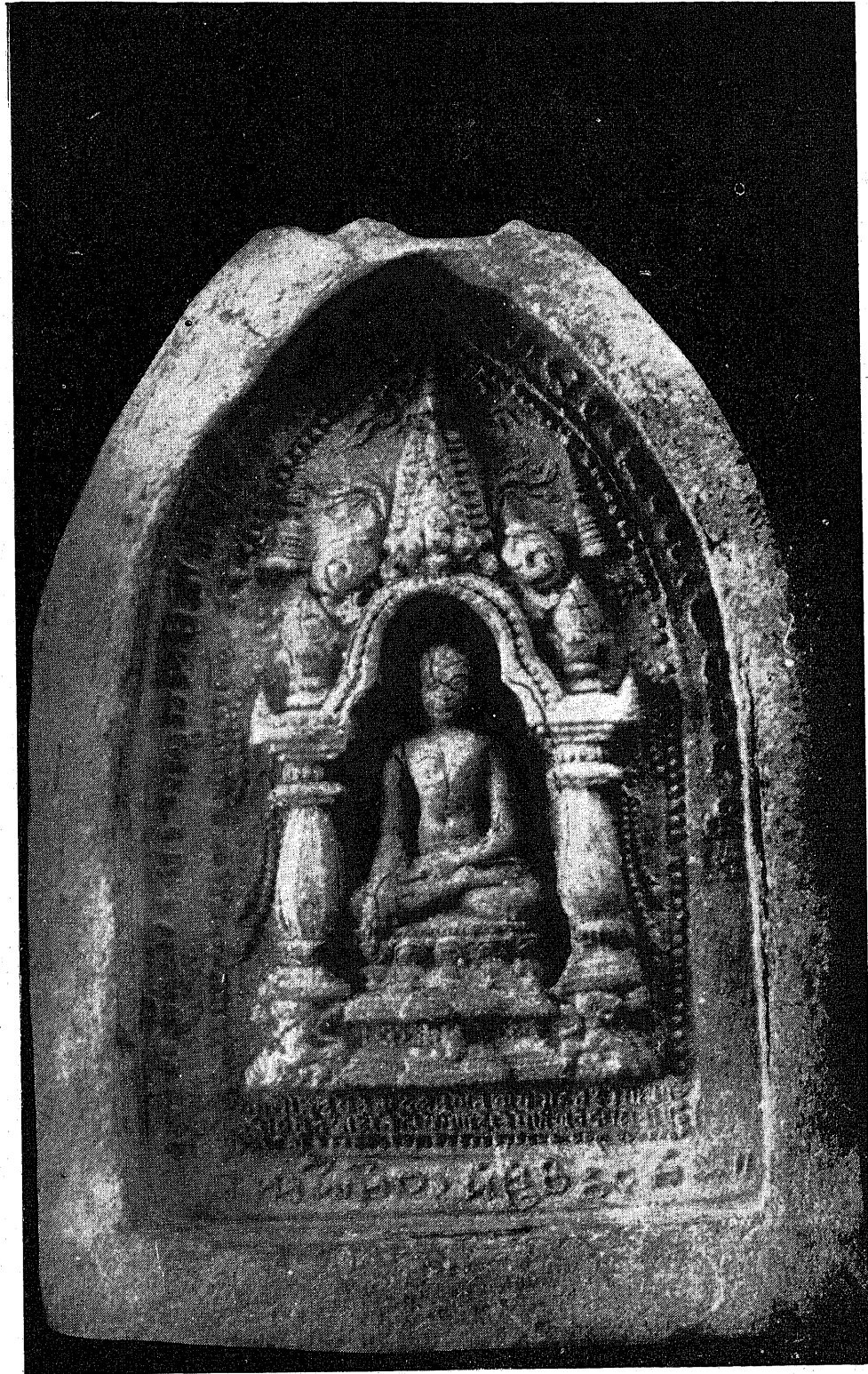
(ဂ) (ခ) မှအဆက် (အောက်ပေါ်ဘေးကပ်)။

(ပုံ ၃၀)
မင်းကြည်၏ မွန်တပိသောအုတ်ခွက် (ကျောက်) (သက်ရာဇ် ၄၀၀ ကျော်)။

(ပုံ ၃၁)
တားဝယ်မြို့၊ ဒီးကျောင်းထံမှ ငါးရမ်းရယ်သောအုတ်ခွက် (ကျောက်မှန်စာ) (သက်ရာဇ် ၄၅၀ ကျော် ၅၀၀ ထွင်း)။

(ပုံ ၃၂)
ရှေးဟောင်းသုတေသနဆွဲကြားရေးဝန်၊ ပုဂံမှရယူသောအုတ်ခွက် (သက်ရာဇ် ၄၀၀ ကျော်)။

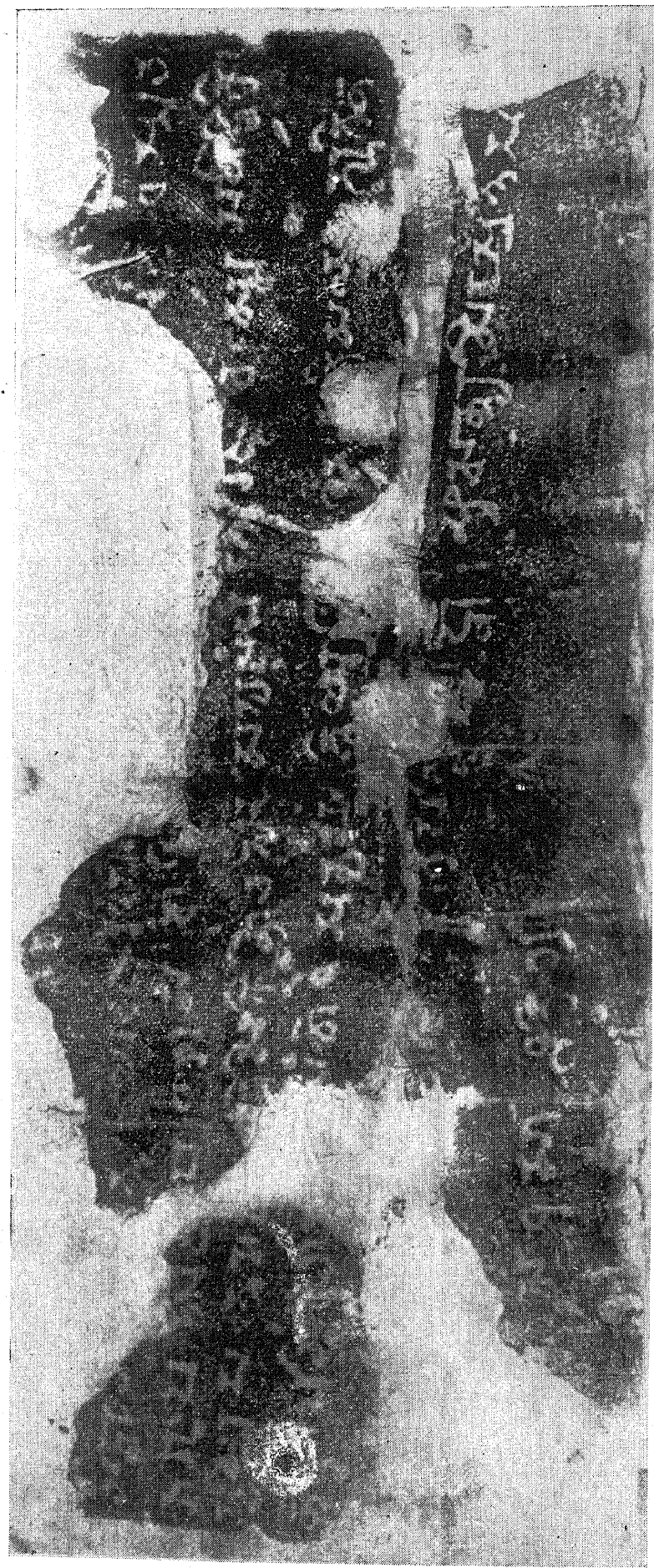
(ပုံ ၃၃)
လောကနာထဖုရားလောင်းပုံ။

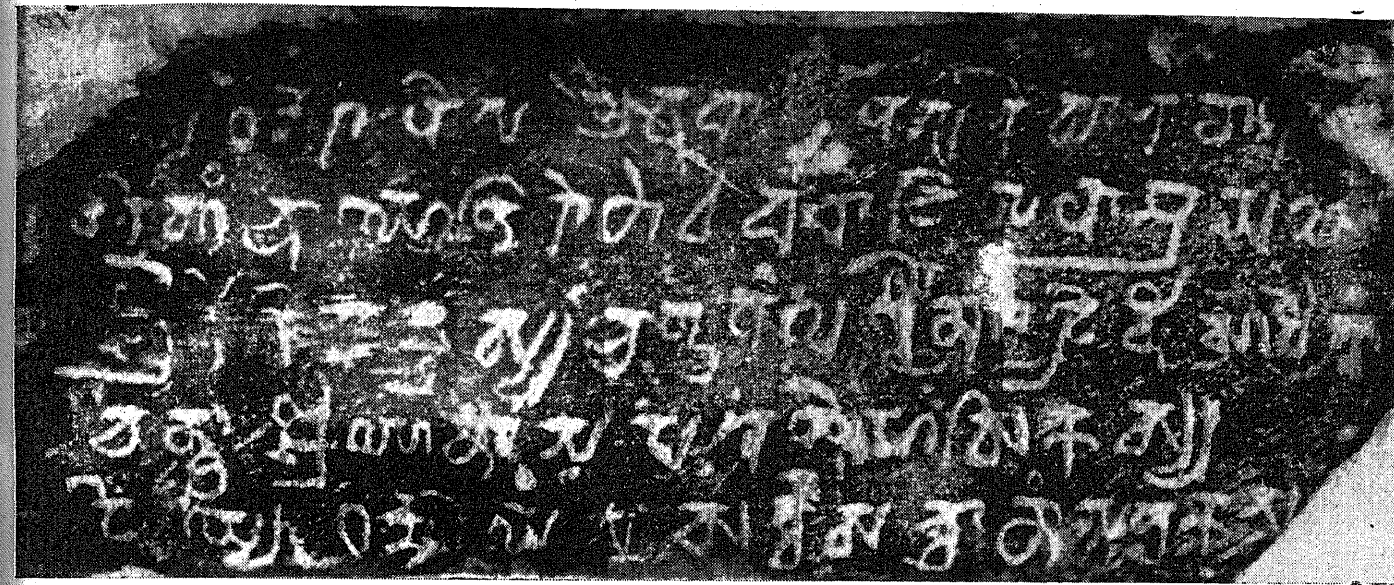
လောကနာထရားလောင်းတော် အောက်မေ့ကျောက်စာ (အခေါ် ၅ ရာစုနှစ်) ။ (၃၄)

နဂါးမင်းပုံ (အော၊ ဒါ၊ ၅ ရာစုမှ ၆ ရာစုနှစ်အတွင်း)။

ရခိုင်ပြည်၊ မြို့ဟောင်းအနီး သင်္ချပ်တောင်စောက်ကျောက်စာအုပ်ငါးကျိး (အေဒီ ၇ ရာစုနှစ်)။
(ပုံ ၃၆)

(ပုံ ၃၇)
ရခိုင်ပြည်၊ ဥက္ကိဿတောင်ဖုရားမှ နိဗ္ဗိမ္ဗိမင်းမိဖုရားကျောက်စာ (အေဒီ ၆ ရာစုနှစ်)။

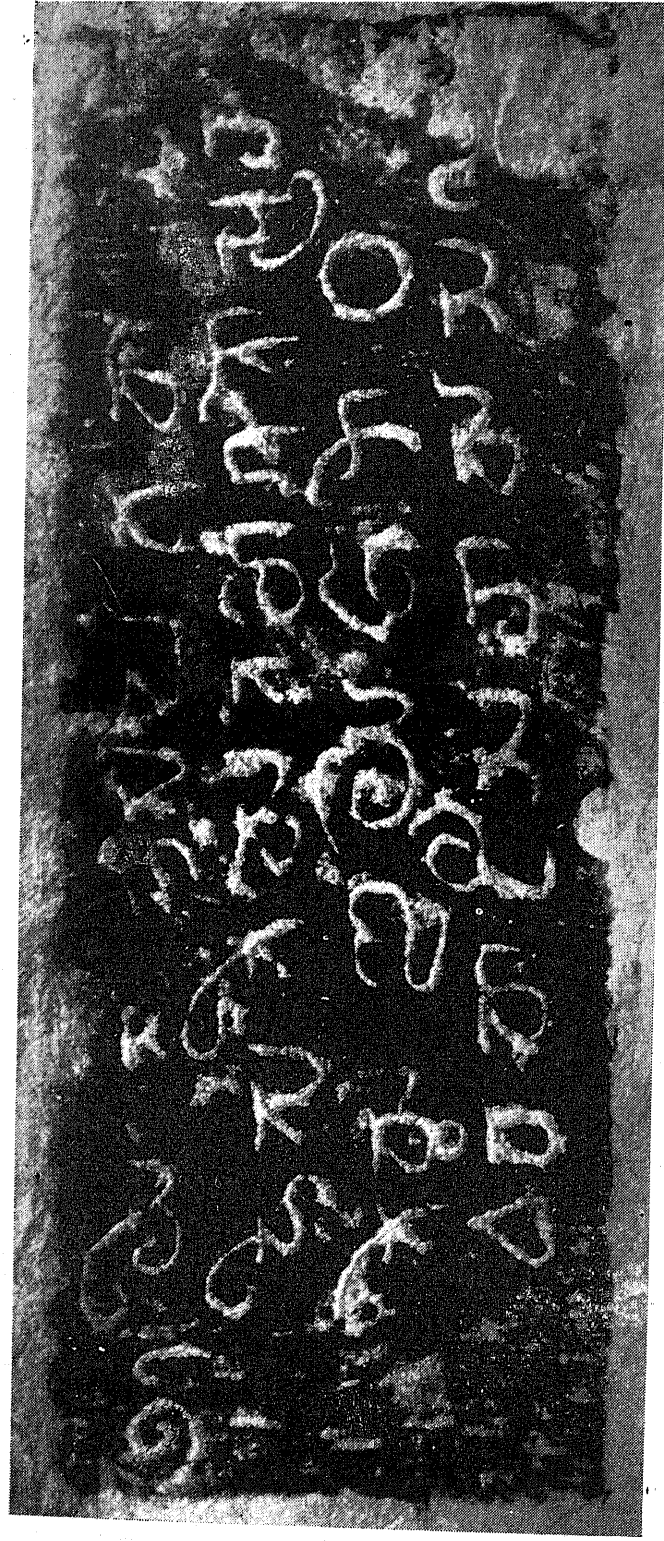

(ပုံ ၃၈)
ရခိုင်ပြည်၊ မြို့ဟောင်းအနီး သင်္ချပ်တောင်စောက်မြောက်ကျောက်မှ ဇိရုဗ္ဗိမင်းကျောက်စာ (အေဒီ ၆ ရာစုနှစ်)။

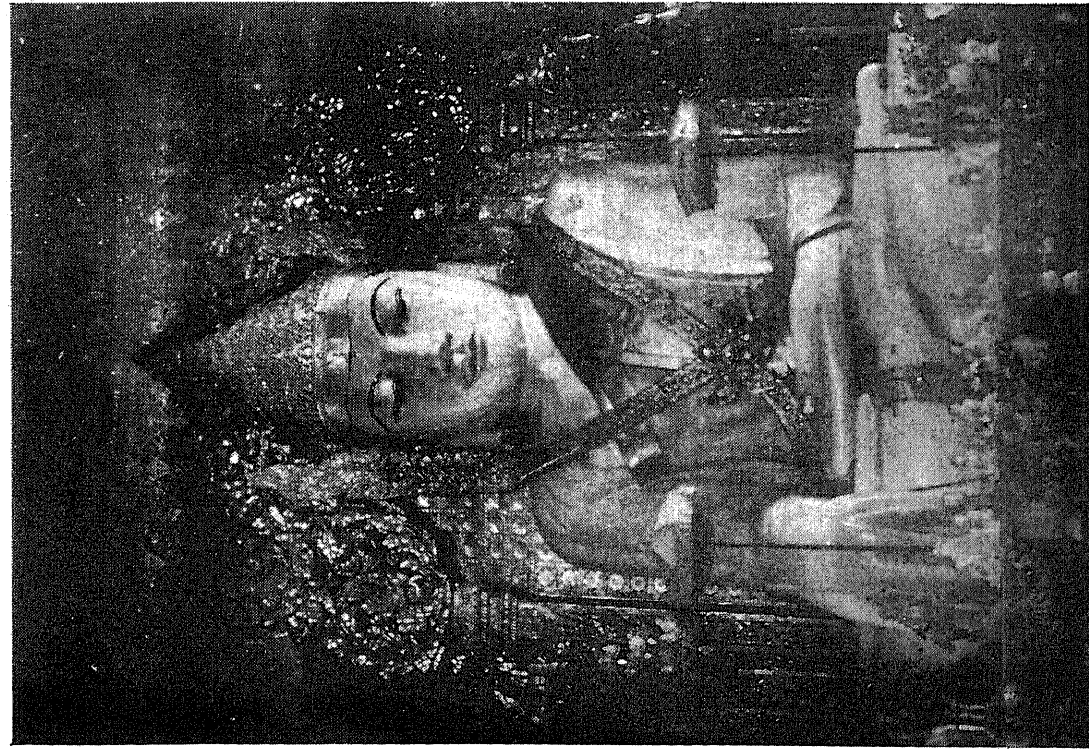
A dark, grainy, black and white photograph of a textured surface, possibly a wall or ceiling. The image is very dark and noisy, with some faint, illegible markings or graffiti visible on the right side. The overall appearance is that of a low-quality, high-contrast scan of a physical document.

(ပုံ ၄၁)။

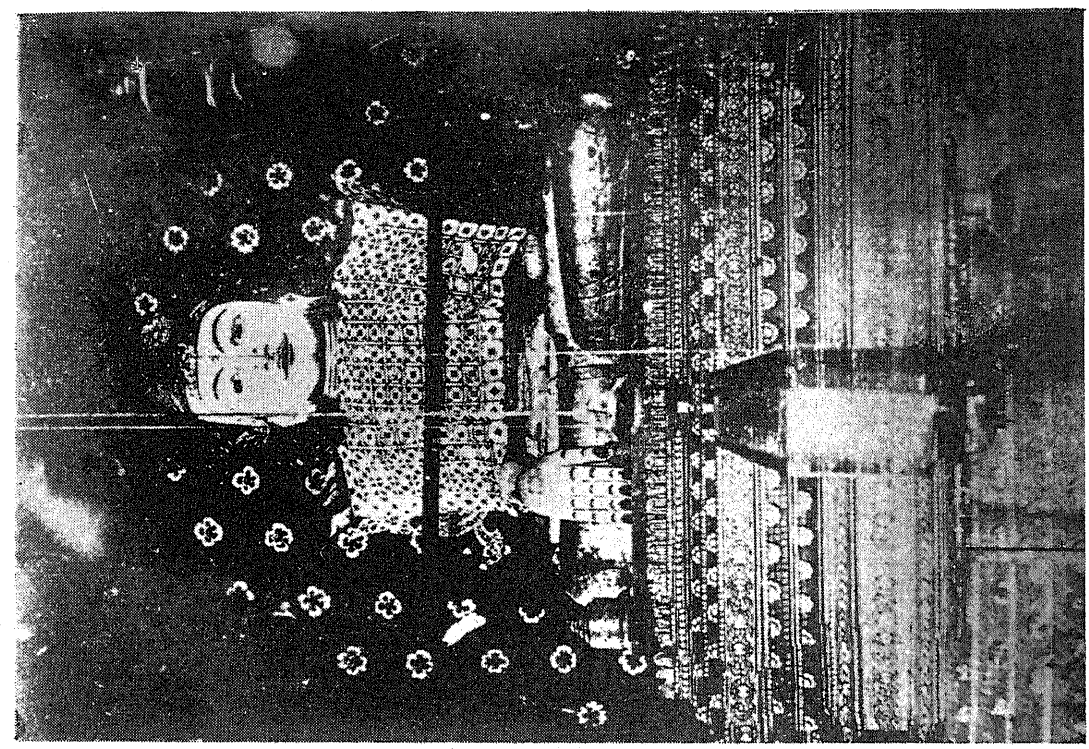
ရခိုင်ပြည်၊ သံတွဲမြို့၊ ဥယျာဉ်ကလေးတစ်ခုတွင် (ပုံ ၄၂)

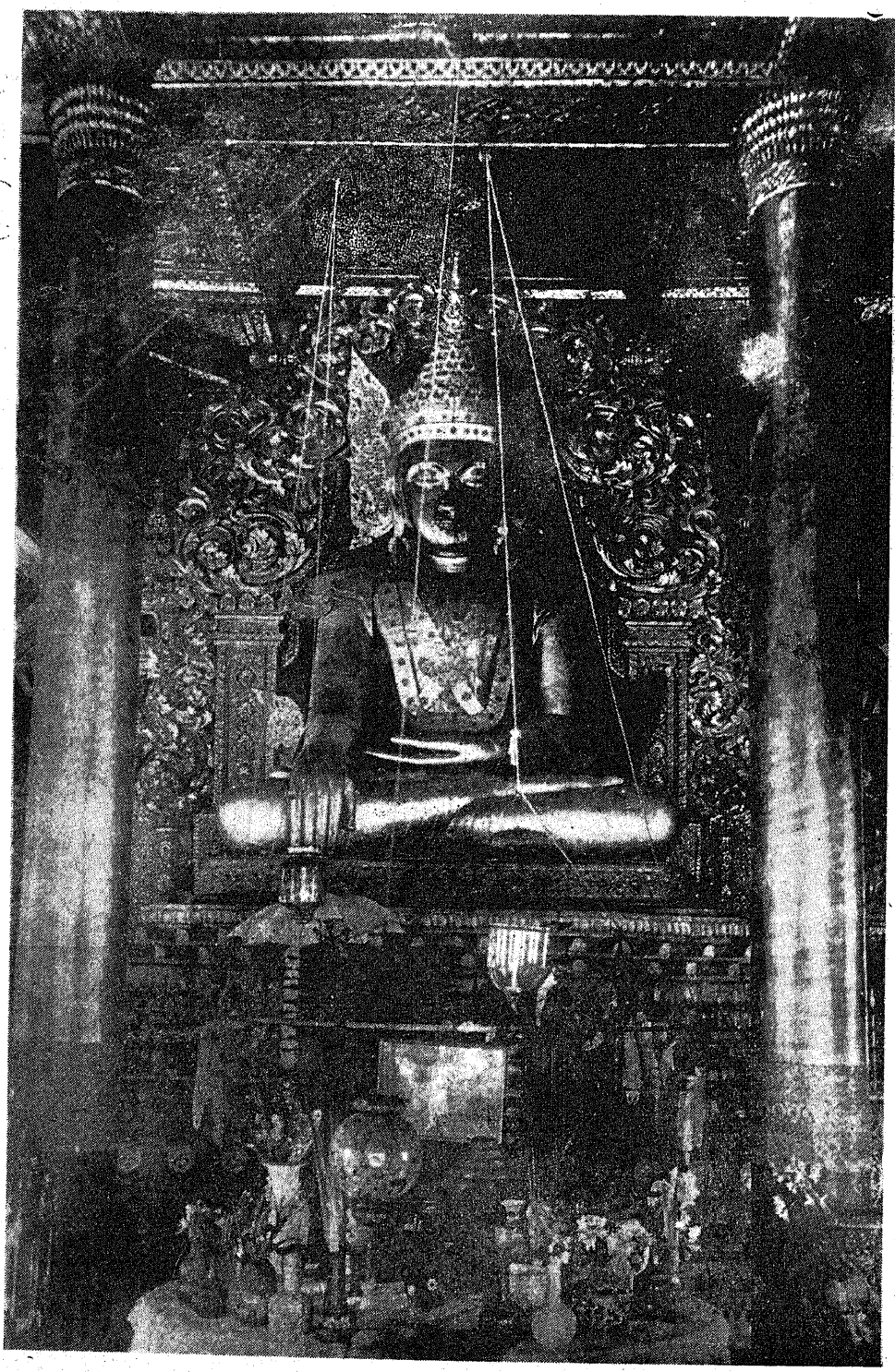
ရခိုင်ပြည်၊ ဝေသာလီမြို့တောင်၊ ဓုရာကြီးကုန်း ဝေတီပုတ်ဆုကျောက်စာ (အေဒီ၊ ၅ ရာစု ၆ ရာစုနှစ်)။

မန္တလေးမြို့၊ မဟာသကုမာရိန္ဒကျောက်တော်ကြီးဆင်းကုတော် (သကရာဇ် ၁၂၇ ခုနှစ်) မင်းတုန်းမင်းကြီးကောင်းဖူးတော်၊ မန္တလေးမြို့။

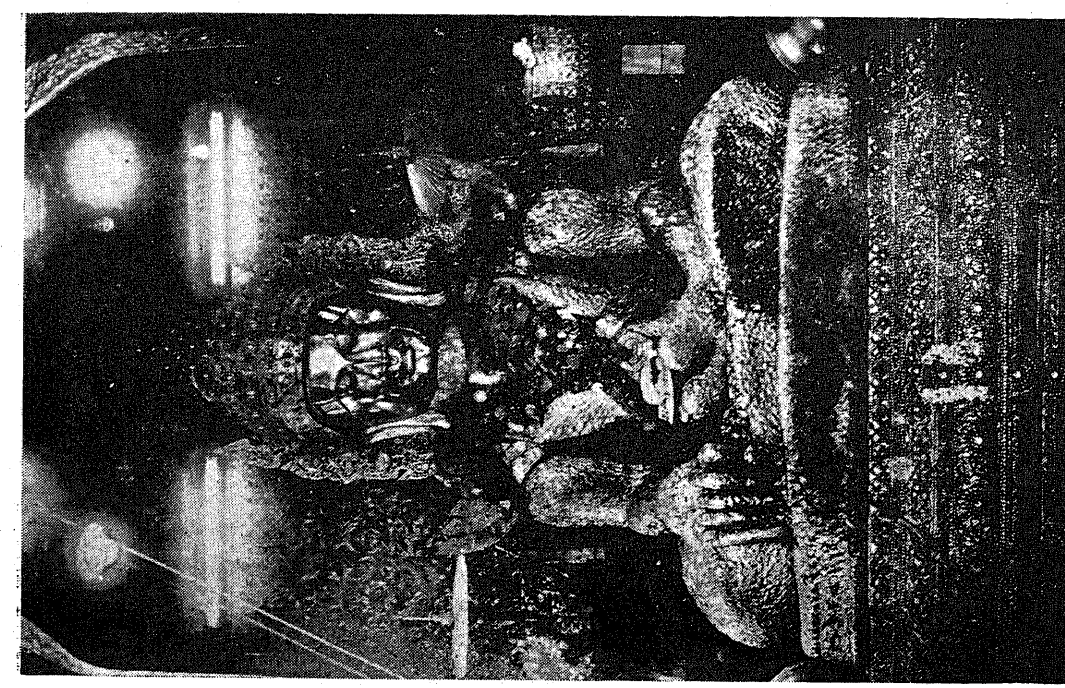
အမရပူရမြို့၊ တောင်သမ္ဗန္ဓိကျောက်တော်ကြီး ဆင်းကုတော် (သကရာဇ် ၁၂၁၀ ပြည့်နှစ်) ဖုန်မင်းကောင်းဖူးတော်၊ အမရပူရမြို့။

(ပုံ ၄၆)
မန္တလေးမြို့၊ ဗဟာသကျသီဟရင်ပွားတော် (သကရာဇ် ၁၁၀၀ ခုနှစ်) ဘကြီးတော်မင်း ကောင်းမှု
တော်၊ ယခုမန္တလေးမြို့၊

(ပုံ ၄၇)
မန္တလေးမြို့၊ ဓမ္မာပရိရုပ်ပွားတော် (သကရာဇ် ၁၁၆၄ ခုနှစ်)၊ သို့တော်ရုံး၊ ကောင်းမှုတော်။

(ပုံ ၄၈)
မန္တလေးမြို့၊ ဗဟာသကျသီဟရင်ပွားတော် (မကိုးတော်မှ၊ ၁၂၄၆ ခုနှစ်
လောက်ကပြန်သည်။)

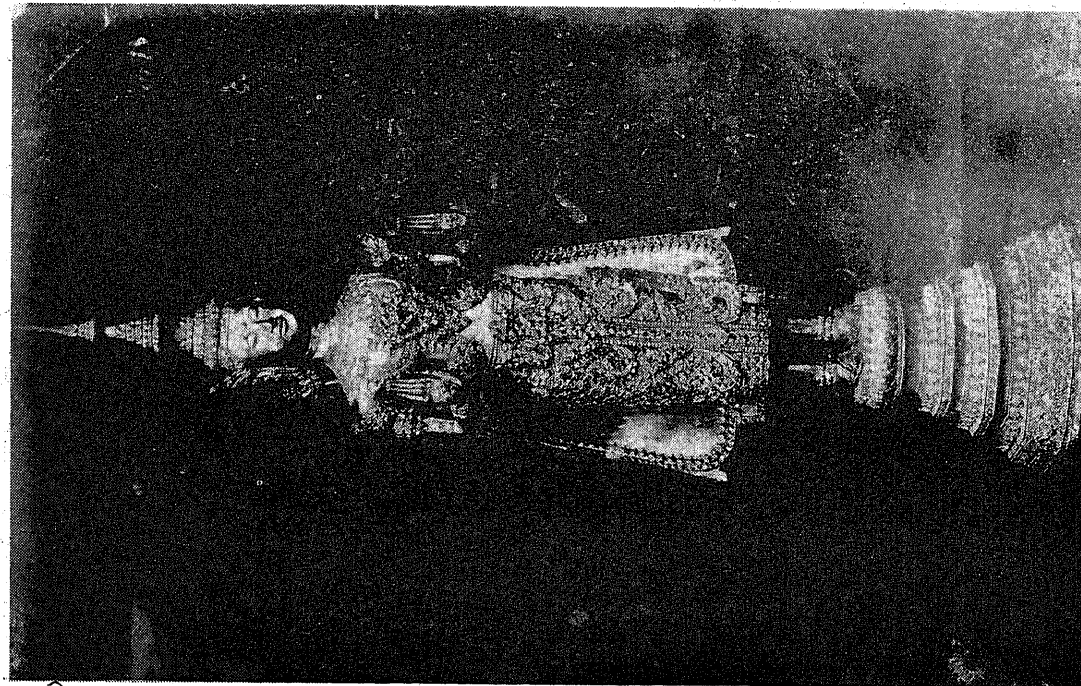

(ပုံ ၄၉)

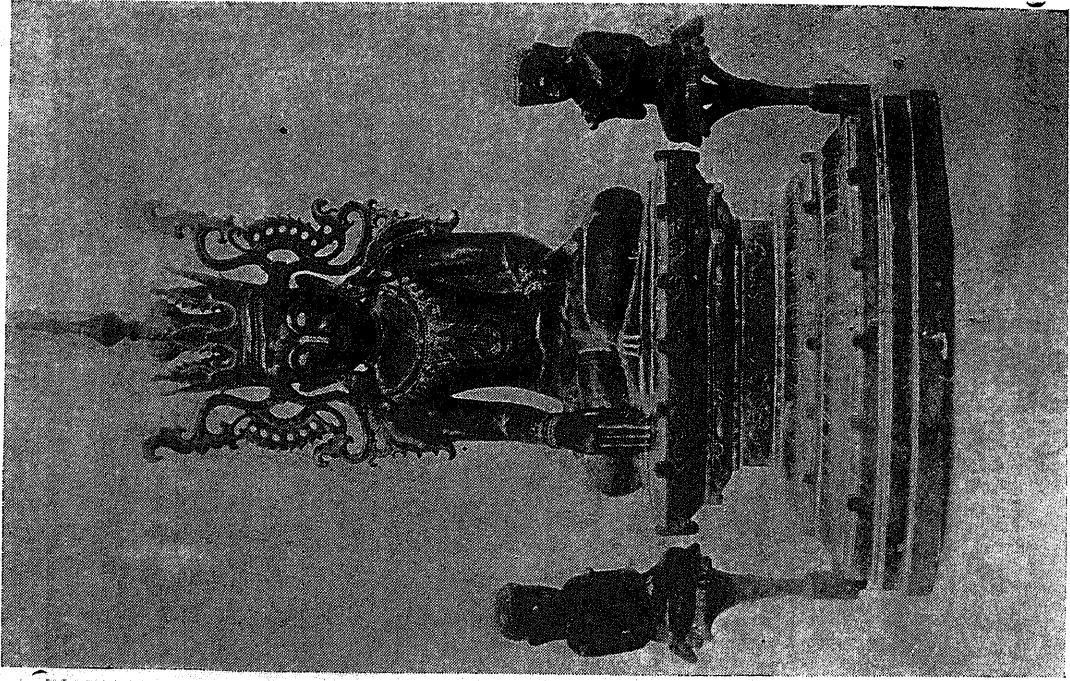
ရွှေတိဂြိုဟ်၊ အလောင်းမင်းတရားကြီး၊ ရွှေချက်သိုလှေရုပ်ပွားတော် (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၅ ခုနှစ်)။

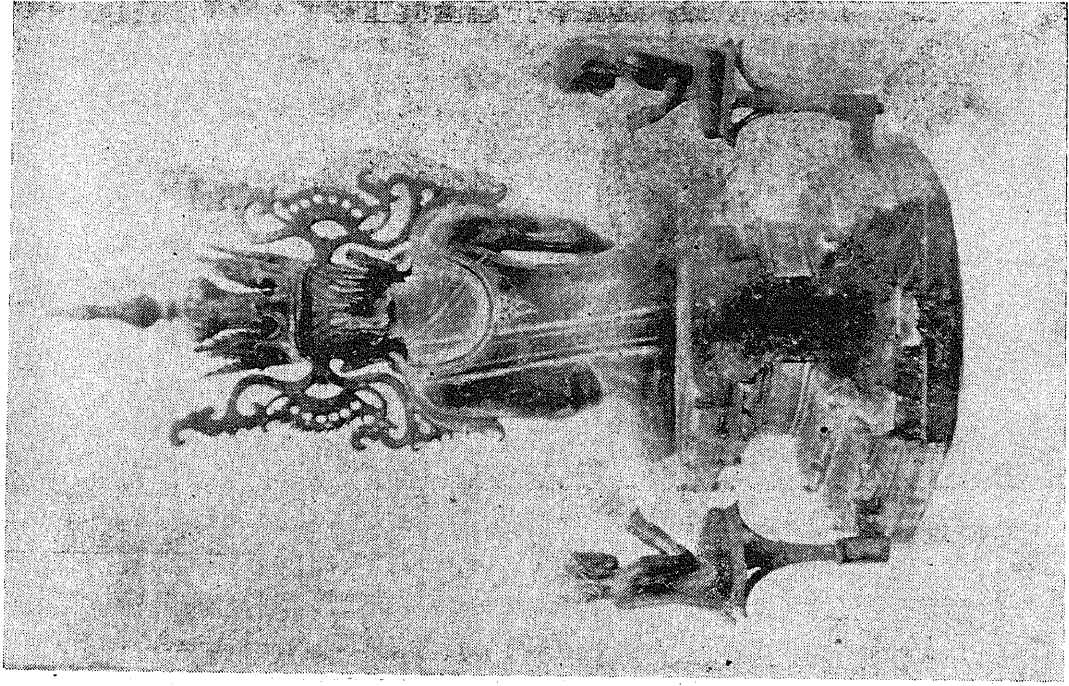
(ပုံ ၅၁)
ဖိုးကပ်ရွာ၊ ကော့ပွန်းလှေရုပ်ပွားတော် (သက္ကရာဇ် ၁၀၀၀ ကျော်လောက်)။

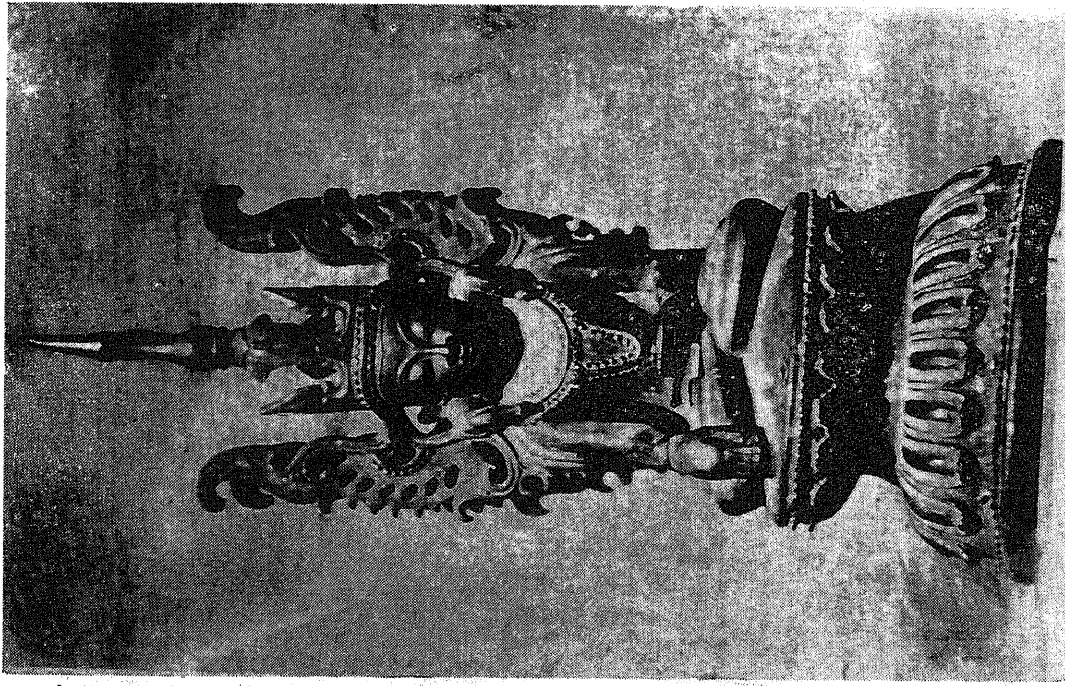
(ပုံ ၅၀)
သင်္ကတိ၊ တောင်ကြားကျောင်း၊ ဓမ္မပတ်ဆင်းတော် (ဖျက်မြောက်စေတီ)။

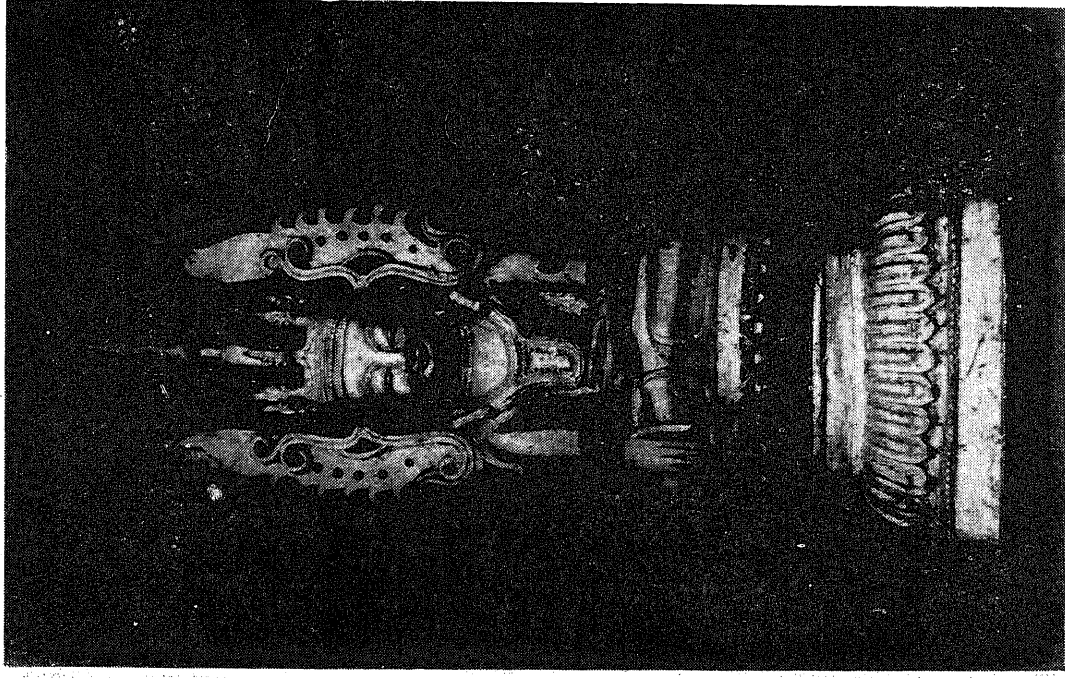
(ပုံ ၅၂)
ပုဂံမြို့တိုက်ယိုး ခြေးဆင်းတုတော် (အင်းဝခေတ်) (မျက်နှာဖက်)။

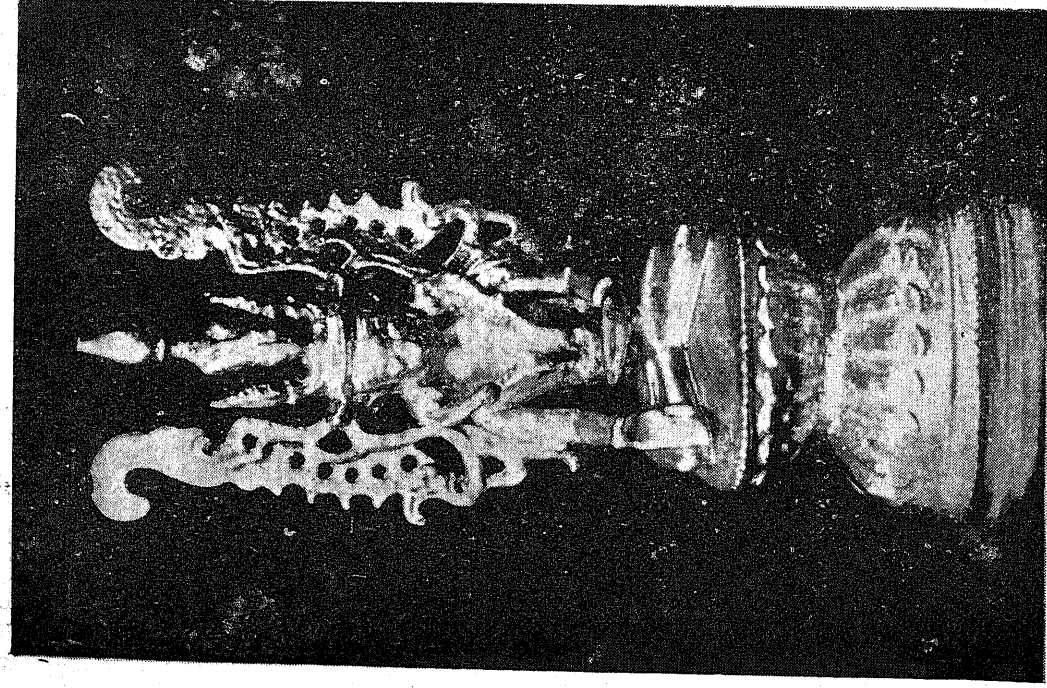
(ပုံ ၅၃)
ပုဂံမြို့တိုက်ယိုး ခြေးဆင်းတုတော် (အင်းဝခေတ်) (ကျောဖက်)။

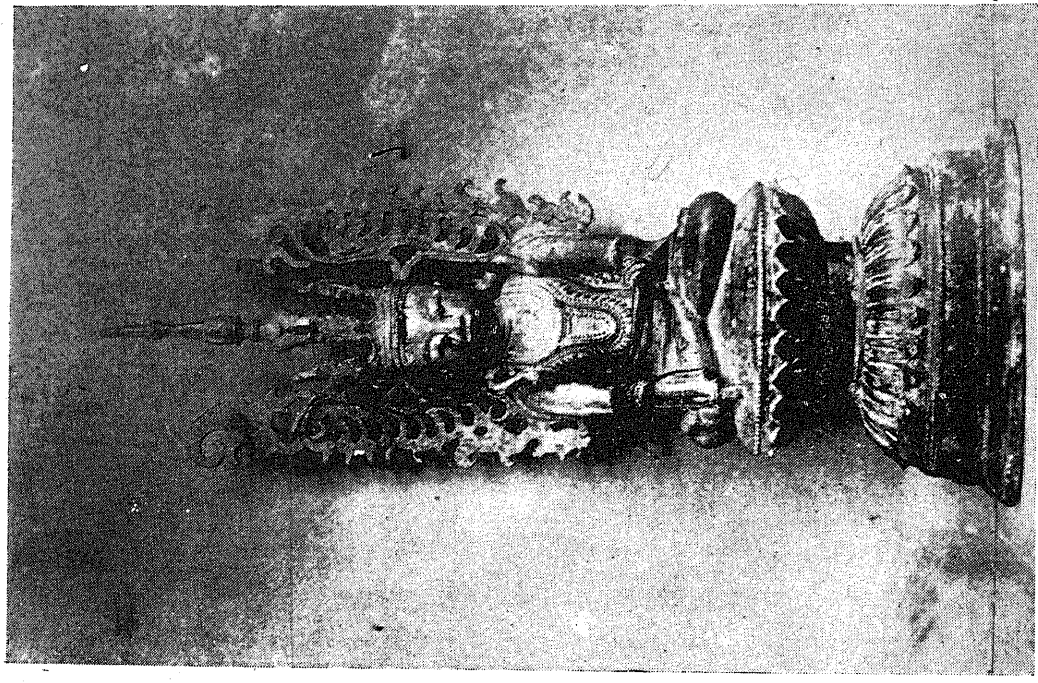
(ပုံ ၅၄)
ပုဂံမြို့ ရွှေတိုင်ချာရေဓားတန်တိုးအတွင်း ဖရာဖျက်တဆင့် ဆွေယိုးသောခြေးဆင်းတု (အင်းဝခေတ်)။

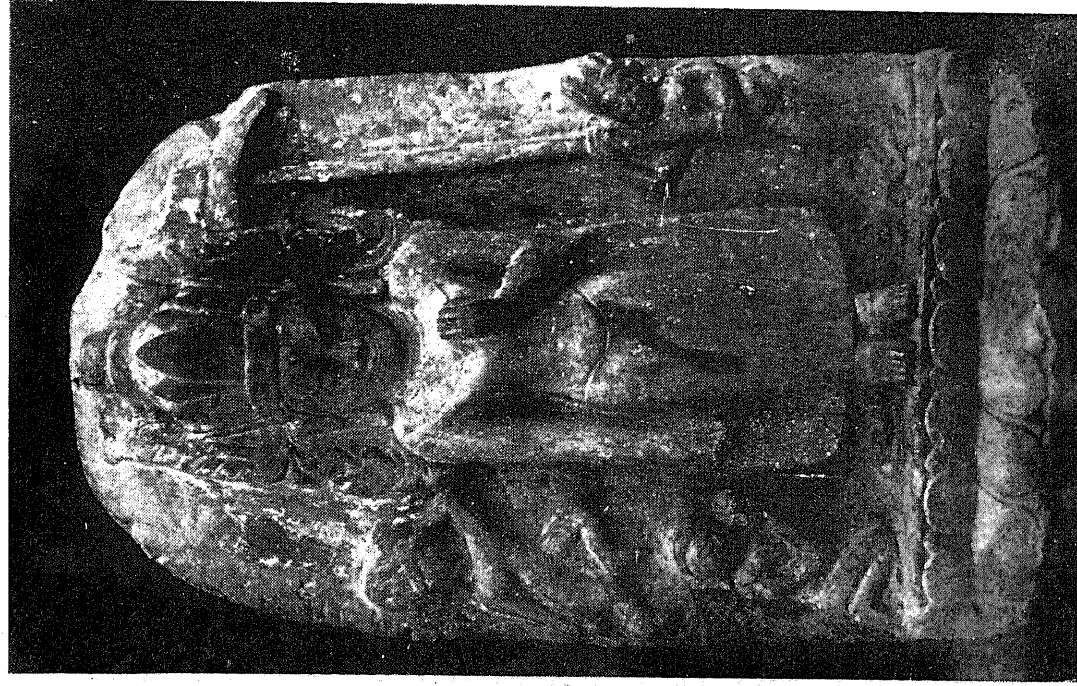
(ပုံ ၅၅)
မန္တလေးမြို့၊ ဂူကြီးကုန်းဦးတို့ယိုးသော (ခြေးဆင်းတုတော်) (အင်းဝခေတ်)။

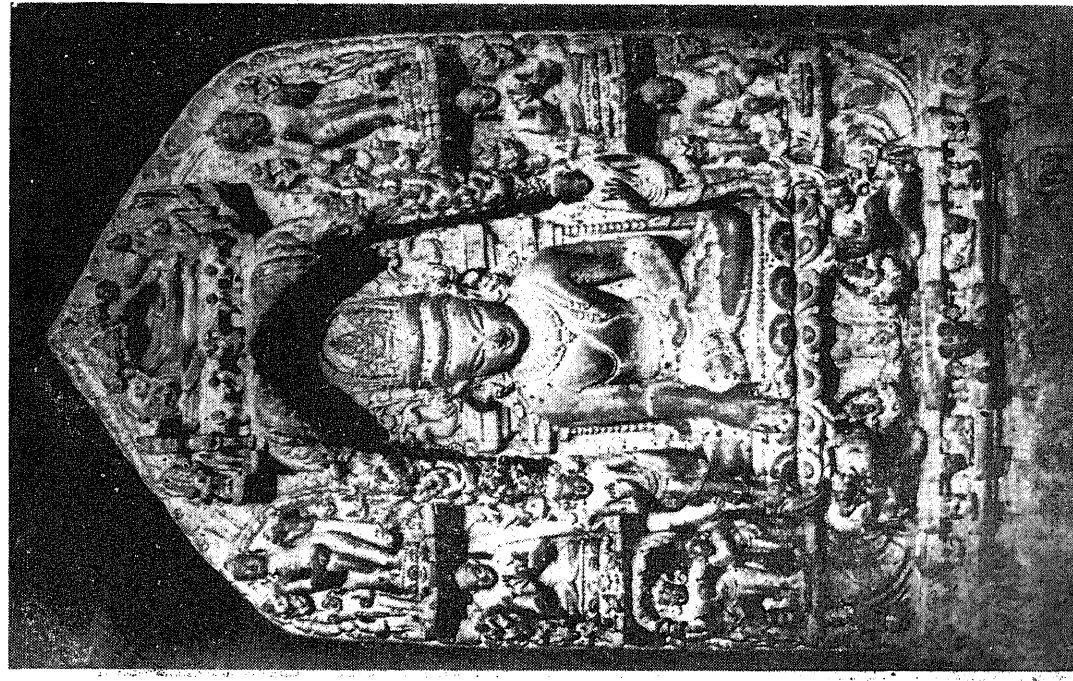
(ပုံ ၅၆)
မြည်မြို့၊ မြို့လယ်ကင်းရေစုမှ ရွှေဆင်းတုတော် (အင်းဝခေတ်)။

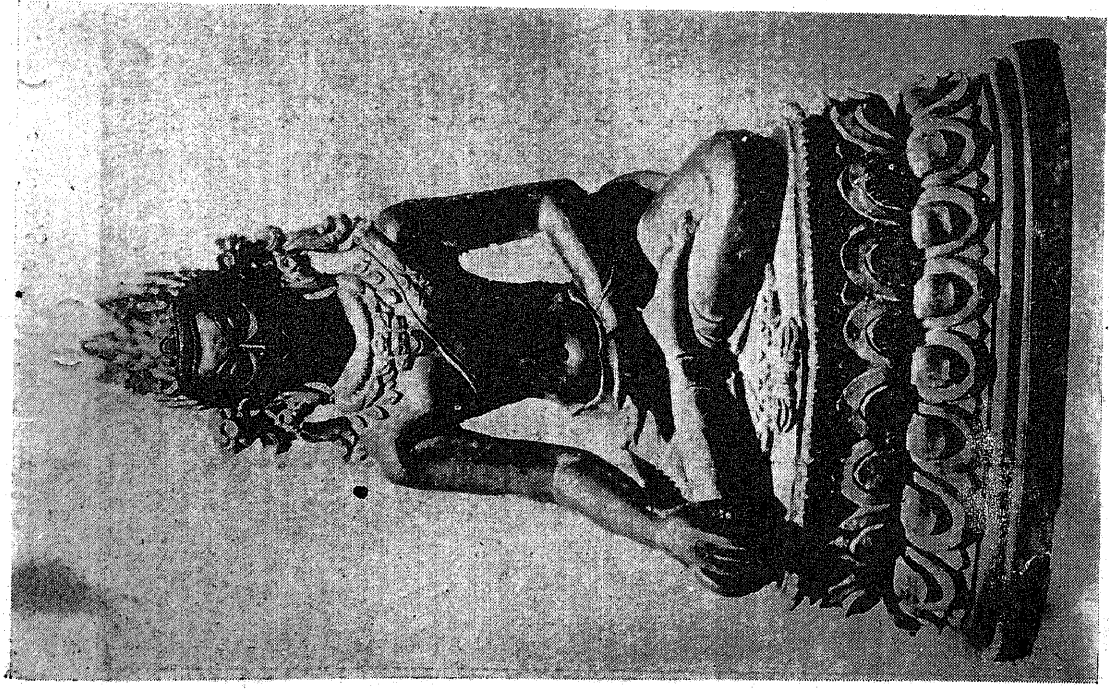
(ပုံ ၅၇)
ဝဲရူးမြို့၊ မြို့ကလေးအနီးမှရသော ရွှေဆင်းတုတော် (အင်းဝခေတ်)။

(ပုံ ၅၈)
စင်းနဲ့သူကသယရုဗုဒ္ဓသည်၊ မြတ်စွာရုဗုဒ္ဓကဝင်တို့သာမှဆင်းနဲ့ (သက္ကရာဇ် ၆၀၀)။

(ပုံ ၅၉)
ဗုဒ္ဓဝင် ၈ ခန့်၊ အနွကုကျော်ပုံ (အေဒီ ၁၁၂၁၊ ရာစုနှစ်)။

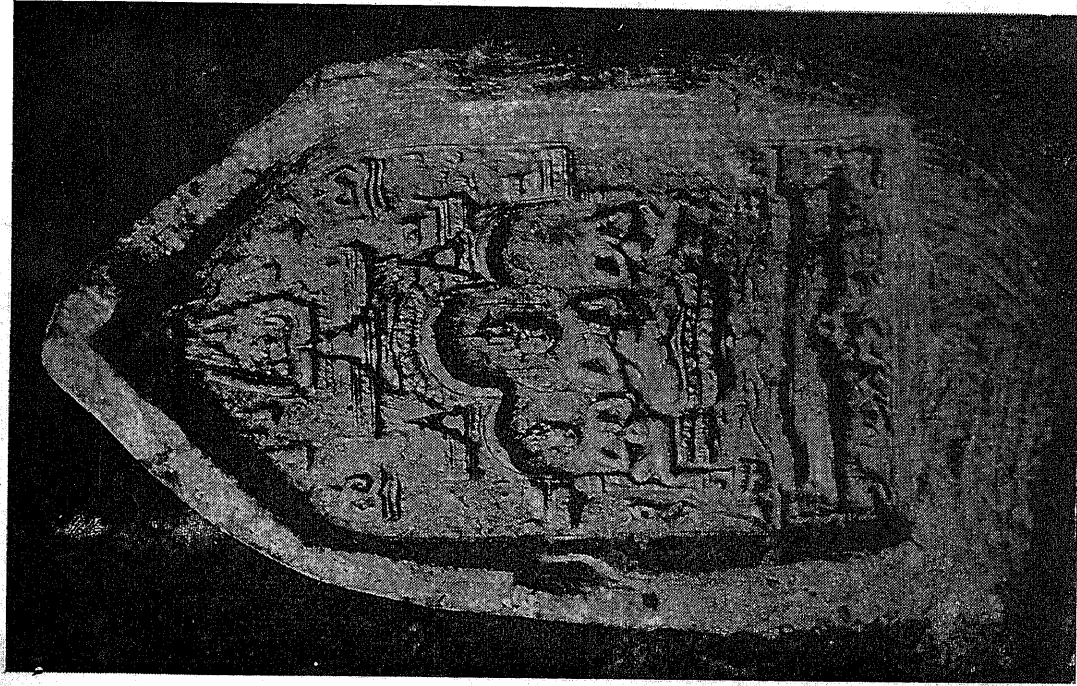

(ပုံ ၆၀)
(မျက်နှာဖက်)။

ဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓသားများလုပ်ကိုင်မှု တွေ့ရှိသောကြေးဆင်းတုတော် (အေ၊ ဒီ၊ ၁၀ ရာစုနှစ်)။

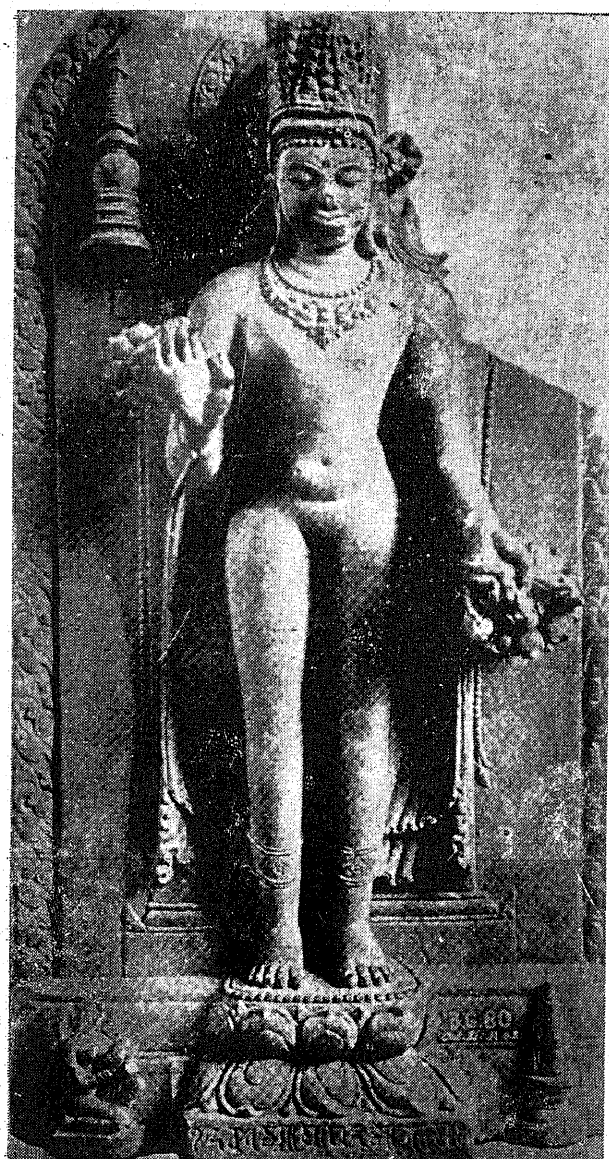
(ပုံ ၆၁)
(ကျောဖက်)။

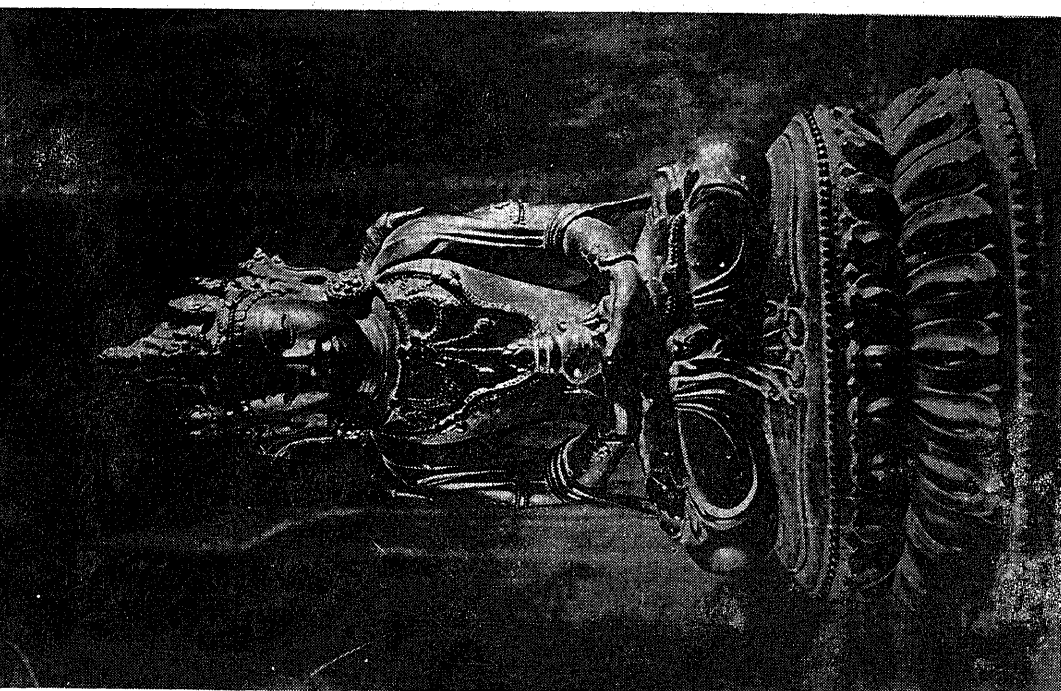
(ပုံ ၆၂)
မြတ်ဗုဒ္ဓရောက်ရှိပြာဠိဟာ ပြတော်မှန်း (အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်) မှော်ဘေ
(အေ၊ ဒီ၊ ၁၀၊ ၁၁ ရာစုနှစ်)။

(ပုံ ၆၃)
ပဉ္စဝရီတို့ကရာဇ်တော်မှန်း (အေ၊ ဒီ၊ ၁၀ ရာစုနှစ်) (အိန္ဒိယပြည်၊
ဘီဟာရနယ်)။

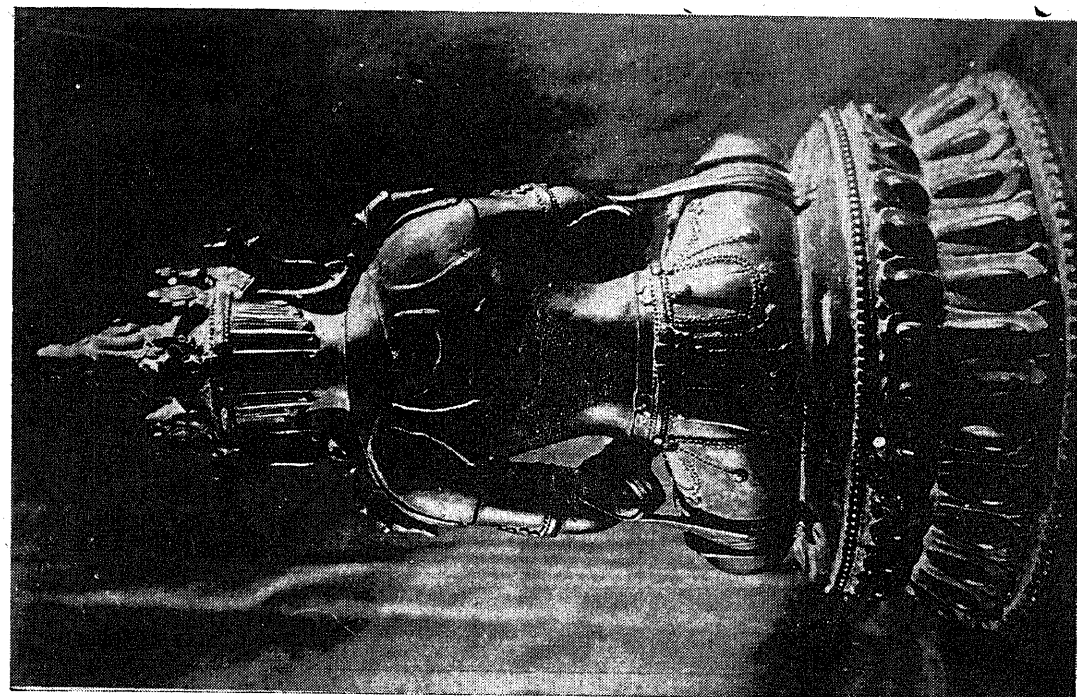

(ပုံ ၆၄)
နာဠာဂီရိဆင်ချွတ်ခန်း (ကျောက်ဆင်းတု) အိန္ဒိယပြည်(အေး၊ ဒီ၊ ၉၊
၁၀ ရာစုနှစ်)။

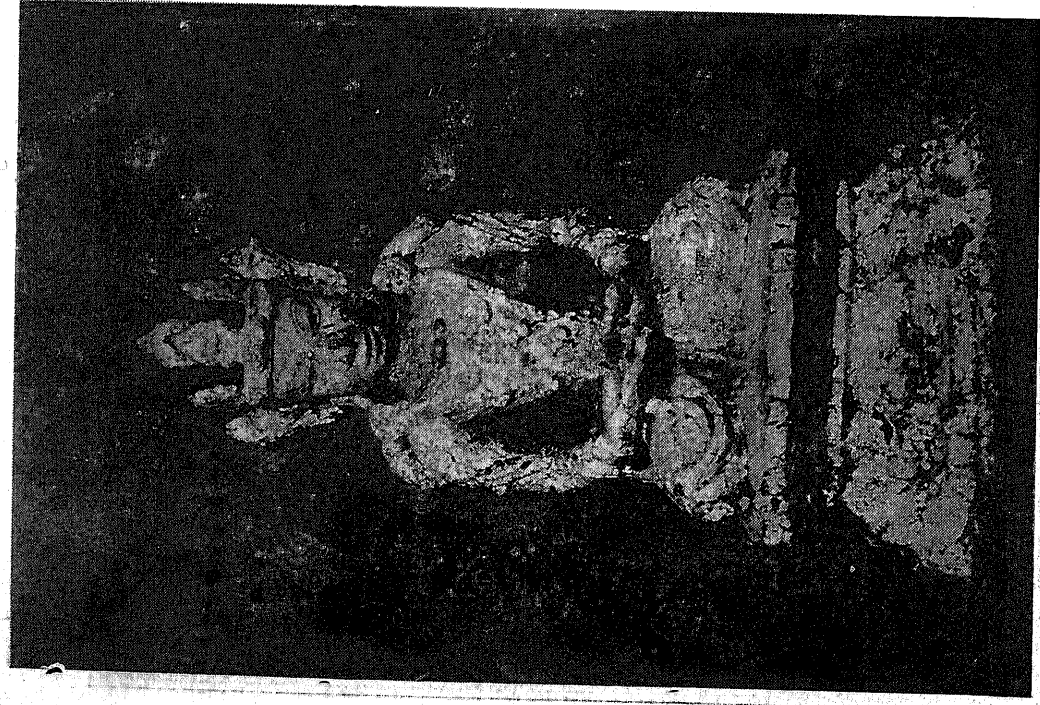
(ပုံ ၆၅)
(မျက်နှာစက်)။

ရန်ပုံပြည်တွင်တွေ့ရှိရသော ဇရာလောင်း အရိယတ္ထေယျရုပ်၊ တော် (အေး၊ ဒီ၊ ၁၀ ရာစုနှစ်)။

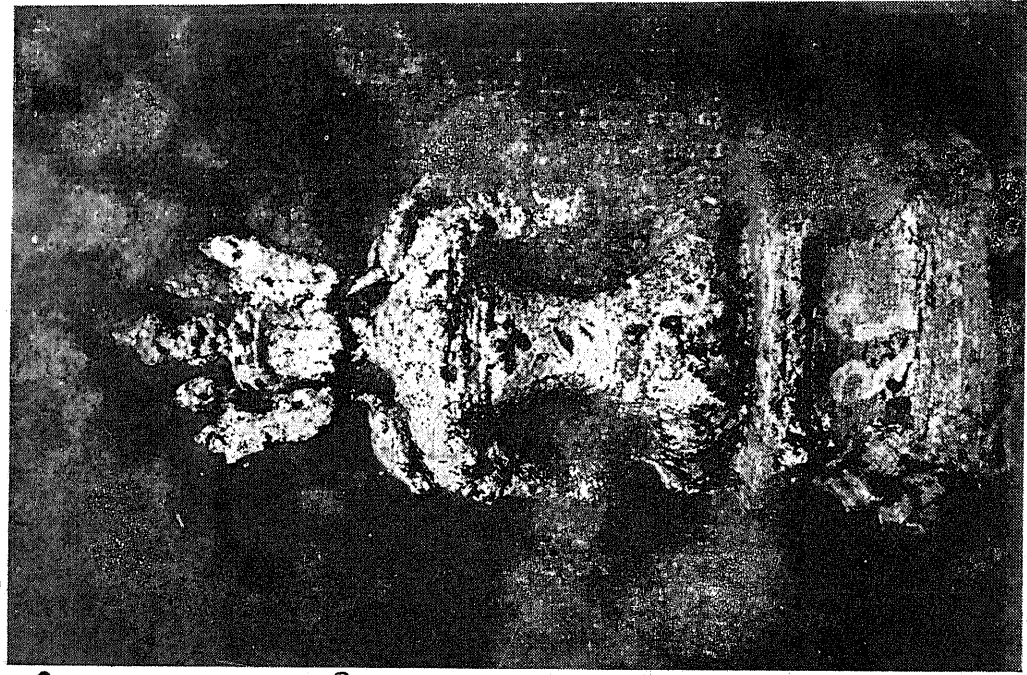
(ပုံ ၆၆)
(ကျောစက်)။

(အေး၊ ဒီ၊ ၁၀ ရာစုနှစ်)။

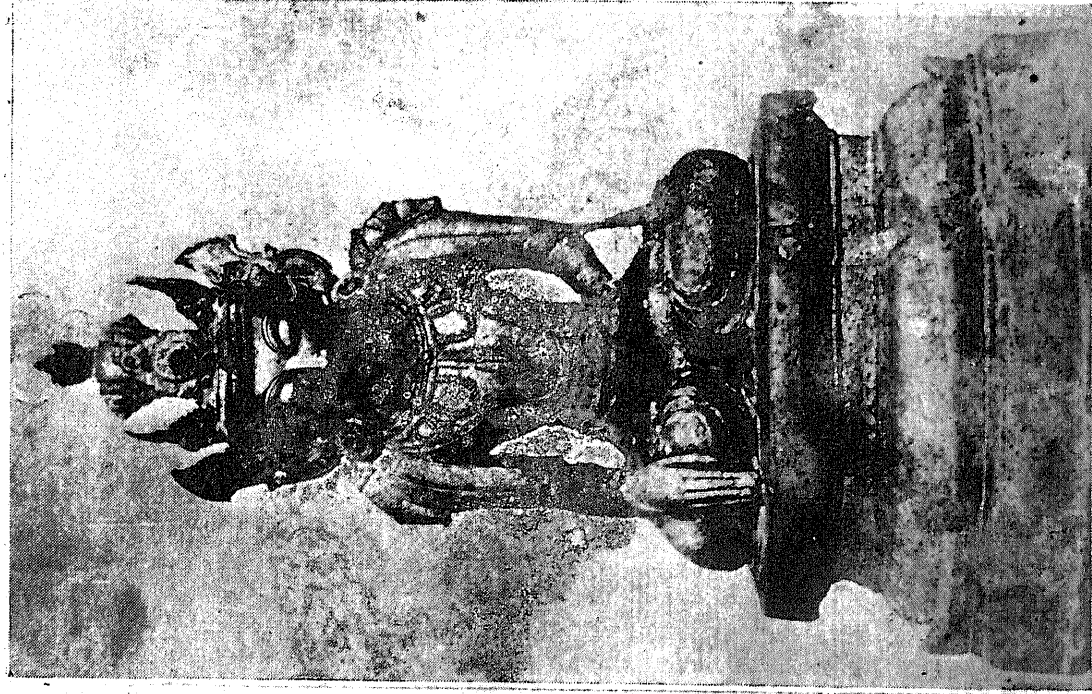

(ပုံ ၆၇)
(မျက်နှာဖက်)။

ပုဂံ၊ နတ်ကျောင်း၊ နတ်ကျောင်း၊ နတ်ကျောင်း၊ နတ်ကျောင်း၊ နတ်ကျောင်း။

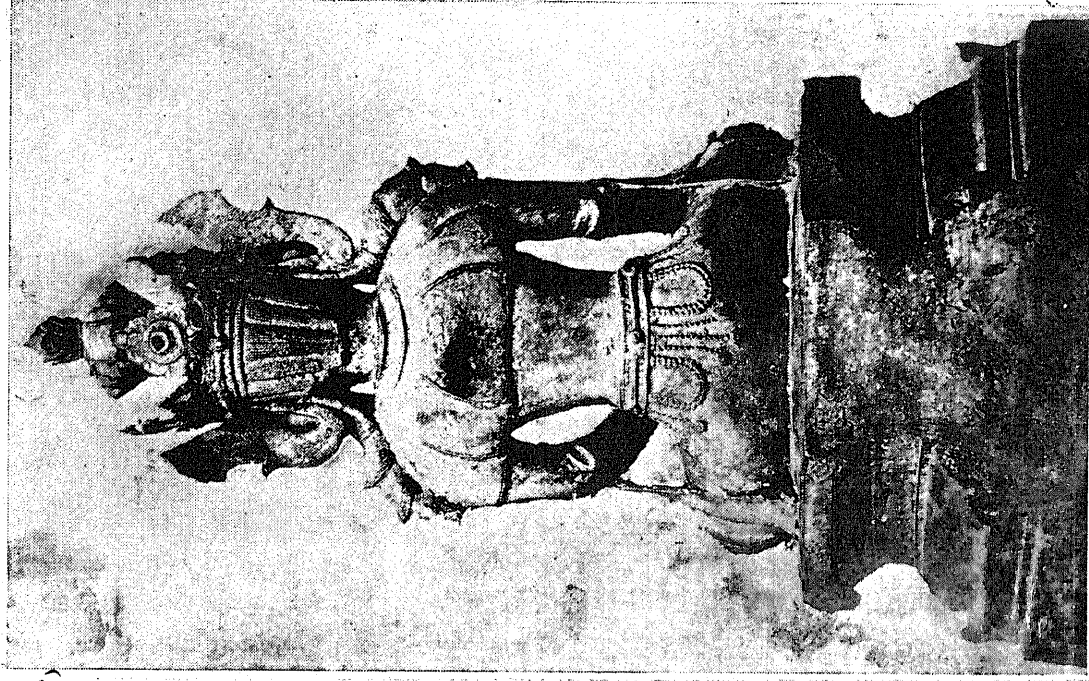

(ပုံ ၆၈)
(ကျောဖက်)။

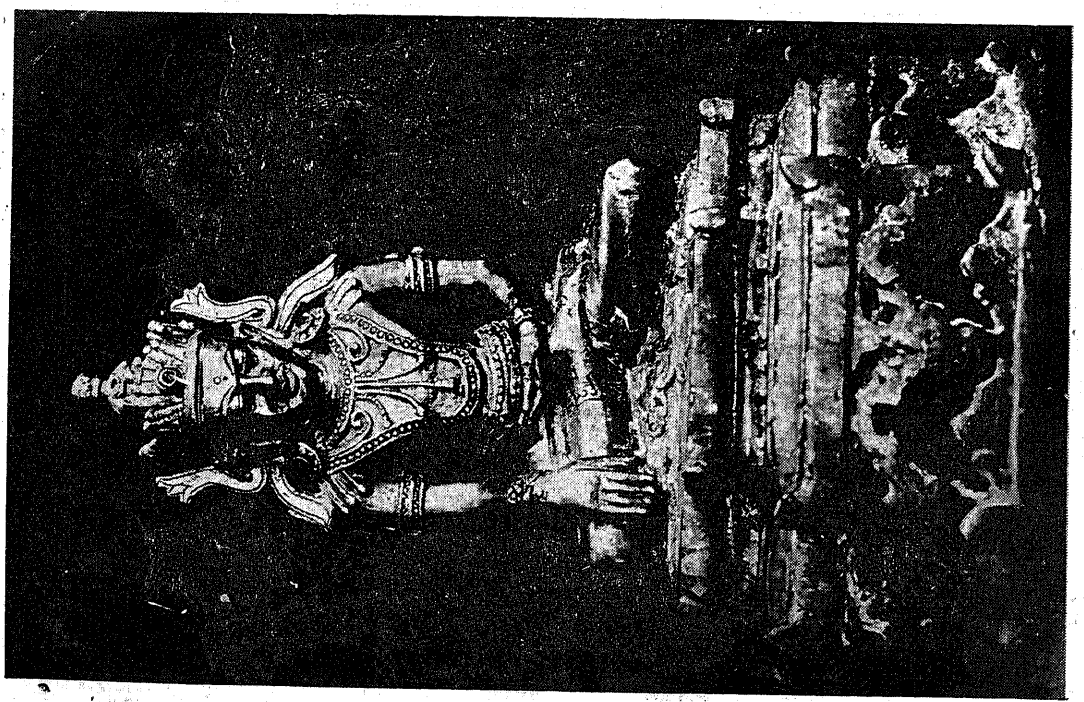

(ပုံ ၆၉)
(မျက်နှာဖက်)။

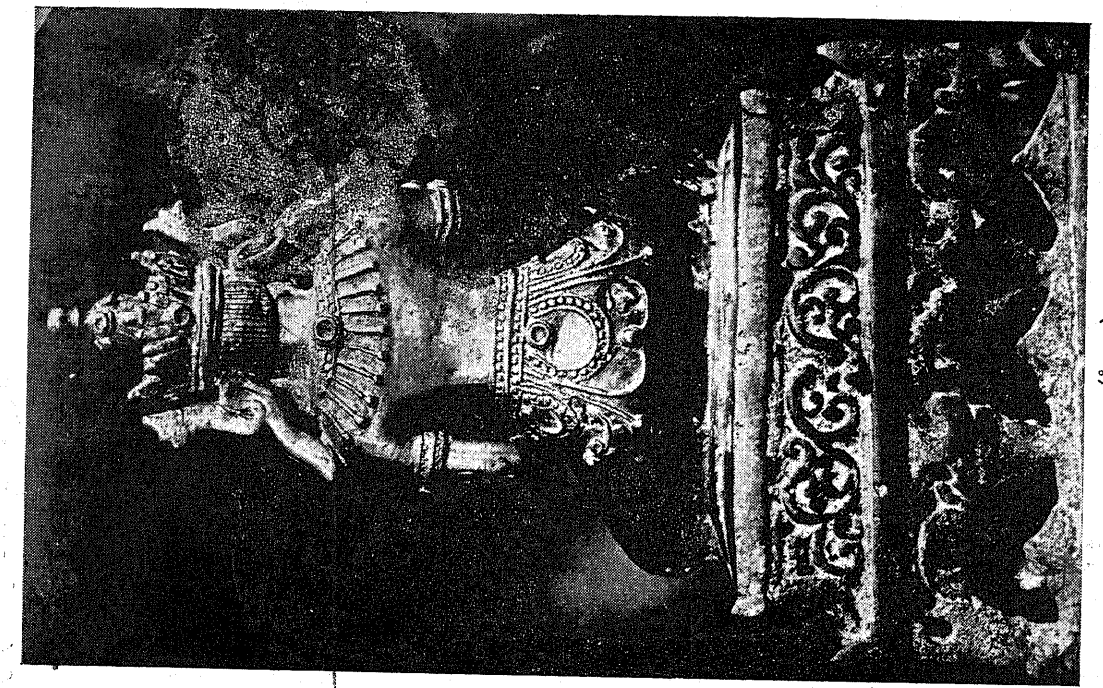
သာစည်ရှိ၊ ဆံမိတ်၊ နတ်ကျောင်း၊ နတ်ကျောင်း၊ နတ်ကျောင်း၊ နတ်ကျောင်း၊ နတ်ကျောင်း။

(ပုံ ၇၀)
(ကျောဖက်)။

(ပုံ ၇၁)
(မုက်ခုံတော်)။

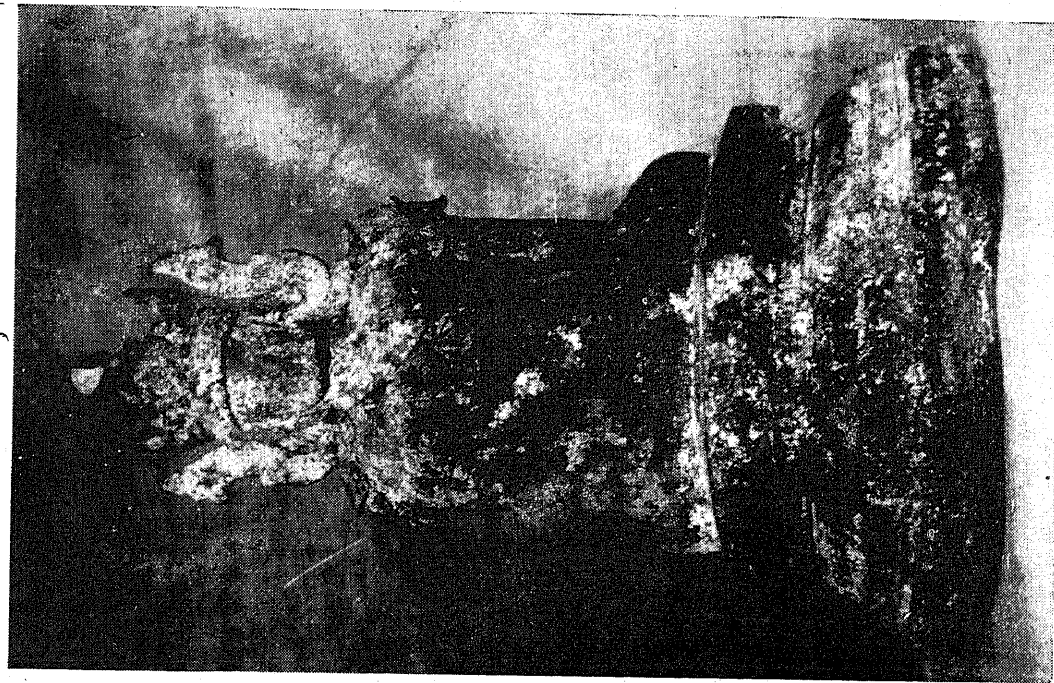
(ပုံ ၇၂)
(ကျောတော်)။

ပုံမြို့၊ ပြည်ဖူးစေတီယိုးသော ဖုရားလောင်း ကြေးဆင်းတုတော် (အေ၊ ဒီ၊ ၁၃၊ ၁၄ နှစ်)။

(ပုံ ၇၃)

စကိုင်းမြို့၊ ဆင်များရှင်ဖုရားဦးတို့သော ဖုရားလောင်း ကြေးဆင်းတုတော် 'လက်ရှစ် ၇၉၂ နှစ်)။

(ပုံ ၇၆)
(ကျောက်)

(ပုံ ၇၇)
(မျက်နှာစာ)

ပုံ ၇၆၊ နတ်ပလ္လင်သို့တက်၍၊ တန်ဆာဆောင်း ပြုဆင်တော်။

နောက်ဆက်တွဲ (က)

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံးအတွက်

ခွင့်ပြုငွေနှင့် အမှန် ကုန်ကျသည့်စာရင်း

ငွေစာရင်းခေါင်းစဉ် ၂၉။ ။လောကဓါတ်ပညာဆိုင်ရာ ဌာနများ—ဆံ ကမည်းကျောက်စာ။

ငွေစာရင်းခေါင်းစဉ်	၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ် အတွင်း ခွင့်ပြုငွေ	ပြုပြင် ခွင့်ပြုငွေ	အမှန်ကုန်ကျငွေ
	ကျပ်	ကျပ်	ကျပ်
(၁-က) အရာယိုများလစာငွေ (အမြဲတမ်း)	၂၂,၄၅၀	၂၂,၄၅၀	၂၃,၀၄၉
(၁-ခ) အရာယိုများလစာငွေ (ယာယီ)	၄၀,၀၀၀	၃၅,၅၀၀	၃၆,၁၆၉
(၂-က) အမှုထမ်းအဖွဲ့ လစာငွေ (အမြဲတမ်း)	၁၃,၀၀၀	၁၃,၀၀၀	၁၂,၅၀၃
(၂-ခ) အမှုထမ်းအဖွဲ့လစာငွေ (ယာယီ)	၂၃,၀၀၀	၂၃,၉၀၀	၂၃,၂၃၀
(၃-က) စရိတ်၊ ချီးမြှင့်ငွေစသည်များ	၃၀,၀၀၀	၃၂,၀၀၀	၃၁,၆၃၅
(၃-ခ) ခရီးစရိတ်	၀,၀၀၀	၁၅,၀၀၀	၁၄,၄၆၉
(၄) အသေးအဖွဲ့အသုံးစရိတ်များ	၁၀,၀၀၀	၂၃,၅၀၀	၂၃,၂၁၂
(၉) ရှေးဟောင်းအထိမ်းအမှတ် အဆောက် အဦများ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်မှု။	၉၀,၀၀၀	၇၉,၁၀၀	၇၅,၃၇၆
စုစုပေါင်း	၂,၄၄,၄၅၀	၂,၄၄,၄၅၀	၂,၄၀,၅၃၀

နောက်ဆက်တွဲ (က-၁)

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း ရှေးဟောင်း သုတေသနညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံးအတွက် ပြည်ထောင်စု ယဉ်ကျေးမှု ကောင်စီမှ ကျခံသည့်စာရင်း
ငွေစာရင်းခေါင်းစဉ်။ ။ယဉ်ကျေးမှု ကောင်စီရုံးပုံငွေ။

ငွေစာရင်း ခေါင်းစဉ်	၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း အမှန်ကုန်ကျငွေ	
	ကျပ်	ပြား
(၁) အရာယိုများ လစာငွေ		
(၂) အမှုထမ်းအလှူလစာငွေ		
(၃) ရှားပါးစရိတ်		
(၄) ခရီးစရိတ်		
(၅) အသေးအဖွဲ့		
(၆) ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများပြုပြင်မှု		
	၃၁,၇၀၀	၀၀
စုစုပေါင်း		၃၇,၃၂၉ ၅၀

နောက်ဆက်တွဲ (ခ)

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန်ရုံး၊ ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများ ထိန်းသိမ်းပြုပြင်မှုအတွက် ကုန်ကျငွေစာရင်း

အမှတ် စဉ်	လုပ်ငန်းများ	ကုန်ကျသည့်ငွေ
	ရှေးဟောင်း သုတေသန ဌာနရုံးပုံငွေမှ အကုန်အကျခံ၍ ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းများ	ကျပ်
	ပုဂံ	
၁	စိမ်းညက်ဖုရားနှင့် နဂါးရုံ၊ ဂေါတောပုလ္လင်၊ မင်းမျှော်ရာဇာ အုတ်ကျောင်း (ဖိုးမင်းကြီးဖုရားအနီး) လေးမျက်နှာ ဖုရားပြုပြင်မှု။	၇၉၅
၂	ပုဂံမြို့၊ ဖိုးမင်းကြီးဖုရားအနီး အုတ်ကျောင်းပြုပြင်မှု	၄၅၀
၃	ပုဂံ၊ နန်းဖုရားပြုပြင်မှု	၈၃
၄	ပုဂံ၊ မြင်းကပါရွာအနီး နဂါးရုံဖုရားပြုပြင်မှု	၂၇၇
၅	ပုဂံ၊ မြင်းကပါရွာအနီးယို ဆေးဖုရားပြုပြင်မှု	၃,၇၀၅
၆	ညောင်ဦးမြို့အနီး ရှင်အရဟံကျောင်းပြုပြင်မှု	၅,၄၆၆
၇	ဗွားစောရွာအနီး မင်းမရဲဖုရားပြုပြင်မှု	၇၁
၈	ဗွားစောရွာအနီး ဓမ္မရာဇိကဖုရားပြုပြင်မှု	၇၉၀
၉	မင်းနံသုရွာအနီး အဇ္ဈဂေါဏဖုရားပြုပြင်မှု	၂,၈၇၆
၁၀	မင်းနံသုရွာအနီး မင်းဝိုင်းဖုရားပြုပြင်မှု	၁,၁၃၆
၁၁	မင်းနံသုရွာအနီး စောလှဝန်းဖုရားပြုပြင်မှု	၁,၂၁၀
၁၂	မင်းနံသုရွာအနီး အစောကြမ်းဖုရားပြုပြင်မှု	၇၄၁
၁၃	ဗွားစောရွာအနီး သစ္စဝတီဖုရားပြုပြင်မှု	၂၀၇
	ပြည်	
၁၄	မှော်ဇာအနီး ဖုရားမာဖုရားပြုပြင်မှု	၁၁,၀၈၇
၁၅	ပြည်မြို့၊ ဖုရားကြီးဖုရားပြုပြင်မှု	၁၀,၄၄၀
	စကိုင်း	
၁၆	မဟာစေတီနှင့် လောကမကိုဋ်ဖုရားအနီးကျောက်စာရုံဆောက်လုပ်မှု	၃,၁၇၃
၁၇	အဘယံကြီးကျောင်းအနီး ကျောက်စာရုံဆောက်လုပ်မှု	၁,၅၀၇

နောက်ဆက်တွဲ (ခ)။ ။အဆုံး

အမှတ်စဉ်	လုပ်ငန်းများ	ကုန်ကျသည့်ငွေ
	<u>မင်းကွန်း</u>	ကျပ်
၁၀	မင်းကွန်းတွင် ပြတိုက်အဆောက်အဦဆောက်လုပ်မှု	၄,၈၆၁
၁၉	မင်းကွန်းမြဲသိန်းတန် ဖုရားပြုပြင်မှု	၈၇
၂၀	မင်းကွန်းခေါင်းလောင်းရုံ ပြုပြင်မှု	၃၄၀
	<u>အင်းဝ</u>	
၂၁	မယ်နုအုတ်ကျောင်းအနီး ပြတိုက်ဆောက်လုပ်မှု	၁,၄၉၁
၂၂	မယ်နုအုတ်ကျောင်းပြုပြင်မှု	၆၄၄
	<u>ကျောက်ဆည်</u>	
၂၃	ကျောက်စာများစိုက်ထူမှုအတွက်ကုန်ကျငွေ	၂၉၀
	<u>ပဲခူး</u>	
၂၄	မုစလိန္နာဖုရားအနီးတွင် ကျောက်စာရံတရံ၊ ဘိက္ခုနီကုန်းတွင် ကျောက်စာရံတရံ၊ ပေါင်းနှစ်ရံဆောက်လုပ်မှု။	၃,၁၉၀
၂၅	ပဲခူးမြို့၊ နာဂဝံသိမ်အတွင်း ဖုရားပလ္လင်တခုဆောက်လုပ်မှု	၁၂၁
	<u>မြို့ဟောင်း</u>	
၂၆	သျှစ်သောင်းဖုရားပြုပြင်မှု	၂,၂၀၇
၂၇	ရတနာပုံဖုရားအတွင်း တောများရှင်းလင်းမှု	၁၀၀
၂၈	ဒုက္ကံသိမ်ဖုရားပြုပြင်မှု	၅၀၉
၂၉	အံတော်သိမ်ဖုရားပြုပြင်မှုနှင့် တောများရှင်းလင်းမှု	၂၉၀
၃၀	လေးမျက်နှာဖုရားပြုပြင်မှု	၇၀၇
	<u>အထွေထွေ</u>	
၃၁	အစောင့်အမှုထမ်းများအတွက် တံမြက်စည်း၊ ပေါက်ပြားစသည်များ ဝယ်ယူမှုနှင့် မြို့နယ်တော်ပေးငွေ။	၂၅၅
	စုစုပေါင်း	၅၉,၃၆၂

နောက်ဆက်တွဲ (ခ-၁)

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ ပြည်ထောင်စုယဉ်ကျေးမှုကောင်စီရုံးပုံစံဖြင့် ပြုပြင်သည့်ကုန်ကျငွေစာရင်း

အမှတ်စဉ်	လုပ်ငန်းများ	ကုန်ကျငွေပေါင်း
	<u>ပုဂံ</u>	ကျပ်
၁	အလိုတော်ပြည့်နှင့် စဉ်ဖုရားလမ်းပြုပြင်မှု	၂,၆၅၇
၂	ပုဂံမြို့၊ ဇွါးစောရွာသမုတိဖုရားပြုပြင်မှု	၄,၁၃၆
၃	ပုဂံမြို့၊ ဇွါးစောရွာယို ကုသဖုရားပြုပြင်မှု	၅,၄၃၃
၄	ပုဂံမြို့၊ ဖုရားအမှတ် ၄၉၄ ပြုပြင်မှု	၃၁၆
၅	ပုဂံမြို့၊ မြင်းကပါရွာအနီး မြစေတီကျောက်စာရံဆောက်မှု	၈၂၉
၆	ပုဂံမြို့၊ ဓမ္မရံကြီး၊ စုဋ္ဌာမုနိ၊ မဟာဗေဒါ၊ မင်္ဂလာစေတီနှင့် ပြတိုက်တို့သို့ သွားရာလမ်းများပြုပြင်မှု။	၃,၅၅၃
၇	စိုးမင်းကြီး ဖုရားအနီး အုတ်ကျောင်းပြုပြင်မှု	၁,၃၇၄
၈	ဝက်ကြီးအင်းမှ ဂူပြောက်ကြီးသို့ သွားရာလမ်းပြုပြင်မှု	၁,၇၄၇
၉	ပုဂံမြို့၊ မြင်းပြဂူဖုရားလမ်းပြုပြင်မှု	၉၉၇
၁၀	မြင်းကပါမှ ဂူပြောက်ကြီးဖုရားလမ်းပြုပြင်မှု	၅၂၇
၁၁	အာနန္ဒာဖုရားမှ ရွှေဆံတော်ဖုရားသို့ သွားရာလမ်းကိုပြုပြင်မှု	၂,၃၃၂
၁၂	လေးမျက်နှာဖုရားနှင့် အဇေဝေါဏဖုရားလမ်းပြုပြင်မှု	၄၈၇
၁၃	ဓမ္မရံကြီးနှင့် စုဋ္ဌာမုနိဖုရားမှ သဗ္ဗညုဖုရားသို့ သွားရာလမ်းပြုပြင်မှု	၂,၇၀၆
၁၄	ပုဂံမြို့၊ ဝက်ကြီးအင်းရွာ ဘိုမယ်ကျောင်းပြုပြင်မှု	၁,၆၆၃
၁၅	ပုဂံ၊ မင်းနံသုရွာအနီး လက်ပွတ်ကန်ဖုရားပြုပြင်မှု	၇၃၃
၁၆	ပုဂံ၊ မင်းနံသုရွာအနီး ဝိနည်းမိုရ်ဖုရားပြုပြင်မှု	၅၅၂
၁၇	ပုဂံမြို့၊ သမ်းတော်ကြားဖုရားပြုပြင်မှု	၁,၅၀၆
	စုစုပေါင်း	၃၁,၇၀၈

နောက်ဆက်တွဲ (၁)

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတော် ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနက ရိုက်ကူးသော ဓါတ်ပုံများ

စာရင်း

အမှတ် စဉ်	မှတ်ပုံတင် အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ် လက်မ	မှိုနယ်
၁	၈၀၃၉	ယခုကျန်စစ်သားဥမင်ယို၊ ဘောဘောကြီးတောင် ဝက် ခေါင်းကန်ကုန်းမှတွေ့သော စမ္မူခက်ပါကျောက်ဆင်းတု ပုံဆွဲ (ရှေ့)။	၆	မှော်စာ။
၂	၈၀၄၀	ယခုကျန်စစ်သားဥမင်ယို၊ ဘောဘောကြီးတောင် ဝက် ခေါင်းကန်ကုန်းမှတွေ့သော စမ္မူခက်ပါကျောက်ဆင်းတု ပုံဆွဲ (ဘေး)။	၆	၎င်း
၃	၈၀၄၁	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက်နံရံ မှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ကဏ္ဍာဇာတ်နွားလားနက် ဖြစ် ၂၉။	၂	ဝက်ကြီးအင်း။
၄	၈၀၄၂	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက်နံရံ မှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ မဏိဝဇာတ်နွားလားနက် ဖြစ် ၃၀။	၂	၎င်း
၅	၈၀၄၃	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက်နံရံ မှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ကုလဝကဇာတ်သင်္ကြာ ဖြစ် ၃၁။	၂	၎င်း
၆	၈၀၄၄	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ နန္ဒဇာတ်ရှယ်ပံပယ် ဖြစ် ၃၂။	၂	၎င်း
၇	၈၀၄၅	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ သံမောဒမာနဇာတ်ပုံ ဖြစ် ၃၃။	၂	၎င်း
၈	၈၀၄၆	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ မဇ္ဈဇာတ်မြောက်ပိုင်း ဖြစ် ၃၄။	၂	၎င်း
၉	၈၀၄၇	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ဝတ္ထုဇာတ်ပုံ ဖြစ် ၃၅။	၂	၎င်း
၁၀	၈၀၄၈	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ သက္ကဏဇာတ်ပုံ ဖြစ် ၃၆။	၂	၎င်း
၁၁	၈၀၄၉	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ တိတ္ထိဇာတ်ပုံ ဖြစ် ၃၇။	၂	၎င်း
၁၂	၈၀၅၀	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ဗကဇာတ်သစ်ပင်နတ် ၃၈။	၂	၎င်း
၁၃	၈၀၅၁	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ နန္ဒဇာတ်သင်္ကြာ ဖြစ် ၃၉။	၂	၎င်း
၁၄	၈၀၅၂	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ခမိရင်္ဂါဇာတ်သဗ္ဗိယံ ၄၀။	၂	၎င်း
၁၅	၈၀၅၃	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက်နံရံ မှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ လောသကဇာတ်မိသားပြာမိုက် ၄၁။	၂	၎င်း
၁၆	၈၀၅၄	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ကမေါဘဇာတ်ပုံ ၄၂။	၂	၎င်း
၁၇	၈၀၅၅	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ဝေလုဇာတ်သင်္ကြာ ၄၃။	၂	၎င်း
၁၈	၈၀၅၆	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ မကသဇာတ်ကုန်သည် ၄၄။	၂	၎င်း
၁၉	၈၀၅၇	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ရောဟိနီဇာတ်သဗ္ဗိယံ ၄၅။	၂	၎င်း
၂၀	၈၀၅၈	ကော့ဂွန်းဂူမှ အုတ်ခွက်၊ ဖုံးကပ်ရွာ၊ ကရင်ပြည်နယ်	၆	ဖုံးကပ်ရွာ။
၂၁	၈၀၅၉	ကော့ဂွန်းဂူမှ အုတ်ခွက်၊ ဖုံးကပ်ရွာ၊ ကရင်ပြည်နယ်	၆	၎င်း
၂၂	၈၀၆၀	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ အာရာမဒုသဇာတ်ပြည့်ဟာသသူ ၄၆။	၆	ဝက်ကြီးအင်း။

နောက်ဆက်တွဲ (၁)။ ။အဆက်

အမှတ် စဉ်	မှတ်ပုံတင် အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ် လက်မ	မှိုနယ်
၂၃	၈၀၆၁	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ဝါရုဇာတ်သဗ္ဗိယံ ၄၇။	၆	ဝက်ကြီးအင်း။
၂၄	၈၀၆၂	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ဝေဒဇာတ်ပုံနာတပေဟိ ၄၈။	၆	၎င်း
၂၅	၈၀၆၃	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ဝါရုဇာတ်ပုံနာတပေဟိ ၄၉။	၆	၎င်း
၂၆	၈၀၆၄	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ တယောဇာတ်ပုံနာတပေဟိ ၅၀။	၆	၎င်း
၂၇	၈၀၆၅	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ဘောရီဝါရဇာတ်ပုံနာတပေဟိ ၅၁။	၆	၎င်း
၂၈	၈၀၆၆	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ သင်္ခမဇာတ်ပုံနာတပေဟိ ၅၂။	၂	၎င်း
၂၉	၈၀၆၇	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက်နံရံ မှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ အသုဘဇာတ်ပုံနာတပေဟိ ၅၃။	၂	၎င်း
၃၀	၈၀၆၈	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ သဘာပတ္တဇာတ်ပုံနာတပေဟိ ၅၄။	၂	၎င်း
၃၁	၈၀၆၉	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့မုခ်တောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ကောထဇာတ်အမတ် ၅၅။	၂	၎င်း
၃၂	၈၀၇၀	သျှစ်သောင်းဖုရား (အရှေ့တောင်မှ)	၂	မြို့ဟောင်း၊ ရခိုင်။
၃၃	၈၀၇၁	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ အရံစေတီငယ်များ (တောင်ဖက်)	၂	၎င်း
၃၄	၈၀၇၂	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ငဆန္ဒနီဘီလူးနှင့် မာရယုမင်းသား	၂	၎င်း
၃၅	၈၀၇၃	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ကုမ္မာနီဘီလူး	၂	၎င်း
၃၆	၈၀၇၄	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ဘီလူးရုပ်	၂	၎င်း
၃၇	၈၀၇၅	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ယက္ခဒေဝရာဇာ	၂	၎င်း
၃၈	၈၀၇၆	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ဘဒ္ဒိကာရမြဟာရုပ်	၂	၎င်း
၃၉	၈၀၇၇	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ဝန္တဗ္ဗနတ်	၂	၎င်း
၄၀	၈၀၇၈	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ဒေဝနာဂနတ်နဂါး	၂	၎င်း
၄၁	၈၀၇၉	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ အမျိုးသမီးရုပ်	၂	၎င်း
၄၂	၈၀၈၀	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ရုဇတာမာလာနှင့်မာရယုမင်း	၂	၎င်း
၄၃	၈၀၈၁	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ပုဏ္ဏကမြင်းစီး	၂	၎င်း
၄၄	၈၀၈၂	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ အမျိုးသားနှင့်အမျိုးသမီး	၂	၎င်း
၄၅	၈၀၈၃	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ဘီလူးစီးနတ်	၂	၎င်း
၄၆	၈၀၈၄	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ဘီလူးခေါင်း	၂	၎င်း
၄၇	၈၀၈၅	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ပဉ္စရူပခေါင်း	၂	၎င်း
၄၈	၈၀၈၆	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ မင်းလောင်းကြီးဖုရား	၂	၎င်း
၄၉	၈၀၈၇	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ မဟိသက္ကရုပ်	၂	၎င်း
၅၀	၈၀၈၈	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ဝိမလအမတ်	၂	၎င်း
၅၁	၈၀၈၉	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ဣသိန္ဒ	၂	၎င်း
၅၂	၈၀၉၀	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ မယ်တော်မိနတ်သား	၂	၎င်း
၅၃	၈၀၉၁	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ အမတ်ကတော်	၂	၎င်း
၅၄	၈၀၉၂	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ အမတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၅၅	၈၀၉၃	မြို့ဟောင်း မြို့ရိုးအရှေ့တောင်တောင့်အပေါက်	၂	၎င်း
၅၆	၈၀၉၄	ရှေ့ဂူတောင်ဖုရား	၂	၎င်း
၅၇	၈၀၉၅	ရှေ့ဂူတောင်ဖုရားတောင့်ချိုး	၂	၎င်း
၅၈	၈၀၉၆	မင်းခမောင်းဂူဖုရား	၂	၎င်း
၅၉	၈၀၉၇	ရှေ့ဂူကြီးဖုရားမှ သီဝနတ်	၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မျိုးနွယ်
၆၀	၈၀၉၈	ရွှေဂျွနီဗားမှ သင်ပုတ်ပလ္လင်	၂	မြို့ဟောင်း၊ ရခိုင်။
၆၁	၈၀၉၉	ဗန္ဓုလတောင်ကျောင်းမှ ပေါ်တော်မူ ရုပ်ပွားတင်ပြင်ခွေ (ကြေးနီ)။	၂	၎င်း
၆၂	၈၁၀၀	ဗန္ဓုလတောင်ကျောင်းမှ ဆင်းတု (ဘေး)	၂	၎င်း
၆၃	၈၁၀၁	ဗန္ဓုလတောင်ကျောင်းမှ ပေါ်တော်မူရုပ်ပွားမတ်ရင် (ကြေး)	၂	၎င်း
၆၄	၈၁၀၂	ဗန္ဓုလတောင်ကျောင်းမှ ဆင်းတု (ဘေး)	၂	၎င်း
၆၅	၈၁၀၃	ညောင်ပင်ဈေးကျောင်းမှ ကျောက်ဆင်းတု	၂	၎င်း
၆၆	၈၁၀၄	ညောင်ပင်ဈေးကျောင်းမှ ကျောက်ဆင်းတု (ဘေး)	၂	၎င်း
၆၇	၈၁၀၅	ညောင်ပင်ဈေးကျောင်းမှ မတ်ရင်တော် (ရွှေ)	၂	၎င်း
၆၈	၈၁၀၆	ညောင်ပင်ဈေးကျောင်းမှ မတ်ရင်တော်ဆင်းတု (ဘေး)	၂	၎င်း
၆၉	၈၁၀၇	ညောင်ပင်ဈေးကျောင်းမှ တင်ပြင်ခွေဆင်းတု (ကြေး)	၂	၎င်း
၇၀	၈၁၀၈	ညောင်ပင်ဈေးကျောင်းမှ တင်ပြင်ခွေဆင်းတု (ရွှေ) ကြေး	၂	၎င်း
၇၁	၈၁၀၉	ညောင်ပင်ဈေးကျောင်းမှ တင်ပြင်ခွေဆင်းတု (ဘေး)	၂	၎င်း
၇၂	၈၁၁၀	လက်ကောက်ဈေးကျောင်းမှ ဆင်းတု (ကြေး)	၂	၎င်း
၇၃	၈၁၁၁	လက်ကောက်ဈေးကျောင်းမှ ယပ်တောင်	၂	၎င်း
၇၄	၈၁၁၂	လက်ကောက်ဈေးကျောင်းမှ ဆင်းတု (ကြေး)	၂	၎င်း
၇၅	၈၁၁၃	လက်ကောက်ဈေးကျောင်းမှ ဆင်းတု (ကြေး)	၂	၎င်း
၇၆	၈၁၁၄	လက်ကောက် ဈေးကျောင်းဝင်း အတွင်းယို ဆင်းတု (ကြေး)။	၂	၎င်း
၇၇	၈၁၁၅	တနင်္ဂနွေတောင်မှ ပင့်ဆောင်ခဲ့သော ဆင်းတု	၂	၎င်း
၇၈	၈၁၁၆	ကြင်မြို့တောင်မှ ခေါ်မြို့ဆင်းတု	၂	၎င်း
၇၉	၈၁၁၇	ကြင်မြို့တောင် ခေါ်မြို့ဆင်းတုမှပလ္လင်	၂	၎င်း
၈၀	၈၁၁၈	ဝသီတောင်အနီးသိမ်ကုန်းမှ ရုပ်တော်မူ	၂	၎င်း
၈၁	၈၁၁၉	စကားတောင်၊ တောင်စွန်းမှ စန္ဒသုရုပ်ပွား	၂	၎င်း
၈၂	၈၁၂၀	ယက္ခတောင်မှ မဟာဂင်္ဂါနတ်၊ လက်လေးဘက်ယို	၂	၎င်း
၈၃	၈၁၂၁	သီဝနတ် (ရွှေ) ကျောက်နက်	၂	၎င်း
၈၄	၈၁၂၂	သီဝနတ် (ဘေး) ကျောက်နက်	၂	၎င်း
၈၅	၈၁၂၃	သီဝနတ် (နောက်) ကျောက်နက်	၂	၎င်း
၈၆	၈၁၂၄	မြို့ဟောင်းပြတိုက်ယို၊ တေဇရာမမှရသော ကျောက်တုရင်တိုင်။	၂	၎င်း
၈၇	၈၁၂၅	မြို့ဟောင်းပြတိုက်ယို၊ တေဇရာမမှရသော ကျောက်တုရင်တိုင် (ယာ)။	၂	၎င်း
၈၈	၈၁၂၆	မြို့ဟောင်းပြတိုက်ယို၊ တေဇရာမမှရသော ကျောက်တုရင်တိုင် (ဝ)။	၂	၎င်း
၈၉	၈၁၂၇	မြို့ဟောင်းပြတိုက်မှ အမှတ် ၅၅၊ ကျောက်နတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၉၀	၈၁၂၈	မြို့ဟောင်းပြတိုက်မှအမှတ် ၅၄၊ ထုံးကျောက်ဆင်းတု	၂	၎င်း
၉၁	၈၁၂၉	မြို့ဟောင်းပြတိုက်မှ ကျောက်နတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၉၂	၈၁၃၀	မြို့ဟောင်းပြတိုက်မှ ကျောက်နတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၉၃	၈၁၃၁	နန်းတော်ကုန်းမှ နတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၉၄	၈၁၃၂	မဟာထိစေတီအရှေ့တောင်မှ	၂	၎င်း
၉၅	၈၁၃၃	မဟာထိဇရာလှိုက်အတွင်းမှ ကျောက်ရုပ်ပွား	၂	၎င်း
၉၆	၈၁၃၄	မဟာထိဇရာမှ ကျောက်ထီးခွေ	၂	၎င်း
၉၇	၈၁၃၅	မဟာထိဇရာတောင်ဖက် တဖါလုံခန့်ယို ကျောက်တုံး (စာယိုသည်)။	၂	၎င်း
၉၈	၈၁၃၆	နန်းကျွန်းအနောက်ဖက် နန်းကျဇရာရုပ်ပွား (ကျောက်)	၂	၎င်း
၉၉	၈၁၃၇	လောင်းကျက်တောင်မှ ကျောက်တုံး (စာယိုသည်)	၂	လောင်းကြက်။

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မျိုးနွယ်
၁၀၀	၈၁၃၈	နန်းကျွန်းမြောက်ဖက်ယို တိဿဇရာ (ကျောက်)	၂	လောင်းကြက်။
၁၀၁	၈၁၃၉	ဗေဓါဇရာရှာတောင်ဖက်ကမ်း၊ နတ်တောင်း အထုပ် သမနတ်-အမ (ရွှေ)။	၂	၎င်း
၁၀၂	၈၁၄၀	ဗေဓါဇရာရှာ တောင်ဖက်ကမ်း၊ နတ်တောင်း အထုပ် သမနတ်-အမ (ယာဘေး)။	၂	၎င်း
၁၀၃	၈၁၄၁	ဗေဓါဇရာရှာတောင်ဖက်ကမ်း၊ နတ်တောင်း အထုပ် သမနတ်-အမ (ဝဘေး)။	၂	၎င်း
၁၀၄	၈၁၄၂	ဗေဓါဇရာရှာ ရှာတောင်ဖက်ကမ်း၊ နတ်တောင်းအထုပ် သမနတ်-အမ။	၂	မြို့ဟောင်း။
၁၀၅	၈၁၄၃	ဝေသာလီမြို့တောင်ယိုကျောက်ဆင်းတု	၂	ဝေသာလီ။
၁၀၆	၈၁၄၄	နန်းရာကုန်းနန်းဦးဇရာကျောက်ဆင်းတု	၂	၎င်း
၁၀၇	၈၁၄၅	နန်းရာကုန်းမြောက်ဖက် ဇရာကြီးဇရာ	၂	၎င်း
၁၀၈	၈၁၄၆	လက်ခတ်တောင်မှ ကျောက်လက်ခတ်	၂	၎င်း
၁၀၉	၈၁၄၇	လက်ခတ်တောင်မှ ကျောက်ရုပ်အကျိုး	၂	၎င်း
၁၁၀	၈၁၄၈	လက်ခတ်တောင်မှ ကျောက်နတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၁၁၁	၈၁၄၉	လက်ခတ်တောင်မှ ကျောက်ရုပ်အကျိုး	၂	၎င်း
၁၁၂	၈၁၅၀	လက်ခတ်တောင်မှ ကျောက်နတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၁၁၃	၈၁၅၁	မဟာမုနိတန်ဆောင်းပြာသာဒ်	၂	မဟာမုနိ။
၁၁၄	၈၁၅၂	မဟာမုနိ ရုပ်ပွား (ကျောက်)	၂	၎င်း
၁၁၅	၈၁၅၃	မဟာမုနိရုပ်ပွား (ကြေး)	၂	၎င်း
၁၁၆	၈၁၅၄	မဟာမုနိဇရာ အရှေ့စောင်းတန်းတောင်ဖက်ယို ခေါင်းလောင်းကြီး။	၂	၎င်း
၁၁၇	၈၁၅၅	မဟာမုနိဇရာမှ အလယ်ထပ်ပစ္စယံ	၂	၎င်း
၁၁၈	၈၁၅၆	မဟာမုနိဇရာအောက်ထပ် အနောက်မြောက်ထောင့်မှ ကျောက်နတ်ရုပ်။	၂	၎င်း
၁၁၉	၈၁၅၇	မဟာမုနိဇရာအနောက်လှေကား အောက်ထပ်မြောက်မှ ကျောက်နတ်ရုပ်။	၂	၎င်း
၁၂၀	၈၁၅၈	မဟာမုနိဇရာအနောက်လှေကားအောက်ထပ် တောင်ဖက်မှကျောက်နတ်ရုပ်။	၂	၎င်း
၁၂၁	၈၁၅၉	မဟာမုနိဇရာအနောက် လှေကားမြောက်ဖက်ကပ်လျက် ကျောက်နတ်ရုပ်။	၂	၎င်း
၁၂၂	၈၁၆၀	မဟာမုနိဇရာအရှေ့လှေကားမှ ကျောက်မိန်းမရုပ်အကျိုး	၂	၎င်း
၁၂၃	၈၁၆၁	ကျောက်နတ်ရုပ်ကြီးတူးဖော်နေစဉ်	၂	၎င်း
၁၂၄	၈၁၆၂	မဟာမုနိအရှေ့မြောက်ထောင့် အလယ်ထပ်ယိုနတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၁၂၅	၈၁၆၃	မဟာမုနိဇရာမှ ကျောက်နတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၁၂၆	၈၁၆၄	မဟာမုနိဇရာကျောက်နတ်ရုပ်အောက်ခြေမှစာ	၂	၎င်း
၁၂၇	၈၁၆၅	မဟာမုနိဇရာမှကျောက်နတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၁၂၈	၈၁၆၆	ကျောက်နတ်ရုပ်အောက်ပိုင်း	၂	၎င်း
၁၂၉	၈၁၆၇	မဟာမုနိဇရာအရှေ့ဖက်မှ ကျောက်နတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၁၃၀	၈၁၆၈	အမြောက်တင်ဘီး	၂	၎င်း
၁၃၁	၈၁၆၉	ကျောက်တော် တောင်ခြေယို၊ ကျောက်ဂူအတွင်းယို ကျောက်ဆင်းတု။	၂	ကျောက်ဆင်းတု။
၁၃၂	၈၁၇၀	ကျောက်တော်တောင်ခြေယို ကျောက်ဆင်းတု	၂	၎င်း
၁၃၃	၈၁၇၁	ကျောက်တော်တောင်ထိပ်ယို၊ သေလာဂီရိစေတီ	၂	၎င်း
၁၃၄	၈၁၇၂	ကျောက်တော်တောင်ထိပ်ယို၊ သီဟိုဠ်စေတီ	၂	၎င်း
၁၃၅	၈၁၇၃	သံအမြောက် (ကြီး)	၂	ပလက်ဝ။

နောက်ဆက်တွဲ (၈)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မြို့နယ်
၁၃၆	၈၁၇၄	သံအမြောက် (လက်)	၂	ပလက်ဝ။
၁၃၇	၈၁၇၅	ကြေးအမြောက်	၂	၎င်း
၁၃၈	၈၁၇၆	လက်ဝဲသလုံးခေါက်စေတီ	၂	စစ်တွေ။
၁၃၉	၈၁၇၇	လက်ဝဲသလုံးခေါက်စေတီမှအရံစေတီ	၂	၎င်း
၁၄၀	၈၁၇၈	ဗုဒ္ဓမော်ကုလားဗလီ	၂	၎င်း
၁၄၁	၈၁၇၉	ဗုဒ္ဓမော်ကုလားဗလီအနီးကျောက်ဂူ	၂	၎င်း
၁၄၂	၈၁၈၀	ဗုဒ္ဓမော်ကုလားဗလီအနီးယိုကျောက်တုံးကြီး	၂	၎င်း
၁၄၃	၈၁၈၁	ပင်လယ်ကမ်းခြေယိုကြေးအမြောက်	၂	၎င်း
၁၄၄	၈၁၈၂	ပင်လယ်ကမ်းခြေယိုကြေးအမြောက်	၂	၎င်း
၁၄၅	၈၁၈၃	ကျောက်နတ်ရုပ်	၂	မဟာမုနိ။
၁၄၆	၈၁၈၄	သျှစ်သောင်းဖုရားမှ ဣသိလိဂ်	၂	မြို့ဟောင်း။
၁၄၇	၈၁၈၅	ကျောက်တံစေတီကျောက်စာ (မြန်မာ)	၂	သထုံခရိုင်၊ တောင်စွန်းဘူတာ အနီး ကျောက်တံဖုရားမှ။
၁၄၈	၈၁၈၆	ကျောက်တံစေတီကျောက်စာ (မွန်)	၂	၎င်း
၁၄၉	၈၁၈၇	အင်းဝမြို့၊ မင်္ဂလာကျေးလိပ်ရပ်၊ ရွှေဟင်္သာကျစေတီ ပြန်လည်ပြုပြင်နေစဉ်။	၂	အင်းဝ။
၁၅၀	၈၁၈၈	ရွှေဟင်္သာကျစေတီအထက်ပိုင်း	၂	၎င်း
၁၅၁	၈၁၈၉	ရွှေဟင်္သာကျစေတီအနီးယိုစေတီငယ်	၂	၎င်း
၁၅၂	၈၁၉၀	ရွှေဟင်္သာကျစေတီအနီးယို စေတီငယ် အရှေ့မျက်နှာမှ ဒေါင်းရှင်။	၂	၎င်း
၁၅၃	၈၁၉၁	ရွှေဟင်္သာကျ စေတီအနီးယို စေတီငယ် အရှေ့တောင် ထောင့်မှတီလူးရုပ်။	၂	၎င်း
၁၅၄	၈၁၉၂	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ဌပနာကြေးအိုး	၂	၎င်း
၁၅၅	၈၁၉၃	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ဌပနာ ကြေးကြွတ်	၂	၎င်း
၁၅၆	၈၁၉၄	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ဌပနာ ကြေးကြွတ်	၂	၎င်း
၁၅၇	၈၁၉၅	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ကြေးကြွတ်နှင့် ကြေးသေတ္တာငယ်	၂	၎င်း
၁၅၈	၈၁၉၆	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ကောင်းမွန်တော်ပုံဌပနာစေတီ	၂	၎င်း
၁၅၉	၈၁၉၇	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ဖလ်အုပ်စေတီ	၂	၎င်း
၁၆၀	၈၁၉၈	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ဖလ်အုပ်စေတီဖွင့်လှက် အတွင်း ရုပ်ပွားတော်ယိုသည်။	၂	၎င်း
၁၆၁	၈၁၉၉	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ဌပနာ ရွှေဟင်္သာ စေတီငယ် (ကြေး)။	၂	၎င်း
၁၆၂	၈၂၀၀	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ငွေပြားစာ (နန္ဒရာဇကျော်ထင်)	၂	၎င်း
၁၆၃	၈၂၀၁	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ဌပနာခဲဆင်းတု ၂ ဆူ၊ တံကပါ (ရွှေ)။	၂	၎င်း
၁၆၄	၈၂၀၂	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ဌပနာခဲဆင်းတု ၂ ဆူ၊ တံကပါ (နောက်)။	၂	၎င်း
၁၆၅	၈၂၀၃	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ဌပနာကြေးရုပ်	၂	၎င်း
၁၆၆	၈၂၀၄	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ တောထွက်ခန်း (ကြေး)	၂	၎င်း
၁၆၇	၈၂၀၅	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ဌပနာ၊ ဆံတော်ပယ်ခန်း (ကြေး)	၂	၎င်း
၁၆၈	၈၂၀၆	ရွှေဟင်္သာကျစေတီမှ ဌပနာကြေးရုပ်	၂	၎င်း
၁၆၉	၈၂၀၇	အင်းဝအုတ်ကျောင်းတောင်ဖက်ယို၊ ရွှေနန်းတည်စာတမ်း ကျောက်စာရုပ်။	၂	၎င်း
၁၇၀	၈၂၀၈	အင်းဝပတိရိစင်	၂	၎င်း
၁၇၁	၈၂၀၉	ဖါးကပ်ရွာ၊ ကော့ခွန်းဂူမှအုတ်ခွက်	၂	ဖါးကပ်ရွာ၊ ကရင်ပြည်နယ်။

နောက်ဆက်တွဲ (၈)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မြို့နယ်
၁၇၂	၈၂၁၀	ကော့ခွန်းဂူမှနံရံစာမင်ကူး	၂	ဖါးကပ်ရွာ၊ ကရင်ပြည်နယ်။
၁၇၃	၈၂၁၁	ဝါးရင်းတုတ်ရွာ အရှေ့မှ မိုင်ကွာယို၊ လယ်ထဲမှရသော အုတ်ခွက်ပုံစံ (မန္တလေးတက္ကသိုလ်မှ ကျေးဇူးပြုသည်)။	၂	မန္တလေး။
၁၇၄	၈၂၁၂	ဝါးရင်းတုတ်ရွာ အရှေ့မှ မိုင်ကွာယို၊ လယ်ထဲမှ ရသော အုတ်ခွက်။	၂	၎င်း
၁၇၅	၈၂၁၃	မှော်ဇာမှရသောအုတ်ခွက် (ရွှေ)	၂	မှော်ဇာ။
၁၇၆	၈၂၁၄	မှော်ဇာမှရသောအုတ်ခွက် (နောက်)	၂	၎င်း
၁၇၇	၈၂၁၅	ဇမ္ဗူပတိဖုရားလောင်းရုပ် (ရွှေ)	၂	ရန်ကုန်၊ ဖယ်ယာပြတိုက်။
၁၇၈	၈၂၁၆	ဇမ္ဗူပတိဖုရားလောင်းရုပ် (နောက်)	၂	၎င်း
၁၇၉	၈၂၁၇	ဇမ္ဗူပတိဖုရားလောင်းရုပ် (ဘေး)	၂	၎င်း
၁၈၀	၈၂၁၈	ပျူနားဥောင်း ရွှေ (ရွှေ)	၂	ရွှေဘိုခရိုင်။
၁၈၁	၈၂၁၉	ပျူနားဥောင်း ရွှေ (နောက်)	၂	၎င်း
၁၈၂	၈၂၂၀	ပျူနားဥောင်း ရွှေ (ဘေး)	၂	၎င်း
၁၈၃	၈၂၂၁	ပျူနားဥောင်းအစိတ်အပိုင်း	၂	၎င်း
၁၈၄	၈၂၂၂	ရွှေအင်းတောင်စေတီ	၂	တောင်တွင်းကြီး။
၁၈၅	၈၂၂၃	ရွှေအင်းတောင်စေတီ (တောင်မျက်နှာ)	၂	၎င်း
၁၈၆	၈၂၂၄	ရွှေအင်းတောင်စေတီ ဖုရားယို၊ ဆင်မယဉ်သာရုပ်	၂	၎င်း
၁၈၇	၈၂၂၅	တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်ယို၊ ကြောင်ခြေရာနှင့်ကြက်ခြေရာ ပါ အုတ်ခဲကျိုး။	၂	၎င်း
၁၈၈	၈၂၂၆	တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်ယို ကြောင်ရုပ်ပါအုတ်ချပ်	၂	၎င်း
၁၈၉	၈၂၂၇	ကျောက်ပြင် (ရွှေ)၊ ပန်ထွာမြို့ဟောင်းအတွင်း မြို့ရိုးအရှေ့ မြောက်ထောင့်မှ အင်းရွာကြီးရွာသား ဦးအောင်ညွန့် ၁၉၅၂ ခုနှစ်ကရသည်၊ ယခုပြတိုက်။	၂	၎င်း
၁၉၀	၈၂၂၈	ကျောက်ပြင် (ရွှေ)၊ ပန်ထွာမြို့ဟောင်းအတွင်း မြို့ရိုးအရှေ့ မြောက်ထောင့်မှ၊ အင်းရွာကြီးရွာသား ဦးအောင်ညွန့် ၁၉၅၂ ခုနှစ်ကရသည်၊ ယခုပြတိုက် (နောက်)။	၂	၎င်း
၁၉၁	၈၂၂၉	ပျူအရိုးအိုး၊ ပန်ထွာမြို့ဟောင်း မြို့ရိုးအတွင်းမှတွေ့ရှိသည် မြေအိုး၊ ဦးအောင်မြင့်ထံမှ၊ ယခုတောင်တွင်းကြီးပြတိုက်	၂	၎င်း
၁၉၂	၈၂၃၀	ပယင်းချောင်းနှင့် ပုတီးစေ့၊ ပန်ထွာမြို့ဟောင်းမှ	၂	၎င်း
၁၉၃	၈၂၃၁	မြင်းခေါင်းကျောက်ရေပြွန်၊ ရွှေအင်းတောင် စေတီဝင်း အတွင်းယို။	၂	၎င်း
၁၉၄	၈၂၃၂	နဂါးရုပ် ကျောက်ရေလျှောက်၊ ရွှေအင်းတောင်စေတီဝင်း အတွင်း။	၂	၎င်း
၁၉၅	၈၂၃၃	လူရုပ်အောက်ပိုင်း (ကျောက်)၊ ရွှေအင်းတောင်စေတီဝင်း အတွင်း။	၂	၎င်း
၁၉၆	၈၂၃၄	ငှက်ပစ်တောင်စေတီ	၂	၎င်း
၁၉၇	၈၂၃၅	မြို့ပြင်မိမာန်ဂူကြီးမှအာရုဏ်ခံ	၂	၎င်း
၁၉၈	၈၂၃၆	မြို့ပြင်မိမာန်ဂူကြီး အရှေ့တောင်ထောင့်မှအင်္ဂါတေပန်း	၂	၎င်း
၁၉၉	၈၂၃၇	မြို့ပြင်မိမာန်ဂူကြီး အရှေ့မှခွက်နန်း	၂	၎င်း
၂၀၀	၈၂၃၈	နတ်မိုးကျောင်းကျောက်စာ (ရွှေ)	၂	၎င်း
၂၀၁	၈၂၃၉	နတ်မိုးကျောင်းကျောက်စာ (နောက်)	၂	၎င်း
၂၀၂	၈၂၄၀	ဝက်ချင်းကန်ဖုရားကျောက်စာ (ပါဠိ)	၂	၎င်း
၂၀၃	၈၂၄၁	ဝက်ချင်းကန်ဖုရားကျောက်စာ (မြန်မာ)	၂	၎င်း
၂၀၄	၈၂၄၂	ခင်ကြီးပျော်သိမ်ကျောက်စာ	၂	၎င်း
၂၀၅	၈၂၄၃		၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မျိုးနွယ်
၂၀၆	၀၂၄၄	ခင်ကြီးပျော်သိမ်ကျောက်စာ	၂	တောင်တွင်းကြီး။
၂၀၇	၀၂၄၅	ဝက်ချင်းကန်ဖုရားစု	၂	၎င်း
၂၀၈	၀၂၄၆	ရွှေရောင်တောင် (ခေါ်) ရွှေရောင်လှံစေတီ	၂	၎င်း
၂၀၉	၀၂၄၇	ပျူသဒ္ဓါင်းကုန်းနေရာ၊ ပန်ထွာမြို့ဟောင်း မြို့ရိုး မြောက်အင်းရွာကြီးအနီး။	၂	မကွေးခရိုင်၊ အင်းရွာကြီး။
၂၁၀	၀၂၄၈	ပန်ထွာမြို့ဟောင်း၊ မြို့ရိုးအတွင်း အရှေ့မြောက်ထောင့်ယိုအုတ်ကုန်း။	၂	၎င်း
၂၁၁	၀၂၄၉	ပန်ထွာမြို့ဟောင်း၊ မြို့ရိုးအတွင်း အရှေ့မြောက်ထောင့်ယိုအုတ်ကုန်း။	၂	၎င်း
၂၁၂	၀၂၅၀	မြို့လူလင်ဖုရားစု	၂	မြို့လူလင်။
၂၁၃	၀၂၅၁	တူးဖော်ထားသောနေရာ၊ သီးကုန်းနှင့် ရေကြည်ပင်ကြားယိုကုန်း (အနောက်မှအရှေ့သို့)။	၂	မကွေးခရိုင်။
၂၁၄	၀၂၅၂	တူးဖော်ထားသောနေရာ၊ သီးကုန်းနှင့်ရေကြည်ပင်ကြားယိုကုန်း (အရှေ့မှအနောက်သို့)။	၂	၎င်း
၂၁၅	၀၂၅၃	တူးဖော်ထားသောနေရာ၊ သီးကုန်းနှင့်ရေကြည်ပင်ကြားယိုကုန်း (အရှေ့ဖက်နံရံ)။	၂	၎င်း
၂၁၆	၀၂၅၄	တူးဖော်ထားသောနေရာ၊ သီးကုန်းနှင့်ရေကြည်ပင်ကြားယိုကုန်း (တောင်ဖက်နံရံ)။	၂	၎င်း
၂၁၇	၀၂၅၅	တူးဖော်ထားသောနေရာ၊ သီးကုန်းနှင့်ရေကြည်ပင်ကြားယိုကုန်းမှ အုတ်ခဲကျိုးများ။	၂	၎င်း
၂၁၈	၀၂၅၆	ကျောင်းကုန်းစေတီပျက် (သီးကုန်းနှင့်ရေကြည်ပင်ကြား)	၂	၎င်း
၂၁၉	၀၂၅၇	ထောင်ပြည့်စေတီပျက် (မြို့လူလင်၊ခင်ကြီးပျော်သိမ်အနီး)	၂	၎င်း
၂၂၀	၀၂၅၈	မြို့လူလင်အနီး ခင်ကြီးပျော်သိမ်၊ ကန်ဦးကျောင်း ထောင်ပြည့်ဖုရားမှ ၂၅ အုတ်ခွက်။	၂	၎င်း
၂၂၁	၀၂၅၉	မြို့လူလင်အနီး ခင်ကြီးပျော်သိမ်၊ ကန်ဦးကျောင်း ထောင်ပြည့်ဖုရားမှ ၂၅ အုတ်ခွက်အောက်ခြေမှစာ။	၂	၎င်း
၂၂၂	၀၂၆၀	တောင်တွင်းကြီးမြောက် ၉ မိုင်ကွာ၊ညောင်ကိုင်ကျောင်းမှ မတ်ရပ်တော်ရုပ်ပွား (အသား)။	၂	၎င်း
၂၂၃	၀၂၆၁	တောင်တွင်းကြီးမြောက် ၉ မိုင်ကွာ၊ညောင်ကိုင်ကျောင်းမှ မတ်ရပ်တော်ရုပ်ပွား (တေး)။	၂	၎င်း
၂၂၄	၀၂၆၂	ပျူစာပါအုတ်ချပ်၊ သီးကုန်းနှင့် ရေကြည်ပင်ကြားကုန်းမှ တူးဖော်ရရှိသည်။	၂	၎င်း
၂၂၅	၀၂၆၃	ပျူစာပါအုတ်ချပ်၊ သီးကုန်းနှင့် ရေကြည်ပင်ကြားကုန်းမှ ပျူစာပါအုတ်ခဲကျိုး။	၂	၎င်း
၂၂၆	၀၂၆၄	အုတ်ခွက်၊ တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်မှ	၂	တောင်တွင်းကြီး။
၂၂၇	၀၂၆၅	အုတ်ခွက်၊ ပုံစံ	၂	၎င်း
၂၂၈	၀၂၆၆	ဟန်လင်းဒင်္ဂါးများ (ရှေ့)	၂	၎င်း
၂၂၉	၀၂၆၇	ဟန်လင်းဒင်္ဂါးများ (နောက်)	၂	၎င်း
၂၃၀	၀၂၆၈	ဆေးတံများ၊ တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်မှ	၂	၎င်း
၂၃၁	၀၂၆၉	ဆေးတံများ၊ တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်မှ	၂	၎င်း
၂၃၂	၀၂၇၀	ဆေးတံများ၊ တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်မှ	၂	၎င်း
၂၃၃	၀၂၇၁	ဆေးတံများ၊ တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်မှ	၂	၎င်း
၂၃၄	၀၂၇၂	ထားဝယ်မြို့၊ ဦးကျော်မင်းထံတွင်တွေ့ရသော အုတ်ခွက် (ရှေ့)။	၂	ထားဝယ်မြို့။
၂၃၅	၀၂၇၃	ထားဝယ်မြို့၊ ဦးကျော်မင်းထံတွင်တွေ့ရသော အုတ်ခွက် ကျောစာ။	၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မျိုးနွယ်
၂၃၆	၀၂၇၄	ကျောက်ကူးဥမင်မှ ဆင်းတုကြီး	၆	ညောင်ဦး၊ ဝက်ကြီးအင်း၊ ပုဂံ။
၂၃၇	၀၂၇၅	ဂူပြောက်ကလေးဖုရား (အနောက်ဖက်)	၆	၎င်း
၂၃၈	၀၂၇၆	ပိဋကတ်တိုက် (အရှေ့တောင်မှ)	၆	၎င်း
၂၃၉	၀၂၇၇	သဗ္ဗညုဖုရားအလယ်ထပ်မှ ဆင်းတု	၆	၎င်း
၂၄၀	၀၂၇၈	သဗ္ဗညုဖုရားအလယ်ထပ်မှ ခေါင်းလောင်းတိုင် (အရှေ့တောင်)။	၆	၎င်း
၂၄၁	၀၂၇၉	ဝကျွန်းဘုရား (အရှေ့မှ)	၆	၎င်း
၂၄၂	၀၂၈၀	ဗူးဖုရား (တောင်မှ)	၆	၎င်း
၂၄၃	၀၂၈၁	ပေပင်ကျောင်းဖုရား (အနောက်တောင်မှ)	၄	၎င်း
၂၄၄	၀၂၈၂	ဂူပြောက်ကြီးဖုရားပြတိုက် (တောင်ဖက်မှ)	၆	မြင်းကပါ။
၂၄၅	၀၂၈၃	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့တောင်ထောင့် အင်္ဂတေပန်း	၆	၎င်း
၂၄၆	၀၂၈၄	နန်းဖုရားအထက်ပိုင်း	၆	၎င်း
၂၄၇	၀၂၈၅	နန်းဖုရား အရှေ့တောင်ထောင့် အင်္ဂတေပန်း	၄	၎င်း
၂၄၈	၀၂၈၆	နန်းဖုရားတောင်ဖက် အနောက်ဆုံးပြတိုက်	၄	၎င်း
၂၄၉	၀၂၈၇	အပယ်ရတနာဖုရား (အနောက်တောင်မှ)	၆	၎င်း
၂၅၀	၀၂၈၈	အပယ်ရတနာဖုရား ပြတိုက်ပေါက်	၄	၎င်း
၂၅၁	၀၂၈၉	နဂါးရုံဖုရား (အနောက်တောင်မှ)	၆	၎င်း
၂၅၂	၀၂၉၀	စိန်းညှက်ညီအမဖုရား (အနောက်တောင်မှ)	၄	၎င်း
၂၅၃	၀၂၉၁	စိုးမင်းကြီးဖုရား (အရှေ့တောင်မှ)	၄	၎င်း
၂၅၄	၀၂၉၂	ကျောက်ကူးဥမင်မှနန်း	၂	ညောင်ဦး။
၂၅၅	၀၂၉၃	ငှက်ပိတ်တောင်မှငှက်ရုပ်	၂	၎င်း
၂၅၆	၀၂၉၄	အတွင်းစည်းခုံစေတီ	၂	ပုဂံ။
၂၅၇	၀၂၉၅	နန်းတော်ရာမှတိုင်	၂	၎င်း
၂၅၈	၀၂၉၆	ဝိနည်းခိုရ်ဖုရားစု	၂	မင်းနန်သူ။
၂၅၉	၀၂၉၇	သဗ္ဗုဒ္ဓဖုရား	၂	၎င်း
၂၆၀	၀၂၉၈	စောလှဝန်းဖုရား	၂	၎င်း
၂၆၁	၀၂၉၉	လက်ပွတ်ကန်ဖုရား	၂	၎င်း
၂၆၂	၀၃၀၀	သင်္ကန်းရုံဖုရား	၂	၎င်း
၂၆၃	၀၃၀၁	သင်္ကန်းရုံဖုရားမှ၊ စုလပ်မှန်ကုန်း	၂	၎င်း
၂၆၄	၀၃၀၂	သင်္ကန်းရုံဖုရား (အရှေ့မြောက်မှ)	၂	၎င်း
၂၆၅	၀၃၀၃	တရုတ်ပြေးဖုရားမှ အင်္ဂတေပန်း	၂	၎င်း
၂၆၆	၀၃၀၄	သဗ္ဗုဒ္ဓလဖုရားမှ ခြူးပန်းနွယ်	၂	၎င်း
၂၆၇	၀၃၀၅	လေးမျက်နှာဖုရားမှ အောက်ခြေဖောင်းရစ် (မြောက်)	၂	၎င်း
၂၆၈	၀၃၀၆	လေးမျက်နှာဖုရားမှ အောက်ခြေဖောင်းရစ် (တောင်)	၂	၎င်း
၂၆၉	၀၃၀၇	သမထီးဖုရား	၂	ဖွားစော။
၂၇၀	၀၃၀၈	ဆုတောင်းပြည့်စေတီ	၂	၎င်း
၂၇၁	၀၃၀၉	သစ္စဝတီဖုရား	၂	၎င်း
၂၇၂	၀၃၁၀	မင်းရဲဖုရား	၂	၎င်း
၂၇၃	၀၃၁၁	သဗ္ဗမဉ္ဇူပိုင်ဖုရား	၂	၎င်း
၂၇၄	၀၃၁၂	ဇေယျပွတ်ဖုရား	၂	၎င်း
၂၇၅	၀၃၁၃	ဇေယျပွတ်ဖုရားမှ ဆင်းတုတင်ပြင်ခွေ	၂	၎င်း
၂၇၆	၀၃၁၄	ဇေယျပွတ်ဖုရားမှ ဆင်းတု မတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၂၇၇	၀၃၁၅	ဇေယျပွတ်ဖုရားမှ နတ်ရုပ်	၂	၎င်း
၂၇၈	၀၃၁၆	တရုတ်ပြေးဖုရား	၂	မင်းနန်သူ။

နောက်ဆက်တွဲ (၈)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မှီနယ်
၂၇၉	၈၃၁၇	ပခုက္ကူခရိုင်၊ ရေစကြိုမြို့နယ်၊ တောင်ယမားချောင်းတောင်ဖက်ကမ်း၊ လောင်ရှည်ရွာ အရှေ့မြောက်ယွန်း ၄ ဖါ လှံခန့်ကွာ၊ ငမဲတောင်ဦးဖုရား ကျောက်စာမင်္ဂလာ။	၂	လောင်းရှည်ရွာ။
၂၈၀	၈၃၁၈	အင်းဝမြောက်စင်အနီးမှ ရသေ့သံအမြောက် (ရှေ့) (မောင်ငြိမ်းထံယိုသည်)။	၂	အင်းဝ။
၂၈၁	၈၃၁၉	အင်းဝမြောက်စင်အနီးမှ ရသေ့သံအမြောက် (နောက်)	၂	၎င်း
၂၈၂	၈၃၂၀	အင်းဝမြောက်စင်အနီးမှ ရသေ့သံအမြောက် (ဘေး)	၂	၎င်း
၂၈၃	၈၃၂၁	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရားတောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ဗုဒ္ဓလကဋ္ဌဇာတ်သစ်ပင်နတ်။	၂	ဝက်ကြီးအင်း။
၂၈၄	၈၃၂၂	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရားတောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ကုဏ္ဍပုဏ္ဏဇာတ်သစ်ပင်နတ်။	၂	၎င်း
၂၈၅	၈၃၂၃	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရားတောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ကုဏ္ဍပုဏ္ဏဇာတ်သစ်ပင်နတ် ၈၉။	၂	၎င်း
၂၈၆	၈၃၂၄	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရားတောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ပရောသတဇာတ်မြို့ဟွာ ၁၀၁။	၂	၎င်း
၂၈၇	၈၃၂၅	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရားတောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ပဏ္ဍိကဇာတ်သစ်ပင်နတ် ၁၂၁။	၂	၎င်း
၂၈၈	၈၃၂၆	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရားတောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ မေရိဇာတ်သစ်ပင် ၁၀၃။	၂	၎င်း
၂၈၉	၈၃၂၇	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရားတောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ မိတ္တိန္ဒဇာတ်နတ်သား ၁၀၄။	၂	၎င်း
၂၉၀	၈၃၂၈	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရားတောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ဥဒဿနီလဇာတ်ပုံနာရသီယံ ၁၀၆။	၂	၎င်း
၂၉၁	၈၃၂၉	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရားတောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ သာလိတကဇာတ်အမတ် ၁၀၇။	၂	၎င်း
၂၉၂	၈၃၃၀	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရားတောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ သဗ္ဗသာဟာရဇာတ်သုခမိန် ၁၀၉။	၂	၎င်း
၂၉၃	၈၃၃၁	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရားတောင်ဖက် နံရံမှဆေးရေးပုံဆွဲ၊ ကဏ္ဍဇာတ်သုခမိန် ၁၁၁။	၂	၎င်း
၂၉၄	၈၃၃၂	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရားမြောက်ဖက်နံရံအထက်တန်းမှ ဆေးရေးပုံဆွဲ၊ လောလဇာတ်ခိုင် ၂၄။	၂	၎င်း
၂၉၅	၈၃၃၃	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှတိကနိပါတ်၊ ဗျူဟဇာတ်သစ်ပင်နတ် ၂၂။	၂	၎င်း
၂၉၆	၈၃၃၄	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ ကဏ္ဍပုဏ္ဏဇာတ်သစ်ပင်နတ် ၂၃။	၂	၎င်း
၂၉၇	၈၃၃၅	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ ရုစိရဇာတ်ခိုင် ၂၅။	၂	၎င်း
၂၉၈	၈၃၃၆	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ ရုစိရဇာတ်မင်သာမင် ၂၆။	၂	၎င်း
၂၉၉	၈၃၃၇	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ ပါရာဇာတ်ခိုင် ၇၂။	၂	၎င်း
၃၀၀	၈၃၃၈	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ မဟိသဇာတ်ကျယ် ၂၈။	၂	၎င်း
၃၀၁	၈၃၃၉	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ သမုဒ္ဒဋ္ဌသဇာတ် ပညာဟိသောသု ၃၀။	၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (၈)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မှီနယ်
၃၀၂	၈၃၄၀	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ အဘန္တကဇာတ်ပုံနာရသီယံ ၃၁။	၂	ဝက်ကြီးအင်း။
၃၀၃	၈၃၄၁	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ သေယုဇာတ်မင်သာမင် ၃၂။	၂	၎င်း
၃၀၄	၈၃၄၂	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ ဝရာကီသုတဇာတ်သစ်ပင်နတ် ၃၃။	၂	၎င်း
၃၀၅	၈၃၄၃	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ သိရဇာတ်ပုံနာရသီယံ ၃၄။	၂	၎င်း
၃၀၆	၈၃၄၄	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ ဇေယျဇာတ်ပုံနာရသီယံ ၃၅။	၂	၎င်း
၃၀၇	၈၃၄၅	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ သာလကဇာတ်သစ်ပင်နတ် ၃၆။	၂	၎င်း
၃၀၈	၈၃၄၆	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ လာဆာဂဗာဇာတ်မင်သာမင် ၃၇။	၂	၎င်း
၃၀၉	၈၃၄၇	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ မဇ္ဈိမဇာတ်သစ်ပင် ၃၈။	၂	၎င်း
၃၁၀	၈၃၄၈	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ နာနာသန္တာဇာတ်မင်သာမင် ၃၉။	၂	၎င်း
၃၁၁	၈၃၄၉	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ သီလဝိသေဇာတ်မြောက်ပိုင်း ၄၀။	၂	၎င်း
၃၁၂	၈၃၅၀	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ တဏှာဇာတ်သစ်ပင် ၄၁။	၂	၎င်း
၃၁၃	၈၃၅၁	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ သုပတ္တဇာတ်ပုံ ၄၂။	၂	၎င်း
၃၁၄	၈၃၅၂	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ ကာယဝိသုဒ္ဓိဇာတ်ပုံနာရသီယံ ၄၃။	၂	၎င်း
၃၁၅	၈၃၅၃	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ ဇမ္ဗူဇာတ်သစ်ပင်နတ် ၄၄။	၂	၎င်း
၃၁၆	၈၃၅၄	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ အန္တကဇာတ်သစ်ပင်နတ် ၄၅။	၂	၎င်း
၃၁၇	၈၃၅၅	ဝက်ကြီးအင်း၊ ဂူမြောက်ကြီးဖုရား အရှေ့ဖက်မှ မြောက်ဖက် နံရံမှ သမုဒ္ဒဇာတ်ပင်လယ်နတ် ၄၆။	၂	၎င်း
၃၁၈	၈၃၅၆	ရေဦးမြို့၊ ပညာအုပ် ဦးသောင်း ထံယိုသော အန္တကကျောက် ဗုဒ္ဓဝင်။	၆	ရေဦးမြို့။
၃၁၉	၈၃၅၇	မန္တလေးတောင်ခြေယို စန္ဒာမုနိရုပ်ပွား	၂	မန္တလေးမြို့။
၃၂၀	၈၃၅၈	အင်းဝ အုတ်ကျောင်း (အနောက်တောင်မှ)	၂	အင်းဝ။
၃၂၁	၈၃၅၉	အင်းဝ အုတ်ကျောင်း အနီးယိုကျောက်စာရုပ်	၂	၎င်း
၃၂၂	၈၃၆၀	အင်းဝ အုတ်ကျောင်း ကျောက်စာရုပ် (အရှေ့မြောက်မှ)	၂	၎င်း
၃၂၃	၈၃၆၁	ကျောက်စာရုပ် (ယခင်ကလပ်ဟောင်း)	၂	ကျောက်ဆည်။
၃၂၄	၈၃၆၂	စန္ဒာမုနိဖုရားမှ ကျောက်စာတိုင်များ	၂	မန္တလေး။
၃၂၅	၈၃၆၃	သုဓမ္မာစရိတ်တန်း (မန္တလေးတောင်ခြေ)	၂	၎င်း
၃၂၆	၈၃၆၄	အုတ်ခွက် ညွှန်ကြားရေးဝန်ထံမှ	၂	၎င်း
၃၂၇	၈၃၆၅	အုတ်ခွက် ညွှန်ကြားရေးဝန်ထံမှ	၂	၎င်း
၃၂၈	၈၃၆၆	အုတ်ခွက် ညွှန်ကြားရေးဝန်ထံမှ	၂	၎င်း
၃၂၉	၈၃၆၇	အုတ်ခွက် အငယ် ညွှန်ကြားရေးဝန်ထံမှ	၂	၎င်း
၃၃၀	၈၃၆၈	အုတ်ခွက် (ရှေ့) ညွှန်ကြားရေးဝန်ထံမှ	၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မှီနယ်
၃၃၁	၈၃၆၉	အုတ်ခွက် နောက်ကျောစာ (မွန်) ညွှန်ကြားရေးဝန်ထံမှ	၂	မန္တလေး။
၃၃၂	၈၃၇၀	အုတ်ခွက် (ရှေ့) ညွှန်ကြားရေးဝန်ထံမှ	၂	၎င်း
၃၃၃	၈၃၇၁	အုတ်ခွက် (နောက်ကျောစာ) ညွှန်ကြားရေးဝန်ထံမှ	၂	၎င်း
၃၃၄	၈၃၇၂	အုတ်ခွက် (ဘေးစောင်းစာ) ညွှန်ကြားရေးဝန်ထံမှ	၂	၎င်း
၃၃၅	၈၃၇၃	အုတ်ခွက် (အောက်ခြေမှစာ) ညွှန်ကြားရေးဝန်ထံမှ	၂	၎င်း
၃၃၆	၈၃၇၄	မန္တလေးမြို့၊ မဟာမြတ်မုနိ ဖုရားယိုး၊ ငါးပတ်ချောင်း သစ္စာရ ဖုရား၊ တံတော်ရာကျောင်း၊ သရိုက်စေတီလှ ဖုရားကျောက်စာမင်ကူး (မျက်နှာ) ။	၆	၎င်း
၃၃၇	၈၃၇၅	မန္တလေးမြို့၊ မဟာမြတ်မုနိ ဖုရားယိုး၊ ငါးပတ်ချောင်း သစ္စာရ ဖုရား၊ တံတော်ရာကျောင်း၊ သရိုက် စေတီလှ ဖုရား ကျောက်စာမင်ကူး (ကျော) ။	၆	၎င်း
၃၃၈	၈၃၇၆	အရိုးအိုးကုန်း မတူးဖော်မီ	၆	တောင်တွင်းကြီးနယ်၊ အင်းရွာကြီးအနီး။
၃၃၉	၈၃၇၇	အရိုးအိုးကုန်းတူးဖော်နေစဉ် (တောင်မှမြောက်)	၂	၎င်း
၃၄၀	၈၃၇၈	အရိုးအိုးကုန်းတူးဖော်ထားစဉ် (အရှေ့မှအနောက်)	၂	၎င်း
၃၄၁	၈၃၇၉	အရိုးအိုးကုန်းတူးဖော်ထားစဉ် (တောင်မှမြောက်)	၂	၎င်း
၃၄၂	၈၃၈၀	အရိုးအိုးကုန်း တူးဖော်ထားစဉ် (အရှေ့မှအနောက်သို့)	၂	၎င်း
၃၄၃	၈၃၈၁	အရိုးအိုးကုန်း တူးဖော်ထားစဉ် (အရှေ့မှအနောက်သို့)	၂	၎င်း
၃၄၄	၈၃၈၂	အရိုးအိုးကုန်း တူးဖော်ထားစဉ် (အနောက်မှအရှေ့သို့)	၂	၎င်း
၃၄၅	၈၃၈၃	အရိုးအိုးကုန်း တူးဖော်ထားစဉ် (တောင်မှမြောက်သို့)	၂	၎င်း
၃၄၆	၈၃၈၄	အရိုးအိုးကုန်း တူးဖော်ပြီး (အရှေ့မှအနောက်)	၂	၎င်း
၃၄၇	၈၃၈၅	အရိုးအိုးကုန်းတူးဖော်ပြီး (အနောက်မှအရှေ့မြတ်လျက်)	၂	၎င်း
၃၄၈	၈၃၈၆	အရိုးအိုးကုန်းမှ တူးဖော်တွေ့ရှိသော အရိုးအိုးကို စံနစ် တကျ ဖော်ထုတ်ယူနေစဉ်။	၂	၎င်း
၃၄၉	၈၃၈၇	အရိုးအိုးကုန်းမှ တူးဖော်တွေ့ရှိသော အရိုးအိုးကို စံနစ် တကျ ဖော်ထုတ်ယူနေစဉ်။	၂	၎င်း
၃၅၀	၈၃၈၈	အရိုးအိုးကုန်းမှ တူးဖော်တွေ့ရှိသော အရိုးအိုး	၂	၎င်း
၃၅၁	၈၃၈၉	အရိုးအိုးကုန်းမှ တူးဖော်တွေ့ရှိသော အရိုးအိုး အမှတ် ၂	၂	၎င်း
၃၅၂	၈၃၉၀	အရိုးအိုးကုန်းမှ တူးဖော်တွေ့ရှိသော အရိုးအိုး အမှတ် ၂	၂	၎င်း
၃၅၃	၈၃၉၁	အရိုးအိုးကုန်းမှ တူးဖော်တွေ့ရှိသော အရိုးအိုး အမှတ် ၂	၂	၎င်း
၃၅၄	၈၃၉၂	အရိုးအိုးကုန်း တူးဖော်ပြီး ကုန်း၏ အနောက်ဘက်ကို ညွှန် ကြားရေးဝန်အား ရှင်းပြနေစဉ် (ညွှန်ကြားရေးဝန်နှင့် ဝန်ထောက်)။	၂	၎င်း
၃၅၅	၈၃၉၃	နံပါတ် ၂ ကုန်း မတူးဖော်မီ	၆	၎င်း
၃၅၆	၈၃၉၄	နံပါတ် ၂ ကုန်း မတူးဖော်မီ တိုင်းထွာနေစဉ်	၂	၎င်း
၃၅၇	၈၃၉၅	နံပါတ် ၂ ကုန်း စတင် တူးဖော်ထားစဉ် (ရှေ့ မျက်နှာ) ။	၂	၎င်း
၃၅၈	၈၃၉၆	နံပါတ် ၂ ကုန်း စတင်တူးဖော်ထားစဉ် (ရှေ့မျက်နှာ- ဘေး) ။	၂	၎င်း
၃၅၉	၈၃၉၇	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်နေစဉ် (ရှေ့မျက်နှာ မြောက် ဝိုင်း) ။	၂	၎င်း
၃၆၀	၈၃၉၈	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော နံပါတ် ၁ အခန်း	၂	၎င်း
၃၆၁	၈၃၉၉	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်နေစဉ် (ရှေ့မျက်နှာ)	၂	၎င်း
၃၆၂	၈၄၀၀	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်နေစဉ် (ရှေ့မျက်နှာ)	၂	၎င်း
၃၆၃	၈၄၀၁	နံပါတ် ၂ ကုန်း အလယ်ပိုင်း တူးဖော်ထားစဉ် (ရှေ့မျက် နှာ) ။	၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မှီနယ်
၃၆၄	၈၄၀၂	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်ထားစဉ်၊ (အရှေ့မျက်နှာ-ဘေး)	၂	တောင်တွင်းကြီးနယ်၊ အင်းရွာကြီးအနီး။
၃၆၅	၈၄၀၃	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော နံပါတ် ၁ အခန်းကို ဓါတ်ပုံ ရိုက်နိုင်ရန် သန့်ရှင်းနေကြစဉ် (အရှေ့မျက် နှာ) ။	၂	၎င်း
၃၆၆	၈၄၀၄	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော နံပါတ် ၁ အခန်း သန့်ရှင်းပြီး (အရှေ့မျက်နှာ) ။	၂	၎င်း
၃၆၇	၈၄၀၅	နံပါတ် ၂ ကုန်း အရှေ့မျက်နှာ တူးဖော်ထားစဉ် (စင် ပေါ်မှ) ။	၂	၎င်း
၃၆၈	၈၄၀၆	နံပါတ် ၂ ကုန်းအနောက်ဘက်မျက်နှာ တူးဖော်ထားစဉ် နှင့် တောင်ပိုင်း ဆက်လက်တူးဖော်နိုင်ရန်မြေတိုင်း ပန္နက်ရိုက်နေစဉ်။	၂	၎င်း
၃၆၉	၈၄၀၇	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော ဆင်ဝင်နှင့်နံပါတ် ၁ အခန်းတွေ့မြင်ရပုံ (အရှေ့မျက်နှာ) ။	၂	၎င်း
၃၇၀	၈၄၀၈	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော နံပါတ် ၁ အခန်း အတွင်းဖက်မှမြင်ခင်း။	၂	၎င်း
၃၇၁	၈၄၀၉	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော အမှတ် ၁ အခန်း ဘေးစောင်း။	၂	၎င်း
၃၇၂	၈၄၁၀	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်တွေ့ရှိသောမြေလွှာ ၅ မှအုတ်ခုံ (အရှေ့မျက်နှာ) ။	၂	၎င်း
၃၇၃	၈၄၁၁	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်ထားသောမြေလွှာ	၂	၎င်း
၃၇၄	၈၄၁၂	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်တွေ့ရှိသော အုတ်ခုံနှင့်မြေလွှာ များ (အရှေ့မျက်နှာတောင်နံရံ) ။	၂	၎င်း
၃၇၅	၈၄၁၃	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်တွေ့ရှိသော အုတ်ခုံနှင့်မြေလွှာ များအနီးအောက်ပိုင်း။	၂	၎င်း
၃၇၆	၈၄၁၄	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော အမှတ် ၁	၂	၎င်း
၃၇၇	၈၄၁၅	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်ပြီးအရှေ့မျက်နှာဆင်ဝင်	၂	၎င်း
၃၇၈	၈၄၁၆	နံပါတ် ၂ ကုန်း အရှေ့မျက်နှာအပြင်မှတူးဖော် တွေ့ရှိ သောကျောက်ပြား။	၂	၎င်း
၃၇၉	၈၄၁၇	နံပါတ် ၂ ကုန်းအရှေ့မျက်နှာတူးဖော်ပြီး ဆင်ဝင်ထောင့် ချိုး၊ အပြင်မှ (အရှေ့မြောက်) ။	၆	၎င်း
၃၈၀	၈၄၁၈	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်ပြီးမြောက်ဖက်ပိုင်းအရှေ့မြောက်မှ အနောက်တောင်သို့မြင်ခင်း (စင်မြင့်မှ) ။	၂	၎င်း
၃၈၁	၈၄၁၉	နံပါတ် ၂ ကုန်း မြောက်ပိုင်းအစွန်းအပြင် တူးဖော်ရာမှ အရှေ့နံရံမြေလွှာ။	၂	၎င်း
၃၈၂	၈၄၂၀	နံပါတ် ၂ ကုန်းမြောက်ဖက်အစွန်းပိုင်း တူးဖော် တွေ့ရှိ သော အုတ်ရိုး (အနောက်မှအရှေ့သို့) ။	၂	၎င်း
၃၈၃	၈၄၂၁	နံပါတ် ၂ ကုန်း မြောက်ပိုင်း အရှေ့ဖက်ခြမ်းတူးဖော်ပြီး	၂	၎င်း
၃၈၄	၈၄၂၂	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်ပြီး အရှေ့မျက်နှာအရှေ့မြောက်မှ	၆	၎င်း
၃၈၅	၈၄၂၃	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်ပြီး ဆင်ဝင်ဘေးစောင်း	၆	၎င်း
၃၈၆	၈၄၂၄	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်ထားစဉ် အရှေ့မြောက်မှမြောက် ဖက်ခြမ်း တိုက်လုံးပေါ်လာစဉ်။	၆	၎င်း
၃၈၇	၈၄၂၅	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်ပြီးဆင်ဝင် အရှေ့မျက်နှာ အနီး ကပ်။	၆	၎င်း
၃၈၈	၈၄၂၆	နံပါတ် ၂ ကုန်းမြောက်ပိုင်း အနောက်ဖက် ခြမ်းတူးပြီး၊ စီ ၇ နှင့် ဒီ-၇ (စင်မြင့်မှ) ။	၆	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မျိုးနွယ်
၃၀၉	၀၄၂၇	နံပါတ် ၂ ကုန်းအနောက်ဖက်ခြမ်းမှ တူးဖော်ထားသော အခန်းများ။	၆	တောင်တွင်းကြီးနွယ်၊ အင်းရွာကြီးအနီး။
၃၉၀	၀၄၂၈	နံပါတ် ၂ ကုန်းအနောက်ဖက်ခြမ်းတူးဖော်နေကြစဉ်....	၂	၎င်း
၃၉၁	၀၄၂၉	နံပါတ် ၂ ကုန်း အနောက်ဖက်ခြမ်း တူးဖော်ပြီးနေရာ များကို ကြည့်ရှုလေ့လာနေကြစဉ်။	၂	၎င်း
၃၉၂	၀၄၃၀	နံပါတ် ၂ ကုန်း အနောက်ဖက်ခြမ်း တူးဖော်ပြီးနေရာကို လေ့လာစစ်ဆေးနေစဉ်။	၂	၎င်း
၃၉၃	၀၄၃၁	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်ပြီး အနောက် မျက်နှာမြောက် ပိုင်းသန့်ရှင်းနေကြစဉ်။	၆	၎င်း
၃၉၄	၀၄၃၂	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ပြီးအနောက် မျက်နှာ မြောက် ပိုင်းသန့်ရှင်းပြီး (အဝေးမှ) ။	၆	၎င်း
၃၉၅	၀၄၃၃	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ပြီး အနောက်မျက်နှာ မြောက် ပိုင်း (အနီး) ။	၆	၎င်း
၃၉၆	၀၄၃၄	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော အမှတ် ၂ အခန်း အပေါ်မှ မြင်ခင်း။	၆	၎င်း
၃၉၇	၀၄၃၅	နံပါတ် ၂ ကုန်း အရှေ့ဖက်ခြမ်း တူးဖော်နေကြစဉ် နှင့်အမှတ် ၂ အခန်း။	၂	၎င်း
၃၉၈	၀၄၃၆	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်ထားသောအမှတ် ၂ အခန်းကြီး	၂	၎င်း
၃၉၉	၀၄၃၇	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသောအမှတ် ၂ အခန်းကို တိုင်းထွာပုံဆွဲနေစဉ်။	၂	၎င်း
၄၀၀	၀၄၃၈	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်ထားသောအမှတ် ၂ အခန်းဆင် ဝင်မှ အဝင်ဘက်နံရံအောက် အနောက်နံရံအနီးဝင် တံခါး။	၆	၎င်း
၄၀၁	၀၄၃၉	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ပြီး အမှတ် ၂ အခန်းအဝင်ယို အောက်ခြေမှ မီးသွေး (အဝေးမှ) ။	၆	၎င်း
၄၀၂	၀၄၄၀	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ပြီးအမှတ် ၂ အခန်း အဝင်ယို အောက်ခြေမှ မီးသွေး (အနီးမှ) ။	၆	၎င်း
၄၀၃	၀၄၄၁	နံပါတ် ၂ ကုန်းအမှတ် ၂ အခန်းအတွင်းယိုဘက်နံရံအောက်ခံ	၆	၎င်း
၄၀၄	၀၄၄၂	နံပါတ် ၂ ကုန်းအတွင်းယို ဘက်နံရံအောက်ခံ (အနီး)	၂	၎င်း
၄၀၅	၀၄၄၃	နံပါတ် ၂ ကုန်းအမှတ် ၁ အခန်းအဝင်မှမီးသွေး	၂	၎င်း
၄၀၆	၀၄၄၄	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်မှုကို လာရောက်လေ့လာ ကြ သောလူထုကြီး။	၂	၎င်း
၄၀၇	၀၄၄၅	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော အမှတ် ၂ အခန်း အနောက်နံရံမှ တံခါးကုန်း။	၂	၎င်း
၄၀၈	၀၄၄၆	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော အမှတ် ၂ အခန်း အနောက်နံရံမှ တံခါးများ (ဘေးစောင်း) ။	၂	၎င်း
၄၀၉	၀၄၄၇	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော အမှတ် ၂ အခန်း အနောက်နံရံမှတံခါးများ ဘေးစောင်း (အနီး) ။	၂	၎င်း
၄၁၀	၀၄၄၈	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော အမှတ် ၂ အခန်း အနောက်နံရံမှ တံခါးကုန်း (ရှေ့) ။	၂	၎င်း
၄၁၁	၀၄၄၉	နံပါတ် ၂ ကုန်း အမှတ် ၂ အခန်းအနောက်နံရံနှင့်တံခါး ပေါက်။	၂	၎င်း
၄၁၂	၀၄၅၀	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်မှုကို လာရောက်လေ့လာသူ သုတေသီများအား ရှင်းပြနေစဉ်။	၂	၎င်း
၄၁၃	၀၄၅၁	နံပါတ် ၂ ကုန်း အမှတ် ၁ အခန်းမြောက်ဖက် မြေလွှာ	၂	၎င်း
၄၁၄	၀၄၅၂	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော အမှတ် ၁ အခန်းမှ ဆင်ဝင်ယို မြင်ခင်း။	၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မျိုးနွယ်
၄၁၅	၀၄၅၃	နံပါတ် ၂ ကုန်း တူးဖော်ထားသော အမှတ် ၁ အခန်းမှ အမှတ် ၂ အခန်းအဝင်ကို ဓါတ်ပုံရိုက်နိုင်ရန် သန့်ရှင်း နေစဉ်။	၂	တောင်တွင်းကြီးနွယ်၊ အင်းရွာကြီးအနီး။
၄၁၆	၀၄၅၄	နံပါတ် ၂ ကုန်းတူးဖော်ပြီးအမှတ် ၂ အခန်းနှင့်အုတ်နံရံ ထောင့်ချိုး။	၂	၎င်း
၄၁၇	၀၄၅၅	နံပါတ် ၂ ကုန်းအရှေ့မျက်နှာဆင်ဝင်ထောင့်ချိုးနံပါတ် ၂ အခန်းအိုးကုန်းအရှေ့ မျက်နှာအမှတ် ၂ အခန်း အဝင် တောင်ဖက်အုတ်တိုင်။	၂	၎င်း
၄၁၈	၀၄၅၆	နံပါတ် ၂ ကုန်း အမှတ် ၂ အခန်းမှ တူးဖော် တွေ့ရှိ သော မီးသွေးချောင်း။	၂	၎င်း
၄၁၉	၀၄၅၇	နံပါတ် ၂ ကုန်း အမှတ် ၂ အခန်းအရှေ့နံရံမှ မီးလောင် ထားသော အပေါက်ငယ်။	၂	၎င်း
၄၂၀	၀၄၅၈	နံပါတ် ၂ ကုန်း အမှတ် ၂ အခန်း အရှေ့နံရံမှ မီးလောင် ထားသော အပေါက်ငယ်။	၂	၎င်း
၄၂၁	၀၄၅၉	နံပါတ် ၂ ကုန်း အမှတ် ၂ အခန်း တူးဖော်ရာ မြေလွှာ ၄ မှ တွေ့ရှိသော အိုးကွဲ။	၂	၎င်း
၄၂၂	၀၄၆၀	နံပါတ် ၂ ကုန်း အမှတ် ၆၊ ဒီအကွက်၊ မြေလွှာ ၄ မှ တွေ့ ယိုသော အိုးကွဲများ။	၂	၎င်း
၄၂၃	၀၄၆၁	နံပါတ် ၂ ကုန်းအမှတ် ၆၊ ဒီအကွက်၊မြေလွှာ ၄ မှ တွေ့ ယိုသော အိုးကိုဓါတ်ပုံရိုက်နိုင်ရန် သန့်ရှင်းနေစဉ်။	၂	၎င်း
၄၂၄	၀၄၆၂	နံပါတ် ၂ ကုန်း အမှတ် ၆၊ ဒီအကွက်၊ မြေလွှာ ၄ မှ တွေ့ ယိုသောအိုး။	၂	၎င်း
၄၂၅	၀၄၆၃	နံပါတ် ၂ ကုန်း အမှတ် ၂ အခန်းအနောက်နံရံ၌ ကျန်ယို နေသောအင်္ဂတေများကို မကွာနိုင်စေရန် ပလတ်စတာဖြင့် အနားထိန်းပေးပုံ။	၂	၎င်း
၄၂၆	၀၄၆၄	နံပါတ် ၂ ကုန်း အမှတ် ၂ အခန်း အရှေ့နံရံ၌ ကျန်ယို နေသော အင်္ဂတေမကွာနိုင်စေရန် ပလတ်စတာဖြင့်အနား သတ်ထိန်းပေးပုံ။	၂	၎င်း
၄၂၇	၀၄၆၅	နံပါတ် ၂ ကုန်း ဒီ ၇ အကွက်မှ တွေ့ရှိသောပြာ	၂	၎င်း
၄၂၈	၀၄၆၆	နံပါတ် ၂ ကုန်း အရှေ့မျက်နှာအကွက်မှ တွေ့ရှိသော တံဆိပ်တုံးတခြမ်း (ရှေ့) ။	၂	၎င်း
၄၂၉	၀၄၆၇	နံပါတ် ၂ ကုန်း အရှေ့မျက်နှာ အကွက်မှ တွေ့ရှိသော တံဆိပ်တုံးတခြမ်း (နောက်) ။	၂	၎င်း
၄၃၀	၀၄၆၈	နံပါတ် ၂ ကုန်းမှ တူးဖော်တွေ့ရှိသော ရေတကောင်း အထက်ပိုင်း။	၂	၎င်း
၄၃၁	၀၄၆၉	နံပါတ် ၂ ကုန်းမှ တူးဖော်တွေ့ရှိသော အိုးငယ်အောက် ပိုင်း။	၂	၎င်း
၄၃၂	၀၄၇၀	နံပါတ် ၂ ကုန်းမှတူးဖော်တွေ့ရှိသော အိုးကွဲများ	၂	၎င်း
၄၃၃	၀၄၇၁	နံပါတ် ၂ ကုန်းမှတွေ့ရှိသော မြေပန်းကန်ငယ်များ	၂	၎င်း
၄၃၄	၀၄၇၂	နံပါတ် ၂ ကုန်းမှတွေ့ရှိသော မြေအိုးကွဲများ	၂	၎င်း
၄၃၅	၀၄၇၃	နံပါတ် ၂ ကုန်းမှ တွေ့ရှိသောရှေးသံများ	၂	၎င်း
၄၃၆	၀၄၇၄	နံပါတ် ၂ ကုန်းမှ တွေ့ရှိသော ရှေးသံပြွန်ကြိုးများ.....	၂	၎င်း
၄၃၇	၀၄၇၅	နံပါတ် ၂ ကုန်းမှတူးဖော်တွေ့ရှိသော ရှေးတံခါးရှက်တပ် သံခွက်များ။	၂	၎င်း
၄၃၈	၀၄၇၆	နံပါတ် ၂ ကုန်းမှတူးဖော်တွေ့ရှိသောသံစများ	၂	၎င်း
၄၃၉	၀၄၇၇	နံပါတ် ၂ ကုန်းမြောက်ဖက်ခြမ်းတူးဖော်ပုံဆွဲ	၂	၎င်း
၄၄၀	၀၄၇၈	တိုက်ကြီးအရှေ့ဖက် ၁ နံပါတ် မြေကြီးလွှာ	၂	၎င်း
၄၄၁	၀၄၇၉	တိုက်ကြီးအရှေ့ဖက် ၂ နံပါတ် မြေကြီးလွှာ	၆	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ)။ အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်တိုင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မှီနယ်
၄၄၂	၈၄၈၀	တိုက်ကြီးအရွှေဖက် ၃ နံပါတ် မြေကြီးလွှာ (အသေး)	၆	တောင်တွင်းကြီးနယ်၊ အင်းရွာကြီးအနီး။
၄၄၃	၈၄၈၁	တိုက်ကြီးအရွှေဖက် ၃ နံပါတ် မြေကြီးလွှာ (အကြီး)	၆	၎င်း
၄၄၄	၈၄၈၂	ဆင်ဝင်တောင်ဖက်မှ တိုက်တန်းလျား	၂	၎င်း
၄၄၅	၈၄၈၃	ဆင်ဝင်မြောက်ဖက်မှတိုက်တန်းလျား	၆	၎င်း
၄၄၆	၈၄၈၄	ဆင်ဝင်မြောက်ဖက်မှတိုက်တန်းလျား	၆	၎င်း
၄၄၇	၈၄၈၅	ဆင်ဝင်မြောက်ဖက်မှတိုက်တန်းလျား	၆	၎င်း
၄၄၈	၈၄၈၆	အုတ်တိုက်ကြီး၏ အချို့သောနေရာများ အလျားလိုက် အုတ်စီထားပုံ။	၂	၎င်း
၄၄၉	၈၄၈၇	အုတ်တိုက်ကြီး၏ အချို့သောနေရာ၊ အနံလိုက်အုတ်စီထားပုံ။	၂	၎င်း
၄၅၀	၈၄၈၈	၄ နံပါတ်အခန်း တွေဆက်နံရံ	၂	၎င်း
၄၅၁	၈၄၈၉	၂ နံပါတ် ခန်းမကြီး၊ လှေခါးအုတ်ခုံ	၂	၎င်း
၄၅၂	၈၄၉၀	၂ နံပါတ်အခန်း၊ လှေခါးအုတ်ခုံ (အပေါ်မှ)	၂	၎င်း
၄၅၃	၈၄၉၁	၂ နံပါတ် ခန်းမကြီးအဝင် ဘိနပ်အုတ်ခုံ	၂	၎င်း
၄၅၄	၈၄၉၂	၂ နံပါတ် ခန်းမကြီး၊ အနောက်တောင်မှ	၂	၎င်း
၄၅၅	၈၄၉၃	၂ နံပါတ် ခန်းမကြီး၊ အနောက်မြောက်မှ	၂	၎င်း
၄၅၆	၈၄၉၄	၂ နံပါတ် ခန်းမကြီး၊ အရှေ့တောင်မှ	၂	၎င်း
၄၅၇	၈၄၉၅	၂ နံပါတ် ခန်းမကြီး၊ အရှေ့မြောက်မှ	၂	၎င်း
၄၅၈	၈၄၉၆	၂ နံပါတ် ခန်းမကြီးအဝင်ဘိနပ်အုတ်ခုံ (အပေါ်မှ).....	၂	၎င်း
၄၅၉	၈၄၉၇	ဆင်ဝင်နှင့် ၂ နံပါတ် ခန်းမကြီးအဝင် ဘိနပ်ခုံ	၂	၎င်း
၄၆၀	၈၄၉၈	၂ နံပါတ်အခန်း၊ လှေခါးအရွှေဖက် တံခါးပေါက်နှင့် အုတ်ခုံ။	၂	၎င်း
၄၆၁	၈၄၉၉	၂ နံပါတ် ခန်းမကြီးမှ ပြုတင်းပေါက်တခု	၂	၎င်း
၄၆၂	၈၅၀၀	၈ နံပါတ်အခန်း ဘိနပ်အုတ်ခုံ	၂	၎င်း
၄၆၃	၈၅၀၁	၂ နံပါတ်အခန်း အုတ်စီထားပုံ	၂	၎င်း
၄၆၄	၈၅၀၂	တိုက်ကြီး၊ ၉ နံပါတ် အခန်းတံခါးပေါက်	၂	၎င်း
၄၆၅	၈၅၀၃	၇ နံပါတ်အခန်းမှ ဘိနပ်အုတ်ခုံ	၂	၎င်း
၄၆၆	၈၅၀၄	၂ နံပါတ် ခန်းမကြီးနှင့် ဆင်ဝင်	၂	၎င်း
၄၆၇	၈၅၀၅	အုတ်တိုက်ကြီးမှအုတ်ချပ်	၂	၎င်း
၄၆၈	၈၅၀၆	ဆင်ဝင်ရှေ့ အုတ်မြစ်ရှာသောနေရာ	၂	၎င်း
၄၆၉	၈၅၀၇	ဆင်ဝင်ရှေ့ အုတ်မြစ်ရှာသောနေရာ	၂	၎င်း
၄၇၀	၈၅၀၈	ဆင်ဝင်ရှေ့ အုတ်မြစ်ရှာသောနေရာ	၂	၎င်း
၄၇၁	၈၅၀၉	၂ နံပါတ်အခန်း အုတ်မြစ်ရှာသောနေရာ	၂	၎င်း
၄၇၂	၈၅၁၀	၂ နံပါတ်အခန်း အုတ်မြစ်ရှာသောနေရာ	၂	၎င်း
၄၇၃	၈၅၁၁	၂ နံပါတ်အခန်း အုတ်မြစ်ရှာပြီးသောနေရာ	၂	၎င်း
၄၇၄	၈၅၁၂	နံပါတ် ၂ ခန်းမကြီး၊ ၉ နံပါတ် အခန်းနံရံ အင်္ဂတေ	၂	၎င်း
၄၇၅	၈၅၁၃	နံပါတ် ၂ ခန်းမကြီး၊ လှေခါးခုံ မြောက်ဖက် ပြုတင်းပေါက်။	၂	၎င်း
၄၇၆	၈၅၁၄	၄ နံပါတ်အခန်း အုတ်မြစ်ရှာသောနေရာ	၂	၎င်း
၄၇၇	၈၅၁၅	၄ နံပါတ်အခန်း အုတ်မြစ်ရှာသောနေရာ	၂	၎င်း
၄၇၈	၈၅၁၆	၄ နံပါတ်အခန်း အုတ်မြစ်ရှာသောနေရာ	၂	၎င်း
၄၇၉	၈၅၁၇	၄ နံပါတ်အခန်း အုတ်မြစ်ရှာသောနေရာ	၂	၎င်း
၄၈၀	၈၅၁၈	၄ နံပါတ်ခန်းမကြီး၊ အုတ်မြစ်ရှာနေစဉ်	၂	၎င်း
၄၈၁	၈၅၁၉	တိုက်ကြီးအနောက်ဖက် အုတ်မြစ်ရှာသောနေရာ	၂	၎င်း
၄၈၂	၈၅၂၀	တိုက်ကြီးအနောက်ဖက် အုတ်မြစ်ရှာသောနေရာ	၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ)။ အဆုံး

အမှတ်စဉ်	မှတ်တိုင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	အရွယ်လက်မ	မှီနယ်
၄၈၃	၈၅၂၁	တိုက်ကြီး၊ ၃ နံပါတ်အခန်း	၂	တောင်တွင်းကြီးနယ်၊ အင်းရွာကြီးအနီး။
၄၈၄	၈၅၂၂	တိုက်ကြီး၊ ၄ နံပါတ်အခန်း	၂	၎င်း
၄၈၅	၈၅၂၃	တိုက်ကြီး၊ ၅ နံပါတ်အခန်း	၂	၎င်း
၄၈၆	၈၅၂၄	တိုက်ကြီး၊ ၆ နံပါတ်အခန်း	၂	၎င်း
၄၈၇	၈၅၂၅	တိုက်ကြီး၊ ၇ နံပါတ်အခန်း	၂	၎င်း
၄၈၈	၈၅၂၆	တိုက်ကြီး၊ ၈ နံပါတ်အခန်း	၂	၎င်း
၄၈၉	၈၅၂၇	တိုက်ကြီး၊ ၉ နံပါတ်အခန်း	၂	၎င်း
၄၉၀	၈၅၂၈	တိုက်ကြီး၊ ၁၀ နံပါတ်အခန်း	၂	၎င်း
၄၉၁	၈၅၂၉	တိုက်ကြီး၊ အနောက်တောင်မှတူးဖော်နေစဉ်	၂	၎င်း
၄၉၂	၈၅၃၀	တိုက်ကြီးမှဆင်ဝင်	၆	၎င်း
၄၉၃	၈၅၃၁	တိုက်ကြီးအရှေ့မြောက်မှ မြင်ခင်း (အောက်မှ)	၆	၎င်း
၄၉၄	၈၅၃၂	တိုက်ကြီး အရှေ့မြောက်မှမြင်ခင်း (အပေါ်မှ)	၆	၎င်း
၄၉၅	၈၅၃၃	တိုက်ကြီး အနောက်တောင်မှမြင်ခင်း (အောက်မှ)	၆	၎င်း
၄၉၆	၈၅၃၄	တိုက်ကြီး အနောက်တောင်မှမြင်ခင်း၊ ထိုင်းတာ နေစဉ် (အပေါ်မှ)။	၂	၎င်း
၄၉၇	၈၅၃၅	အုတ်တိုက်ကြီး၊ အနောက်ဘောင်မှမြင်ခင်း (အပေါ်မှ)	၆	၎င်း
၄၉၈	၈၅၃၆	တိုက်ကြီး မြောက်ဖက်မှမြင်ခင်း (အပေါ်မှ)	၆	၎င်း
၄၉၉	၈၅၃၇	တိုက်ကြီး မြောက်ဖက်မှမြင်ခင်း (အောက်မှ)	၆	၎င်း
၅၀၀	၈၅၃၈	၈ နံပါတ်အခန်း.....	၂	၎င်း
၅၀၁	၈၅၃၉	၈ နံပါတ်အခန်း.....	၂	၎င်း
၅၀၂	၈၅၄၀	၈ နံပါတ်အခန်း.....	၂	၎င်း
၅၀၃	၈၅၄၁	နံပါတ် ၂ ကုန်းမှရသောအိုး	၂	၎င်း
၅၀၄	၈၅၄၂	ယောက်ကျောက်ပြား၊ အင်းရွာကြီး ကိုကျော်စိန်ထံမှရသည့်	၂	၎င်း
၅၀၅	၈၅၄၃	မြေနားခေါင်း၊ တောင်တွင်းကြီးပြတိုက်မှ	၂	တောင်တွင်းကြီး ပြတိုက်။
၅၀၆	၈၅၄၄	ပျူရေအိုးကြီး	၂	၎င်း
၅၀၇	၈၅၄၅	ပျူအရိုးအိုး	၂	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဃ)

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံရေးဟောင်းသုတေသနဌာနကရေးဆွဲပြီးသောပုံများစာရင်း

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	ဝတ္ထုအမျိုးအမည်	စကား	တည်ရာဌာန
၁	၁၂၆၁	ပျံနားရွာသုံးပုံ	ရွှေ	မူလအရွယ်	ပုဂံ၊ ဝက်ကြီးအင်း။
၂	၁၂၆၂	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၆၂ (ဘဏ္ဍာဘူတဖတ်မင်သာမင် ၆၂)။	ဆေးရေး	၎င်း	၎င်း
၃	၁၂၆၃	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၆၃ (တဂူဇာတ်ရသိဉ္စာ ၆၃)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၄	၁၂၆၄	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၆၄ (ဒုရဇာတ်ဒေဝီသမ္မာဓိ ၆၄)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၅	၁၂၆၅	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၆၅ (အနုဘိရုတ်ဒေဝီသမ္မာဓိ ၆၅)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၆	၁၂၆၆	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၆၆ (မုဒုလကဏ္ဍဇာတ်ပုံနာရသိဉ္စာ ၆၆)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၇	၁၂၆၇	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၆၇ (ဥဇ္ဇင်္ဂဇာတ်မင် ၆၇)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၈	၁၂၆၈	နံပါတ် ၆၈ မှ ၇၀ အထိပျက်စီးသည်။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၉	၁၂၆၉	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၇၉ (ဃာဏဇာတ်ကုန်သည် ၇၉)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၀	၁၂၇၀	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၈၀ (ဒိဗ္ဗသေနဇာတ်ပုနာမျှင် ၈၀)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၁	၁၂၇၁	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၈၁ (သုရာပါဏ်ဇာတ်ရသိဉ္စာ ၈၁)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၂	၁၂၇၂	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၈၂ (မိတ္တဝါဇာတ်နတ်သာ ၈၂)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၃	၁၂၇၃	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၈၃ (ကာလဂဏ္ဍိသဠိယ ၈၃)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၄	၁၂၇၄	(ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၈၄၊ ၁၉၅၇-၅၈ ခုနှစ်ချုပ်စာရင်းတွင်ထည့်ပြီး။)	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၅	၁၂၇၅	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၈၅ (ကိပ္ပက္ခလှည့်ကုန်သည် ၈၅)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၆	၁၂၇၆	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၈၆ (သီလဝိမသ်ဇာတ်မြောဟိတ် ၈၆)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၇	၁၂၇၇	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၈၇ (မင်္ဂလဇာတ်ပုံနာရသိဉ္စာ ၈၇)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဃ)။ ။ အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	ဝတ္ထုအမျိုးအမည်	စကား	တည်ရာဌာန
၁၆	၁၂၇၆	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၈၈ (သာရမ္မဇာတ်နာလာ ၈၈)။	ဆေးရေး	မူလအရွယ်	ပုဂံ၊ ဝက်ကြီးအင်း။
၁၇	၁၂၇၇	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၈၉ (ကုဟကဇာတ်မြညာဟိ သသူ ၈၉)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၈	၁၂၇၈	(ဇာတ်ကွက် နံပါတ် ၉၀ မှ ၁၀၀ ထိ ပျက်စီးသည်။)	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၉	၁၂၇၉	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၀၁ (ပရောသတဇာတ် မြူဟာ ၁၀၁)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၂၀	၁၂၈၀	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၀၂ (ပုဏ္ဏိကဇာတ်သစ်ပင် နတ် ၁၀၂)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၂၁	၁၂၈၁	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၀၃ (ဝေရီဇာတ်သဠိယ ၁၀၃)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၂၂	၁၂၈၂	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၀၄ (မိတ္တဝါဇာတ်နတ်သာ ၁၀၄)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၂၃	၁၂၈၃	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၀၅ (ဒုဗ္ဗသကဋ္ဌ ဇာတ်သစ်ပင်နတ်) နံပါတ်မရှိ။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၂၄	၁၂၈၄	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၀၆ (ဥဒ္ဓန္တရီလဇာတ်ပုံ နာရသိဉ္စာ ၁၀၆)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၂၅	၁၂၈၅	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၀၇ (သာလိတကဇာတ် အဇော ၁၀၇)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၂၆	၁၂၈၆	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၀၈ (ဗဟိယဇာတ်အမတ် ၁၀၈)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၂၇	၁၂၈၇	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၀၉ (နောရာမှ [ကုဏ္ဍ (၃၀) ဇာတ်သစ်ပင်နတ်] နံပါတ်မရှိ။)	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၂၈	၁၂၈၈	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၁၀ (သဗ္ဗသာဟာရိက ဇာတ်သုခမိန် ၁၁၀)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၂၉	၁၂၈၉	(ဇာတ်ကွက် နံပါတ် ၁၁၁ နေရာ၌ ဝဏန်း မရေးမှုရှိ ၁၁၁ နေရာ၌ ၁၁၉ ဟုရေးထားသည်။)	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၃၀	၁၂၉၀	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား တောင်ဖက်နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၁၁ (ကကြိတဇာတ်သုခမိန် ၁၁၁)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၃၁	၁၂၉၁	(တောင်ဖက် နံရံမှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၁၁ အထိမျှသာရေးကူးရတော့သည်။)	၎င်း	၎င်း	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဃ)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	ဝတ္ထုအမျိုးအမည်	စကား	တည်ရာဌာန
၂၉	၁၂၀၉	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ နံပါတ် ၂၂ (ဗျုတ္တဇာတိသစ်ပင်နတ် ၂၂)။	ဆေးရေး	မူလအရွယ်	ပုဂံ၊ ဝက်ကြီးအင်း။
၃၀	၁၂၉၀	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၂၃ (ကန္တပဇာတ်မှ နာရသိဉ္ဇ ၂၃)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၃၁	၁၂၉၁	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၂၄ (လောလဇာတ်မှ ၂၄)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၃၂	၁၂၉၂	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက် နံပါတ် ၂၅ (ရုစိရဇာတ်မှ ၂၅)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၃၃	၁၂၉၃	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၂၆ (ရုဓမ္မဇာတ်မှ ၂၆)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၃၄	၁၂၉၄	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၂၇ (ပရောဇာတ်မှ ၂၇)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၃၅	၁၂၉၅	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၂၈ (ဗေဒိယဇာတ်မှ ၂၈)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၃၆	၁၂၉၆	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၂၉ (သမုဒ္ဒဋ္ဌာဇာတ်မှ ၂၉)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၃၇	၁၂၉၇	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၃၀ (အဘန္တရဇာတ်မှ ၃၀)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၃၈	၁၂၉၈	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၃၁ (သေယျဇာတ်မှ ၃၁)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၃၉	၁၂၉၉	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၃၂ (သေယျဇာတ်မှ ၃၂)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၄၀	၁၃၀၀	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၃၃ (သိရိဇာတ်မှ ၃၃)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၄၁	၁၃၀၁	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၃၄ (ဇေတိဇာတ်မှ ၃၄)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၄၂	၁၃၀၂	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၃၅ (သုတေသနဇာတ်မှ ၃၅)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဃ)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	ဝတ္ထုအမျိုးအမည်	စကား	တည်ရာဌာန
၄၃	၁၃၀၃	ဂူမြောက်ကြီးဖုရားမြောက်ဖက်နံရံတိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက် နံပါတ် ၃၇ နေရာမှ (လာဘဂရဟဇာတ် ဒိသာမြာမိုက်) နံပါတ်မယ့်။	ဆေးရေး	မူလအရွယ်	ပုဂံ၊ ဝက်ကြီးအင်း။
၄၄	၁၃၀၄	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၃၈ (မဇ္ဈိမဇာတ်မှ ၃၈) နံပါတ်မယ့်။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၄၅	၁၃၀၅	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၃၉ နေရာမှ (နာနာဆန္ဒဇာတ်မှ ၃၉) နံပါတ်မယ့်။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၄၆	၁၃၀၆	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၄၀ နေရာမှ (သီလဝိမာဏဇာတ် မြောက်ပိုင်း) နံပါတ်မယ့်။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၄၇	၁၃၀၇	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၄၁ (တဠိဇာတ်မှ ၄၁)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၄၈	၁၃၀၈	ပုဂံမြို့၊ ရွှေဂူကြီးကျောက်စာရံပန္နက်ပုံ	ပုံဆွဲရေး	၁-၈	ပုဂံမြို့။
၄၉	၁၃၀၉	ပိဋကတ်တိုက်၏ ပန္နက်ပုံ	၎င်း	၁-၆	ပုဂံမြို့။
၅၀	၁၃၁၀	ပိဋကတ်တိုက်၏ ပန္နက်ပုံပုံစံဆွဲ	၎င်း	၁-၆	၎င်း
၅၁	၁၃၁၁	တိုင်းချွတ်ဖုရား၏ ပန္နက်ပုံ	၎င်း	၁-၆	၎င်း
၅၂	၁၃၁၂	တိုင်းချွတ်ဖုရား၏ ပန္နက်ပုံပုံစံဆွဲ	၎င်း	၁-၆	၎င်း
၅၃	၁၃၁၃	သဗ္ဗညုဖုရားစတုတ္ထအထပ်၏ ပန္နက်ပုံ	၎င်း	၁-၁၂	၎င်း
၅၄	၁၃၁၄	ကျောက်ဂူပုဗ္ဗဇာတ်၏ ပန္နက်ပုံ	၎င်း	၁-၁၂	၎င်း
၅၅	၁၃၁၅	ကျောက်ဂူပုဗ္ဗဇာတ်၏ ပန္နက်ပုံ	၎င်း	၁-၂၀	၎င်း
၅၆	၁၃၁၆	ဆန်ချီဖုရားတံခါးတိုင်မှ ကျောက်ရုပ်လုံးများပုံ	ဆေးရေး	မယ့်	အိန္ဒိယပြည်။
၅၇	၁၃၁၇	ပုဂံအနောက်ရထားအုတ်ခွက်ပုံ	၎င်း	၎င်း	ပုဂံမြို့။
၅၈	၁၃၁၈	ပခုက္ကူမြို့မှ ရသေ့ လောကနာထ အုတ်ခွက်ပုံ	၎င်း	၎င်း	ပခုက္ကူ။
၅၉	၁၃၁၉	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၄၂ (သုပတ္တဇာတ်မှ ၄၂)။	၎င်း	မူလအရွယ်	ပုဂံ၊ ဝက်ကြီးအင်း။
၆၀	၁၃၂၀	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၄၃ နေရာမှ (ကာယ ဝိပဿနာဇာတ်မှ ၄၃) နံပါတ်မယ့်။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၆၁	၁၃၂၁	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၄၄ (ဇေတိဇာတ်မှ ၄၄)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၆၂	၁၃၂၂	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၄၅ (အန္တဇာတ်မှ ၄၅)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၆၃	၁၃၂၃	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၄၆ (သမုဒ္ဒဋ္ဌာဇာတ်မှ ၄၆)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၆၄	၁၃၂၄	ဂူမြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဖက် နံရံတိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက် နံပါတ် ၄၇ နေရာမှ (ကာမဟေတုဇာတ်မှ ၄၇) နံပါတ်မယ့်။	၎င်း	၎င်း	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဃ)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	ဝတ္ထုအမျိုးအမည်	စကေး	တည်ရာဌာန
၆၅	၁၃၂၅	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဘက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၄၀ နေရာမှ (ဥတုဗ္ဗရဇတ်သစ်ပင်နတ်) နံပါတ်မယ့်။	ဆေးရေး	မူလအရွယ်	ပုဂံ၊ ဝက်ကြီးအင်း။
၆၆	၁၃၂၆	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဘက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၄၉ (ကာမာယမုတ္တဇတ်ပုံရသိယံ ၄၉)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၆၇	၁၃၂၇	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဘက်နံရံ တိကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၅၀ (စတုပေါသဇတ်သဏ္ဌ) တိကအဆုံ ၅၀)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၆၈	၁၃၂၈	ဂူပြောက်ကြီးဖုရားစတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁ (စုလကာငင်ဇတ်ပုံနာရသိ၊ စတုကအစ)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၆၉	၁၃၂၉	ဂူပြောက်ကြီးဖုရားစတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၂ (မဟာအသော.....တ်မင် ၂)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၇၀	၁၃၃၀	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၃ (ကောရာဇတ်မင်သာရသိဋ္ဌိ ၃)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၇၁	၁၃၃၁	ဂူပြောက်ကြီးဖုရားစတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၄ (အန္တရဇတ်နကာ ၄)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၇၂	၁၃၃၂	ဂူပြောက်ကြီးဖုရားစတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၅ (သီလဝိမသိဇတ်ပုံနာသာ ၅)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၇၃	၁၃၃၃	ဂူပြောက်ကြီးဖုရားစတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၆ (သုဇာတဇတ်အမတ် ၆)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၇၄	၁၃၃၄	ဂူပြောက်ကြီးဖုရားစတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၇ (.....ပင်နတ် ၇)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၇၅	၁၃၃၅	ဂူပြောက်ကြီးဖုရားစတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၈ (ဆဝသဂုဏဇတ်ခေါက် ၈)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၇၆	၁၃၃၆	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၉ (ဆဝဇတ်စန္ဒာလ ၉)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၇၇	၁၃၃၇	ဂူပြောက်ကြီးဖုရားစတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၀ (သဿုဇတ်ပုံနာရသိဋ္ဌိ ၁၀)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၇၈	၁၃၃၈	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၁ (ပိစုမန္တဇတ်သင်္ဃပင်နတ် ၁၁)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၇၉	၁၃၃၉	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၂ (ကဿပမန္တဇတ်ပုံနာရသိ)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၈၀	၁၃၄၀	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၃ (.....သု)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၈၁	၁၃၄၁	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၄ (လောဟကုဋ္ဌိဇတ်ပုံနာရသိ ၁၄)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၈၂	၁၃၄၂	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဘက်နံရံ စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၅ (သတ္တမသိဇတ်သဋ္ဌိယသာ ၁၅)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (ဃ)။ ။အဆုံး

အမှတ်စဉ်	မှတ်ပုံတင်အမှတ်	အကြောင်းအရာ	ဝတ္ထုအမျိုးအမည်	စကေး	တည်ရာဌာန
၈၃	၁၃၄၃	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဘက်နံရံ စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၆ (သဿဇတ်ယုန် ၁၆)။	ဆေးရေး	မူလအရွယ်	ပုဂံ၊ ဝက်ကြီးအင်း။
၈၄	၁၃၄၄	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဘက်နံရံ စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၇ (မတရာဇတ်ဇတ်သဋ္ဌိယံ)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၈၅	၁၃၄၅	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဘက်နံရံ စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၈ (ကနိရဇတ်ခိုင်သူ ၁၈)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၈၆	၁၃၄၆	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား မြောက်ဘက်နံရံ စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၁၉ (တိတြဇတ်ပုံနာရသိယံ ၁၉)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၈၇	၁၃၄၇	အသောက ကျောက်တိုင်ပုံ	အောက်လိုင်း။	မယ့်၊	အိန္ဒိယပြည်။
၈၈	၁၃၄၈	ကုသိနာရုံစေတီတော်ကြီးပုံ	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၈၉	၁၃၄၉	လုမ္ဗိနီသွားတောလမ်း ရှုခင်းပုံ	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၉၀	၁၃၅၀	ရှေးမြန်မာအက္ခရာစဉ်ဇယား	၎င်း	၎င်း	မန္တလေး။
၉၁	၁၃၅၁	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၂၀ (သုဇတ်အမတ် ၂၀)။	ဆေးရေး	မူလအရွယ်	ပုဂံ၊ ဝက်ကြီးအင်း။
၉၂	၁၃၅၂	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၂၁ (ကုဋ္ဌိ ဒုသဇတ်ဇယောင်)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၉၃	၁၃၅၃	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၂၂ (တတြဘာယနဇတ်ခြင်သိယံ)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၉၄	၁၃၅၄	ဂူပြောက်ကြီးဖုရား စတုကနိပါတ်မှ ဇာတ်ကွက်နံပါတ် ၂၃ (မြို့ဟူတတ္ထဇတ်ပုံနာရသိ)။	၎င်း	၎င်း	၎င်း

နောက်ဆက်တွဲ (င)

၁၉၅၀-၅၉ ခုနှစ်အတွင်း၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှတွေ့ရှိသော ကဗျည်းကျောက်စာများ

အမှတ်စဉ်	မူလတွေ့ရှိရာဌာန	ကဗျည်းပါ ယိုသော ဝတ္ထု	စာကြောင်းရေ	ဘာသာ အမည်	သက္ကရာဇ်	မှတ်ချက်
၁(က)	တောင်တွင်းကြီးမြို့၊ နတ် မိုး တော ရ ကျောင်းမှ။	ကျောက်	မျက်နှာ ၁၀	မြန်မာ	၆၈၁	နဒိထေကျောင်း ဖုရား ကို မြေ၊ ကျွဲ၊ ကျွန်လူ။
(ခ)	၎င်း	၎င်း	ကျော ၁၀	၎င်း	၇၀၂၊ ၇၃၁	ရတနာသုံးပါးကိုလယ် မြေလှူခြင်းနှင့် ရတ နာစေတီကိုထီးတော် တင်ခြင်း။
၂ (က)	တောင်တွင်းကြီးမြို့၊ ဝက် ချင်းကန်ရွာ အနောက်ဖက် ဖု ရားစုမှ။	၎င်း	မျက်နှာ ၂၇	၎င်း	၁၁၄၇	သိမ်သမုတ်သည်။
(ခ)	၎င်း	၎င်း	ကျော ၂၆	ပါဠိ	၁၁၄၇	၎င်း
၃ (က)	တောင်တွင်းကြီးမြို့၊ မြို့ လူလင်မြောက် ကွမ်းခြံကုန်းရွာ၏ အရှေ့ခေါ်ကြီးပျော် သိမ်မှ။	၎င်း	မျက်နှာ ၂၅	မြန်မာ	၁၁၃၀	သိမ် သ မုတ် ၏ သိမ် ကျောင်းဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသည်။
(ခ)	၎င်း	၎င်း	ကျော ၂၄	၎င်း		၎င်း
၄	မကွေးခရိုင်၊ နတ် မောက်နယ်၊ တောင် ထောင့်ရွာ ဆီမီး ခွက် ၉ ခုရသော ကုန်းမှ။	၎င်း	၁၆	၎င်း	၅၆၂ (၆၁၀)	သိမ်ဖုရားပြု၍ ကျွန်သီး တော်စသည်လှူ။
၅	မကွေးခရိုင်၊ ကျောက် စာကုန်းမှ ၃ ပိုင်း ကျိုးကျောက်စာ။	၎င်း	၂၂	၎င်း	၅၃၃	ရတနာ သုံးပါး အား ဝတ္ထုကံ လယ်မြေနှင့် ထန်းသရက် ကျွန်လှူ။
၆	တောင်တွင်းကြီးမြို့၊ ရွှေအင်တောင် ဖု ရားရင်ပြင်ပေါ်မှ။	၎င်း	၃	၎င်း	၈၃၄	ရတ နာ သုံး ပါး အား ကျောက်ထီးပြုလုပ်လှူ သည်နှင့်တူ။
၇	မကွေးခရိုင်၊ နတ် မောက်နယ်၊ သား မျှားရွာ တောင် ဖက် ဘောင် ပင် ကျောင်း တိုက် ဝင်း။	၎င်း		၎င်း		ဤ ကျောက် စာ သည် ၂၄ ကြောင်းကျော် မျှယိုသော်လည်း အ ပျက်များသဖြင့် မဖတ် သော။

နောက်ဆက်တွဲ (င)။ ။ အဆက်

အမှတ်စဉ်	မူလတွေ့ရှိရာဌာန	ကဗျည်းပါ ယိုသော ဝတ္ထု	စာကြောင်းရေ	ဘာသာ အမည်	သက္ကရာဇ်	မှတ်ချက်
၈	ကန် ဘသူ မြို့နယ်၊ လက်ဆည်ရွာ၊ ရှင် ပင် ဆည်း လည်း တော ရ ကျောင်း ဖုရားယိုး။	ကျောက်	၁၀	မြန်မာ	၅၉၉ (၇၃၀)	နိဗ္ဗာန် ဆု တောင်း ပြီး အမျှဝေ ကျိန်ဆိုထား သည်။
၉	ရွှေဘိုခရိုင်၊ ဝက် လက်မြို့နယ်၊ ဟန် လင်းကြီး အရှေ့- မြောက် ခတုန်ဖု ရားမှ။	၎င်း	၂၂	၎င်း	၅၉၉ (၇၃၀)	ကုန်ကျိန်ဖုရားကို မြေ လှူ။
၁၀ (က)	ရွှေဘိုခရိုင်၊ ဒီပဲရင်း မြို့နယ်၊ ပန်းပင် ကုန်းအနီး ပင်တ လဲဖုရားမှ။	၎င်း	မျက်နှာ ၂၈	၎င်း	၇၄၃ (၇၉၇)	ရတနာသုံးပါးအားမြေ စသည်လှူ။
(ခ)	၎င်း	၎င်း	ကျော ၁၆	၎င်း	၎င်း	၎င်း
၁၁	ပုဂံမြို့၊ ဖွားစောရွာ သမုတ် ဖုရား အ တွင်းမှ။	၎င်း	၁၄	၎င်း	၆၀၃ (၆၀၅)	ဖုရားအား လယ်မြေနှင့် ကျွန်သီးတော်လှူ။
၁၂	၎င်း	၎င်း	၂၃	၎င်း	၅၆၈	ဂူဖုရားအား လယ်မြေ လှူ။
၁၃ (က)	၎င်း	၎င်း	မျက်နှာ ၁၄	၎င်း	၆၀၇	ရတနာ သုံးပါး အား လယ်မြေ၊ ကျွန်၊ နွား လှူသည်။
(ခ)	၎င်း	၎င်း	ကျော ၁၅	၎င်း	၆၃၄	ရတနာ သုံးပါး အား လယ်မြေနှင့် ကျွန်သီး တော်လှူ။
၁၄	ရွှေဘိုခရိုင်၊ ရှိမ်းမ ကားမြို့၊ မင်းကြည် အင်း ရွာဟောင်း ၏ အနောက်ဖက် ဖုရားကုန်းမှ။	၎င်း	၂၄	၎င်း	၅၁၂	သိမ်ပြု၍သိမ်ဖုရားအား ထန်းနှင့်လယ်မြေလှူ။
၁၅	ရခိုင်ပြည် မဟာထီး တောင်။	၎င်း		၎င်း	၇၂၈	ဤ ကျောက် စာ ကြီး သည် မဟာ ထီး တောင် ထိပ် ၌ အ လျား ၁၈'-၅" အ နံ ၅'-၆" တွင် စာ လုံး ကြီး များ ဖြင့် ကျောက်တုံးကြီးတွင် ၁၃ ကြောင်းယိုး စာ ၄ ကြောင်းယိုး စာ ၅ ကြောင်းယိုး စာ များ ဖြင့် ဂေါတမ ဖုရားရှင်အား ကျွန်စ သည် လှူဒါန်း ထား သည်။

နောက်ဆက်တွဲ (င)။ ။အဆက်

အမှတ်စဉ်	မူလဓမ္မပုဒ်	ကဗျာဗျာ ပုဒ်	စာကြောင်းရေ	ဘာသာ အမည်	သက္ကရာဇ်	မှတ်ချက်
၁၆	ရခိုင်ပြည်၊ ဝေသာလီ မြို့ဟောင်း၊ ဝိပင် ရင်း အရှေ့ မြို့ ဟောင်းမှ။	ကျောက်	၄	မြန်မာ		ကျောက်သား မပြည့်စုံ ၍ စာလည်းမပြည့်စုံ။
၁၇	ရခိုင်ပြည်၊ သင်းတော် သွေး ကျောက်စာ တိုင်။	၎င်း	၆	၎င်း	၉၀၇	ကျောက်တိုင်လုံးတွင် ခ ရုပတ် တဆက်တည်း စာကြောင်းရေ ၆ ကြောင်းဖြင့်ရေးထား ပြီးလယ်မြေ ဂူထား သည်။
၁၈	ရခိုင်ပြည်၊ မဟာမုနိ ကုန်းအရှေ့-တောင် တဖါလုံကွာ အ နော်မာဖုရား။	၎င်း		၎င်း	၈၈၃	၄ မျက်နှာ ယိုသော် လည်း ၂ မျက်နှာ သာ ကဗျာဗျာယို၍ တဖက်၌ ၄ ကြောင်း၊ ကျန် တဖက်၌ ၃ ကြောင်း ယို သည်။ မပြည့်စုံ။
၁၉	ရခိုင်ပြည်၊ ဖုရားနီ ဖု ရားအတွင်း ဆင်း တုလယ်ပလ္လင်မှ။	၎င်း	၃	၎င်း	၈၅၂	ဆင်းတုတော်ပြု၍ ငွေ ဒင်္ဂါး နှင့် ဆန် ဂူ သည်။
၂၀	ရခိုင်ပြည်၊ ကုလားက ရွာ အနောက်ဖက် ဖုရားမှ။		၂၄	၎င်း	၉၂၂	ဖုရား သ မိုင်း နှင့် တူ သည်။
၂၁ (က)	ရခိုင်ပြည်၊ ပုရန်အဆုံး တောင်ဖုရား။	ကျောက်	မျက်နှာ ၅	၎င်း		ရာဇာဓိရာဇ်ကို သစ္စာခံ သော ကျောက်စာနှင့် တူ။
(ခ)	၎င်း	၎င်း	ကျော ၁၂	၎င်း		၎င်း
၂၂	ရခိုင်ပြည်၊ မြို့ဟောင်း၊ ထူကြွယ်သိမ်ဖုရား။	၎င်း	၆	၎င်း		ကျောက်သားနှင့် စာ မပြည့်စုံ။
၂၃	ရခိုင်ပြည်၊ မဟာမုနိ ကုန်းတော် ဒုတိ ယအဆင့် အရှေ့- မြောက် ထောင့် နတ်ရုပ်မှ။	၎င်း	၃	သက္ကရာဇ်	အေ.ဒီ. ၅ ရာ စု။	အောက်ဆုံးအကြောင်း သာအနည်းငယ် ထင် ရှင်းတော့သည်။
၂၄	ရခိုင်ပြည်၊ ဝေသာလီ တူးမြောင်းမှ။	၎င်း	၁၁	၎င်း	အေ.ဒီ. ၈ ရာ စု နောက် ပိုင်းခန့်။	
၂၅	ရခိုင်ပြည်၊ ဝေသာလီ ဖုရားကြီးမှ။	၎င်း	၄	ပါဠိနှင့် သင်္သက ဗိဿက	၇၂၈ ခေတ်	ယေဓမ္မာ အာချီသော ဂါထာဖြစ်သည်။
၂၆	ပုဂံမှရသော အုတ် ခွက်။	မြေ	၅ + ၁	ပါဠိ	၄၀၀ ကျော်	အုတ် ခွက် ကျော နှင့် ဘေးနံရံတွင် စာ ပါရှိသည်။

နောက်ဆက်တွဲ (င)။ ။အဆုံး

အမှတ်စဉ်	မူလဓမ္မပုဒ်	ကဗျာဗျာ ပုဒ်	စာကြောင်းရေ	ဘာသာ အမည်	သက္ကရာဇ်	မှတ်ချက်
၂၇	ပုဂံမှရသော အုတ် ခွက်။	မြေ	၄	မွန်	၄၀၀ ကျော်	အုတ်ခွက် ကျောဖက် စာပါသည်။ ၎င်းပါဠိ နှင့် မွန်စာပါသော အုတ်ခွက် ၂ ခုတို့ကို သုတေသီ တဦး ဖြစ် သော ရန် ကုန် သူ မ ဝင်း ကြည် ထံမှ ခေတ္တ ငှားရမ်း ထား သော အုတ်ခွက်ဖြစ် သည်။
၂၈	ထားဝယ်မြို့၊ ဦးကျော် မင်းထံ၌ ရှိသော အုတ်ခွက်။	၎င်း	၇	၎င်း	၎င်း	ရှေးဟောင်း သုတေသ န ဝန် ထောက် ဦးအောင်သော်သည် ထားဝယ်မြို့၊ ဦးကျော် မင်း ဆိုသူ ပိုင်ရှင်ထံ မှ ခေတ္တ ငှားရမ်းထား သော အုတ်ခွက်ဖြစ် သည်။
၂၉	ပုဂံမှ ညွှန်ကြားရေး ဝန်မင်း ရှိ ပေး၍ ဝယ်ခဲ့သည့် အုတ် ခွက်။	၎င်း	ပါဠိ ၁ သင်္သက ၃	ပါဠိနှင့် သင်္သက ဗိဿက		မျက်နှာဖက်၌ ဆင်းတု ပတ်လည်ပြောင်းပြန် ခွက်ထားသော ပါဠိ စာတန်းနှင့် ပလ္လင် အောက် မြေ သင်္သ ကြိုင်စာ ၂ ကြောင်း ပါသည်။